

Teataja

Eestikeelne väljaanne

Õigusaktid

64. aastakäik

12. mai 2021

Sisukord

I Seadusandlikud aktid

MÄÄRUSED

- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/695, 28. aprill 2021, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 ⁽¹⁾ 1
- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/696, 28. aprill 2021, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL 69
- ★ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/697, 29. aprill 2021, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 ⁽¹⁾ 149

II Muud kui seadusandlikud aktid

OTSUSED

- ★ Nõukogu otsus (ÜVJP) 2021/698, 30. aprill 2021, mis käsitleb liidu julgeolekut mõjutada võivate liidu kosmoseprogrammi raames kasutusele võetavate, toimivate ja kasutatavate süsteemide ja teenuste turvalisust ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2014/496/ÜVJP 178

⁽¹⁾ EMPs kohaldatav tekst

I

(Seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/695,

28. aprill 2021,

millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 173 lõiget 3, artikli 182 lõiget 1, artiklit 183 ning artikli 188 teist lõiku,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusi ⁽¹⁾,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Liidu eesmärk on tugevdada oma teaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid, tugevdades Euroopa teadusruumi, kus teadlased, teaduslik teave ja tehnoloogia vabalt liiguvad, ja toetades liidu, kaasa arvatud selle tööstussektori konkurentsivõime arengut, samal ajal edendades kõiki teadus- ja innovatsioonitegevusi, et vastata liidu strateegilistele prioriteetidele ja täita kohustused, mille lõppeesmärk on edendada rahu, liidu väärtusi ja oma rahvaste hüvangu.
- (2) Et saavutada selle üldeesmärgi suunas liikumisel teaduslik, tehnoloogiline, majanduslik, keskkondlik ja ühiskondlik mõju ning maksimeerida liidu teadusuuringutesse ja innovatsiooni programmi „Teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ aastateks 2021–2027“ (edaspidi „raamprogramm“) kaudu. Raamprogramm peaks toetama kvaliteetsete tippasemel teadmiste ja kvaliteetsete tehnoloogiate loomist, paremat levitamist ja siiret liidus, meelitama ligi talente kõigil tasanditel ja aitama kaasa liidu talendipagasi täielikule kaasamisele, hõlbustama koostöösidemeid ja suurendama teadusuuringute ja innovatsiooni mõju liidu poliitikate väljaarendamisel, toetamisel ja rakendamisel, toetama ja tõhustama innovatiivsete ja kestlike lahenduste kasutuselevõtmist ja kasutamist liidu majanduses, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) poolt ja ühiskonnas, et vastata üleilmsetele väljakutsetele, sealhulgas kliimamuutustele ja ÜRO kestliku arengu eesmärkidele, looma töökohti, edendada majanduskasvu, tööstuse konkurentsivõimet ning liidu atraktiivsust teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas. Raamprogrammiga tuleks edendada igat liiki innovatsiooni, sealhulgas läbimurdelist innovatsiooni, edendada innovatiivsete lahenduste turuleviimist ning optimeerida selliste investeeringute tulemusi, et suurendada mõju tugevama Euroopa teadusruumi raames.

⁽¹⁾ ELT C 62, 15.2.2019, lk 33 ja ELT C 364, 28.10.2020, lk 124.

⁽²⁾ ELT C 461, 21.12.2018, lk 79.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2019. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 16. märtsi 2021. aasta esimese lugemise seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata). Euroopa Parlamendi ... seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

- (3) Raamprogramm tuleks kehtestada mitmeaastase finantsraamistiku kehtivusajaks 2021–2027, nagu on sätestatud nõukogu määruses (EL, Euratom) 2020/2093 ⁽⁴⁾, ilma et see piiraks tähtaegu, mis on sätestatud nõukogu määruses (EL) 2020/2094 ⁽⁵⁾.
- (4) Raamprogramm peaks aitama suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni liikmesriikides, aidates seeläbi saavutada üldise teadus- ja arendustegevusse investeerimise sihttaseme, mis võiks olla vähemalt 3 % ulatuses liidu sisemajanduse koguproduktist (SKPst). Eesmärgi saavutamiseks peaksid liikmesriigid ja erasektor täiendama raamprogrammi omapoolsete tõhustatud investeeringutega teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni.
- (5) Raamprogrammi eesmärkide saavutamiseks vastavalt tipptaseme põhimõttele peaks raamprogramm muu hulgas püüdma tugevdada koostöösidemeid Euroopas, aidates seeläbi kaasa teadusuuringute ja innovatsiooni lõhe vähendamisele.
- (6) Selleks et aidata saavutada liidu poliitikaeesmärke, peaks raamprogrammi raames toetatud tegevused saama asjakohasel juhul kasu innovatsioonisõbralikest õigusaktidest ja inspireerima nende loomist, olles kooskõlas innovatsiooni põhimõttega, et toetada liidu olulise teadmistebaasi kiiremat ja tõhusamat muundamist innovatsiooniks.
- (7) Avatud teaduse, avatud innovatsiooni ja maailmale avatuse põhimõtted peaksid tagama tipptaseme ning liidu teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute mõju, kaitstes samal ajal liidu huve.
- (8) Avatud teadusel, sealhulgas avatud juurdepääsul teadusväljaannetele ja -andmetele ning teadmiste optimaalsel levitamisel ja teadusrakendusel, on potentsiaal parandada teaduse kvaliteeti ja suurendada selle mõju ja sellest saadavat kasu. Sellel on samuti potentsiaal kiirendada teadmiste arengut, muutes need usaldusväärsemaks, efektiivsemaks ja täpsemaks, ühiskonna poolt paremini mõistetavaks ja ühiskondlikele väljakutsetele paremini vastavaks. Tuleks näha ette sätted tagamaks, et toetusesaajad annavad avatud juurdepääsu eelretsenseeritud teaduspublikatsioonidele. Samuti tuleks tagada, et toetusesaajad annavad avatud juurdepääsu teadusandmetele, järgides põhimõtet „nii avatud kui võimalik, nii suletud kui vajalik“, tagades samal ajal võimaluse teha erandeid, võttes arvesse toetusesaajate õigustatud huve. Rohkem tuleks tähelepanu pöörata teadusandmete vastutustundlikule haldamisele, mis peaks vastama nn leitavuse (*findability*), ligipääsetavuse (*accessibility*), koostalitlusvõime (*interoperability*) ja taaskasutatavuse (*reusability*) põhimõtetele (FAIR-põhimõtted), eelkõige andmehalduskavade laiema kasutamise kaudu. Kui see on asjakohane, peaksid toetusesaajad kasutama Euroopa avatud teaduse pilve ja Euroopa andmetaristu pakutavaid võimalusi ning liituma edasiste avatud teaduse põhimõtete ja tavadega. Kõikides kolmandate riikidega sõlmitavates assotsieerimis- ja koostöölepingutes tuleks soodustada vastastikkuse põhimõtte järgimist avatud teaduses.
- (9) Raamprogrammi toetusesaajaid, eelkõige VKEsid, tuleb julgustada kasutama asjakohaseid olemasolevaid liidu vahendeid, nagu Euroopa intellektuaalomandi kasutajatugi, mis toetab VKEsid ja teisi programmis osalejaid, et kaitsta ja jõustada nende intellektuaalomandi õigusi.
- (10) Raamprogrammi põhimõte ja ülesehitus peaksid vastama vajadusele luua kriitiline mass toetatud tegevusi kogu liidus, soodustades kõikide liikmesriikide tipptasemel põhinevat osalemist, ja rahvusvahelise koostöö kaudu kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga 2030 („tegevuskava2030“), kestliku arengu eesmärkide ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kliimakokkuleppega ⁽⁶⁾ (edaspidi „Pariisi kliimakokkulepe“). Raamprogrammi rakendamine peaks tugevdama kestliku arengu eesmärkide saavutamist ning liidu ja selle liikmesriikide pühendumist tegevuskava 2030 rakendamisele ning selle kolme mõõtte – majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase – saavutamisele ühtsel ja lõimitud viisil.
- (11) Raamprogrammi raames toetatavad tegevused peaksid aitama saavutada liidu eesmärke ja prioriteete ning täita rahvusvahelisi kohustusi.

⁽⁴⁾ Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11).

⁽⁵⁾ Nõukogu 14. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/2094, millega luuakse Euroopa Liidu taasterahastu COVID-19 kriisi järgse taastamise toetuseks (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 23).

⁽⁶⁾ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

- (12) Raamprogrammile tuleks kasuks vastastikune täiendavus olemasolevate asjakohaste Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskavade ja strateegiatega ning vajaduse korral samuti üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektidega, tingimusel et raamprogrammi strateegilises planeerimises on kindlaks määratud sellega seotud teadusuuringute ja innovatsioonivajadused.
- (13) Programmiga peaks tagatama läbipaistvus ja vastutus seoses avaliku sektori rahastamisega teadus- ja innovatsiooniprojektides, kaitses nii avalikke huve.
- (14) Raamprogrammist tuleks toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonnas. See eeldab teaduslike teadmiste edendamist selles valdkonnas, aga ka sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonna kogemuste ja edusammude kasutamist programmi majandusliku ja ühiskondliku mõju suurendamiseks. Samba „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“ raames peaks lõimitama sotsiaal- ja humanitaarteadused täielikult kõikidesse teemavaldkondadesse. Lisaks sotsiaal- ja humanitaarteaduste edendamisele projektides peaks sotsiaal- ja humanitaarteaduste lõimimist vajaduse korral toetama ka sellega, et eksperdikomiteedesse ja hindamiskomisjonidesse kaasatakse sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonna sõltumatud eksperdid, ning toimub õigeaegne seire ja aruandlus seoses sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonna rahastatud teadustegevusega. Eelkõige peaks jälgima kogu raamprogrammi ulatuses sotsiaal- ja humanitaarteaduste integreerimise taset.
- (15) Raamprogramm peaks säilitama tasakaalustatud lähenemisviisi ühelt poolt teadusuuringute ja teiselt poolt innovatsiooni vahel ning alt-üles rahastamise (ajendatud teadlastest või novaatoritest) ja ülalt-alla rahastamise (otsustatud strateegiliselt kindlaks määratud prioriteetidega) vahel vastavalt kogu liidus osalevate teadus- ja innovatsioonikogukondade laadile, läbiviidavate tegevuste liigile ja eesmärgile ning soovitavale mõjule. Nimetatud tegurite kombinatsioon peaks määrama lähenemisviisi programmi asjakohaste osade jaoks, mis kõik aitavad kaasa programmi üld- ja erieesmärkide saavutamisele.
- (16) Raamprogrammi osa „Osaluse laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“ komponendi „Osaluse laiendamine ja tippaseme levik“ kogueelarve peaks olema vähemalt 3,3 % raamprogrammi üldeelarvest ning sellest peaksid peamiselt kasu saama osaluse laiendamise riikides asutatud õigussubjektid.
- (17) Tippaseme algatused peaksid tugevdama teadusuuringute ja innovatsiooni tippaset rahastamiskõlblikes riikides, sealhulgas toetama koolitusi, et parandada teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna juhtimisoskusi, jagama auhindu, tugevdama innovatsiooni ökosüsteeme ning looma teadus- ja innovatsioonivõrgustikke, muu hulgas liidu rahastatud teadustaristute alusel. Selleks et taotleda rahastamist programmi osa „Osaluse laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“ komponendi „Osaluse laiendamine ja tippaseme levik“ raames, peaksid taotlejad selgelt näitama, et nende projektid on seotud riikliku ja/või piirkondliku teadusuuringute ja innovatsiooni strateegiaga.
- (18) Peaks olema võimalik taotleda teadusuuringute ja innovatsiooni kiirtee menetlust, kus toetust ei peaks ootama kauem kui kuus kuud, et võimaldada väikeste koostöökonsortsiumide kiiremat, alt-üles juurdepääsu vahenditele, mis hõlmavad meetmeid alates alusuuringutest kuni turuleviimiseni.
- (19) Raamprogramm peaks toetama teadusuuringute ja innovatsiooni kõiki etappe, eelkõige koostööprojektide raames ning samuti missioonide ja Euroopa partnerluste puhul, kui see on asjakohane. Alusuuringud on tähtis ressurs ja oluline tingimus selleks, et suurendada liidu suutlikkust meelitada ligi parimaid teadlasi ja saada ülemaailmseks tippkeskuseks. Raamprogrammis tuleks tagada tasakaal alus- ja rakendusuuringute vahel. Kõnealune tasakaal koos innovatsiooniga toetavad teadusuuringud liidu majanduslikku konkurentsivõimet, majanduskasvu ja tööhõivet.
- (20) Tõendusmaterjal näitab, et igas mõttes mitmekesisuse omaksvõtt on kvaliteetse teadusetegemise seisukohalt võtmetähtsusega, kuna mitmekesisus mõjub teadusele kasulikult. Mitmekesisus ja kaasamine aitavad kaasa tippasemel koostööpõhisele teadus- ja innovatsioonitegevusele, avaldades valdkonna- ja sektoriüleses koostöös, mis toimub kogu Euroopa teadusruumis, mis toob kaasa paremad teadusuuringud ja kvaliteetsemad projektitaotlused, võib viia tulemuste ühiskonnas kasutamise kõrgema määraneni ning suurendada innovatsioonist saadavat kasu, edendades niiviisi Euroopat.
- (21) Raamprogrammi maksimaalse mõju saavutamiseks tuleks erilist tähelepanu pöörata mitut teadusharu hõlmavale ja teadusharudevahelisele koostööle, sest see on eduka teadustöö peamine eeldus.

- (22) Samba „Tiptasemel teadus“ alusel elluviidavad tegevused tuleks kindlaks määrata olenevalt teaduse vajadustest ja võimalustest ning need peaksid edendama teaduse tiptaset. Teadusuuringute kava tuleks koostada tihedas koostöös teadusringkonnaga ja selles tuleks rõhutada uute talentide ja karjääri alustavate teadlaste meelitamist teadusuuringutesse ja innovatsiooni, tugevdades samal ajal Euroopa teadusruumi, vältides teadlaste väljarännet ja edendades tarkade inimeste liikuvust.
- (23) Raamprogramm peaks toetama liitu ja selle liikmesriike parimate talentide ja oskuste ligimeelitamisel, võttes arvesse reaalselt olukorda ehk väga intensiivset rahvusvahelist konkurentsi.
- (24) Sammas „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“ tuleks luua teadus- ja innovatsioonitegevuse teemavaldkondade kaudu, et maksimeerida lõimimist asjaomastes teemavaldkondades, tagades samal ajal liidu jaoks võrreldes kulutatud ressurssidega suure ja kestliku mõju. See julgustaks valdkonna-, sektori-, poliitika- ja piiriülest koostööd kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks, järgides tegevuskava 2030 ja Pariisi kliimakokkuleppe põhimõtteid ning arendades samal ajal liidu tööstusharude konkurentsivõimet. Ambitsioonikate, ulatuslike algatuste tegemine teadus- ja innovatsioonimissioonide vormis võimaldaks programmil saavutada ümberkujundava ja süsteemse mõju ühiskonna jaoks kestliku arengu eesmärkide toetuseks, tehes seda ka rahvusvahelise koostöö ja teadusdiplomaatia kaudu. Selle samba alla kuuluvad tegevused peaksid hõlmama kõiki teadusuuringuid ja igasugust innovatsiooni, et tagada liidu püsimine esirinnas strateegiliselt määratletud prioriteetide osas.
- (25) Kultuuri, loovuse ja kaasava ühiskonna teemavaldkond peaks andma olulise panuse kultuuri- ja loomesektorite, sealhulgas liidu kultuuripärandi alastesse teadusuuringutesse ning eelkõige võimaldama luua Euroopa kultuuripärandi koostööruumi.
- (26) Programmi eesmärkide saavutamisele, eriti kestlike töökohtade ja kestliku majanduskasvu loomisele liidus peaks oluliselt kaasa aitama igat liiki tööstuse täielik ja õigeaegne kaasamine programmi, alates üksikettevõtjatest ja VKEdest kuni suurte ettevõteteni. Tööstuse selline kaasatus peaks tähendama, et tööstus osaleb meetmetes, mida toetatakse vähemalt samal tasemel kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1291/2013 (*) loodud raamprogrammi „Horisont 2020“ meetmeid.
- (27) Raamprogrammi meetmed annaksid olulise panuse liidu strateegiliste sektorite, sealhulgas liidu tööstuspoliitika strateegia eesmärke kajastavate põhiliste progressi võimaldavate liidu tehnoloogiate potentsiaali vallandamisse.
- (28) Mitmeid sidusrühmi, sealhulgas kodanikuühiskonda ja tööstust kaasavad konsultatsioonid peaksid aitama kaasa strateegilise planeerimise kaudu kehtestatud perspektiivide ja prioriteetide elluviimisele. Selle tulemusena tuleks koostada perioodilised strateegilised teadusuuringute ja innovatsioonikavad, mis võetakse vastu rakendusaktidega, et valmistada ette tööprogrammide sisu.
- (29) Selleks et teatud meede saaks rahastust, tuleks tööprogrammis arvestada konkreetsete eelmiste projektide tulemustega ning samuti teaduse, tehnika ja innovatsiooni olukorraga riigi, liidu ja rahvusvahelisel tasandil, ning asjakohaste poliitiliste, turu ja ühiskonna arenguga.
- (30) Et liidu tööstus jääks või saaks maailma liidriks innovatsiooni, digiülemineku ja kliimanetraalsuse valdkonnas, on oluline selle toetamine, eelkõige investeeringutega põhilistesse progressi võimaldavatesse tehnoloogiatesse, mis panevad aluse tuleviku ettevõtetele. Raamprogrammi meetmetega tuleks käsitleda turutõrkeid või mitteoptimaalseid investeerimisolukordi, ergutada investeeringuid proportsionaalsel ja läbipaistval viisil ilma erasektori rahalisi vahendeid dubleerimata või välja tõrjumata, ning neil peaks olema selge Euroopa lisaväärtus ja investeeringute tasuvus üldsuse jaoks. See tagab raamprogrammi meetmete ja liidu riigiabiireeglite järjepidevuse, et soodustada innovatsiooni ja hoida ära ebakohased konkurentsimoonutused siseturul.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1291/2013, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1982/2006/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 104).

- (31) Raamprogramm peaks toetama teadusuuringuid ja innovatsiooni lõimitud viisil, järgides kõiki Maailma Kaubandusorganisatsiooni asjakohaseid sätteid. Teadusuuringute, sealhulgas tootearenduse mõistet tuleks kasutada vastavalt Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) poolt väljatöötatud Frascati käsiraamatule ning innovatsiooni mõistet tuleks kasutada vastavalt OECD ja Eurostati poolt väljatöötatud Oslo käsiraamatule, järgides sotsiaalset innovatsiooni ja disaini hõlmavat laiapõhjalist lähenemisviisi. Nagu programmis „Horisont 2020“, tuleks tehnoloogiauuringu, tootearenduse ja tootetutvustuse meetmete liigitamisel arvesse võtta tehnoloogilise valmiduse taset käsitlevaid OECD määratlusi ning konkursikutsetes esitatud meetmete liikide määratlusi. Toetusi ei tohiks anda tehnoloogilise valmiduse taset 8 ületavatele meetmetele. Üleilmsete probleemide ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime samba raames esitatud konkreetsete valdkondade tööprogrammid peaksid võimaldama anda toetusi toodete suuremahulise valideerimise ja turuleviimise jaoks.
- (32) Raamprogrammi raames peaks panustama kosmosevaldkonna eesmärkidesse vähemalt proportsionaalselt samal tasemel kui programmi „Horisont 2020“ raames.
- (33) Komisjoni 11. jaanuari 2018. aasta teatises „Programmi „Horisont 2020“ vahehindamine: ELi teadusuuringute ja innovatsiooni mõju maksimeerimine“, Euroopa Parlamendi 13. juuni 2017. aasta resolutsioonis programmi „Horisont 2020“ rakendamise hindamise kohta seoses selle vahehindamise ja 9. raamprogrammi ettepanekuga (*) ning nõukogu 1. detsembri 2017. aasta järeldustes „Programmi „Horisont 2020“ vahehindamisest üheksanda raamprogrammi suunas“ on esitatud soovitud raamprogrammi jaoks, sealhulgas reeglid selles osalemise ja selle tulemuste levitamise kohta. Need soovitud tuginevad programmist „Horisont 2020“ saadud õppetundidele ning liidu institutsioonide ja sidusrühmade panusele. Nendes soovitudes pakutakse välja meetmed, et edendada tarkade inimeste liikuvust ja hõlbustada teadus- ja innovatsioonivõrgustike avatust, teha ambitsioonikamaid investeeringuid, et saavutada kriitiline mass ning maksimaalne mõju; toetada läbimurdelise tähtsusega innovatsiooni; seada liidu teadusuuringutesse ja innovatsiooni investeerimise puhul prioriteediks suure lisaväärtusega valdkonnad, eelkõige missioonidele keskendumise, täieliku, teadliku ja õigeaegse kodanike kaasamise ja laialdase teavitamise kaudu; ratsionaliseerida liidu rahastamiskeskonda, et kogu liidus teadusuuringute ja innovatsiooni potentsiaali, muu hulgas teadustaristuid täielikult ära kasutada, näiteks lihtsustades mitmeid Euroopa partnerluste algatusi ja kaasrahastamiskavasid; arendada liidu erinevate rahastamisvahendite vahel suuremat ja konkreetsemat koostoimet, tulles toime eelkõige täiendavust välistavate sekkumispõhimõtete ja erinevate rahastamisviiside ja muude reeglite keerukusega, ning samuti eesmärgiga aidata mobiliseerida kasutamata teadus- ja innovatsioonipotentsiaali kogu liidus; tugevdada rahvusvahelist koostööd ja avatust kolmandate riikide osalusele; ning jätkata lihtsustamist, mis põhineb programmi „Horisont 2020“ rakendamisel saadud kogemustel.
- (34) Kuna liidu eri poliitikavaldkondade koordineerimisele ja vastastikusele täiendavusele on vaja pöörata erilist tähelepanu, peaks raamprogramm püüdma saavutada koostoimet muude liidu programmidega alates nende kavandamisest ja strateegilisest planeerimisest kuni projektide valimise, haldamise, nendest teavitamise, tulemuste levitamise ja teadusrakenduse, seire, auditeerimise ja juhtimiseni. Teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise osas peaks koostoime võimaldama nii palju kui võimalik reeglite, sealhulgas kulude rahastamiskõlblikkuse reeglite ühtlustamist. Dupleerimiste ja kattumiste ärahoidmiseks, liidupoolse rahastamise mõju suurendamiseks ning taotlejate ja toetusesaajate halduskoormuse vähendamiseks peaks olema võimalik koostoimet edendada eelkõige alternatiivse, kombineeritud ja kumulatiivse rahastamise ning vahendite ümberpaigutamisega.
- (35) Kooskõlas määrusega (EL) 2020/2094 ja sellega eraldatud vahendite piires tuleks raamprogrammiga ellu viia taaste ja vastupidavuse meetmeid, et leevendada COVID-19 kriisi enneolematuid tagajärgi. Selliseid lisavahendeid tuleks kasutada nii, et oleks tagatud määruses (EL) 2020/2094 sätestatud tähtaegadest kinnipidamine. Sellised lisavahendid tuleks eraldada üksnes teadusuuringute ja innovatsiooni meetmetele, mis on suunatud COVID-19 kriisi tagajärgede ning eelkõige selle majanduslike, sotsiaalsete ja ühiskondlike tagajärgede käsitlemisele.
- (36) Et liidupoolsel rahastamisel oleks võimalikult suur mõju ning et anda kõige tõhusam panus liidu poliitikaeesmärkide saavutamiseks ja kohustuste täitmiseks, peaks liidul olema võimalik sõlmida Euroopa partnerlusi era- ja/või avaliku sektori partneritega. Selliste partnerite hulka kuuluvad tööstus, VKEd, ülikoolid, teadusorganisatsioonid, teadusuuringute ja innovatsiooni sidusrühmad, kohalikul, piirkondlikul, riiklikul või rahvusvahelisel tasandil avalikke teenuseid osutavad asutused või kodanikuühiskonna organisatsioonid, sealhulgas teadusuuringuid ja innovatsiooni toetavad ja/või ellu viivad sihtasutused ja valitsusvälised organisatsioonid, tingimusel et partnerluste kaudu saavutatakse soovitud mõju tõhusamalt, kui seda suudab liit üksi.

(*) ELT C 331, 18.9.2018, lk 30.

- (37) Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+), Euroopa Merendus- ja Kalandus- ja Vesiviljelusfondist (EMKVF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) kaasrahastatud programmide eraldisi peaks olenevalt liikmesriigi otsusest olema raamprogrammi raames võimalik käsitada osaleva liikmesriigi panusena Euroopa partnerlustesse. See võimalus ei tohiks siiski piirata vajadust järgida kõiki kõnealuste eraldiste suhtes kohaldatavaid sätteid, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahalise toetamise instrumendi suhtes kohaldatavad finantsreeglid (edaspidi „ühissätete määrus 2021–2027“) ja fondispetsiifilistes määrustes.
- (38) Raamprogramm peaks tugevdama koostööd Euroopa partnerluste ning era- ja avaliku sektori partnerite vahel rahvusvahelisel tasandil, muu hulgas ühendades teadus- ja innovatsiooniprogramme ja piiriüleseid investeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni, mis toovad vastastikust kasu inimestele ja ettevõtetele, tagades samas, et liit suudab kaitsta oma huve strateegilistes valdkondades.
- (39) Tulevaste ja kujunemisjärgus tehnoloogialahenduste juhtalgatused on osutunud tõhusaks ja tulemuslikuks vahendiks, tuues ühiskonnale kasu liidu ja selle liikmesriikide ühiste, kooskõlastatud jõupingutuste kaudu. Grafeeni, inimaju projekti ja kvanttehnoloogiat käsitlevate tulevaste ja kujunemisjärgus tehnoloogialahenduste juhtalgatuste raames tehtavat tegevust, mis saab toetust programmist „Horisont 2020“, toetatakse jätkuvalt raamprogrammist tööprogrammi konkursikutsete alusel. Ettevalmistavaid meetmeid, mida toetatakse tulevaste ja kujunemisjärgus tehnoloogialahenduste juhtalgatuste kaudu raamprogrammi osana, kasutatakse raamprogrammi strateegilises planeerimises ning neid kasutatakse missioonide, kaasrahastatud Euroopa partnerluste ja/või Euroopa programmi-partnerluste ja korrapäraste konkursikutsetega seotud töös.
- (40) Teadusuuringute Ühiskeskus (JRC) peaks jätkuvalt pakkuma liidu poliitikale sõltumatuid kliendikeskseid teaduslikke tööendeid ja tehnilist abi kogu poliitikatsükli vältel. JRC otsemeetmeid tuleks rakendada paindlikul, tõhusal ja läbipaistval viisil, võttes arvesse liidu poliitika vajadusi ja JRC kasutajate asjakohaseid vajadusi ning tagades liidu finantshuvide kaitse. JRC peaks jätkama täiendavate vahendite loomist.
- (41) Innovatiivse Euroopa samm peaks looma mitmeid meetmeid, et toetada ühendatult ettevõtjate ja ettevõtjate vajadusi, mille eesmärk on kiire turukasvu saavutamiseks viia ellu ja kiirendada läbimurdelist innovatsiooni ning edendada liidu strateegilist sõltumatust, säilitades samal ajal avatud majanduse. See peaks pakkuma ühtse kontaktpunkti, et ligi tõmmata ja toetada igat liiki novaatoreid, innovatsiooniga tegelevaid äriühinguid, näiteks VKEsid, sealhulgas iduettevõtjaid ja erandjuhtudel väikeseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid, kellel on potentsiaali kasvada liidu ja rahvusvahelisel tasandil. See samm peaks pakkuma kiireid paindlikke toetusi ja kaasinvesteringuid, sealhulgas koos erainvestoritega. Nende eesmärkide saavutamiseks moodustatakse Euroopa Innovatsiooninõukogu. See samm peaks toetama ka Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituuti (European Institute of Innovation and Technology, EIT) ning Euroopa innovatsiooni ökosüsteemi üleüldiselt, eelkõige Euroopa partnerlusi riiklike ja piirkondlike innovatsiooni toetajatega.
- (42) Käesoleva määruse tähenduses ja eelkõige Euroopa Innovatsiooninõukogu raames toimuvate tegevuste puhul tuleks iduettevõtjat, sealhulgas ülikoolide teadustegevuse raames võrsettevtõtjana loodud iduettevõtjad, pidada oma elutsükli varases etapis olevaks VKE-ks, kelle eesmärk on leida innovatiivseid lahendusi ja laiendamiskõlblikke ärimudeleid ning kes on komisjoni soovitus 2003/361/EÜ^(*) lisa artikli 3 tähenduses autonoomne; „keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjat“ tuleks pidada ettevõtjaks, kes ei ole VKE ja kellel on 250 kuni 3 000 töötajat, kui tema töötajate arv on arvatud vastavalt kõnealuse soovituselise lisa I jaotise artiklitele 3–6 ning „väikeseks keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaks“ tuleks pidada ettevõtjat, kellel on kuni 499 töötajat.

(*) Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

- (43) Raamprogrammi poliitikaeesmärke tuleb püüda saavutada samuti programmi „InvestEU“ rahastamisvahendite ja eelarvelise garantii kaudu, edendades seeläbi kahe programmi vahelist koostööd.
- (44) Euroopa Innovatsiooninõukogu peaks koos muude raamprogrammi komponentidega stimuleerima kõiki innovatsiooni vorme, alates järkjärgulisest kuni läbimurdelise ja murrangulise innovatsioonini, pöörates eelkõige tähelepanu turgu loovale innovatsioonile. Euroopa Innovatsiooninõukogu peaks oma instrumentide „Pathfinder“ ja „Accelerator“ kaudu püüdma kindlaks teha, arendada ja kasutusele võtta igat liiki suure riskiga, sealhulgas järkjärgulisi innovatiivseid lahendusi, mis keskenduvad peamiselt läbimurdelisele, murrangulisele ja süvatehnoloogial põhinevale innovatsioonile, millel on potentsiaali saada turgu loovaks innovatsiooniks. Sidusa ja lihtsustatud toetuse andmise kaudu peaks Euroopa Innovatsiooninõukogu täitma praeguse tühimiku, kus läbimurdeline innovatsioon ei saa avalikku toetust ja erainvesteeringuid. Et kajastada Euroopa Innovatsiooninõukogu eesmärke, eelkõige turuleviimise meetme osas, peavad selle instrumentidel olema spetsiifilised õiguslikud ja halduslikud tunnused.
- (45) „Acceleratori“ eesmärk on rajada sild üle teaduse, suures mahus turustamise ja ettevõtete laienemise vahelise „surmaoru“. „Acceleratorist“ toetatakse suure potentsiaaliga tegevusi, mis kujutavad endast sellist tehnoloogilist, teaduslikku, finants-, haldus- või tururiski, mis ei ole veel pangakõlblikud ja mistõttu neil ei ole võimalik kaasata märkimisväärset mahus erainvesteeringuid, seega täiendades programmi „InvestEU“.
- (46) „Accelerator“ peaks oma segarahastamise ja omakapitali kaudu antavate toetustega ning tihedas koostöös programmiga „InvestEU“ rahastama projekte, mida juhivad VKEd, sealhulgas iduettevõtjad, või erandjuhtudel ka väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, kes ei suuda veel tulu teenida, ei ole veel kasumlikud või ei suuda veel ligi meelitada piisavaid investeeringuid, et viia täielikult ellu oma projektide äriplaani. Selliseid rahastamiskõlblikke üksusi tuleks käsitleda pangakõlbmatutena, samas kui osa nende investeerimisvajadustest oleks saanud või saaks katta üks või mitu investorit, näiteks era- või avaliku sektori pank, pereettevõte, riskikapitalifond, „äriingel“. Sel viisil on „Accelerator“ kavandatud ületama turutõrget ning rahastama paljutõotavaid, kuid veel mitte pangakõlblikke üksusi, kes teostavad läbimurdelisi turgu loovaid innovatsiooniprojekte. Kui need projektid saavad pangakõlblikuks, võiks neid rahastada programmi „InvestEU“ raames.
- (47) Kuigi „Acceleratori“ eelarvevahendeid tuleks jaotada põhiliselt segarahastamise kaudu, peaks artikli 48 kohaldamisel „Acceleratori“ poolt üksnes VKEdele, sealhulgas iduettevõtjatele antav toetus vastama „Horisont 2020“ VKEde rahastamisvahendi eelarve raames antavale toetusele.
- (48) EIT, tegutsedes peamiselt oma teadus- ja innovatsioonikogukondade kaudu ja laiendades oma piirkondlikku innovatsioonikava, peaks püüdma tugevdada üleilmsete väljakutsetega tegelevaid innovatsiooni ökosüsteeme. See tuleks saavutada tugevdades innovatsiooni, teadusuuringute, kõrghariduse ja ettevõtluse lõimimist. Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, mis käsitleb Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituuti (edaspidi „EIT määrus“) ning selle strateegilise innovatsiooni tegevuskavaga, millele osutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses, mis käsitleb Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituuti (EIT) 2021.–2027. aasta strateegilist innovatsiooni tegevuskava, peaks EIT edendama oma tegevuses innovatsiooni ning suurendama märkimisväärselt oma toetust kõrghariduse lõimimisele innovatsiooni ökosüsteemi, tehes seda eeskätt järgmise kaudu: edendades ettevõtlusalast haridust, tugevdades teadusharudest sõltumatut koostööd tööstuse ja akadeemiliste ringkondade vahel; ning tehes kindlaks tulevastelt novaatoritelt üleilmsete väljakutsete käsitlemiseks oodatavad oskused, mille hulka kuuluvad kõrgel tasemel digioskused ja innovatsioonioskused. EIT toetuskavadest tuleks toetada EIT toetusesaajaid ning EIT teadus- ja innovatsioonikogukondadest võrsuvat iduettevõtjatel peaks olema lihtsustatud ja seega kiirem juurdepääs Euroopa Innovatsiooninõukogu meetmetele. Kuigi EIT keskendumine innovatsiooni ökosüsteemidele peaks ta panema loomulikul teel sobituma sambasse „Innovatiivne Euroopa“, peaks ta vajaduse korral toetama ka teisi sambaid. Vältida tuleks tarbetut dubleerimist teadus- ja innovatsioonikogukondade ning sama valdkonna muude vahendite, eelkõige muude Euroopa partnerluste vahel.
- (49) Konkreetset turul konkureerivate ettevõtete jaoks tuleks tagada ja säilitada võrdsed võimalused, kuna need peaksid olema mõödapääsmatult olulised, et igat liiki innovatsioon, sealhulgas murranguline, läbimurdev ja astmeline innovatsioon saaks edeneda, anda sellega eelkõige suurele hulgale väikestele ja keskmise suurusega novaatoritele võimaluse arendada välja oma teadus- ja innovatsioonivõime ning saada kasu oma investeeringutest ja hõlmata turuosa.

- (50) Raamprogrammiga tuleks edendada ja lõimida koostööd kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega ning liidu huvidel, vastastikusel kasul, rahvusvahelistel kohustustel, teadusdiplomaatial ja võimaluse korral vastastikkusel põhinevate algatustega. Rahvusvahelise koostöö eesmärk peaks olema tugevdada liidu teadusuuringute ja innovatsiooni tippset, ligitõmbavust, võimet hoida kinni parimaid talente ning majanduslikku ja tööstuslikku konkurentsivõimet, et võidelda üleilmsete väljakutsetega, pidades muu hulgas silmas ÜRO kestliku arengu eesmärke, järgides tegevuskava 2030 ja Pariisi kokkuleppe põhimõtteid, ning toetada liidu välispoliitikat. Tuleks järgida üldist avatust rahvusvahelise osaluse ja sihipäraste rahvusvaheliste koostöömeetmete suhtes, sealhulgas tuleks asjakohaselt rahastada madala või keskmise sissetulekuga riikides asuvaid rahastamiskõlblikke üksusi. Liit peaks püüdma sõlmida teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas rahvusvahelisi koostöölepinguid kolmandate riikidega. Samal ajal tuleks edendada kolmandate riikide assotsieerimist, eelkõige raamprogrammi koostööosadega, kooskõlas assotsieerimislepingutega ja keskendudes lisaväärtusele liidu jaoks. Assotsieerunud riikide rahalise osaluse jaotamisel raamprogrammile peaks komisjon võtma arvesse nende kolmandate riikide õigussubjektide osaluse taset raamprogrammi eri osades.
- (51) Selleks et tugevdada teaduse ja ühiskonna vahelist sidet ja maksimaalselt suurendada nende koostoimist tulenevat kasu, peaks raamprogramm kaasama kõiki ühiskonnaelus osalejaid, nagu kodanikud ja kodanikuühiskonna organisatsioonid, selliste kompetentsete teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskavade, sisu ja läbivate protsesside ühisesse kavandamisse ja loomisesse, mis vastavad kodanike ja kodanikuühiskonna muredele, vajadustele ja ootustele, teadushariduse edendamisse, teaduslike teadmiste üldsusele kättesaadavaks tegemisse ning kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide poolt raamprogrammi tegevustes osalemise lihtsustamisse. Seda tuleks teha kogu raamprogrammi lõikes ja raamprogrammi osas „Osaluse laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“ elluviidavate sihtotstarbeliste tegevuste kaudu. Kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamisega teadus- ja innovatsioonitegevusse tuleks siduda avalikkuse teavitamine, mis annaks programmile avalikkuse toetuse ja hoiaks seda ülal. Samuti peaks raamprogramm püüdma kõrvaldada tõkkeid teaduse, tehnoloogia, kultuuri ja humanitaarteaduste vahel ning ergutama nendevahelist koostoimet, et saavutada kestliku innovatsiooni uus tase. Toetatud projektides kodanike ja kodanikuühiskonna osalemise suurendamiseks võetud meetmeid tuleks jälgida.
- (52) Kui see on asjakohane, peaks raamprogramm võtma arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklis 349 nimetatud liidu äärepoolseimate piirkondade eriomadusi, kooskõlas komisjoni 24. oktoobri 2017 teatisega „Tugevam uuendatud strateegiline partnerlus ELi äärepoolseimate piirkondadega“, mida nõukogu on tervitanud.
- (53) Raamprogrammi raames välja arendatud tegevused peaksid olema suunatud soolise kallutatuse ja ebavõrdsuse kaotamisele, töö- ja eraelu tasakaalu parandamisele ning naiste ja meeste vahelise võrdsuse edendamisele teadus- ja innovatsioonitegevuses, mis hõlmab soolise diskrimineerimiseta võrdse tasustamise põhimõtet, kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklitega 2 ja 3 ning ELi toimimise lepingu artiklitega 8 ja 157. Sooküsimus tuleks lõimida teadus- ja innovatsioonitegevuse sisuga ning seda tuleks järgida kogu teadusuuringute tsükli käigus. Lisaks peaks raamprogrammi raames toimivate tegevuste eesmärk olema kaotada ebavõrdsus ning edendada võrdsust ja mitmekesisust kõigis teadus- ja innovatsioonitegevuse aspektides seoses vanuse, puude, rassi, etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste ja seksuaalse sättumusega.
- (54) Võttes arvesse kaitsetööstuse sektori eripära, tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/697⁽¹⁰⁾ („Euroopa Kaitsefond“), kindlaks määrata kaitseuuringute projektide liidupoolse rahastamise üksikasjalikud sätted, määrates ühtlasi kindlaks kaitseuuringutes osalemise reeglid. Euroopa Kaitsefondi raames toimuv tegevus peaks keskenduma üksnes kaitsealasele teadus- ja arendustegevusele, samas kui eriprogramm, mis on loodud nõukogu otsusega (EL) 2021/764⁽¹¹⁾ („eriprogramm“) ja EIT raames toimuv tegevus peaks keskenduma üksnes tsiviilrakendustele. Vältida tuleks tarbetut dubleerimist.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (vt käesoleva *Euroopa Liidu Teataja* lk 149).

⁽¹¹⁾ Nõukogu 10. mai 2021. aasta otsus (EL) 2021/764, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ rakendamise eriprogramm ning tunnistatakse kehtetuks otsus 2013/743/EL (ELT L 167, 12.5.2021, lk 1).

- (55) Käesoleva määrusega kehtestatakse raamprogrammi kogu kestuseks rahastamispakett, mis on Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga-aastase eelarvemenetluse käigus peamine lähtesumma Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava punkti 18⁽¹²⁾ tähenduses. Selle rahastamispaketi hulka kuulub 580 000 000 eurot jooksevhindades otsusega (EL) 2021/764 loodud eriprogrammidele ning EITile kooskõlas Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 16. detsembri 2020. aasta ühisdeklaratsiooniga eriprogrammide tugevdamise ja alusaktide kohandamise kohta⁽¹³⁾.
- (56) Raamprogrammi suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL, Euratom) 2018/1046⁽¹⁴⁾ (edaspidi „finantsmäärus“). Finantsmääruses sätestatakse liidu eelarve täitmise reeglid, sealhulgas reeglid toetuste, auhindade, hangete, kaudse eelarve täitmise, rahastamisvahendite, eelarveliste tagatiste, finantsabi ja välisekspertide tasustamise kohta.
- (57) Vastavalt finantsmääruse artikli 193 lõikele 2 võib toetust anda juba alustatud meetmele, tingimusel et taotleja suudab tõendada vajadust alustada meetet enne toetuslepingu allkirjastamist. Enne toetustaotluse esitamise kuupäeva kantud kulud ei ole toetuskõlblikud, välja arvatud igakülgset põhjendatud erandjuhtudel. Selleks et vältida liidu toetuses häireid, mis võivad kahjustada liidu huve, peaks rahastamisotsuses olema võimalik sätestada piiratud ajavahemiku jooksul mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 alguses ja üksnes igakülgset põhjendatud juhtudel, et meetmed ja kulud on rahastamiskõlblikud alates eelarveaasta 2021 algusest, isegi kui need rakendati ja kanti enne toetustaotluse esitamist.
- (58) Kogu raamprogrammi vältel tuleks pidevalt püüda lihtsustada haldustoiminguid, eelkõige vähendades toetusesaajate halduskoormust. Komisjon peaks oma vahendeid ja suuniseid veelgi lihtsustama sellisel moel, et need koormaksid toetusesaajaid võimalikult vähe. Komisjon peaks eeskätt kaaluma suuniste lühendatud versiooni väljaandmist.
- (59) Digitaalse ühtse turu väljakujundamine ning digitaalsete ja füüsiliste tehnoloogiate ühendamisest tulenevad üha suuremad võimalused nõuavad suuremaid investeringuid. Raamprogrammiga tuleks toetada neid pingutusi oluliselt suuremate kulutustega peamistele digitaalvaldkonna teadus- ja innovatsioonitegevustele kui seda tehakse programmis „Horisont 2020“⁽¹⁵⁾. See peaks tagama, et Euroopa püsib digivaldkonnas üleilmsete teadusuuringute ja innovatsiooni esirinnas.
- (60) II samba teemavaldkonna „Digivaldkond, tööstus ja kosmos“ raames tuleks pidada esmatähtsaks kvantteadust, võttes arvesse selle olulist rolli digiüleminekul, nimelt laiendades Euroopa teadusalast juhtpositsiooni ja tippaset kvanttehnoloogia valdkonnas, võimaldades saavutada 2018. aastal kavandatud eelarve.

⁽¹²⁾ ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 28.

⁽¹³⁾ ELT C 444 I, 22.12.2020, lk 1

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

⁽¹⁵⁾ Komisjoni 14. veebruari 2018. aasta teatises „Uus kaasajastatud mitmeaastane Euroopa Liidu finantsraamistik, millega viiakse tõhusalt ellu liidu prioriteetid pärast 2020. aastat“ märgitakse, et teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammis „Horisont 2020“ kulutatakse peamistele digitegevustele 13 miljardit eurot.

- (61) Finantsmääruse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013⁽¹⁶⁾ ning nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95,⁽¹⁷⁾ (Euratom, EÜ) nr 2185/96⁽¹⁸⁾ ja (EL) 2017/1939⁽¹⁹⁾ kohaselt tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, sealhulgas meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sealhulgas pettuste ja kelmuste ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade sissenõudmist ning asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamist.

Eelkõige on Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) vastavalt määrustele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdusi, sealhulgas kohapealseid kontrollid ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust, pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Euroopa Prokuratuuril on määruse (EL) 2017/1939 kohaselt õigus uurida liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371,⁽²⁰⁾ ja esitada süüdistusi. Vastavalt finantsmäärusele peab iga isik või üksus, kes saab liidu vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel igakülgset koostööd, andma komisjonile, OLAFile, kontrollikojale ja tõhustatud koostöös osalevate liikmesriikide puhul kooskõlas määrusega (EL) 2017/1939 Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

- (62) Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) kuuluvad kolmandad riigid võivad liidu programmides osaleda koostöö raames, mis kehtestati Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga,⁽²¹⁾ milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel. Kolmandad riigid võivad osaleda ka muude õigusaktide alusel. Käesolevasse määrusesse tuleks lisada erisäte, millega nõutakse kolmandatelt riikidelt vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikojale vajalike õiguste ja nõutava juurdepääsu andmist, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.
- (63) Vastavalt nõukogu otsuse 2013/755/EL⁽²²⁾ artiklile 94 on ülemeremaades või -territooriumidel asutatud isikud ja üksused rahastamiskõlblikud, kui programmi reeglitest ja eesmärkidest või võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega vastav ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti.
- (64) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe⁽²³⁾ punktidele 22 ja 23 tuleks raamprogrammi hinnata teabe põhjal, mis on kogutud konkreetse aruandlus- ja seirekorra kohaselt, vältides samal ajal überguleerimist ja halduskoormust, eelkõige liikmesriikides ja raamprogrammi toetusesaajate seas. Niisugune kord peaks asjakohasel juhul sisaldama ka mõõdetavaid näitajaid, mille alusel saab hinnata raamprogrammi mõju kohapeal.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

⁽¹⁷⁾ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

⁽¹⁹⁾ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

⁽²⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

⁽²¹⁾ EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3.

⁽²²⁾ Nõukogu 25. novembri 2013. aasta otsus 2013/755/EL ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta (ÜMTde assotsieerimise otsus) (ELT L 344, 19.12.2013, lk 1).

⁽²³⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

- (65) Selleks et tõhusalt hinnata raamprogrammi edu seatud eesmärkide saavutamisel, tuleks komisjonile delegeerida õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, millega muudetakse V lisa seoses mõjuahela näitajatega, kui seda peetakse vajalikuks, ning et kehtestada võrdlusalused ja sihid ning et täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega. On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (66) Raamprogrammi ja liidu kosmoseprogrammi vaheline sidusus ja koostoime aitavad edendada kogu maailmas konkurentsivõimelist ja innovatiivset Euroopa kosmosesektorit; kindlustada Euroopa sõltumatust kosmose hõlvamisel ja kosmose kasutamisel ohutus ja turvalises keskkonnas; ning tugevdada Euroopa rolli ülemaailmse osalejana. Raamprogrammi tippasemel teadusuuringuid, läbimurdelisi lahendusi ja allkasutajaid toetavad liidu kosmoseprogrammiga kättesaadavaks tehtud andmed ja teenused.
- (67) Raamprogrammi ja programmi „Erasmus+“ vaheline sidusus ja koostoime soodustab teadusuuringute tulemuste kasutuselevõttu koolitustegevuse kaudu ja innovatsioonivaimu levitamist haridussüsteemis ning tagab, et haridus- ja koolitustegevused põhinevad kõige ajakohasemal teadus- ja innovatsioonitegevusel. Selles kontekstis täiendab raamprogramm vajaduse korral programmi „Erasmus+“ (2014–2020) alusel käivitatud Euroopa ülikoole puudutavate katseprojektide järelmeetmena programmi „Erasmus+“ poolt Euroopa ülikoolidele antavat tuge koostoimelisel viisil.
- (68) Selleks et suurendada raamprogrammi mõju liidu prioriteetide käsitlemisel, tuleks soodustada ja taotleda koostoimet programmide ja vahenditega, mille eesmärk on reageerida liidu tekkivatele vajadustele, sealhulgas õiglase ülemineku mehhanismi, taaste- ja vastupidavusrahastu ning programmiga „EL tervise heaks“.
- (69) Osalemise ja tulemuste levitamise reeglid peaksid asjakohaselt kajastama raamprogrammi vajadusi, võttes arvesse erinevate sidusrühmade poolt ja programmi „Horisont 2020“ sõltumatute välisekspertide abil tehtud vahehindamise käigus tõstatatud mureküsimusi ja antud soovitusi.
- (70) Ühtsed reeglid kogu raamprogrammi raames peaksid tagama sidusa raamistiku, mis lihtsustab osalemist raamprogrammi eelarvest rahalist toetust saavates programmides, sealhulgas osalemist selliste rahastamisasutuste nagu EIT poolt hallatavates programmides, osalemist ELi toimimise lepingu artikli 187 kohaselt hallatavates ühissettevõtetes või muudes struktuurides ning osalemist liikmesriikide poolt ELi toimimise lepingu artikli 185 alusel ette võetud programmides. Erisätete vastuvõtmine peaks olema võimalik, kuid erandeid tuleks teha üksnes olukorras, kus see on rangelt vajalik ja piisavalt põhjendatud.
- (71) Raamprogrammi kuuluvate meetmete puhul tuleks austada põhiõigusi ja järgida eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) tunnustatud põhimõtteid. Sellised meetmed peaksid olema kooskõlas kõigi õiguslike nõuetega, sealhulgas rahvusvahelise õigusega, ja kõigi asjaomaste komisjoni otsustega, nagu näiteks komisjoni 28. juuni 2013. aasta teatisega, ⁽²⁴⁾ ning eetikapõhimõtetega, sealhulgas nõudega mitte kahjustada teadusuuringute usaldusväärsust. Kui see on asjakohane, tuleks arvesse võtta teaduse ja uute tehnoloogiate eetika Euroopa töörühma, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ja Euroopa Andmekaitseinspektori arvamusi. Teadustegevuses tuleks arvestada ka ELi toimimise lepingu artikliga 13 ning tuleks vähendada loomade kasutamist teadusuuringutes ja katsetes, lõppeesmärgiga loomade kasutamine täielikult asendada.
- (72) Teaduse tippaseme tagamiseks ja kooskõlas harta artikliga 13 peaks raamprogramm edendama akadeemilise vabaduse austamist kõigis riikides, kes saavad sellest rahastusest kasu.

⁽²⁴⁾ ELT C 205, 19.7.2013, lk 9.

- (73) Kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklites 180 ja 186 sätestatud rahvusvahelisele koostööle seatud eesmärkidega tuleks edendada ka kolmandate riikide õigussubjektide ning rahvusvaheliste organisatsioonide osalemist, mis põhineb vastastikusel kasul ja liidu huvidel. Raamprogrammi rakendamine peaks olema vastavuses ELi toimimise lepingu artiklite 75 ja 215 kohaselt vastuvõetud meetmetega ning kooskõlas rahvusvahelise õigusega. Liidu strateegiliste varade, huvide, autonoomia või julgeolekuga seotud meetmete puhul peaks olema võimalik lubada raamprogrammi teatavates meetmetes osaleda üksnes liikmesriikides asutatud õigussubjektidel, või lisaks liikmesriikidele neil õigussubjektidel, mis on asutatud kindlaksmääratud assotsieerunud või kolmandates riikides. Selliste liidus või assotsieerunud riikides asutatud õigussubjektide väljajätmisel, kes on otseselt või kaudselt mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide õigussubjektide kontrolli all, tuleks arvesse võtta ühelt poolt riske, mida selliste üksuste kaasamine kujutaks, ja teiselt poolt kasu, mida nende osalemine tooks.
- (74) Raamprogrammis sedastatakse kliimamuutusi kui üht suurimat globaalset ja ühiskondlikku väljakutset ning selles võetakse arvesse, kui tähtis on võidelda kliimamuutuste vastu kooskõlas liidu kohustusega rakendada Pariisi kliimakokkulepe ning saavutada kestliku arengu eesmärgid. Raamprogramm peaks seega aitama kaasa kliimameetmete peavoolustamisele ja üldise eesmärgi – tagada 30 % liidu eelarvekulutustest kliimaeesmärkide toetamiseks – saavutamisele. Kliimaküsimused tuleks lõimida asjakohaselt teadus- ja innovatsioonitegevuse sisusse ning neid tuleks kohaldada teadusuuringute tsükli kõikides etappides.
- (75) Kliimaga seotud mõjuahela puhul peaks komisjon andma aru kliimaprojektide tulemuste, innovatsiooni ja hinnangulise koondmõju kohta, sealhulgas raamprogrammi osade ja rakendusviiside kaupa. Komisjon peaks oma analüüsis arvesse võtma raamprogrammi tegevustest, sealhulgas kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise innovatiivsete lahenduste kasutuselevõtmisest tulenevaid pikaajalisi majanduslikke, ühiskondlikke ja keskkonnakulusid ning kasu liidu kodanikele, samuti hinnangulist mõju töökohtade ja ettevõtete loomisele, majanduskasvule ja konkurentsivõimele, puhtale energiale ning tervisele ja heaolule, sealhulgas õhu, pinnase ja vee kvaliteedile. Selle mõjuhinnangu tulemused tuleks avalikustada, neid tuleks hinnata liidu kliima- ja energiaeesmärkide kontekstis ning tulemusi tuleks arvesse võtta hilisemas strateegilise planeerimise protsessis ja tulevastes tööprogrammides.
- (76) Kajastades elurikkuse järsu vähenemisega tegelemise tähtsust, peaks raamprogrammi kohane teadus- ja innovatsioonitegevus aitama kaasa elurikkuse säilitamisele ja taastamisele ning üldise eesmärgi saavutamisele, milleks on eraldada 2024. aastal 7,5 % mitmeaastase finantsraamistiku iga-aastastest kulutustest elurikkuse eesmärkidele ning 2026. ja 2027. aastal 10 % mitmeaastase finantsraamistiku iga-aastastest kulutustest elurikkuse eesmärkidele, võttes samal ajal arvesse kliima- ja elurikkuse eesmärkide kattuvust kooskõlas Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahelise 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppega, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava.
- (77) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud horisontaalseid finantsreegleid. Need reeglid on sätestatud finantsmääruses ning nendega määratakse eelkõige kindlaks menetlus eelarve kehtestamiseks ja selle täitmiseks toetuste, hangete, auhindade ja kaudse eelarve täitmise kaudu ning nähakse ette finantsjuhtimises osalejate vastutuse kontroll. ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud reeglid hõlmavad ka üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks.
- (78) On võimalik, et tundliku taustteabe kasutamine või volitamata isikute juurdepääs tundlikele tulemustele võib avaldada kahjulikku mõju liidu või ühe või mitme liikmesriigi huvidele. Seega peaks konfidentsiaalsete andmete ja salastatud teabe käsitlemine olema kooskõlas kogu asjakohase liidu õigusega, sealhulgas institutsioonide siseeeskirjadega, nagu komisjoni otsus (EL, Euratom) 2015/444 ⁽²⁵⁾.

⁽²⁵⁾ Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444, ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53).

- (79) On vaja kehtestada osalemise miinimumnõuded nii sellise üldreeglina, et konsortsiumi peab kuuluma vähemalt üks õigussubjekt liikmesriigist, kui ka seoses raamprogrammi raames võetavate konkreetset liiki meetmete eripärana.
- (80) Raamprogrammi meetmetes on vaja kehtestada liidu rahaliste vahendite osalejatele eraldamise tingimused. Raamprogrammi raames peaks peamiseks toetusviisiks olema toetused. Toetuste andmisel tuleks arvesse võtta kõiki finantsmääruses sätestatud rahalise toetuse vorme, sealhulgas kindlasummaliste maksete, ühtse määra või ühikuhindade alusel rahastamist, eesmärgiga toetuse andmist veelgi lihtsustada. Toetuslepinguga tuleks kehtestada toetusesaajate õigused ja kohustused, sealhulgas kohaldatavuse korral koordinaatori roll ja ülesanded. Näidistoetuslepingute koostamisel ja nende olulise muutmise korral tuleks tagada tihe koostöö liikmesriikide ekspertidega, muu hulgas selleks, et protsessi toetusesaajate jaoks veelgi lihtsustada.
- (81) Käesolevas määruses nimetatud rahastamismäärad on maksimummäärad, et tagada kaasrahastamise põhimõtte järgimine.
- (82) Kooskõlas finantsmäärusega peaks raamprogramm looma aluse toetusesaajate tavapärase kuluarvestustavade laialdasemaks aktsepteerimiseks seoses sisekäibearvetega arveldatavate kaupade ja teenuste personali- ja ühikukuludega, sealhulgas suurte teadustaristute puhul programmi „Horisont 2020“ tähenduses. Kõigil toetusesaajatel peaks olema võimalus valida sisekäibearvetega arveldatavate kaupade ja teenuste puhul tegelikke otseseid ja kaudseid kulusid ühendavad ühikuhinnad, mis arvutatakse vastavalt toetusesaajate tavapärasele kuluarvestustavadele. Sellega seoses peaksid toetusesaajad saama sisekäibearvetega arveldatavate kaupade ja teenuste ühikuhindade puhul võtta arvesse tegelikke kaudseid kulusid, mis on arvutatud jaotamis põhimõtete alusel.
- (83) Praegust tegelike personalikulude hüvitamise süsteemi tuleks veelgi lihtsustada, tuginedes programmi „Horisont 2020“ raames välja töötatud projektipõhisele tasustamismeetodile, ja veelgi rohkem finantsmäärusega kooskõlla viia, võttes eesmärgiks vähendada programmi seotud liidu teadlaste vahel palgalõhet.
- (84) Programmi „Horisont 2020“ kohaselt loodud ja komisjoni hallatav osalejate tagatisfond on osutunud oluliseks kaitsemehhanismiks, mis leevendab kohustusi mittetäitvate osalejate võlgnetavate ja tagasi maksmata summadega seotud riske. Seega tuleks jätkata osalejate tagatisfondi tegevust, mis on ümber nimetatud vastastikuseks kindlustusmehhanismiks (edaspidi „mehhanism“), ja laiendada seda teistele rahastamisasutustele, eelkõige ELi toimimise lepingu artikli 185 kohastele algatustele. Mehhanismi tuleks laiendada muudest otseselt hallatavatest liidu programmidest toetuse saajatele. Komisjon peaks mehhanismi kaudu tehtud investeeringute võimaliku negatiivse tootluse hoolika jälgimise alusel võtma asjakohaseid leevendavaid meetmeid, et võimaldada mehhanismil jätkata sekkumist liidu finantshuvide kaitseks ja tagastada toetus toetusesaajatele lõppmakse tegemise ajal.
- (85) Tuleks sätestada tulemuste levitamise ja teadusrakenduse reeglid, tagamaks, et toetusesaajad kaitsevad, kasutavad ära ja jagavad kõnealuseid tulemusi ning tagavad vajaduse korral neile juurdepääsu. Tulemuste teadusrakendusele tuleks pöörata suuremat tähelepanu ning komisjon peaks kindlaks tegema ja aitama maksimeerida toetusesaajate võimalusi tulemuste teadusrakenduseks, eelkõige liidus. Tulemuste teadusrakenduses tuleks järgida raamprogrammi põhimõtteid, sealhulgas innovatsiooni edendamist liidus ja Euroopa teadusruumi tugevdamist.
- (86) Programmi „Horisont 2020“ põhielemendid projektitaotluste hindamise ja valikusüsteemi kohta, mille puhul keskendutakse eelkõige tipptaseme saavutamisele ning asjakohasel juhul mõjule ning rakendamise kvaliteedile ja tõhususele, tuleks säilitada. Projektitaotlusi tuleks jätkuvalt hinnata sõltumatute väliseksperptide poolt. Hindamismenetlus tuleks kavandada nii, et vältida huvide konflikti ja kallutatust. Arvesse tuleks võtta kaheetapilise esitamismenetluse võimalust ning vajaduse korral võiks anonüümseks muudetud taotlusi hinnata hindamise esimeses etapis. Komisjon peaks vajaduse korral jätkama sõltumatute vaatlejate kaasamist hindamismenetluses. „Pathfinder“ tegevuste, missioonide ja tööprogrammis üksikasjalikult sätestatud igakülgset põhjendatud juhtude puhul võib arvesse võtta vajadust tagada projektide portfelli üldine sidusus, tingimused et projektitaotlused on ületanud kohaldatavad künnised. Selleks tuleks eelnevalt avaldada eesmärgid ja menetlused. Vastavalt finantsmääruse artikli 200 lõikele 7 peaksid taotlejad saama tagasisidet oma projektitaotluste hindamise kohta, hõlmates eelkõige asjakohasel juhul taotluse tagasilükkamise põhjuseid.

- (87) Kõigis raamprogrammi osades tuleks võimaluse korral süstemaatilisel kasutada finantsmääruse artiklite 126 ja 127 kohast kolmanda isiku hindamistele ja audititele tuginemist koos muude liidu programmide hindamiste ja audititega, et vähendada liidu vahenditest toetuse saajate halduskoormust. Kolmandatele isikutele tuginemine tuleks selgelt sätestada, kaaludes ka muid kindlust andvaid elemente, näiteks süsteemi- ja protsessiauditeid.
- (88) Teadusuuringute ja innovatsiooni valdkondade konkreetseid väljakutseid tuleks käsitleda auhindade, sealhulgas kohasel juhul ühisauhindade andmise kaudu, mille korraldab komisjon või asjaomane rahastamisasutus koos teiste liidu asutuste, assotsieerunud riikide, muude kolmandate riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide või mittetulunduslike õigussubjektidega. Auhinnad peaksid toetama raamprogrammi eesmärkide saavutamist.
- (89) Käesoleva määrusega ette nähtud rahastamisliikide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda nende võimest saavutada meetmete erieesmärgid ja anda tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Muu hulgas tuleks arvestada ühekordsete summade, kindlamääraliste maksete ja ühikuhindade astmikega.
- (90) Selleks et tagada asjaomases poliitikavaldkonnas toetuse andmise järjepidevus ja võimaldada rakendamise alustamist mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 algusest, peaks käesolev määrus jõustuma võimalikult kiiresti ja seda tuleks kohaldada tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2021.
- (91) Kuna käesoleva määruse eesmärgid ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid tegevuse dubleerimise vältimise, põhivaldkondades kriitilise massi säilitamise ja riiklikest vahenditest optimaalse rahastamise tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (92) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1290/2013⁽²⁶⁾ ja määrus (EL) nr 1291/2013 tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva määrusega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ (edaspidi „raamprogramm“) mitmeaastase finantsraamistiku kehtivusajaks 2021–2027, sätestatakse reeglid raamprogrammi raames kaudsetes meetmetes osalemiseks ja tulemuste levitamiseks ning määratakse kindlaks raamistik, mille alusel liit toetab teadus- ja innovatsioonitegevust samal ajavahemikul.

Käesolevas määruses sätestatakse raamprogrammi eesmärgid, eelarve aastateks 2021–2027 ning liidupoolse rahastamise vormid ja reeglid.

2. Raamprogrammi rakendatakse:

- a) otsusega (EL) 2021/764 loodud eriprogrammiga;
- b) rahalise toetusega EIT määrusega asutatud Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudile;

⁽²⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1290/2013, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 osalemis- ja levitamiseskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1906/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 81).

- c) kaitseuuringute eriprogrammiga, mis on loodud määrusega (EL) 2021/697.
3. Käesolevat määrust, välja arvatud artiklid 1 ja 5, artikli 7 lõige 1 ning artikli 12 lõige 1, ei kohaldata käesoleva artikli lõike 2 punktis c osutatud kaitseuuringute eriprogrammi suhtes.
4. Käesoleva määruse mõisteid programm „Euroopa horisont“, „raamprogramm“ ja „eriprogramm“ kasutatakse üksnes lõike 2 punktis a kirjeldatud eriprogrammiga seotud küsimustes, kui ei ole sätestatud teisiti.
5. EIT rakendab raamprogrammi vastavalt oma strateegiliste eesmärkidele aastateks 2021–2027, nagu on sätestatud EIT strateegilises innovatsioonikavas, võttes arvesse artiklis 6 ja käesoleva artikli lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammis osutatud strateegilist planeerimist.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „teadustaristu“ – struktuur, mis pakub teadusringkondadele ressursse ja teenuseid teadusuuringute tegemiseks ja innovatsiooni edendamiseks oma valdkondades; see hõlmab ka asjaomast personali, põhilist seadmestikku ja instrumentide kogumeid; teadmistega seotud vahendeid, näiteks kogusid, arhiive või teadusandmebaase; ainulaadseid ja välistele kasutajatele avatud arvutisüsteeme, sidevõrke ja muid vahendeid, mis on vajalikud teadus- ja innovatsiooni-valdkonnas tipptaseme saavutamiseks; asjakohasel juhul võib neid kasutada ka muuks kui teadusuuringuteks, näiteks hariduses ja avalike teenuste osutamiseks, ja need võivad olla ühes asukohas, virtuaalsed või hajusad;
- 2) „nutika spetsialiseerumise strateegia“ – riiklik või piirkondlik innovatsioonistrateegia, millega sätestatakse prioriteetid konkurentsieeliste loomiseks, arendades ja sobitades teadustöö ja innovatsiooni tugevaid külgi äriiliste vajadustega, et kasutada tekkivaid võimalusi ja turumuutusi ühtsel viisil, vältides dubleerimist ja killustumist, sealhulgas selline, mis esitatakse riikliku või piirkondliku teadusuuringute ja innovatsiooni strateegilise poliitikaraamistikuna või mis võidakse sellise raamistikuga liita ning mis täidab ühissätete määruse 2021–2027 asjaomastes sätetes sätestatud rakendamistingimused;
- 3) „Euroopa partnerlus“ – liikmesriikide ja assotsieerunud riikide varasel kaasamisel võetud algatus, milles liit koos era-ja/või avaliku sektori partneritega (näiteks tööstus, ülikoolid, teadusasutused, kohaliku, piirkondliku, riikliku või rahvusvahelise tasandi avalikke teenuseid osutavad asutused või kodanikuühiskonna organisatsioonid, sealhulgas sihtasutused ja valitsusvälised organisatsioonid) kohustuvad ühiselt toetama teadus- ja innovatsioonitegevuse programmi väljatöötamist ja rakendamist, sealhulgas mis puudutab tulemuste kasutuselevõtmist turul, regulatsioonis või poliitikas;
- 4) „avatud juurdepääs“ – lõppkasutajale tasuta antud veebipõhine juurdepääs raamprogrammi raames rahastatud meetmetest tulenevatele teadusväljunditele kooskõlas artikliga 14 ning artikli 39 lõikega 3;
- 5) „avatud teadus“ – lähenemisviis teaduslikule protsessile, mis põhineb avatud koostööl, vahenditel ja teadmiste levitamisel, sealhulgas artiklis 14 loetletud elementidel;
- 6) „missioon“ – valdkonna- ja sektoriüleste tipptaseme- ja mõjupõhiste teadus- ja innovatsioonitegevuste kogum, mille eesmärk on: i) saavutada mõõdetav eesmärk kindlaksmääratud aja jooksul, mida ei ole võimalik saavutada üksikute meetmete abil; ii) mõjutada ühiskonda ja poliitikakujundust teaduse ja tehnoloogia kaudu, ning iii) tuua kasu olulisele osale Euroopa elanikkonnast ja suurele hulgale Euroopa kodanikele;
- 7) „kommertskasutusele eelnev hange“ – teadus- ja arendusteenuste hange, mis hõlmab riski ja kasu jagamist turutingimustes ning konkurentsivõimelist arengut etappides, kus teadus- ja arendusteenuste hanke etapp on selgelt eraldatud lõpptoodete kaubanduslike koguste kasutuselevõtmisest;
- 8) „innovatiivse lahenduse riigihange“ – hange, mille puhul hankija tegutseb selliste innovatiivsete kaupade ja teenuste turuletoojana, mis ei ole turgudel veel suures mahus kättesaadavad, ning mis võib hõlmata vastavustestimist;

- 9) „kasutusõigus“ – õigus kasutada tulemusi või taustteavet käesoleva määruse kohaselt kehtestatud tingimustel;
- 10) „taustteave“ – kõik andmed, oskusteave või teave ükskõik millises vormis või kujul, nii materiaalne kui ka immateriaalne, sealhulgas kõik õigused (nt intellektuaalomandi õigused): i) mis toetusesaajal olid enne asjaomase meetmega ühinemist ja ii) mille toetusesaajad on kirjalikus kokkuleppes kindlaks määranud sellisel viisil, mis on vajalik meetme rakendamiseks või selle tulemuste kasutamiseks;
- 11) „levitamine“ – tulemuste avalikustamine asjakohaste vahendite abil (välja arvatud tulemuste kaitsmise või teadusrakendusega seotud avaldamine), sealhulgas teaduspublikatsioonide avaldamine ükskõik millises teabekanal;is;
- 12) „teadusrakendus“ – tulemuste kasutamine edasiseks teadus- ja innovatsioonitegevuseks, välja arvatud asjaomase meetmega hõlmatud teadus- ja innovatsioonitegevus, muu hulgas kommertskasutuseks, näiteks toote või protsessi väljatöötamiseks, loomiseks, tootmiseks ja turustamiseks, teenuse loomiseks ja osutamiseks või standardimiseks;
- 13) „õiglased ja mõistlikud tingimused“ – asjakohased tingimused, sealhulgas võimalikud finantstingimused või tasuta kasutamise tingimused, milles võetakse arvesse kasutustaotluse konkreetseid asjaolusid, näiteks selle taotluse objektiks olevate tulemuste või taustteabe tegelikku või potentsiaalset väärtust ja/või teadusrakenduse kavandatud ulatust, kestust või muid näitajaid;
- 14) „rahastamisasutus“ – finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c nimetatud asutus või organisatsioon, kellele komisjon on andnud raamprogrammi raames eelarve täitmiseks seotud ülesanded;
- 15) „rahvusvaheline Euroopa teadusasutus“ – rahvusvaheline organisatsioon, mille enamik liikmetest on liikmesriigid või assotsieerunud riigid ning mille peaeesmärk on edendada teadus- ja tehnoloogiakoostööd Euroopas;
- 16) „õigussubjekt“ – füüsiline isik või liidu, riigi või rahvusvahelise õiguse alusel asutatud ja sellisena tunnustatud juriidiline isik, kellel on juriidilise isiku staatus ning võime toimida enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi, või finantsmääruse artikli 197 lõike 2 punktis c osutatud üksus, millel ei ole juriidilise isiku staatust;
- 17) „osaluse laiendamise riigid“ või „madala teadusuuringute ja innovatsiooni tasemega riigid“ – riigid, kus õigussubjekt peab olema asutatud, et saada raamprogrammi osa „Osalise laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“ komponendi „Osalise laiendamine ja tippaseme levik“ raames koordinaatoriks; liikmesriikidest on need riigid kogu raamprogrammi kestel Bulgaaria, Eesti, Horvaatia, Kreeka, Küpros, Leedu, Läti, Malta, Poola, Portugal, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi ja Ungari; assotsieerunud riikide puhul määratakse rahastamiskõlblike riikide loetelu kindlaks indikaatori alusel ja avaldatakse tööprogrammis. Äärepoolseimate piirkondade õigussubjektid, nii nagu need on määratletud ELi toimimise lepingu artiklis 349, on selle komponendi koordinaatoritena samuti täielikult rahastamiskõlblikud;
- 18) „mittetulunduslik õigussubjekt“ – õigussubjekt, kellel õiguslikust vormist tulenevalt ei ole kasumi taotlemise eesmärki või kellel on seadusest tulenev või muul alusel õiguslikult siduv kohustus mitte jagada kasumit oma osanikele või üksikliikmetele;
- 19) „väike ja keskmise suurusega ettevõtja“ või „VKE“ – komisjoni soovitus 2003/361/EÜ⁽²⁷⁾ lisa artiklis 2 määratletud mikro-, väikene või keskmise suurusega ettevõtja;
- 20) „väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – üksus, kes ei ole VKE ja kellel on kuni 499 töötajat, kui tema töötajate arv on arvatud vastavalt soovitus 2003/361/EÜ lisa I jaotise artiklitele 3–6;
- 21) „tulemused“ – asjaomase meetmega saavutatud materiaalne või immateriaalne tagajärg, näiteks andmed, oskusteave või teave, olenemata selle vormist ja laadist ning sellest, kas seda saab kaitsta või mitte, ning sellega seotud õigused, sealhulgas intellektuaalomandi õigused;

⁽²⁷⁾ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

- 22) „teadusväljundid“ – asjaomase meetmega saavutatud tulemused, millele saab anda juurdepääsu teaduspublikatsioonide, andmete või muude kavandatud tulemuste ja protsesside näol, nagu tarkvara, algoritmid, protokollid ja elektroonilised märkmikud;
- 23) „kvaliteedimärgis“ – märgis, mis näitab, et konkursikutsesse vastuseks esitatud taotlus ületab kõiki tööprogrammis sätestatud hindamiskünniseid, kuid mida komisjon kõnealuse konkursi ebapiisava eelarve tõttu ei saa rahastada ning mis võib saada toetust muudest liidu või liikmesriikide rahastamisallikatest;
- 24) „strateegiline teadusuuringute ja innovatsioonikava“ – rakendusakt, milles on sätestatud strateegia tööprogrammi sisu realiseerimiseks kuni nelja aasta jooksul pärast kohustuslikku ja laiaulatuslikku sidusrühmadega konsulteerimist ning määratakse kindlaks prioriteedid, sobivate meetmete liigid ja kasutatavad rakendamisviisid;
- 25) „tööprogramm“ – dokument, mille komisjon on vastu võtnud eriprogrammi rakendamiseks kooskõlas otsuse (EL) 2021/764 artikliga 14, või rahastamisasutuse poolt vastu võetud samaväärse sisu ja struktuuriga dokument;
- 26) „leping“ – kokkulepe, mille sõlmivad komisjon või asjaomane rahastamisasutus õigussubjektiga, kes viib ellu innovatsiooni ja turuleviimise meetet ning keda toetatakse programmi „Euroopa horisont“ segarahastamise või Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamise kaudu;
- 27) „tagastatav ettemakse“ – programmi „Euroopa horisont“ segarahastamise või Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamise osa, mis vastab finantsmääruse X jaotise kohasele laenule, kuid mille eraldab otse liit mittetulunduslikul alusel, et katta innovatsioonimeetmele vastava tegevusega seotud kulused, ning mille toetusesaaja peab tagastama liidule lepingus sätestatud tingimustel;
- 28) „salastatud teave“ – Euroopa Liidu salastatud teave, nagu on määratletud komisjoni otsuse (EL, Euratom) 2015/444 artiklis 3, samuti liikmesriikide salastatud teave, kolmandate riikide, kellega liidul on sõlmitud julgeolekukokkulepe, salastatud teave ning rahvusvaheliste organisatsioonide, kellega liidul on sõlmitud julgeolekukokkulepe, salastatud teave;
- 29) „segarahastamistoiming“ – liidu eelarvest toetatav meede, sealhulgas finantsmääruse artikli 2 punktis 6 määratletud segarahastamisvahend või - platvorm, milles kombineeritakse liidu eelarvest tagastamatus vormis antav toetus või antavad rahastamisvahendid tagasimakstava arengut rahastavate asutuste või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste ning erasektori finantseerimisasutuste või erasektori investorite toetusega;
- 30) „programmi „Euroopa horisont“ segarahastamine“ – rahaline toetus programmile, millega viiakse ellu innovatsiooni ja turuleviimise meetmeid, ning milles toetus või tagastatav ettemakse on teataval viisil ühendatud investeringuga omakapitali või mõnda muusse tagastatava toetuse liiki;
- 31) „Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamisvahend“ – rahaline otsetoetus, mida antakse Euroopa Innovatsiooninõukogu raames innovatsioonialasele ja turule suunatud meetmele ning milles toetus või tagastatav ettemakse on teataval viisil ühendatud investeringuga omakapitali või mõnda muusse tagastatava toetuse liiki;
- 32) „teadus- ja innovatsioonimeede“ – meede, mis koosneb peamiselt tegevusest, mille eesmärk on luua uusi teadmisi või uurida uue või täiustatud tehnoloogia, toote, protsessi, teenuse või lahenduse teostatavust. See võib hõlmata alus- ja rakendusuuringuid, tehnoloogia arendamist ja integreerimist, väiksemas matus prototüübi testimist, tõendamist ja valideerimist laboris või imiteeritud keskkonnas;
- 33) „innovatsioonimeede“ – meede, mis koosneb peamiselt tegevusest, mille otsene eesmärk on toota uute, muudetud või täiustatud toodete, protsesside või teenuste kavandid, seadeid või projekte, mis võib hõlmata prototüübi loomist, testimist, tõendamist, katseprojekte, toote suuremahulist valideerimist ja turuleviimist;
- 34) „ERC eesliiniuuringute meede“ – vastutava teadlase juhitud teadustegevus, sealhulgas kontseptsiooni toimivuse tõestamine Euroopa Teadusnõukogu kaudu, mida haldab üks või mitu toetusesaajat, kes saavad toetust Euroopa Teadusnõukogult (ERC);
- 35) „koolitus- ja liikuvusmeede“ – teadlaste oskuste, teadmiste ja karjäärivõimaluste edendamise meede, mis põhineb riikidevahelisel ning vajaduse korral sektorite- või valdkondadevahelisel liikuvusel;

- 36) „programmi kaasrahastamise meede“ – meede, millega tagatakse mitmeaastane kaasrahastus tegevuskavale, mis on kehtestatud või rakendatud õigussubjektide poolt, kes haldavad või rahastavad teadus- ja innovatsiooniprogramme ning kes ei ole liidu rahastamisasutused. Sellise tegevuskavaga võidakse toetada võrgustumist ning koordineerimis-, teadus-, innovatsiooni- ja pilootmeetmeid, samuti innovatsiooni ja turuleviimise meetmeid, koolitus- ja liikuvusmeetmeid, teadlikkuse suurendamise ja teavitusmeetmeid, levitamise ja teadusrakenduse meetmeid või anda asjaomast rahalist toetust, nagu toetused ja auhinnad, ja korraldada hankeid, samuti näha ette programmi „Euroopa horisont“ segarahastamise, või neid omavahel kombineerida. Programmi kaasrahastamise meedet võivad rakendada vahetult asjaomased õigussubjektid või kolmandad isikud nende nimel;
- 37) „kommertskasutusele eelneva hanke meede“ – meede, mille peamine eesmärk on korraldada kommertskasutusele eelnev hange, mida rakendavad toetusesaajad, kes on avaliku sektori hankijad või võrgustiku sektori hankijad;
- 38) „innovatiivsete lahenduste riigihanke meede“ – meede, mille peamine eesmärk on korraldada innovatiivsete lahenduste ühishange või koordineeritud riigihange, mida rakendavad toetusesaajad, kes on avaliku sektori või võrgustiku sektori hankijad;
- 39) „koordineerimis- ja toetusmeede“ – meede, millega aidatakse täita raamprogrammi eesmärke, välja arvatud teadus- ja innovatsioonitegevus ning välja arvatud teadus- ja innovatsioonitegevus, mis on lubatud ainult juhul, kui seda tehakse osa „Osaluse laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“ komponendis „Osaluse laiendamine ja tippaseme levik“; ning ilma teadustegevuse liidu-poolse kaasrahastamiseta toimuv alt-üles koordineerimine, mis võimaldab liikmesriikide ja assotsieerunud riikide õigussubjektide omavahelist koostööd Euroopa teadusruumi tugevdamiseks;
- 40) „ergutusauhind“ – auhind, millega kannustatakse innovatsiooni kavandatud suunas, määratledes töö sihttulemuse enne selle teostamist;
- 41) „tunnustusauhind“ – auhind, millega tunnustatakse varasemaid saavutusi ja väljapaistvat tööd pärast seda, kui see on tehtud;
- 42) „innovatsiooni ja turuleviimise meede“ – meede, mis kätkeb endas innovatsioonimeedet ja muid vajalikke tegevusi innovatsiooni turuleviimiseks, sealhulgas ettevõtete laiendamist, programmi „Euroopa horisont“ segarahastamist või Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamist;
- 43) „kaudsed meetmed“ – osalejate teadus- ja innovatsioonitegevus, mida liit rahaliselt toetab;
- 44) „otsesed meetmed“ – komisjoni JRC kaudu toimuv teadus- ja innovatsioonitegevus;
- 45) „hange“ – hange vastavalt finantsmääruse artikli 2 punktile 49;
- 46) „seotud üksus“ – finantsmääruse artikli 187 lõikes 1 määratletud üksus;
- 47) „innovatsiooni ökosüsteem“ – ökosüsteem, mis liidu tasandil ühendab osalejaid või üksusi, kelle funktsionaalne eesmärk on võimaldada tehnoloogia arendamist ja innovatsiooni. See hõlmab suhteid materiaalsete ressursside (nagu rahastamine, seadmed ja vahendid), institutsionaalsete üksuste (nt kõrgharidusasutused ja tugiteenused, teadusuuringute ja tehnoloogia organisatsioonid, ettevõtjad, riskikapitali pakkujad ja finantsvahendajad) ning riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi poliitika kujundamise ja rahastamise üksuste vahel.
- 48) „projektipõhine hüvitis“ – on hüvitis, mis on seotud isiku osalemisega projektides, on osa toetusesaaja tavapärasest tasustamistavast ja seda makstakse järjepidevalt.

Artikkel 3

Raamprogrammi eesmärgid

1. Raamprogrammi üldeesmärk on saavutada liidu investeeringutega teadustegevusse ja innovatsiooni teaduslik, tehnoloogiline, majanduslik ja ühiskondlik mõju, et tugevdada liidu teaduslikku ja tehnoloogilist baasi ning edendada liidu konkurentsivõimet kõigis liikmesriikides, sealhulgas ettevõtlussektoris, viia ellu liidu strateegilisi prioriteete, aidata kaasa liidu eesmärkide saavutamisele ja poliitika elluviimisele, tulla toime üleilmsete ülesannetega, sealhulgas saavutada kestliku arengu eesmärgid, järgides tegevuskava 2030 ja Pariisi kliimakokkuleppe põhimõtteid, ning tugevdada Euroopa teadusruumi. Raamprogramm tagab seega võimalikult suure liidu lisaväärtuse, keskendudes eesmärkidele ja tegevustele, millega liikmesriigid ei suuda tulemuslikult toime tulla ükski, küll aga koostööd tehes.

2. Raamprogrammi eesmärgid on järgmised:
- a) arendada, soodustada ja edasi viia teaduse tippaset, toetada kvaliteetsete uute alus- ja rakendusteadmiste, oskuste, tehnoloogiate ja lahenduste loomist ja levitamist, toetada teadlaste koolitust ja liikuvust, meelitada ligi talente kõigil tasanditel ja aidata kaasa liidu talendibaasi täielikule kaasamisele raamprogrammist toetatavatesse meetmetesse;
 - b) luua teadmisi, tugevdada teadusuuringute ja innovatsiooni mõju liidu poliitika arendamisel, toetamisel ja rakendamisel ning toetada juurdepääsu innovatiivsetele lahendustele ja nende kasutuselevõtmist Euroopa tööstuses, eelkõige VKEde poolt, ja ühiskonnas, et käsitleda ülemaailmseid väljakutseid, sealhulgas kliimamuutusi ning kestliku arengu eesmärke;
 - c) edendada igat liiki innovatsiooni, hõlbustada tehnoloogilist arengut, tutvustamistegevust ning teadus- ja tehnosiiret ning tugevdada innovatiivsete lahenduste kasutuselevõttu ja teadusrakendust;
 - d) optimeerida raamprogrammi tulemusi Euroopa teadusruumi mõju suurendamiseks ja külgetõmbavuse tugevdamiseks, suurendada kõikide liikmesriikide, sh madalama teadusuuringute ja innovatsiooni tasemega riikide tippasemel põhinevat osalemist raamprogrammis ning hõlbustada koostöösidemeid Euroopa teadusuuringutes ja innovatsioonis.

Artikkel 4

Raamprogrammi struktuur

1. Artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi ja EIT osas koosneb raamprogramm järgmistest osadest, mis aitavad saavutada artiklis 3 sätestatud üld- ja eesmärgid:
- a) I sammas „Tippasemel teadus“, millel on järgmised komponendid:
 - i) ERC;
 - ii) Marie Skłodowska-Curie meetmed;
 - iii) teadustaristud.
 - b) II sammas „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“, võttes arvesse, et sotsiaal- ja humanitaar-teaduste valdkonnal on oluline roll kõikide teemavaldkondade lõikes, ning millel on järgmised komponendid:
 - i) teemavaldkond „Tervis“;
 - ii) teemavaldkond „Kultuur, loovus ja kaasav ühiskond“;
 - iii) teemavaldkond „Ühiskonna tsiviiljulgeolek“;
 - iv) teemavaldkond „Digivaldkond, tööstus ja kosmos“;
 - v) teemavaldkond „Kliima, energeetika ja liikuvus“;
 - vi) teemavaldkond „Toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond“;
 - vii) JRC otsemeetmed väljaspool tuumaenergiavaldkonda.
 - c) III sammas „Innovatiivne Euroopa“, millel on järgmised komponendid:
 - i) Euroopa Innovatsiooninõukogu;
 - ii) Euroopa innovatsiooni ökosüsteemid;
 - iii) EIT.
 - d) Osa „Osaluse laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“, millel on järgmised komponendid:
 - i) osaluse laiendamine ja tippaseme levik;
 - ii) Euroopa teadus- ja innovatsioonisüsteemi reformimine ja tõhustamine.
2. Raamprogrammi tegevuste põhisuunad on esitatud käesoleva määruse I lisas.

*Artikkel 5***Kaitsealane teadus- ja arendustegevus**

Artikli 1 lõike 2 punktis c osutatud eriprogrammi raames elluviidavate tegevuste puhul, mis on sätestatud määruses (EL) 2021/697, keskendutakse üksnes kaitsealasele teadus- ja arendustegevusele, mille eesmärk ja üldised tegevussuunad on suurendada Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet, tõhusust ja innovatsiooni-suutlikkust.:

*Artikkel 6***Strateegiline planeerimine ning liidu rahastamise rakendamine ja vormid**

1. Raamprogrammi rakendatakse eelarve otsese täitmise korras või eelarve kaudse täitmise korras koostöös rahastamisasutustega.
2. Raamprogrammist võib kaudseid meetmeid rahastada kõigis finantsmääruse kohastes vormides, tehes seda siiski toetuste kaudu, mis on raamprogrammist antava abi peamine vorm. Raamprogrammi kohane rahastus võib olla ka auhindade, hangete ja segarahastamistoimingute rahastamisvahendite vormis ning omakapitali toetust võib anda „Acceleratori“ kaudu.
3. Käesolevas määruses sätestatud osalemis- ja tulemuste levitamise reegleid kohaldatakse kaudsete meetmete suhtes.
4. Peamised raamprogrammis kasutatavad meetmed on määratletud artiklis 2. Käesoleva artikli lõikes 2 osutatud rahastamisvormide kasutamiseks peab olema kindel kõigi raamprogrammi eesmärkide puhul ning nende kasutamine otsustatakse vajaduste ja konkreetsete eesmärkide kriteeriumide alusel.
5. Raamprogrammist toetatakse ka otsemeetmeid, kui need aitavad kaasa ELi toimimise lepingu artiklite 185 või 187 alusel loodud algatustele, ei loeta nende meetmete panust kõnealustele algatustele eraldatud rahalise toetuse osaks.
6. Artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi rakendamist ja EIT teadus- ja innovatsioonikogukondi toetab artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammis ette nähtud teadus- ja innovatsioonitegevuse läbipaistev ja strateegiline planeerimine, eelkõige samba „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“ puhul, hõlmates ka teiste sammaste asjaomaseid tegevusi ning osa „Osalise laiendamise ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“.

Komisjon tagab liikmesriikide varase kaasamise ning ulatusliku teabevahetuse Euroopa Parlamendiga, mida omakorda täiendavad konsultatsioonid sidusrühmade ja üldsusega.

Strateegiline planeerimine tagab vastavuse liidu muude asjakohaste programmidega ning kooskõla liidu prioriteetide ja kohustustega ning suurendab vastastikust täiendavust ja koostööd riiklike ja piirkondlike rahastamisprogrammide ja prioriteetidega, tugevdades seeläbi Euroopa teadusruumi. Valdkonnad, kus on võimalik luua missioone ja institutsionaliseeritud Euroopa partnerlusi, kehtestatakse VI lisas.

7. Kui see on asjakohane, võib väikestele koostöökonsortsiumidele kiirema juurdepääsu võimaldamiseks teha ettepaneku teadusuuringute ja innovatsiooni kiirtee menetluse (Fast Track to Research and Innovation Procedure, edaspidi „FTRI menetlus“) kasutamiseks osa projektikonkursside puhul, mille eesmärk on valida teadusuuringute ja innovatsiooni-meetmeid või innovatsioonimeetmeid samba „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“ ning Euroopa Innovatsiooninõukogu rahastamisvahendi „Pathfinder“ raames.

FTRI menetluse kohasel konkursikutsel on järgmised kumulatiivsed omadused:

- a) alt üles põhimõttel toimivad konkursikutsed;
- b) lühem aeg taotluse esitamisest toetuse saamiseni (mitte üle kuue kuu);
- c) toetus, mida antakse ainult väikestele koostöökonsortsiumidele, mis koosnevad maksimaalselt kuuest erinevast ja iseseisvast rahastamiskõlblikust õigussubjektist;

d) maksimaalne rahaline toetus konsortsiumi kohta ei ületa 2,5 miljonit eurot.

Tööprogrammis määratakse kindlaks konkursikutsed, mida kasutatakse FTRI menetluses.

8. Raamprogrammi tegevused viiakse ellu peamiselt avatud ja konkurentsipõhiste konkursikutsete kaudu, sealhulgas missioonide ja Euroopa partnerlustena.

Artikkel 7

Raamprogrammi põhimõtted

1. Artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi ning EIT raames toimivas teadus- ja innovatsioonitegevuses keskendutakse üksnes tsiviilrakendustele. Eelarves ei ole lubatud teha ümberpaigutusi artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi ja EIT jaoks eraldatud summa ja artikli 1 lõike 2 punktis c osutatud eriprogrammi jaoks eraldatud summa vahel, ning tuleb vältida tarbetut dubleerimist kahe programmi vahel.

2. Raamprogrammiga tagatakse multidistsiplinaarne lähenemisiis ja nähakse kohasel juhul ette sotsiaal- ja humanitaarteaduste lõimimine raamprogrammi vältel kõigisse välja töötatud tegevustesse ja teemavaldkondadesse, sh eraldi konkursikutsed sotsiaal- ja humanitaarteaduste teemade jaoks.

3. Raamprogrammi koostöösades tagatakse tasakaal madalamate ja kõrgemate tehnoloogilise valmiduse tasemetel vahel, hõlmates kogu väärtusahela.

4. Raamprogrammiga peab tõhusalt tagama ja lõimima koostöö kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide ja algatustega, mis põhinevad vastastikusel kasul, liidu huvidel, rahvusvahelistel kohustustel ja asjakohasel juhul vastastikkusel.

5. Raamprogrammiga aidatakse osaluse laiendamise riikidel suurendada oma osalust selles ja soodustada laia geograafilist katvust koostööprojektides, sealhulgas teaduse tipptaseme levitamise, uute koostöösidemetel tugevdamise, soodustamise ning artikli 24 lõike 2 ja artikli 50 lõike 5 rakendamise kaudu. Nendele jõupingutustele vastavad liikmesriikide võetavad proportsionaalsed meetmed liidu, riiklike ja piirkondlike fondide toel, sh makstes teadlastele atraktiivset töötasu. Ilma et see kahjustaks tipptaseme kriteeriume, pööratakse erilist tähelepanu geograafilisele tasakaalule, sõltuvalt olukorrast asjaomases teadus- ja innovatsioonivaldkonnas, hindamiskomisjonides ja sellistes organites nagu nõukogud ja eksperdirühmad.

6. Raamprogrammiga tagatakse kõikide jaoks võrdsete võimaluste tegelik soodustamine ning soolise võrdõiguslikkuse lõimimine kõigisse valdkondadesse, sealhulgas soolise mõõtme rakendamine teadusuuringutes ja innovatsioonis. Selle eesmärk on tegeleda soolise tasakaalustamatuse põhjustega. Erilist tähelepanu pööratakse võimalikult suure soolise tasakaalu tagamisele hindamiskomisjonides ja muudes asjaomastes nõuandeorganites, nt nõukogudes ja eksperdirühmades.

7. Raamprogrammi rakendatakse koostöös liidu muude programmidega, püüdes haldustoiminguid võimalikult palju lihtsustada. Mittetäielik loetelu koostööst muude liidu programmidega on esitatud IV lisas.

8. Raamprogramm aitab suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni liikmesriikides, aidates sellega kaasa üldise investeerimiseesmärgi saavutamisele, mille kohaselt tuleks teadus- ja arendustegevusse investeerida vähemalt 3 % liidu SKPst.

9. Komisjon püüab raamprogrammi rakendamisel jätkuvalt lihtsustada haldustoiminguid ning vähendada taotlejate ja toetusesaajate koormust.

10. Osana liidu üldisest eesmärgist lõimida kliimameetmed liidu poliitikavaldkondadesse ja liidu fondidesse eraldatakse raamprogrammi meetmete kulutustest kohasel juhul vähemalt 35 % kliimaeesmärkidele. Kliimaküsimused lõimitakse piisavalt teadusuuringute ja innovatsiooni sisulisse tegevusse.

11. Raamprogrammiga edendatakse kodanike ja kodanikuühiskonna kaasamise kaudu koosloomist ja kooskavandamist.

12. Raamprogrammiga tagatakse läbipaistvus ja vastutus seoses avaliku sektori rahastamisega teadus- ja innovatsiooni projektides, kaitstes nii avalikke huve.

13. Komisjon või asjaomane rahastamisasutus tagab, et kõikidele potentsiaalsetele osalejatele tehakse konkursikutse avaldamise ajal kättesaadavaks piisavad suunised ja piisav teave, eelkõige kasutatav näidistoetusleping.

Artikkel 8

Missioonid

1. Missioone kavandatakse samba „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“ raames, kuid need võivad kasu saada ka raamprogrammi muudes osades võetud meetmetest ja muudes liidu programmides võetud täiendavatest meetmetest. Missioonid võimaldavad konkureerivaid lahendusi, mille tulemuseks on üleeuroopaline lisaväärtus ja mõju.

2. Missioonid määratakse kindlaks ja neid rakendatakse vastavalt käesolevale määrusele ja eriprogrammile, tagades liikmesriikide aktiivse ja varase kaasamise ning ulatusliku teabevahetuse Euroopa Parlamendiga. Missioonid, nende eesmärgid, eelarve, sihid, ulatus, näitajad ja vahe-eesmärgid määratakse vastavalt vajadusele kindlaks strateegilistes teadusuuringute ja innovatsioonikavades või tööprogrammides. Missioonide raames esitatud projektiettepanekute hindamine viiakse läbi vastavalt artiklile 29.

3. Raamprogrammi esimese kolme aasta jooksul eraldatakse kuni 10 % II samba aastaelarvest missioonide rakendamiseks korraldatavate projektikonkursside kaudu. Raamprogrammi järelejäänud aastate kestel võib seda osakaalu suurendada siis, kui missioonide valiku- ja juhtimisprotsessile on antud positiivne hinnang. Komisjon teeb teatavaks iga missioonidele pühendatud tööprogrammi koguosaala eelarves.

4. Missioonid:

- a) lähtudes oma kavandamisest ja rakendamisest kestliku arengu eesmärkidest, omavad selget teadus- ja innovatsioonisisu ja liidu lisaväärtust ning aitavad kaasa liidu prioriteetide ja kohustuste ning artiklis 3 osutatud raamprogrammi eesmärkide saavutamisele;
- b) hõlmavad kogu Euroopa jaoks tähtsaid valdkondi, on kaasavad, ergutavad mitmesuguste avaliku ja erasektori sidusrühmade, sealhulgas kodanike ja lõppkasutajate ulatuslikku kaasamist ja aktiivset osalemist ning annavad teaduse ja innovatsiooni vallas tulemusi, millest võib olla kasu kõigile liikmesriikidele;
- c) on jõulised ja inspireerivad, seega on neil laialdane teaduslik, tehnoloogiline, ühiskondlik, majanduslik, keskkonnaalane või poliitiline tähtsus ja mõju;
- d) osutavad selget suunda ja selgeid eesmärke ning on sihipärased, mõõdetavad, ajaliselt piiritletud ja neil on selgelt määratletud eelarvevahendid;
- e) valitakse välja läbipaistval viisil ja on suunatud ambitsioonikatele, tippaseme- ja mõjupõhiste, kuid realistlikele eesmärkidele ning teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevusele;
- f) omavad vajalikku ulatust ja mõõtkava ning mobiliseerivad ressursse ja võivad saada täiendavate avaliku ja erasektori vahendite näol võimendust, mis on vajalik nende eesmärgi saavutamiseks;
- g) edendavad valdkonnaüleseid tegevusi (sh sotsiaal- ja humanitaarteadused) ja hõlmavad tegevust paljudel, sealhulgas madalamatel tehnoloogilise valmiduse tasemetel;
- h) jäävad avatuks mitmetele alt ülespoole suunatud lähenemisviisidele ja lahendustele, võttes arvesse inimeste ja ühiskonna vajadusi ja neile tulenevat kasu ning tunnistades eri panuste tähtsust nende täitmiseks;
- i) saavad läbipaistval viisil kasu koostoisest liidu teiste programmidega, samuti riiklike ja asjakohasel juhul piirkondlike innovatsiooni ökosüsteemidega.

5. Komisjon jälgib ja hindab iga missiooni vastavalt artiklitele 50 ja 52 ning V lisale, sealhulgas edusamme lühiajaliste, keskmise kestusega ja pikaajaliste eesmärkide täitmisel, mis hõlmavad rakendamist, seiret ja missioonide järkjärgulist lõpetamist. Raamprogrammi raames kehtestatud esimeste missioonide hindamine toimub hiljemalt 2023. aastal ja enne otsuseid uute missioonide loomise või käimasolevate missioonide jätkamise, lõpetamise või ümbersuunamise kohta. Hindamise tulemused avalikustatakse ning need hõlmavad valikuprotsessi, juhtimise, eelarve, keskkete eesmärkide ja seniste tulemuste analüüsi, kuid ei piirdu sellega.

*Artikkel 9***Euroopa Innovatsiooninõukogu**

1. Komisjon loob keskselt juhitava ühtse kontaktpunktina Euroopa Innovatsiooninõukogu, et rakendada Euroopa Innovatsiooninõukoguga seotud III samba „Innovatiivne Euroopa“ meetmeid. Euroopa Innovatsiooninõukogu keskendub peamiselt läbimurdelisele ja murrangulisele, eelkõige turgu loovale innovatsioonile, toetades samas kõiki innovatsiooniliike, sealhulgas järkjärgulist innovatsiooni.

Euroopa Innovatsiooninõukogu toimib järgmiste põhimõtete kohaselt:

- a) selge liidu lisaväärtus,
- b) autonoomia,
- c) riskimisvõime,
- d) tulemuslikkus,
- e) tõhusus,
- f) läbipaistvus
- g) vastutavus.

2. Euroopa Innovatsiooninõukogu on avatud igat liiki novaatorite jaoks, sealhulgas eraisikud, ülikoolid, teadusasutused ja äriühingud (VKEed, sealhulgas iduettevõtjad, ja erandjuhtudel väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad), ning samuti üksiktoetusesaajate ning multidistsiplinaarsete konsortiumide jaoks. Vähemalt 70 % Euroopa Innovatsiooninõukogu eelarvest eraldatakse VKEdele, sealhulgas iduettevõtjatele.

3. Euroopa Innovatsiooninõukogu nõuandekogu ja juhtimisfunktsioonid on esitatud otsuses (EL) 2021/764.

*Artikkel 10***Euroopa partnerlused**

1. Raamprogrammi osad võib rakendada Euroopa partnerluste kaudu. Liidu osalemine Euroopa partnerlustes võib toimuda ükskõik millises järgmises vormis:

- a) osalemine Euroopa partnerlustes, mis on loodud komisjoni ja artikli 2 punktis 3 osutatud partnerite vastastikuse mõistmise memorandumite või lepinguliste kokkulepete alusel, milles täpsustatakse Euroopa partnerluse eesmärgid, liidu ja muude partnerite kohustused seoses nende rahaliste ja/või mitterahaliste panustega, peamised tulemus- ja mõjunäitajad, saavutatavad tulemused ja aruandluskord. Need partnerlused hõlmavad partnerite ja programmiga rakendatavat täiendavat teadus- ja innovatsioonitegevust (Euroopa programmipartnerlused);
- b) osalemine teadus- ja innovatsioonitegevuse programmis, milles täpsustatakse eesmärgid, peamised tulemus- ja mõjunäitajad ning saavutatavad tulemused, ning rahaline panustamine sellesse, mis põhineb partnerite kohustusel toetada oma asjaomaseid tegevusi rahaliselt ja/või mitterahaliselt ning ühendada oma asjakohased tegevused programmi kaasrahastamise meetme kaudu (kaasrahastatud Euroopa partnerlused);
- c) osalemine teadus- ja innovatsiooniprogrammides, mille on loonud ELi toimimise lepingu artikli 185 alusel mitu liikmesriiki või ELi toimimise lepingu artikli 187 alusel asutatud organisatsioonid (nagu ühissettevõtted) või EIT teadmisi- ja innovatsioonikogukonnad, mis vastavad EIT määruse nõuetele (institutionaliseeritud Euroopa partnerlused), ja rahaline panustamine neisse programmidesse.

Institutionaliseeritud Euroopa partnerlusi rakendatakse üksnes juhul, kui raamprogrammi teiste osadega, sealhulgas muude institutionaliseeritud Euroopa partnerluse vormidega, ei oleks võimalik saavutada eesmärgi või vajalikku eeldatavat mõju, ning kui seda õigustab pikaajaline perspektiiv ja kõrge integratsioonitase. ELi toimimise lepingu artikli 185 või 187 kohaste Euroopa partnerluste puhul kohaldatakse kõigi rahaliste toetuste tsentraliseeritud haldamist, välja arvatud igakülgset põhjendatud juhtudel. Kõigi rahaliste toetuste keskse haldamise korral tehakse ühe osaleva riigi projektitasandi maksed asjaomases osalevas riigis asutatud õigussubjektide projektitaotluses küsitud eelarve alusel, kui kõik asjaomased osalevad riigid ei ole teisiti kokku leppinud.

Institutsionaliseeritud Euroopa partnerluste reeglites täpsustatakse muu hulgas partnerluse eesmärgid, peamised tulemus- ja mõjunäitajad ning saavutatavad tulemused, samuti sellega seotud kohustused seoses partnerite rahaliste ja/või mitterahaliste panustega.

2. Euroopa partnerlused:

- a) luuakse Euroopa või üleilmsete väljakutsete käsitlemiseks üksnes juhul, kui Euroopa partnerluste kaudu oleks võimalik saavutada raamprogrammi eesmärgid tulemuslikumalt kui liidul üksi tegutsedes ja paremini kui muude raamprogrammikohaste toetusvormide abil; nendele raamprogrammi meetmetele, mida rakendatakse Euroopa partnerluste kaudu, eraldatakse asjakohane osa raamprogrammi eelarvest; suurem osa II samba eelarvest eraldatakse meetmeteks väljaspool Euroopa partnerluste;
- b) järgivad järgmisi põhimõtteid: liidu lisaväärtus, läbipaistvus ja avatus ning mõju Euroopas ja Euroopa jaoks, piisaval tasemel tugev võimendav mõju, kõigi osaliste pikaajalised kohustused, paindlikkus rakendamisel, sidusus, koordineerimine ja vastastikune täiendavus liidu, kohalike, piirkondlike, riiklike ja asjakohasel juhul rahvusvaheliste algatuste või muude Euroopa partnerluste ja missioonidega;
- c) järgivad selget elutsükli põhist lähenemisviisi, on ajaliselt piiratud ja sisaldavad tingimusi raamprogrammist saadava rahastamise järkjärguliseks lõpetamiseks.

3. Käesoleva artikli lõike 1 punktide a ja b kohased Euroopa partnerlused määratakse kindlaks strateegilistes teadusuuringute ja innovatsioonikavades, enne kui neid tööprogrammide raames rakendatakse.

4. Euroopa partnerluste valimist, rakendamist, seiret, hindamist ja järkjärgulist lõpetamist käsitlevad sätted ja kriteeriumid on esitatud III lisas.

Artikkel 11

Missioonide ja partnerluste valdkondade läbivaatamine

31. detsembriks 2023 vaatab komisjon raamprogrammi, sealhulgas ELi toimimise lepingu artikli 185 või 187 kohaselt loodud missioonide ja institutsionaliseeritud Euroopa partnerluste üldise seire raames läbi käesoleva määruse VI lisa ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande peamiste tulemuste kohta

Artikkel 12

Eelarve

1. Raamprogrammi rakendamise rahastamispakett 1. jaanuarist 2021–31. detsembrini 2027 on 86 123 000 000 eurot jooksevhindades artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi ning EITi jaoks ja 7 953 000 000 eurot jooksevhindades artikli 1 lõike 2 punktis c osutatud eriprogrammi jaoks.

2. Artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi ja EIT jaoks lõikes 1 osutatud summa soovituslik jaotus on järgmine:

a) 23 546 000 000 eurot aastatel 2021–2027 I sambale „Tiptasemel teadus“, millest eraldatakse:

- i) 15 027 000 000 eurot ERC-le;
- ii) 6 333 000 000 eurot Marie Skłodowska-Curie meetmetele;
- iii) 2 186 000 000 eurot teadustaristutele;

b) 47 428 000 000 eurot aastatel 2021–2027 II sambale „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“, millest eraldatakse:

- i) 6 893 000 000 eurot teemavaldkonnale „Tervis“;
- ii) 1 386 000 000 eurot teemavaldkonnale „Kultuur, loovus ja kaasav ühiskond“;
- iii) 1 303 000 000 eurot teemavaldkonnale „Ühiskonna tsiviiljulgeolek“;

- iv) 13 462 000 000 eurot teemavaldkonnale „Digivaldkond, tööstus ja kosmos“;
 - v) 13 462 000 000 eurot teemavaldkonnale „Kliima, energeetika ja liikuvus“;
 - vi) 8 952 000 000 eurot teemavaldkonnale „Toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond“;
 - vii) 1 970 000 000 eurot JRC otsemeetmetele väljaspool tuumaenergiavaldkonda;
- c) 11 937 000 000 eurot aastatel 2021–2027 III sambale „Innovaatiline Euroopa“, millest eraldatakse:
- i) 8 752 000 000 eurot Euroopa Innovatsiooninõukogule;
 - ii) 459 000 000 eurot Euroopa innovatsiooni ökosüsteemidele;
 - iii) 2 726 000 000 eurot EIT-le;
- d) 3 212 000 000 eurot aastatel 2021–2027 osale „Osaluse laiendamine ning Euroopa teadusruumi tugevdamine“, millest eraldatakse:
- i) 2 842 000 000 eurot osaluse laiendamisele ja tiptasemel levikule;
 - ii) 370 000 000 eurot Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi reformimisele ja tõhustamisele.

3. Määruse (EL, Euratom) 2020/2093 artiklis 5 sätestatud programmispetsiifilise kohandamise tulemusel suurendatakse lõikes 1 osutatud summat käesoleva määruse artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi ning EIT jaoks veel 3 000 000 000 euro võrra 2018. aasta püsivhindades, nagu on täpsustatud määruse (EL, Euratom) 2020/2093 II lisas.

4. Lõikes 3 esitatud summa soovituslik jaotus on järgmine:

- a) 1 286 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades sambale „Tiptasemel teadus“, millest eraldatakse:
- i) 857 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades ERC-le;
 - ii) 236 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades Marie Skłodowska-Curie meetmetele;
 - iii) 193 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades teadustaristutele;
- b) 1 286 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades II sambale „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“, millest eraldatakse:
- i) 686 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades teemavaldkonnale „Kultuur, loovus ja kaasav ühiskond“;
 - ii) 257 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades teemavaldkonnale „Ühiskonna tsiviiljulgeolek“;
 - iii) 171 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades teemavaldkonnale „Digivaldkond, tööstus ja kosmos“;
 - iv) 171 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades teemavaldkonnale „Kliima, energeetika ja liikuvus“;
- c) 270 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades III sambale „Innovaatiline Euroopa“, millest eraldatakse:
- i) 60 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades Euroopa innovatsiooni ökosüsteemidele;
 - ii) 210 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades EIT-le;
- d) 159 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades osale „Osaluse laiendamine ning Euroopa teadusruumi tugevdamine“, millest eraldatakse:
- i) 99 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades osaluse laiendamisele ja tiptaseme levikule;
 - ii) 60 000 000 eurot 2018. aasta püsivhindades Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi reformimisele ja tõhustamisele.

5. Ettenägematutele olukordadele või uutele arengutele ja vajadustele reageerimiseks võib komisjon iga-aastase eelarvemenetluse käigus lõikes 2 osutatud summadest kuni 10 % ulatuses kõrvale kalduda. Selline kõrvalekaldumine ei ole lubatud lõike 2 punkti b alapunktis vii osutatud summast ega lõikes 2 osale „Osaluse laiendamine ning Euroopa teadusruumi tugevdamine“ määratud kogusummast.

6. Artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi ja EIT jaoks käesoleva artikli lõigetes 1 ja 3 osutatud summa võib hõlmata ka kulusid raamprogrammi haldamiseks ja rakendamiseks vajalikuks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditeerimis-, hindamis- ja muuks tegevuseks, sealhulgas kõiki halduskulusid ja kulusid raamprogrammi eesmärkide saavutamise hindamiseks. Kaudsete meetmetega seotud halduskulud ei tohi ületada 5 % artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi kaudsete meetmete ja EIT raames ette nähtud kogusummast. Lisaks võib käesoleva artikli lõigetes 1 ja 3 osutatud summast, mis on ette nähtud artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammidele ja EIT-le, katta ka järgmisi kulusid:

- a) niivõrd kui võrd need on seotud raamprogrammi eesmärkidega: kulud, mis on seotud uuringute, ekspertide nõupidamiste, teabe- ja teavitusemeetmetega,
- b) kulusid, mis on seotud infotehnoloogiavõrgustikega, mis keskenduvad infotöölusele ja -vahetusele, sealhulgas asutusesiseste infotehnoloogiavahenditega ja muu tehnilise ja haldusabiga, mida on vaja seoses raamprogrammi juhtimisega.

7. Vajaduse korral võib liidu eelarvesse assigneeringuid kanda ka pärast 2027. aastat, et katta lõikes 6 ette nähtud kulusid, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.

8. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuvate meetmetega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitmele aastale.

9. Kooskõlas finantsmääruse artikli 193 lõike 2 teise lõigu punktiga a võib rahastamisotsuses täpsustatud igakülselt põhjendatud juhtudel ja piiratud ajavahemiku jooksul käesoleva määruse alusel toetatavaid tegevusi ja nende aluseks olevaid kulusid käsitada rahastamiskõlblikena alates 1. jaanuarist 2021, isegi kui neid rakendati ja need kanti enne toetustootluse esitamist.

Artikkel 13

Euroopa Liidu taasterahastust eraldatavad vahendid

1. Kui määruse (EL) 2020/2094 artikli 3 lõigetes 3, 4, 7 ja 9 ei ole sätestatud teisiti, rakendatakse kõnealuse määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud meetmeid raamprogrammi alusel kõnealuse määruse artikli 2 lõike 2 punkti a alapunktis iv osutatud summade kaudu.

2. Määruse (EL) 2020/2094 artikli 2 lõike 2 punkti a alapunktis iv osutatud summad moodustavad kõnealuse määruse artikli 3 lõikes 1 sätestatud sihtotstarbelise välistulu. Need lisasummad eraldatakse üksnes teadusuuringute ja innovatsiooni meetmete, mis on suunatud COVID-19 tagajärgedega, eelkõige selle majanduslike, sotsiaalsete ja ühiskondlike tagajärgedega tegelemisele. Eelistatakse uuenduslikke VKEid ja erilist tähelepanu pööratakse nende integreerimisele II samba koostööprojektidesse.

3. Määruse (EL) 2020/2094 artikli 2 lõike 2 punkti a alapunktis iv osutatud summa soovituslik jaotus on järgmine:

- a) 25 % teemavaldkonnale „Tervis“;
- b) 25 % teemavaldkonnale „Digivaldkond, tööstus ja kosmos“;
- c) 25 % teemavaldkonnale „Kliima, energeetika ja liikuvus“;
- d) 25 % Euroopa Innovatsiooninõukogule.

Artikkel 14

Avatud teadus

1. Programmiga edendatakse avatud teadust kui koostöö ja teadmiste levitamisel põhinevat lähenemisviisi teadusprotsessile, eelkõige kooskõlas järgmiste elementidega, mis tagatakse kooskõlas käesoleva määruse artikli 39 lõikega 3:

- a) avatud juurdepääs raamprogrammi kaudu rahastatud teadusuuringute tulemusena avaldatud teaduspublikatsioonidele;

- b) avatud juurdepääs teadusandmetele, sealhulgas teaduspublikatsioonide aluseks olevatele andmetele, mis on kooskõlas põhimõttega „nii avatud kui võimalik, nii suletud kui vajalik“.
2. Vastastikkuse põhimõtet avatud teaduses edendatakse ja ergutatakse kõigis kolmandate riikidega sõlmitavates assotsieerimis- ja koostöölepingutes, sealhulgas lepingutes, millele on alla kirjutanud rahastamisasutused, kellele on usaldatud raamprogrammi kaudne juhtimine.
3. Teadusandmete vastutustundlik haldamine tagatakse kooskõlas leitavuse (*findability*), juurdepääsetavuse (*accessibility*), koostalitlusvõime (*interoperability*) ja taaskasutatavuse (*reusability*) põhimõtetega (FAIR-põhimõtted). Tähelepanu pööratakse ka andmete pikaajalisele säilitamisele.
4. Edendatakse ja ergutatakse ka muid avatud teaduse tavasid, sealhulgas VKEde huvides.

Artikkel 15

Alternatiivne , kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine ning vahendite ümberpaigutamine

1. Raamprogrammi rakendatakse koostoimes muude liidu programmidega kooskõlas artikli 7 lõikes 7 sätestatud põhimõttega.
2. Kvaliteedimärgis antakse tööprogrammis täpsustatud konkursikutsetele. Ühissätete määruse 2021–2027 asjakohaste sätete ja ÜPP strateegiakava määruse asjakohaste sätete kohaselt võib ERFist, ESF+ -ist või EAFRDst toetust anda:
- a) raamprogrammi alusel valitud kaasrahastatavatele meetmetele; ning
- b) kvaliteedimärgise saanud meetmetele, eeldusel et need vastavad kõigile järgmistele tingimustele:
- i) neid on hinnatud raamprogrammi konkursikutse alusel;
- ii) need vastavad kõnealuse konkursikutsega ette nähtud kvaliteedi miinimumnõuetele; ning
- iii) neid ei ole rahastatud kõnealuse konkursikutse alusel üksnes eelarvepiirangute tõttu.
3. Euroopa Regionaalarengu Fondist, Euroopa Sotsiaalfond+ -ist, Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist kaasrahastatud programmide rahalisi eraldisi võib käsitada osaleva liikmesriigi eraldisena Euroopa partnerlustesse, mis vastavad käesoleva määruse artikli 10 lõike 1 punktidele b ja c, tingimusel, et tagatakse kooskõla ühissätete määruse 2021–2027 asjakohaste sätete ning fondispetsiifiliste määrustega.
4. Meede, mis on saanud toetust mõnest muust liidu programmist, võib saada toetust ka raamprogrammist, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Asjakohase liidu programmi reegleid kohaldatakse vastavalt selle osa suhtes, millega on meedet toetatud. Kumulatiivse rahastamise maht ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat. Liidu eri programmidest antava toetuse võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas toetuse tingimusi käsitlevate dokumentidega.
5. Eelarve jagatud täitmise raames liikmesriikidele eraldatud vahendid võib liikmesriikide taotluse korral programmile ümber paigutada vastavalt ühissätete määruse 2021–2027 asjakohastes sätetes sätestatud tingimustele. Komisjon haldab neid vahendeid otse finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti a alusel või kaudselt kõnealuse lõigu punkti c alusel. Kõnealuseid vahendeid kasutatakse asjaomaste liikmesriikide huvides.
6. Kui komisjon ei ole võtnud juriidilist kohustust otsese või kaudse eelarve täitmise raames vahendite puhul, mis on üle kantud vastavalt lõikele 5, võib vastavad kulukohustustega sidumata vahendid liikmesriigi taotlusel ühissätete määruse 2021–2027 asjakohastes sätetes sätestatud tingimustel ühele või mitmele vastavale lähteprogrammile tagasi kanda.

Artikkel 16

Programmiga assotsieerunud kolmandad riigid

1. Programmiga võivad ühineda järgmised kolmandad riigid (assotsieerunud riigid):
 - a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on ühtlasi EMP liikmed, vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele;
 - b) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;
 - c) Euroopa naabruspoliitika riigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;
 - d) kolmandad riigid ja territooriumid, mis vastavad järgmistele kriteeriumidele:
 - i) nende teadus-, tehnoloogia- ja innovatsioonialane võimekus on hea;
 - ii) nad on võtnud kohustuse järgida õigusnormidel põhinevat avatud turumajandust, sealhulgas käsitleda intellektuaalomandi õigusi õiglaselt ja erapooletult ja austada inimõigusi, ning neil on demokraatlikud institutsioonid;
 - iii) nad edendavad aktiivselt selliseid poliitikaid, mis parandavad kodanike majanduslikku ja sotsiaalset heaolu.
2. Iga lõike 1 punktis d osutatud kolmanda riigi ühinemine programmiga peab olema kooskõlas tingimustega, mis on sätestatud lepingus, milles käsitletakse kõnealuse kolmanda riigi osalemist liidu programmis, tingimusel et selle lepinguga:
 - a) tagatakse õiglane tasakaal liidu programmides osaleva kolmanda riigi osamaksete ja saadava kasu vahel;
 - b) nähakse ette liidu programmides osalemise tingimused, sealhulgas eri programmide osamaksete ja halduskulude kalkulatsioon;
 - c) ei anta kolmandale riigile liidu programmiga seoses otsustusõigust;
 - d) on kindlustatud liidu õigused tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta liidu finantshuve.
- Käesoleva lõike esimese lõigu punktis b osutatud osamakseid käsitletakse vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise tuluna.
3. Iga kolmanda riigi programmiga assotsieerimise ulatuse puhul võetakse arvesse liidu kasu analüüsi ja eesmärki edendada liidus majanduskasvu innovatsiooni kaudu. Sellest tulenevalt võidakse mõned raamprogrammi osad mõne riigi puhul assotsieerimislepingust välja jätta, välja arvatud EMP liikmete, ühinevate riikide, kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide puhul.
4. Assotsieerimislepingus nähakse võimalikult suures ulatuses ette liidus asuvate õigussubjektide vastastikune osalemine assotsieerunud riikide samaväärsetes programmides vastavalt kõnealustes programmides sätestatud tingimustele.
5. Rahalise toetuse taseme kindlaksmääramise tingimustega tagatakse korrapärase automaatne korrigeerimine olulise tasakaalustamatuse korral võrreldes summaga, mida assotsieerunud riigis asutatud üksused saavad raamprogrammis osalemise tulemusena, võttes arvesse raamprogrammi juhtimise, rakendamise ja toimimisega seotud kulusid. Selle rahalise toetuse eraldamisel võetakse arvesse assotsieerunud riikide õigussubjektide osaluse taset raamprogrammi igas osas.

II JAOTIS

OSALUSE JA TULEMUSTE LEVITAMISE REEGLID

I PEATÜKK

Üldsätted

Artikkel 17

Rahastamisasutused ja JRC otsemeetmed

1. Käesolevas jaotises sätestatud reegleid ei kohaldata JRC otsemeetmete suhtes.
2. Rahastamisasutused võivad igakülgset põhjendatud juhtudel kalduda kõrvale käesolevas jaotises, välja arvatud artiklid 18, 19 ja 20, sätestatud reeglitest, kui:
 - a) selline kõrvalekaldumine on ette nähtud rahastamisasutuse loomise või sellele asutusele eelarve täitmise alaste ülesannete andmise alusaktis või,
 - b) kui tegemist on finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punkti c alapunktide ii, iii või v kohase rahastamisasutusega, kui see on sätestatud rahalist osalust käsitlevas lepingus ja kui seda on vaja nende tegevusega seotud spetsiifiliste vajaduste või meetme olemuse tõttu.

Artikkel 18

Rahastamiskõlblikud meetmed ja eetikapõhimõtted

1. Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 2 kohaldamist, on rahastamiskõlblikud ainult meetmed, millega täidetakse artiklis 3 osutatud eesmäärke.

Järgmisi teadusuuringute valdkondi ei rahastata:

- a) tegevused, mis on suunatud inimeste kloonimisele reproduktiivsel eesmärgil;
- b) tegevused, mis on suunatud inimese genotüübi muutmisele ja mis võivad sellised muutused päritavaks muuta ⁽²⁸⁾;
- c) tegevused, mis on suunatud inimese embrüote loomisele üksnes teadustöö või tüvirakkude saamise eesmärgil, sealhulgas keharakkude tuuma siirdamise abil.

2. Inimese tüvirakkude (nii täiskasvanute kui ka embrüonaalsete) uuringuid võidakse rahastada olenevalt kavandatava teadustöö sisust ja asjaomaste liikmesriikide õigusraamistikust. Teadustegevust, mis on keelatud kõikides liikmesriikides, ei rahastata liidus ega väljaspool liitu. Teadustegevust ei rahastata liikmesriigis, kus vastav teadustegevus on keelatud.

Artikkel 19

Eetika

1. Raamprogrammi raames ellu viidavate meetmete puhul tuleb järgida eetikapõhimõtteid ning asjaomast liidu, riigisisest ja rahvusvahelist õigust, sealhulgas hartat ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja selle lisaprotokolle.

Eritähelepanu pööratakse proportsionaalsuse põhimõttele, õigusele eraelu puutumatusel, õigusele isikuandmete kaitsele, õigusele kehalisele ja vaimsele puutumatusel, õigusele mitte olla diskrimineeritud, vajadusele tagada keskkonnakaitse ja inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse.

⁽²⁸⁾ Sugunäärmete vähi raviga seotud teadusuuringuid võib rahastada.

2. Meetmes osalevad õigussubjektid esitavad:

- a) eetikaalase enesehindamise, milles tuuakse välja kõik rahastatavate tegevuste eesmärgi, rakendamise ja tõenäolise mõjuga seotud ettenähtavad eetikaküsimused ja kirjeldatakse neid, samuti kinnituse lõike 1 täitmise kohta ja kirjelduse, kuidas seda tagatakse;
- b) kinnituse selle kohta, et tegevused on kooskõlas Euroopa käitumisjuhendiga teadusuuringute usaldusväärsuse kohta, mille on avaldanud kõik Euroopa akadeemiad, ning et rahastamisele mittekuuluvaid tegevusi ei viida läbi;
- c) väljaspool liitu läbiviidavate tegevuste puhul kinnituse selle kohta, et sama tegevus oleks olnud lubatud liikmesriigis; ning
- d) inimese embrüonaalseid tüvirakke kasutavate tegevuste puhul vajaduse korral andmed asjaomaste liikmesriikide pädevate asutuste võetavate litsentsimis- ja kontrollimeetmete kohta, samuti üksikasjad enne tegevuste algust saadud eetilise heakskiidu kohta.

3. Projektitaotlusi sõelutakse korrapäraselt, et teha kindlaks keerulisi või tõsiseid eetikaküsimusi tekitavad meetmed, ning teha neile eetikahinnang. Eetikahinnangu teeb komisjon, välja arvatud juhul, kui see on delegeeritud rahastamisasutusele. Kõigi inimese embrüonaalsete tüvirakkude või inimembrüote kasutamist hõlmavate meetmete puhul on eetikahinnang kohustuslik. Eetikaalane sõelumine ja hinnang tehakse eetikaekspertide abiga. Komisjon ja rahastamisasutused tagavad eetikamenetluste läbipaistvuse, ilma et see vähendaks nende menetluste sisu konfidentsiaalsust.

4. Meetmes osalevad õigussubjektid koguvad enne asjakohase tegevuse algust kõik asjaomaste riiklike, kohalike eetikakomiteede või muude asutuste, näiteks andmekaitseasutuste heakskiidud või muud kohustuslikud dokumendid. Kõnealused dokumendid arhiveeritakse ja need esitatakse komisjonile või asjaomasele rahastamisasutusele nende taotluse korral.

5. Vajaduse korral teeb komisjon või asjaomane rahastamisasutus eetikakontrolli. Tõsiste või keeruliste eetikaküsimuste korral teeb kontrolli komisjon, välja arvatud juhul, kui komisjon delegeerib selle ülesande asjaomasele rahastamisasutusele.

Eetikakontrolli tehakse eetikaekspertide abiga.

6. Meetmed, mis ei vasta lõigetes 1–4 toodud eetikanõuetele, ei ole seega eetiliselt vastuvõetavad ja seetõttu lükatakse need tagasi või lõpetatakse, kui eetiline vastuvõetamatus on kindlaks tehtud.

Artikkel 20

Julgeolek

1. Raamprogrammi alusel võetavad meetmed peavad olema kooskõlas kohaldatavate julgeolekureeglitega ning eeskätt salastatud teabe kaitse nõuetele loata avalikustamise eest, samuti tuleb järgida kõiki asjaomaseid liidu ja riigi õigusnorme. Väljaspool liitu tehtava teadustöö puhul, mille käigus kasutatakse või mis annab salastatud teavet, on vajalik, et lisaks eespool nimetatud nõuete täitmisele peab olema sõlmitud julgeolekuleping liidu ja selle kolmanda riigi vahel, kus teadustööd tuleb teha.

2. Vajaduse korral kaasneb ettepanekutega julgeolekualane enesehindamine, mille käigus tehakse kindlaks võimalikud julgeolekuküsimused ja kirjeldatakse, kuidas need küsimused lahendatakse, et vastata asjaomastele liidu ja riigi õigusnormidele

3. Kohasel juhul viib komisjon või asjaomane rahastamisasutus läbi julgeolekukontrolli menetluse selliste ettepanekute puhul, millega seoses ilmnevad julgeolekuküsimused.

4. Kohasel juhul peavad raamprogrammi raames läbi viidud meetmed olema kooskõlas otsusega (EL, Euratom) 2015/444 ja selle rakenduseeskirjadega.

5. Meetmes osalevad õigussubjektid tagavad kaitse tegevuses kasutatava või tegevuse käigus loodud salastatud teabe loata avalikustamise eest. Nad peavad enne oma tegevuse alustamist esitama asjakohaselt riiklikult julgeolekuasutuselt saadud juurdepääsuloa isikule või töötlemisloa asutusele.
6. Kui sõltumatutel väliseksperitel tuleb tegelda salastatud teabega, peavad nad enne ametisse nimetamist läbima asjakohase julgeolekukontrolli.
7. Vajaduse korral võib komisjon või asjaomane rahastamisasutus teha turvakontrolli.
8. Käesoleva artikli kohastele julgeolekureeglitele mittevastavad meetmed võib igal ajal tagasi lükata või lõpetada.

II PEATÜKK

Toetused

Artikkel 21

Toetused

Raamprogrammi raames antakse ja hallatakse toetusi kooskõlas finantsmääruse VIII jaotisega, kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti.

Artikkel 22

Osalemiskõlblikud õigussubjektid

1. Kõik õigussubjektid, olenemata asukohast ning sealhulgas mitteassotsieerunud kolmanda riigi õigussubjektid või rahvusvahelised organisatsioonid võivad osaleda raamprogrammi kohastes meetmetes, kui on täidetud käesolevas määruses sätestatud tingimused ning samuti tööprogrammis või konkursikutses sätestatud tingimused.
2. Välja arvatud igakülgset põhjendatud juhtudel ning kui tööprogrammis on sätestatud teisiti, on konsortsiumi kuuluvad õigussubjektid kõlblikud osalema raamprogrammi raames võetavates meetmetes, kui nimetatud konsortsium hõlmab:
 - a) vähemalt ühte liikmesriigis asuvat iseseisvat õigussubjekti ning
 - b) vähemalt kahte sõltumatut õigussubjekti, kes asuvad eri liikmesriikides või assotsieerunud riigis.
3. ERC eesliiniuuringuid, Euroopa Innovatsiooninõukogu meetmeid, koolitus- ja liikuvusmeetmeid või programmi kaasrahastamismeetmeid võib rakendada üks või mitu õigussubjekti, tingimusel, et üks nendest õigussubjektidest asub liikmesriigis või assotsieerunud riigis, artikli 16 kohaselt sõlmitud lepingu alusel.
4. Koordineerimis- ja toetusmeetmeid võib rakendada üks või mitu õigussubjekti, kes võivad asuda liikmesriigis või assotsieerunud riigis või erandjuhul muus kolmandas riigis.
5. Liidu strateegiliste varade, huvide, sõltumatuse või turvalisusega seotud meetmete puhul võib tööprogrammiga ette näha, et osalemine võib piirduda õigussubjektidega, kes asuvad üksnes liikmesriikides, või lisaks liikmesriikidele nende õigussubjektidega, kes asuvad kindlaksmääratud assotsieerunud või muus kolmandas riigis. Euroopa Majanduspiirkonna liikmeteks olevates assotsieerunud riikides asutatud õigussubjektide osalemise piiramine toimub kooskõlas Euroopa Majanduspiirkonna lepingu tingimustega. Liidu ja selle liikmesriikide strateegiliste huvide kaitsmiseks võib tööprogrammis samuti igakülgset põhjendatud erandlikel põhjustel välistada liidus või assotsieerunud riikides asutatud selliste juriidiliste isikute konkurssidel osalemise, kes on otseselt või kaudselt mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide juriidiliste isikute kontrolli all, või allutada nende osalemine tööprogrammis kehtestatavatele tingimustele.

6. Kui see on asjakohane ja igakülselt põhjendatud, võib tööprogrammis lisaks lõigetes 2–5 sätestatud kriteeriumidele sätestada ka rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid, mis võtavad arvesse meetme konkreetseid poliitikanõudeid või laadi ja eesmärgi, sealhulgas õigussubjektide arvu, õigussubjekti liiki ja asukohta.
7. Meetmete puhul, mille suhtes kohaldatakse artikli 15 lõikes 5 sätestatud summasid, on osalemine piiratud ühe õigussubjektiga, kes on asutatud delegeeriva haldusasutuse jurisdiktsioonis, välja arvatud juhul, kui nimetatud haldusasutusega on kokku lepitud teisiti.
8. JRC võib meetmetes osaleda siis, kui see on tööprogrammis märgitud.
9. JRC, rahvusvahelised Euroopa teadusasutused ja liidu õiguse alusel loodud õigussubjektid loetakse asuvaks muus liikmesriigis kui selles, kus asuvad teised asjaomases meetmes osalevad õigussubjektid.
10. ERC eesliiniuuringute meetmete ning koolitus- ja liikuvusmeetmete puhul ja kui see on tööprogrammis ette nähtud, loetakse rahvusvahelised organisatsioonid, mille peakorter on liikmesriigis või assotsieerunud riigis, kõnealuses liikmesriigis või assotsieerunud riigis asuvaks. Raamprogrammi muude osade puhul loetakse muud rahvusvahelised organisatsioonid kui rahvusvahelised Euroopa teadusasutused mitteassotsieerunud kolmandas riigis asuvaks.

Artikkel 23

Rahastamiskõlblikud õigussubjektid

1. Õigussubjektid on rahastamiskõlblikud, kui nad asuvad liikmesriigis või assotsieerunud riigis. Meetmete puhul, millele eraldatakse raha artikli 15 lõikes 5 sätestatud viisil, võib rahastada üksnes delegeeriva haldusasutuse jurisdiktsioonis asuvaid õigussubjekte, välja arvatud juhul, kui nimetatud haldusasutusega on kokku lepitud teisiti.
2. Õigussubjektid, mis asuvad mitteassotsieerunud kolmandas riigis, kannavad oma osalemiskulud ise. Madala või keskmise sissetulekuga mitteassotsieerunud kolmandates riikides ja erandkorras muudes mitteassotsieerunud kolmandates riikides asuv õigussubjekt on meetme raames rahastamiskõlblik, kui:
 - a) kõnealune kolmas riik on komisjoni vastuvõetud tööprogrammis kindlaks määratud või
 - b) komisjon või asjaomane rahastamisasutus leiab, et kõnealuse õigussubjekti osalemine on meetme rakendamisel oluline.
3. Seotud üksuseid võib meetme raames rahastada, kui nad asuvad liikmesriigis, assotsieerunud riigis või kolmandas riigis, mis on kindlaks määratud komisjoni vastuvõetud tööprogrammis.
4. Komisjon teeb Euroopa Parlamendile ja nõukogule korrapäraselt kättesaadavaks teabe assotsieerunud ja mitteassotsieerunud kolmandates riikides asutatud õigussubjektidele antava liidu rahalise toetuse suuruse kohta. Assotsieerunud riikide puhul hõlmab see teave ka teavet nende eelarve tasakaalu kohta.

Artikkel 24

Konkursikutsed

1. Kõigi meetmete puhul lisatakse töökavasse konkursikutsete sisu.
2. Kui see on konkursikutse eesmärkide saavutamiseks vajalik, võib selle kasutamist erandjuhtudel piirata, et töötada välja täiendavaid tegevusi või lisada olemasolevatele meetmetele täiendavaid partnereid. Lisaks võidakse tööprogrammis sätestada võimalus madala teadusuuringute ja innovatsiooni tasemega riikide õigussubjektide ühinemiseks juba välja valitud koostööpõhiste teadusuuringute ja innovatsiooni meetmetega, seda kokkuleppel asjaomase konsortsiumiga ja tingimusel, et selliste riikide õigussubjektid meetmes veel ei osale.

3. Konkursikutse ei ole nõutud selliste koordineerimis- ja toetusmeetmete või programmi kaasrahastamismeetmete puhul:

- a) mille viivad läbi JRC või tööprogrammis kindlaksmääratud õigussubjektid
- b) mis ei kuulu konkursikutse valdkonda vastavalt finantsmääruse artikli 195 punktile e.

4. Tööprogrammis määratakse kindlaks konkursikutsed, millele antakse kvaliteedimärgis. Taotleja eelneval loal võib teavet taotluse ja hindamise kohta jagada huvitatud rahastamisasutustega, tingimusel et sõlmitakse konfidentsiaalsuslepingud.

Artikkel 25

Ühised konkursikutsed

Komisjon või asjaomane rahastamisasutus võib esitada ühise konkursikutse koos:

- a) kolmandate riikide, sealhulgas nende teadus- ja tehnoloogiaorganisatsioonide või -asutustega;
- b) rahvusvaheliste organisatsioonidega
- c) mittetulunduslike õigussubjektidega.

Ühise konkursikutse puhul peavad taotlejad vastama artiklis 22 sätestatud nõuetele ning projektide valimiseks ja hindamiseks kehtestatakse ühised menetlused. Sellised menetlused hõlmavad tasakaalustatud ekspertide rühma, kuhu iga pool nimetab eksperdid.

Artikkel 26

Kommertskasutusele eelnev hange ja innovatiivsete lahenduste riigihange

1. Meetmete hulka võivad kuuluda või nende peamiseks eesmärgiks olla kommertskasutusele eelnevad hanked või innovatiivsete lahenduste riigihanked, mida korraldavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2014/24/EL⁽²⁹⁾ ja 2014/25/EL⁽³⁰⁾ määratletud avaliku sektori või võrgustiku sektori hankijad.

2. Hankemenetlused:

- a) peavad vastama konkurentsireeglitele ning läbipaistvuse, mittediskrimineerimise, võrdse kohtlemise, usaldusväärse finantsjuhtimise ja proportsionaalsuse põhimõttele;
- b) võivad ühe ja sama menetluse käigus lubada sõlmida mitu lepingut (hulgihange) ning
- c) näevad ette hangelepingute sõlmimise pakkujatega, kes teevad parima hinna ja kvaliteedi suhtega pakkumise, tagades samas huvide konflikti puudumise.

Kommertskasutusele eelneva hanke puhul võib asjakohasel juhul, piiramata punktis a loetletud põhimõtteid, kasutada lihtsustatud või kiirendatud menetlust ning võib ette näha konkreetseid tingimused, näiteks piirata hankemenetluse alla kuuluva tegevuse teostamise koha liikmesriikide ja assotsieerunud riikide territooriumiga.

3. Kommertskasutusele eelneva hanke raames tulemused saanud töövõtjal on vähemalt nende tulemustega kaasnevad intellektuaalomandi õigused. Hankijatel on tasuta kasutusõigused vähemalt tulemuste kasutamiseks nende endi jaoks ja õigus anda või osalevatelt töövõtjatelt nõuda, et need annaksid kolmandatele isikutele lihtlitsentse, et nad saaksid õiglastel ja mõistlikel tingimustel kasutada tulemusi hankija heaks, kuid ilma õigusteta anda all-litsentse. Kui töövõtja ei suuda kasutada tulemusi kommertseesmärkidel teatava aja jooksul pärast kommertskasutusele eelneva hanke toimumist, nagu on kindlaks määratud toetuslepingus, võib hankija pärast seda, kui ta on kasutamata jätmise põhjusi töövõtjaga arutanud, nõuda tulemuste omandilise kuuluvuse üleandmist hankijale.

⁽²⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

⁽³⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankide ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243).

*Artikkel 27***Taotlejate finantssuutlikkus**

1. Lisaks finantsmääruse artikli 198 lõikes 5 nimetatud eranditele kontrollitakse üksnes koordinaatori finantssuutlikkust ning üksnes juhul, kui meetmele taotletakse liidu rahastamist summas 500 000 eurot või rohkem.
2. Olenemata lõikest 1, kui on siiski alust kahelda taotleja finantssuutlikkuses või kui on suurem risk tulenevalt osalemisest mitmest liidu teadus- ja innovatsiooniprogrammist rahastatavas meetmes, kontrollib komisjon või asjaomane rahastamisasutus ka teiste taotlejate või koordinaatorite finantssuutlikkust, isegi kui taotletav rahastamine jääb allapoole lõikes 1 osutatud künnist.
3. Kui finantssuutlikkuse tagab struktuurselt muu õigussubjekt, kontrollitakse selle teise õigussubjekti finantssuutlikkust.
4. Kui taotleja finantssuutlikkus on nõrk, võib komisjon või asjaomane rahastamisasutus seada taotleja osalemise tingimuseks, et esitatakse deklaratsioon seotud üksuse solidaarvastutuse kohta.
5. Osamakset käesoleva määruse artiklis 37 sätestatud mehhanismi käsitatakse piisava tagatisena finantsmääruse artikli 152 kohaselt. Toetusesaajatelt ei võeta vastu ega nõuta lisagarantiid või -tagatist.

*Artikkel 28***Hindamiskriteeriumid ja valiku tegemine**

1. Projektitaotlust hinnatakse järgmiste hindamiskriteeriumide alusel:
 - a) tipptase;
 - b) mõju;
 - c) elluviimise kvaliteet ja tõhusus.
2. ERC eesliiniuuringute taotluste suhtes kohaldatakse üksnes lõike 1 punktis a osutatud kriteeriumi.
3. Tööprogrammis esitatakse täiendavad üksikasjad lõikes 1 sätestatud hindamiskriteeriumide kohaldamise kohta, sealhulgas võimalikud koefitsiendid, künnised ja asjakohasel juhul eeskirjad võrdväärsete taotluste käsitlemiseks, võttes arvesse konkursi eesmärke. Võrdväärsete ettepanekute käsitlemise tingimused võivad hõlmata muu hulgas järgmisi kriteeriume, kuid ei piirdu nendega: VKEd, sooline kuuluvus ja geograafiline mitmekesisus.
4. Komisjon ja teised rahastamisasutused arvestavad võimalusega kasutada kaheetapilist taotluste esitamise ja hindamise menetlust ja asjakohasel juhul võib anonüümseks muudetud taotlusi hinnata hindamise esimese etapi käigus ühe või mitme lõikes 1 osutatud hindamiskriteeriumi alusel.

*Artikkel 29***Hindamine**

1. Projektitaotlusi hindab hindamiskomisjon, mis koosneb sõltumatutest välisekspertidest.

Euroopa Innovatsiooninõukogu tegevuse, missioonide ja Euroopa Komisjoni vastu võetud tööprogrammis sätestatud igakülgset põhjendatud juhtudel võib hindamiskomisjon osaliselt või koordineerimis- ja toetusmeetmete puhul osaliselt või täielikult koosneda finantsmääruse artiklis 150 osutatud liidu institutsioonide ja asutuste esindajatest.

Hindamisprotsessi võivad jälgida sõltumatud vaatlejad.

2. Asjakohasel juhul reastab hindamiskomisjon kohaldatavad künnised ületavad taotlused vastavalt:
 - a) hindamispunktidele;
 - b) nende panusele konkreetsete poliitiliste eesmärkide saavutamisse, sealhulgas sidusa projektide portfelli loomisesse, nimelt „Pathfinderi“ tegevuse ja missioonide puhul ja muudel Euroopa Komisjoni vastu võetud tööprogrammis üksikasjalikult sätestatud igakülgsetel põhjendatud juhtudel.

Euroopa Innovatsiooninõukogu tegevuse ja missioonide puhul ja muudel Euroopa Komisjoni vastu võetud tööprogrammis üksikasjalikult sätestatud igakülgsetel põhjendatud juhtudel võib hindamiskomisjon teha ka ettepanekuid projektitaotluste kohandamiseks niivõrd, kui need kohandused on vajalikud portfelli lähenemisviisi järjepidevuseks. Kõnealused kohandused peavad olema kooskõlas osalemistingimustega ja vastama võrdse kohtlemise põhimõttele. Sellistest juhtudest teavitatakse programmikomiteed.

3. Hindamismenetlus kavandatakse nii, et vältida huvide konflikti ja kallutatust. Tagatakse hindamiskriteeriumide ja projektitaotluste punktide andmise läbipaistvus.
4. Vastavalt finantsmääruse artikli 200 lõikele 7 antakse taotlejatele tagasisidet hindamise kõigis etappides ja projektitaotluse tagasilükkamise korral esitatakse tagasilükkamise põhjused.
5. Madala teadusuuringute ja innovatsiooni tasemega riikides asuvatele õigussubjektidele, kes on edukalt osalenud komponendis „Osaluse laiendamine ja tippaseme levik“, antakse taotluse alusel nende osalust kinnitav tõend, mida saab lisada projektitaotlustele raamprogrammi koostööpõhistes osades, mida nad koordineerivad.

Artikkel 30

Hindamise läbivaatamise kord, päringud ja kaebused

1. Taotleja võib nõuda hindamise läbivaatamist, kui ta leiab, et kehtivat hindamismenetlust ei ole tema projektitaotluse suhtes õigesti kohaldatud ⁽³¹⁾.
2. Hindamise läbivaatamise taotlus võib hõlmata ainult hindamise menetluslike aspekte. Projektitaotluse sisu osas hindamist läbi ei vaadata.
3. Hindamise läbivaatamise taotlus peab olema seotud konkreetse projektitaotlusega ja see esitatakse 30 päeva jooksul alates hindamistulemuste teatamisest.

Hindamise läbivaatamise komisjon esitab hindamise menetluslike aspektide kohta arvamuse ning selle eesistujaks ja liikmete seas on Euroopa Komisjoni või asjaomase rahastamisasutuse ametnikud, kes ei olnud projektitaotluste hindamisega seotud. Hindamise läbivaatamise komisjon võib soovitada ühte järgnevat:

- a) projektitaotluse uuesti läbivaatamine peamiselt selliste hindajate poolt, kes eelmises hindamises ei osalenud; või
- b) esialgse hinnangu kinnitamine.
4. Hindamise läbivaatamine ei tohi lükata edasi nende projektitaotluste valikumenetlust, mis ei hõlma nimetatud hindamise läbivaatamist.
5. Komisjon tagab korra, mille alusel osalejad saavad vahetult esitada päringuid ja kaebusi raamprogrammis osalemise kohta. Teave päringute või kaebuste esitamise korra kohta tehakse veebis kättesaadavaks.

⁽³¹⁾ Menetlust selgitatakse enne hindamisprotsessi algust avaldatavas dokumendis.

*Artikkel 31***Ajavahemik taotluse esitamisest toetuse määramiseni**

1. Erandina finantsmääruse artikli 194 lõike 2 esimesest lõigust kohaldatakse järgmisi ajavahemikke:
 - a) kõigi taotlejate teavitamiseks nende taotluse hindamise tulemustest maksimaalselt viis kuud alates täielike projektitaotluste esitamise tähtpäevast;
 - b) toetuslepingute sõlmimiseks taotlejatega maksimaalselt kaheksa kuud alates täielike projektitaotluste esitamise tähtpäevast.
2. Tööprogrammis võib kehtestada lühemaid ajavahemikke kui lõikes 1 sätestatud.
3. Lisaks finantsmääruse artikli 194 lõike 2 teises lõigus sätestatud eranditele võib käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ajavahemikke ületada ERC meetmete puhul, missioonide puhul ja juhul, kui meetmed esitatakse eetikahinnangu saamiseks või julgeolekukontrolliks.

*Artikkel 32***Toetuse kasutamine**

1. Kui toetusesaaja ei täida meetme tehnilise rakendamise seotud kohustusi, peavad neid kohustusi täitma teised toetusesaajad ilma liidu lisarahastamiseta, välja arvatud juhul, kui nad on sellest kohustusest selgesõnaliselt vabastatud. Iga toetusesaaja finantsvastutus piirdub tema enda võlaga, mille suhtes kohaldatakse mehhanismi käsitlevaid sätteid.
2. Toetuslepinguga võidakse kehtestada vahe-eesmärgid ja nendega seotud eelmaksed. Kui vahe-eesmärgid on täitmata, võib meetme peatada, seda muuta või selle igakülselt põhjendatud juhtudel lõpetada.
3. Meetme võib lõpetada ka siis, kui oodatud tulemused on teaduslikel või tehnoloogilistel põhjustel või „Acceleratori“ puhul ka majanduslikel põhjustel kaotanud oma asjakohasuse liidu jaoks või Euroopa Innovatsiooninõukogu ja missioonide puhul on kaotanud ka oma asjakohasuse meetmete portfelli osana. Enne kui komisjon otsustab meetme lõpetada, viib ta koos meetme koordinaatori ja kui see on asjakohane, sõltumatute välisekspertidega läbi finantsmääruse artikli 133 kohase menetluse.

*Artikkel 33***Toetuslepingud**

1. Komisjon koostab tihedas koostöös liikmesriikidega komisjoni või asjaomase rahastamisasutuse ning toetusesaajate vahelise näidistoetuslepingu kooskõlas käesoleva määrusega. Kui näidistoetuslepingut on vaja oluliselt muuta, muu hulgas selleks, et seda toetusesaajate jaoks veelgi lihtsustada, siis muudab komisjon seda näidistoetuslepingut vastavalt vajadusele tihedas koostöös liikmesriikidega.
2. Toetuslepinguga nähakse ette toetusesaajate ning komisjoni või asjaomase rahastamisasutuse käesoleva määruse kohased õigused ja kohustused. Lisaks nähakse sellega ette selliste õigussubjektide õigused ja kohustused, kellest meetme rakendamise käigus saavad toetusesaajad, ning koordinaatori roll ja ülesanded.

*Artikkel 34***Rahastamismäärad**

1. Iga meetme puhul on sellest meetmest rahastatavate tegevuste jaoks ette nähtud ühtne rahastamismäär. Ülemmäär meetme kohta määratakse kindlaks tööprogrammis.

2. Raamprogrammist võib hüvitada kuni 100 % meetme rahastamiskõlblikest kogukuludest, välja arvatud:
 - a) innovatsioonimeetmete puhul, mille kõigist rahastamiskõlblikest kuludest võib hüvitada kuni 70 % , välja arvatud mittetulunduslike õigussubjektide kulud, mille puhul võib hüvitada kuni 100 % kõigist rahastamiskõlblikest kuludest;
 - b) programmi kaasrahastamise meetmete puhul, mille kõigist rahastamiskõlblikest kogukuludest võib hüvitada vähemalt 30 % ning kindlaksmääratud ja igakülgset põhjendatud juhtudel kuni 70 %
3. Käesolevas artiklis sätestatud rahastamismäärasid kohaldatakse ka selliste meetmete suhtes, mille puhul on kogu meetme või selle osa jaoks määratud kindlaks ühtse määra alusel rahastamine või ühikuhindadel või kindlasummalistel maksetel põhinev rahastamine.

Artikkel 35

Kaudsed kulud

1. Kaudsed rahastamiskõlblikud kulud on 25 % otsestest rahastamiskõlblikest kogukuludest, välja arvatud alltoövõtuga seotud otsesed rahastamiskõlblikud kulud, rahaline toetus kolmandatele isikutele ning võimalikud ühikukulud või kindlasummalised maksed, mis sisaldavad kaudseid kulusid.

Kui see on asjakohane, arvutatakse ühikuhindades või kindlasummalistes maksetes sisalduvad kaudsed kulud, kasutades esimeses lõigus osutatud ühtset määra, välja arvatud sisekäibearvetega arveldatavate kaupade ja teenuste ühikuhindade puhul, mis arvutatakse tegelike kulude alusel vastavalt toetusesaaja tavapärasele raamatupidamistavale.

2. Olenemata lõikest 1 võib kaudsed kulud deklareerida siiski kindlasummaliste maksetena või ühikukuludena kui see on tööprogrammis ette nähtud.

Artikkel 36

Rahastamiskõlblikud kulud

1. Lisaks finantsmääruse artiklis 186 sätestatud kriteeriumidele on projektipõhise hüvitisega toetusesaajate personalikulud rahastamiskõlblikud kuni selles ulatuses, mida inimesele makstaks töö eest riiklike skeemide raames rahastatud teadusuuringute ja innovatsiooni projektides, hõlmates sotsiaalkindlustusmaksid ja muid meetmes osaleva personali tasustamisega seotud kulusid, mis tulenevad riigi seadustest või töölepingust.
2. Erandina finantsmääruse artikli 190 lõikest 1 on kolmandate isikute poolt mitterahaliste sissemaksete kaudu kättesaadavaks tehtud ressursside kulud rahastamiskõlblikud kuni kolmanda isiku otseste rahastamiskõlblike kulude ulatuses.
3. Erandina finantsmääruse artiklist 192 ei käsitata teadusrakendusest saadud tulu meetme tuluna.
4. Toetusesaajad võivad kasutada oma tavapäraseid raamatupidamistavasid meetmega seoses tekkinud kulude määramiseks ja deklareerimiseks kooskõlas kõigi toetuslepingus kindlaks määratud tingimustega, vastavalt käesolevale määrusele ja finantsmääruse artiklile 186.
5. Erandina finantsmääruse artikli 203 lõikest 4 on lõppmakse tegemisel kohustuslik esitada raamatupidamismetoodika õigsust kinnitav tõend, kui summa, mis on deklareeritud tegelike kuludena ja tavapärase kuluarvestustavade kohaselt arvatud ühikuhindadena, on 325 000 eurot või rohkem.

Tõendeid finantsaruannete kohta võib anda tunnustatud välisaudiitor või avalik-õiguslike asutuste puhul pädev ja sõltumatu ametiisik kooskõlas finantsmääruse artikli 203 lõikega 4.

6. Kohasel juhul võetakse Marie Skłodowska-Curie meetmete koolitus- ja liikuvusmeetmete puhul liidu osamaks nõuetekohaselt arvesse toetusesaaja lisakulusid seoses teadlase rasedus- ja sünnituspuhkuse või vanemapuhkuse, haiguspuhkuse või eripuhkusega, vastuvõtva organisatsiooni muutmise või teadlase perekonnaseisu muutusega toetuslepingu kehtivuse ajal.

7. Avatud juurdepääsuga seotud kulud, kaasa arvatud andmehalduskavad, on hüvitamiskõlblikud vastavalt toetuslepingus kindlaks määratud.

Artikkel 37

Vastastikune kindlustusmehhanism

1. Käesolevaga luuakse vastastikune kindlustusmehhanism (edaspidi „mehhanism“), mis asendab kooskõlas määruse (EL) nr 1290/2013 artikliga 38 asutatud fondi ja on selle õigusjärglane. Mehhanism katab toetusesaajate võlgnetavate summade tagasi laekumata jäämise riski:

- a) komisjonile Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 1982/2006/EÜ⁽³²⁾ alusel,
- b) komisjonile ja liidu asutustele programmi „Horisont 2020“ raames,
- c) komisjonile ja rahastamisasutustele raamprogrammi alusel.

Esimese lõigu punktis c osutatud rahastamisasutustega seotud riski võib katta kohaldatavas lepingus sätestatud kaudse kindlustuskatte süsteemi kaudu, võttes arvesse rahastamisasutuse laadi.

2. Mehhanismi haldab liit, keda esindab komisjon, kes tegutseb rakendusametina. Komisjon kehtestab mehhanismi toimimiseks erinormid.

3. Toetusesaaja osalus meetmes on 5 % liidu rahastamisest. Komisjon võib perioodiliste läbipaistvate hindamiste alusel suurendada seda osalust kuni 8 % -ni või vähendada alla 5 %. Toetusesaaja osalus mehhanismis peetakse kinni esialgsest eelfinantseerimisummast ja makstakse toetusesaaja nimel mehhanismi. See osalus ei ületa mingil juhul eelfinantseerimissummat.

4. Toetusesaaja osalus tagastatakse lõppmakse tegemise ajal.

5. Mehhanismi tegevuse tulemusena saadav rahaline tulu lisatakse mehhanismi. Kui tulu on ebapiisav, mehhanismi ei kasutata ning komisjon või asjaomane rahastamisasutus nõuab võlgnetavad summad sisse otse toetusesaajalt või kolmandatelt isikutelt.

6. Sissenõutud summad moodustavad mehhanismi sihtotstarbelise tulu finantsmääruse artikli 21 lõike 5 tähenduses. Pärast kõigi selliste toetuste lõpuleviimist, mille risk on mehhanismiga otse või kaudselt kaetud, nõuab komisjon kõik võlgnetavad summad tagasi ning kannab need liidu eelarvesse vastavalt seadusandja otsustele.

7. Mehhanismi võib laiendada muudest otse hallatavatest liidu programmidest toetuse saajatele. Komisjon võtab vastu tingimused muude programmide toetusesaajate osalemise kohta.

Artikkel 38

Omandiline kuuluvus ja kaitse

1. Toetusesaajate saavutatud tulemused kuuluvad neile endile. Nad tagavad, et nende töötajate või muude isikute õigusi seoses tulemustega saab teostada viisil, mis on kooskõlas toetusesaajate toetuslepingu järgsete kohustustega.

Kaks või enam toetusesaajat on tulemuste ühisomanikud, kui:

- a) nad on need ühiselt loonud ning

⁽³²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta otsus nr 1982/2006/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmendat raamprogrammi (2007–2013) (ELT L 412, 30.12.2006, lk 1).

b) ei ole võimalik:

- i) teha kindlaks iga toetusesaaja panust või
- ii) neid eraldada kaitse taotlemisel, saamisel või hoidmisel.

Ühisomanikud lepivad kirjalikult kokku oma ühise omandiõiguse määramise ja kasutamise tingimused. Kui konsortsiumilepingus või ühisomandiõiguse lepingus ei ole kokku lepitud teisiti, võib iga ühisomanik anda kolmandatele isikutele lihtlitsentse ühisomandis olevate tulemuste teadusrakenduseks (edasilitsentsimise õigusega), kui teistele ühisomanikele antakse eelteade ning makstakse õiglane ja mõistlik hüvitis. Ühisomanikud võivad kirjalikult kokku leppida, et nad kohaldavad muud kui ühise omandiõiguse korda.

2. Liidu vahendeid saanud toetusesaajad peavad oma tulemusi kaitsma piisavalt, kui seda on võimalik teha ja kui kaitse on õigustatud, võttes arvesse kõiki asjakohaseid kaalutlusi, sealhulgas kommertseesmärgil teadusrakenduse väljavaateid ja muud õigustatud huvi. Kui nad teevad otsuseid kaitse kohta, võtavad toetusesaajad arvesse samuti meetme teiste toetusesaajate õigustatud huve.

Artikkel 39

Teadusrakendus ja levitamine

1. Kõik liidult rahalist toetust saanud toetusesaajad annavad endast parima, et jõuda nende omandis olevate tulemuste teadusrakenduseni või lubada teadusrakendust mõnele teisele õigussubjektile. Toetusesaajad võivad teadusrakendusega tegeleda otse või kaudselt tulemuste edastamise ja litsentsimise teel kooskõlas artikliga 40.

Tööprogrammiga võidakse ette näha täiendavad teadusrakenduse kohustused.

Kui hoolimata toetusesaaja parimatest püüdlustest oma tulemusi otseselt või kaudselt kasutada ei toimu kasutamist toetuslepingus kehtestatud ajavahemiku jooksul, kasutab toetusesaaja toetuslepingus kindlaksmääratud veebikeskkonda, et leida huvitatud isikuid, kes neid tulemusi kasutaksid. Toetusesaaja võib sellest kohustusest vabastada tema põhjendatud taotluse alusel.

2. Toetusesaaja levitab oma tulemusi niipea, kui see on teostatav, avatud vormingus, kohaldades seejuures kõiki piiranguid, mis tulenevad intellektuaalomandi kaitsest, julgeolekureeglitest või õigustatud huvidest.

Tööprogrammiga võib ette näha täiendavaid levitamiskohustusi, kaitstes samal ajal liidu majandus- ja teadushuve.

3. Toetusesaajad tagavad, et avatud juurdepääsu teaduspublikatsioonidele kohaldatakse toetuslepingus sätestatud tingimustel. Eelkõige tagavad toetusesaajad, et neil või autoritel on piisavad intellektuaalomandi õigused, mis on vajalikud nende avatud juurdepääsu nõuete täitmiseks.

Avatud juurdepääs teadusandmetele on toetuslepingus sätestatud tingimustel üldreegel, tagades erandite võimaluse kooskõlas põhimõttega „nii avatud kui võimalik, nii suletud kui vajalik“, võttes arvesse toetusesaajate õigustatud huve, sealhulgas kommertseesmärgil teadusrakendust ja muid piiranguid, nt nagu andmekaitseärrid, privaatsus, konfidentsiaalsus, ärisaladused, liidu konkurentsihuvid, julgeolekureeglid ja intellektuaalomandi õigused.

Tööprogrammiga võib ette näha täiendavaid stiimuleid või kohustusi, et järgida avatud teaduse tavasid.

4. Toetusesaajad haldavad kõiki raamprogrammi meetme tulemusel saadud uurimisandmeid kooskõlas FAIR-põhimõtetega ning vastavalt toetuslepingule ja koostavad andmehalduskava.

Tööprogrammiga võib põhjendatud juhtudel ette näha lisakohustusi kasutamaks Euroopa avatud teaduspilve teadusandmete salvestamiseks ja neile juurde pääsemiseks.

5. Toetusesaajad, kes kavatsevad oma tulemusi levitada, annavad sellest teistele meetmes osalevatele toetusesaajatele eelnevalt teada. Muu toetusesaaja võib esitada vastuväiteid, kui ta tõendab, et tulemuste levitamine kahjustaks märkimisväärselt tema õigustatud huve seoses tulemuste või taustteabega. Sellisel juhul tulemusi ei levitata, välja arvatud juhul, kui võetakse vajalikud meetmed kõnealuste õigustatud huvide kaitseks.

6. Kui tööprogrammis ei ole sätestatud teisiti, peavad projektitaotlused sisaldama teadusrakenduse ja tulemuste levitamise kava. Kui eeldatava teadusrakendusega kaasneb toote või protsessi arendamine, loomine, valmistamine ja turustamine või teenuse loomine ja osutamine, siis sisaldab kava sellise teadusrakenduse strateegiat. Kui kavaga nähakse ette teadusrakendus peamiselt mitteassotsieerunud kolmandates riikides, selgitavad õigussubjektid, kuidas saab sellist teadusrakendust pidada endiselt liidu huvides olevaks.

Toetusesaajad uuendavad teadusrakenduse ja tulemuste levitamise kava kooskõlas toetuslepinguga meetme rakendamise ajal ja pärast seda.

7. Toetusesaajad esitavad nõutud teabe oma teadusrakenduste ja tulemuste levitamise kohta vastavalt toetuslepingule, et komisjon või asjaomane rahastamisasutus saaks teha seiret ja tulemusi levitada. Sõltuvalt toetusesaajate õigustatud huvidest tehakse selline teave üldsusele kättesaadavaks.

Artikkel 40

Üleandmine ja litsentsimine

1. Toetusesaajad võivad tulemuste omandiõiguse üle anda. Nad tagavad, et nende kohustused kehtivad ka uue omaniku suhtes ja et viimasel on kohustus neid mõnel hilisemal üleandmisel edasi anda.

2. Kui konkreetselt kindlaksmääratud kolmandate isikute, sealhulgas seotud üksuste puhul ei ole kirjalikult kokku lepitud teisiti või kui see on kohaldatava õiguse alusel võimatu, peavad toetusesaajad, kes kavatsevad üle anda tulemuste omandiõiguse, teatama ette kõikidele teistele toetusesaajatele, kellel on endiselt juurdepääs tulemustele. Teade sisaldab piisavalt teavet uue omaniku kohta, et toetusesaaja saaks hinnata selle mõju tema kasutusõigustele.

Kui konkreetselt kindlaksmääratud kolmandate isikute, sealhulgas seotud üksuste puhul ei ole kirjalikult kokku lepitud teisiti, võib toetusesaaja esitada vastuväite teise toetusesaaja poolse tulemuste omandiõiguse üleandmise suhtes, kui ta saab tõendada, et üleandmine kahjustaks tema kasutusõigusi. Sellisel juhul ei toimu üleandmist enne, kui asjaomased toetusesaajad on omavahel kokkuleppele jõudnud. Toetuslepingus kehtestatakse selleks tähtajad.

3. Toetusesaajad võivad anda oma tulemustele litsentse või anda muul viisil õiguse neid kasutada, sealhulgas ainulitsentsi alusel, kui see ei mõjuta nende kohustuste täitmist. Ainulitsentsi andmine tulemustele on võimalik, kui kõik teised asjaomased toetusesaajad annavad nõusoleku, et nad loobuvad oma kasutusõigustest.

4. Kui see on põhjendatud, sätestatakse toetuslepingus komisjoni või asjaomase rahastamisasutuse õigus esitada vastuväiteid tulemuste omandiõiguse üleandmise või tulemustele ainulitsentsi andmise suhtes, kui:

- a) tulemused loonud toetusesaajad on saanud liidult rahalisi vahendeid;
- b) omandiõigus antakse üle või litsents antakse mitteassotsieerunud kolmandas riigis asuvalle õigussubjektile; ning
- c) omandiõiguse üleandmine või litsents ei ole kooskõlas liidu huvidega.

Kui vastuväidete esitamise õigus on sätestatud, teatab toetusesaaja ette oma kavatsusest anda üle omandiõigus tulemustele või anda tulemustele ainulitsents. Omandiõiguse üleandmise või toetuste andmise puhul konkreetselt määratletud õigussubjektidele võib kirjalikult loobuda vastuväidete esitamise õigusest, kui on võetud meetmeid liidu huvide kaitseks.

*Artikkel 41***Kasutusõigused**

1. Taotlused kasutusõiguste saamiseks või kasutusõigustest loobumiseks esitatakse kirjalikult.
2. Kui kasutusõiguste andjaga ei ole kokku lepitud teisiti, ei sisalda kasutusõigused all-litsentse.
3. Enne toetuslepingu sõlmimist teatavad toetusesaajad üksteisele kõigist piirangutest oma taustteabe kasutamise suhtes;
4. Kui toetusesaaja ei osale enam meetmes, ei mõjuta see tema kohustusi võimaldada juurdepääsu;
5. Kui toetusesaaja jätab oma kohustused täitmata, võivad teised toetusesaajad kokku leppida, et toetusesaajal ei ole enam kasutusõigusi.
6. Toetusesaajad tagavad juurdepääsu:
 - a) oma tulemustele tasuta kõigile teistele meetmes osalevatele toetusesaajatele, kes vajavad neid oma ülesannete täitmiseks;
 - b) oma taustteabele kõigile teistele meetmes osalevatele toetusesaajatele, kes vajavad seda oma ülesannete täitmiseks; sel juhul kohaldatakse käesoleva artikli lõikes 3 osutatud piiranguid; selline juurdepääs võimaldatakse tasuta, kui toetusesaajad ei ole enne toetuslepingu sõlmimist teisiti kokku leppinud;
 - c) oma tulemustele ning, võttes arvesse kõiki käesoleva artikli lõikes 3 nimetatud piiranguid, ka oma taustteabele kõigile teistele meetmes osalevatele toetusesaajatele, kes vajavad seda oma enda tulemuste kasutamiseks; juurdepääs antakse õiglastel ja mõistlikel tingimustel, milles tuleb kokku leppida.
7. Kui toetusesaajad ei ole kokku leppinud teisiti, annavad nad samuti kasutusõigused oma tulemustele ning, võttes arvesse kõiki lõikes 3 nimetatud piiranguid, oma taustteabele õigussubjektile, kes:
 - a) on asutatud liikmesriigis või assotsieerunud riigis;
 - b) on teise toetusesaaja otsese või kaudse kontrolli all või on sama otsese või kaudse kontrolli all kui kõnealune toetusesaaja või keda kõnealune toetusesaaja otseselt või kaudselt kontrollib; ning
 - c) vajab juurdepääsu selle toetusesaaja tulemuste kasutamiseks vastavalt toetusesaaja teadusrakenduse kohustustele.

Juurdepääs antakse õiglastel ja mõistlikel tingimustel, milles tuleb kokku leppida.

8. Teadusrakenduse eesmärgil võib juurdepääsutaotluse esitada kuni üks aasta pärast meetme lõppu, välja arvatud juhul, kui toetusesaajad lepivad kokku erinevas tähtajas.
9. Toetusesaajad, kes on saanud liidult vahendeid, annavad oma tulemuste tasuta kasutamise õiguse liidu institutsioonidele, organitele või asutustele liidu poliitika või programmide väljatöötamiseks, rakendamiseks ja seireks. Juurdepääs piirdub mitteärilise ja konkurentsivälise kasutusega.

Sellised kasutusõigused ei laiene toetusesaajate taustteabele.

Meetmete puhul, mis kuuluvad teemavaldkonda „Ühiskonna tsiviiljulgeolek“, peavad liidu vahendeid saanud toetusesaajad andma oma tulemuste tasuta kasutusõiguse ka liikmesriikide ametiasutustele nende poliitika või programmide väljatöötamiseks, rakendamiseks ja seireks kõnealuses valdkonnas. Juurdepääs piirdub mitteärilise ja konkurentsivälise kasutusega ning see antakse kahepoolse kokkuleppe alusel, milles määratakse kindlaks eritingimused, mille eesmärk on tagada, et kõnealuseid kasutusõigusi kasutatakse üksnes ettenähtud eesmärgil ja et kehtestatakse asjakohased konfidentsiaalsuskohustused. Kasutusõigusi taotleb liikmesriik, liidu institutsioon, asutus, teenistus või amet teavitab sellisest taotlusest kõiki liikmesriike.

10. Kui see on asjakohane, võib tööprogrammis ette näha täiendavad kasutusõigused.

*Artikkel 42***Erisätted**

1. ERC meetmete, koolitus- ja liikuvusmeetmete, kommertskasutusele eelnevate hangete, innovatiivsete lahenduste riigihangete, programmi kaasrahastamismeetmete ning koordineerimis- ja toetusmeetmete puhul võib kohaldada omandiõiguse, teadusrakenduse ja levitamise, üleandmise ja litsentsimise ning kasutusõiguse erisätteid.
2. Lõikes 1 osutatud erisätted sätestatakse toetuslepingus ning need ei muuda avatud juurdepääsuga seotud põhimõtteid ja kohustusi.

*Artikkel 43***Auhinnad**

1. Kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti, antakse ja hallatakse raamprogrammi raames antavaid ergutus- ja tunnustusauhindu vastavalt finantsmääruse IX jaotisele.
2. Kui tööprogrammis või konkursikorras ei ole sätestatud teisiti, võivad konkursis osaleda kõik õigussubjektid asukohast olenemata.
3. Kui see on asjakohane, võib komisjon või asjaomane rahastamisasutus korraldada auhinnakonkurse koos:
 - a) teiste liidu asutustega;
 - b) kolmandate riikide, sealhulgas nende teadus- ja tehnoloogiaorganisatsioonide või -asutustega;
 - c) rahvusvaheliste organisatsioonidega või
 - d) mittetulunduslike õigussubjektidega.
4. Tööprogramm või konkursikord sisaldavad kohustusi seoses teavitamise ja asjakohasel juhul seoses teadusrakenduse ja levitamisega, omandi- ja kasutusõigusega, kaasa arvatud litsentsimissätteid.

*III PEATÜKK***Hanked***Artikkel 44***Hanked**

1. Kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti, viiakse raamprogrammi alusel sõlmitavaid hankeid läbi vastavalt finantsmääruse VII jaotisele.
2. Hanked võivad toimuda ka kommertskasutusele eelneva hanke kujul või innovatiivsete lahenduste avaliku hanke kujul, mida korraldab komisjon või asjaomane rahastamisasutus enda nimel või ühiselt koos liikmesriikide ja assotsieerunud riikide avaliku sektori hankijatega. Sel juhul kohaldatakse artikli 26 sätteid.

IV PEATÜKK

Segarahastamistoimingud ja segarahastamine

Artikkel 45

Segarahastamistoimingud

Raamprogrammi kohaselt otsustatud segarahastamistoimingud tehakse kooskõlas programmiga „InvestEU“ ja finantsmääruse X jaotisega.

Artikkel 46

Programmi „Euroopa horisont“ segarahastamine ja Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamine

1. Programmi „Euroopa horisont“ segarahastamisest või Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamisest antavate toetuste ja tagastatava ettemakse komponendi suhtes kohaldatakse artikleid 34–37.
2. Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamist rakendatakse kooskõlas käesoleva määruse artikliga 48. Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamise raames võib toetust anda seni, kuni meedet on võimalik rahastada segarahastamistoiminguna või rahastamis- ja investeerimistoiminguna, mis on täielikult kaetud liidu tagatisega programmi „InvestEU“ raames. Erandina finantsmääruse artiklist 209 ei kohaldata Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamise andmisel kõnealuse artikli lõikes 2, eelkõige punktides a ja d sätestatud tingimusi.
3. Programmi „Euroopa horisont“ segarahastamist võib kasutada programmi kaasrahastamistegevuseks, kui liikmesriikide ja assotsieerunud riikide ühisprogrammiga nähakse ette rahastamisvahendite kasutamine valitud meetmete toetuseks. Selliste meetmete hindamine ja valik toimub vastavalt artiklitele 15, 23, 24, 27, 28 ja 29. Programmi „Euroopa horisont“ segarahastamise rakendamise tingimused on kooskõlas artikliga 32, analoogia põhjal artikli 48 lõikega 10, ja tööprogrammis esitatud põhjendatud lisatingimustega.
4. Kooskõlas finantsmääruse artikli 21 lõike 3 punktiga f ja artikli 21 lõikega 4 käsitatakse tagasimakseid, sealhulgas tagastatavaid ettemakseid ning programmi „Euroopa horisont“ segarahastamise ja Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamise tulusid sihtotstarbelise sisetuluna.
5. Programmi „Euroopa horisont“ segarahastamine ja Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamine tagatakse viisil, mis edendab liidu konkurentsivõimet, moonutamata samas konkurentsi siseturul.

Artikkel 47

„Pathfinder“

1. „Pathfinderist“ antakse toetusi suure riskiga tiptasemel projektidele, mida rakendavad konsortsiumid või üksikud toetusesaajad ja mille eesmärk on arendada radikaalset innovatsiooni ja uusi turuvõimalusi. See toetab teadusliku, tehnoloogilise või süvatehnoloogilise uurimis- ja arendustöö varaseimaid etappe, sealhulgas kontseptsiooni tõendamist ja prototüüpide valmistamist tehnoloogia kontrollimiseks.

„Pathfinderit“ rakendatakse peamiselt avatud konkursikutse kaudu alt-üles-põhimõttel projektitaotlustega, millel on igaks aastaks kindlaks määratud tähtajad, ning samuti aitab „Pathfinder“ käsitleda konkurentsialaseid väljakutseid, et arendada välja peamised strateegilised eesmärgid, milleks on vaja süvatehnoloogiat ja radikaalset mõtlemist.

2. „Pathfinderit“ üleminekutegevusega aidatakse kõigil teadlastel ja novaatoritel leida liidu piires oma tee kommertslikuks arendustegevuseks, näiteks tutvustamistegevus ja teostatavusuuringud võimaliku ärimudeli hindamiseks, ning toetatakse võrse- ja iduettevõtjate loomist.

„Pathfinderi“ üleminekutegevuste konkursside algatamine ja sisu määratakse kindlaks, võttes arvesse meetmete portfelliga seotud tööprogrammiga kehtestatud eesmärgi ja eelarvet.

Igale „Pathfinderi“ või asjakohasel juhul „Pathfinderi“ üleminekutegevuste raames konkursi teel juba välja valitud projektitaotlusele võib anda kindlasummalisi lisatoetusi, mille suurus ei ületa 50 000 eurot, lisategevusteks, kaasa arvatud kiireloomulised koordineerimis- ja toetusmeetmed, et tugevdada meetmete portfelli kuuluvate toetusesaajate kogukonda, näiteks hinnata võimalikke võrsettevõtjaid või turgu loovat innovatsiooni või koostada äriplaan. Sellistest juhtudest teavitatakse eriprogrammi raames loodud programmikomiteed.

3. „Pathfinderi“ suhtes kohaldatakse artiklis 28 osutatud hindamiskriteeriume.

Artikkel 48

„Accelerator“

1. „Acceleratori“ eesmärk on toetada peamiselt turgu loovat innovatsiooni. Sellest toetatakse ainult üksikuid toetusesaajaid ja pakutakse peamiselt segarahastamist. Teatavatel tingimustel võidakse pakkuda ka üksnes toetuspõhiseid (*grant only*) ja üksnes omakapitalipõhiseid toetusi.

„Acceleratorist“ pakutakse järgmist tüüpi toetust:

- a) segarahastamistoetus VKEdele, sealhulgas iduettevõtjatele ja erandjuhtudel väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, kes tegelevad läbimurdelise ja murrangulise innovatsiooniga, mida ei peeta pangakõlblikuks;
- b) üksnes toetuspõhine toetus VKEdele, sealhulgas iduettevõtjatele, kes tegelevad ükskõik mis liiki innovatsiooniga alates järkjärgulisest kuni läbimurdelise ja murrangulise innovatsioonini ja kelle eesmärk on hiljem laieneda.
- c) samuti võidakse pangakõlbmatutele VKEdele, sealhulgas iduettevõtjatele, kes on juba saanud üksnes toetuspõhist toetust, anda üksnes omakapitalipõhist toetust.

„Acceleratorist“ antakse üksnes toetuspõhiseid toetusi ainult järgmistel kumulatiivsetel tingimustel:

- a) projekt sisaldab teavet taotleja laienemise suutlikkuse ja valmisoleku kohta;
- b) toetusesaaja peab olema iduettevõtja või VKE;
- c) „Acceleratorist“ antakse üksnes toetuspõhist toetust toetusesaajale raamprogrammi rakendamise ajal ainult üks kord kuni 2,5 miljoni euro ulatuses.

2. „Acceleratori“ toetusesaaja peab olema liikmesriigis või assotsieerunud riigis asuv iduettevõtja, VKE või erandkorras väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja, kes kavatseb laieneda. Ettepaneku võib esitada kas toetusesaaja või toetusesaaja eelneva nõusoleku alusel üks või rohkem füüsilist või juriidilist isikut, kes kavatsevad kõnealuse toetusesaaja asutada või seda toetada. Viimasel juhul allkirjastatakse rahastamisleping üksnes toetusesaajaga.

3. Üks rahastamisotsus hõlmab ja rahastab kõiki liidu rahalise toetuse vorme, mida Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamine pakub.

4. Taotlusi hindavad sõltumatud välisekspertid iga taotluse väärtuse alusel ning rahastatavad taotlused valitakse kindlaksmääratud tähtaegadega konkursikutsete tulemusel vastavalt artiklitele 27, 28 ja 29, kooskõlas käesoleva artikli lõikega 5.

5. Esitatud taotlusi hinnatakse järgmiste kriteeriumide alusel:

- a) tippase;
- b) mõju;
- c) projekti riskitase, mis takistaks investeringuid, rakendamise kvaliteet ja tõhusus ning vajadus liidu toetuse järele.

6. Asjaomaste taotlejate nõusolekul võib komisjon või raamprogrammi rakendavad rahastamisasutused (sealhulgas EIT teadmus- ja innovatsioonikogukonnad) esitada lõike 5 punktis c osutatud hindamiskriteeriumi alusel otse taotluse innovatsiooni ja turuleviimise meetme kohta, mis juba vastab lõike 5 punktides a ja b osutatud hindamiskriteeriumile, tingimusel et kohaldatakse järgmisi kumulatiivseid tingimusi:

- a) taotlus on pärit mõnes muust meetmest, mida rahastatakse programmist „Horisont 2020“, raamprogrammist või esimese tööprogrammi uurimusliku katseprojekti etapi puhul riiklikest ja/või piirkondlikest programmidest, alustades sellise skeemi nõudluse kaardistamisest, mille üksikasjalikud sätted nähakse ette artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammis;
- b) taotlus põhineb eelneva kahe aasta jooksul tehtud projekti läbivaatamisel, milles hinnati taotluse kvaliteeti ja mõju ning mille suhtes kohaldatakse tingimusi ja menetlusi, mida on üksikasjalikumalt kirjeldatud tööprogrammis.

7. Kvaliteedimärgise võib anda järgmiste kumulatiivsete tingimuste alusel:

- a) toetusaja on iduettevõtja, VKE või väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja;
- b) projektitaotlus on rahastamiskõlblik ja on ületanud lõike 5 punktides a ja b osutatud hindamiskriteeriumi suhtes kohaldatavad künnised;
- c) sellise tegevuse osas, mis oleks rahastamiskõlblik innovatsioonimeetme alusel.

8. Hindamise läbinud projektitaotluse puhul teevad sõltumatud välisekspertid ettepaneku vastava „Acceleratori“ toetuse kohta, võttes aluseks riski ning innovatsiooni turuletoomiseks vajaminevad ressursid ja aja.

Komisjon võib sõltumatute välisekspertide valitud projektitaotluse põhjendatud kaalutlustel tagasi lükata, sealhulgas liidu poliitikavaldkondade eesmärkidele mittevastavuse korral. Selliste tagasilükkamiste põhjustest teavitatakse programmi-komiteed.

9. „Accelerator“ toetuse raames antava toetuse või tagastatava ettemakse komponent ei tohi olla suurem kui 70 % valitud innovatsioonimeetme kõigist rahastamiskõlblikest kuludest.

10. „Acceleratori“ toetuse omakapitali ja tagastatava toetuse komponentide rakendustingimused sätestatakse otsuses (EL) 2021/764.

11. Valitud meetme lepinguga kehtestatakse „Acceleratori“ toetuse osas konkreetsed mõõdetavad vahe-eesmärgid ning vastavad eelmaksed ja maksed.

Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamise puhul võib innovatsioonimeetmele vastava tegevuse algatada ja toetuse esimese eelmakse või tagastatava ettemakse teha enne Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamise lepingu muude komponentide rakendamist. Nende komponentide rakendamine sõltub lepingus kindlaks määratud konkreetsete vahe-eesmärkide saavutamisest.

12. Kooskõlas lepinguga võib meetme peatada, seda muuta või selle igakülselt põhjendatud juhtudel lõpetada, kui mõõdetavaid vahe-eesmärke ei saavutata. Samuti võib selle lõpetada siis, kui oodatud turuleviimist, eelkõige liidus, ei saavutata.

Erandjuhtudel ja Euroopa Innovatsiooninõukogu nõuandekogu soovitusel korraldab komisjon otsustada suurenda „Acceleratori“ toetust, tingimusel et projekti vaatavad läbi sõltumatud välisekspertid. Sellistest juhtudest teavitatakse programmikomiteed.

V PEATÜKK

Ekspertid

Artikkel 49

Sõltumatute välisekspertide määramine

1. Sõltumatud välisekspertid määratakse kindlaks ja valitakse välja osalemiskutsete teel, mis on suunatud üksikisikutele, ja osalemiskutsete teel, mis on suunatud asjakohastele organisatsioonidele, nagu teadusagentuurid ja -asutused, ülikoolid, standardiorganisatsioonid, kodanikuühiskonna organisatsioonid, või ettevõtjatele, eesmärgiga luua kandidaatide andmebaas.

Erandina finantsmääruse artikli 237 lõikest 3 võib komisjon või asjaomane rahastamisasutus erandkorras ja igakülgselt põhjendatud juhtudel läbipaistval viisil valida asjakohaste oskustega eksperdi, kes ei ole andmebaasis, tingimusel et kandideerimismenetluse abil ei ole sobivaid sõltumatuid väliseksperite leitud.

Sellised eksperdid peavad tõendama oma sõltumatust ja suutlikkust toetada raamprogrammi eesmärke.

2. Vastavalt finantsmääruse artikli 237 lõikele 2 ja 3 tasustatakse sõltumatuid väliseksperite standardtingimuste alusel. Põhjendatud erandjuhtudel võib teatavate, eelkõige kõrgetasemeliste ekspertide jaoks näha ette asjakohastel turutavadel põhineva tasustamise tasemel, mis ületab standardtingimusi. Sellised tasud kaetakse raamprogrammist.

3. Lisaks finantsmääruse artikli 38 lõigetes 2 ja 3 osutatud teabele avaldatakse toetustaotlusi hindavate isikuliselt ametisse nimetatud sõltumatute väliseksperite nimed koos nende pädevusvaldkonnaga vähemalt üks kord aastas komisjoni või rahastamisasutuse veebisaidil. Sellist teavet kogutakse ja töödeldakse ning see avaldatakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1725 ⁽³³⁾.

4. Komisjon või asjaomane rahastamisasutus võtab vajalikud meetmed, et hoida ära sõltumatute väliseksperite osalemisega seotud huvide konflikti kooskõlas finantsmääruse artikliga 61 ja artikli 150 lõikega 5.

Komisjon või asjaomane rahastamisasutus tagab, et ekspert, kellel tekib huvide konflikt seoses küsimusega, mille kohta ta peab arvamust avaldama, ei anna selles konkreetses küsimuses hinnangut, nõu või abi.

5. Sõltumatute väliseksperite määramisel võtab komisjon või asjaomane rahastamisasutus sobivaid meetmeid, et saavutada eksperdirühmade ja hindamiskomisjonide tasakaalustatud koosseis oskusi, kogemusi, teadmisi, sealhulgas spetsialiseerumist, eelkõige sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonnas, geograafilist mitmekesisust ja soolist kuuluvust silmas pidades, võttes arvesse meetme valdkonnas valitsevat olukorda.

6. Vajaduse korral tagatakse iga projektitaotluse jaoks piisav arv sõltumatuid väliseksperite, et kindlustada hindamise kvaliteet.

7. Teave kõigi sõltumatute väliseksperite tasustamise tasemest tehakse kättesaadavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

III JAOTIS

RAAMPROGRAMMI SEIRE, TEAVITAMINE, HINDAMINE JA KONTROLL

Artikkel 50

Seire ja aruandlus

1. Komisjon teeb pidevat seiret raamprogrammi ja artikli 1 lõike 2 punktis a osutatud eriprogrammi haldamise ja rakendamise ning EIT tegevuse üle. Läbipaistvuse suurendamiseks avalikustatakse need andmed komisjoni veebisaidil hõlpsasti kättesaadaval viisil, võttes aluseks viimase ajakohastatud versiooni. Eelkõige lisatakse samasse andmebaasi ERC, Euroopa partnerluste, missioonide, Euroopa Innovatsiooninõukogu ja EIT raames rahastatavate projektide andmed.

⁽³³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

Andmebaas hõlmab järgmist:

- a) tähtajalised näitajad, mille abil antakse igal aastal aru artiklis 3 osutatud eesmärkide saavutamisel tehtud raamprogrammi edusammudest, nagu on esitatud V lisas mõjuahelate kaupa;
- b) teave selliste küsimuste kohta nagu sotsiaal- ja humanitaarteaduste integreerimise tase, madalama ja kõrgema tehnoloogilise valmiduse taseme suhe teaduskoostöös, osaluse laiendamise riikide edusammud, koostööprojektides osalevate konsortsiumide geograafiline jaotus, teadlaste palkade areng, kaheastmelise ettepanekute esitamise ja hindamise menetluse kasutamine, Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni koostöösidemete hõlbustamiseks võetud meetmed, hindamise läbivaatamise kasutamine ning kaebuste arv ja liigid, kliimaküsimuste integreerimise tase ja vastavad kulutused, VKEde osalemine, erasektori osalemine, sooline jaotus rahastatavates meetmetes, hindamiskomisjonides, nõukogudes ja nõuanderühmades, kvaliteedimärgised, Euroopa partnerlused ning kaasrahastamise määr, täiendav ja kumulatiivne rahastamine muudest liidu programmidest, teadustaristud, taotluse esitamisest toetuse saamiseni kuluv aeg, rahvusvahelise koostöö tase, kodanike ja kodanikuühiskonna osalemine;
- c) kulude jaotumine projekti tasandil, et võimaldada konkreetset analüüsi, sealhulgas sekkumisvaldkondade kaupa;
- d) ületaotlemise tase, eelkõige projektitaotluste arv konkursikutsete kaupa, nende keskmine punktisumma, kvaliteedikünniseid ületavate ja neist allapoole jäävate projektitaotluste osakaal.

2. Selleks et tõhusalt hinnata raamprogrammi edu seatud eesmärkide saavutamisel, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 55 vastu delegeeritud õigusakte, millega muudetakse V lisa seoses mõjuahela näitajatega, kui seda peetakse vajalikuks, ning et kehtestada võrdlusalused ja sihid ning et täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega.

3. Tulemusaruannete süsteemiga tagatakse, et raamprogrammi rakendamise ja selle tulemuste seireks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal, ilma et see suurendaks toetusesaajate halduskoormust. Selleks kehtestatakse liidu rahaliste vahendite saajatele, sealhulgas meetmetes osalevate teadlaste tasandil nende karjääri ja liikuvuse jälgimiseks, ja asjakohasel juhul liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

4. Kvantitatiivseid andmeid täiendatakse nii palju kui võimalik komisjoni ja liidu või riiklike rahastamisasutuste kvaliteedianalüüsiga.

5. Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni koostöösidemete hõlbustamiseks võetud meetmeid jälgitakse ja need vaadatakse läbi tööprogrammide raames.

Artikkel 51

Teave, teavitamine, avalikustamine ning levitamine ja teadusrakendus

1. Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse eriti meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel (sealhulgas auhindade puhul), andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.

2. Komisjon rakendab raamprogrammi ning selle raames võetud meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teabe- ja teavitamismeetmeid. Lisaks annab ta õigeaegselt põhjalikku teavet liikmesriikidele ja toetusesaajatele. Et moodustada koostööprojektide jaoks konsortsiumeid, pakutakse huvitatud üksustele analüüsidel ja võrgustikel põhinevaid tõenduspõhised sidemete loomise teenuseid, pöörates erilist tähelepanu võrgustike loomise võimaluste kindlakstegemisele madala teadusuuringute ja innovatsiooni tasemega riikide õigussubjektide jaoks. Sellise analüüsi alusel võib konkreetsete konkursside puhul korraldada sihtotstarbelisi sidemete loomise üritusi.

3. Samuti kehtestab komisjon tulemuste levitamise ja teadusrakenduste strateegia, et parandada raamprogrammi teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste ja teadmiste kättesaadavust ja edendada nende levitamist, et kiirendada teadusrakendusi turuleviimise eesmärgil ja suurendada raamprogrammi mõju.

4. Raamprogrammide eraldatud rahaliste vahenditega panustatakse samuti liidu poliitiliste prioriteetide edastamise institutsioonilistes sõnumites ning need toetavad teabe, teavitamise, avalikustamise, levitamise ja teadusrakendusega seotud tegevusi niivõrd, kuivõrd need prioriteetid on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

Artikkel 52

Raamprogrammi hindamine

1. Raamprogrammi hindamised viiakse läbi õigel ajal, et neid saaks kasutada raamprogrammi, järgmise raamprogrammi ning muude teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud algatuste otsustusprotsessi jaoks.
2. Raamprogrammi vahehindamine tehakse läbipaistva protsessi käigus välja valitud sõltumatute ekspertide abil siis, kui on piisavalt teavet raamprogrammi rakendamise kohta, kuid mitte hiljem kui neli aastat pärast nimetatud rakendamise algust. See hõlmab portfelli analüüsi ja eelmiste raamprogrammide pikaajalise mõju hindamist ning selle põhjal raamprogrammi vajaduse korral kas kohandatakse või kujundatakse see ümber. Vahehindamise käigus hinnatakse raamprogrammi tulemuslikkust, tõhusust, asjakohasust, sidusust ja liidu lisaväärtust.
3. Raamprogrammi rakendamise lõpus, kuid mitte hiljem kui neli aastat pärast artiklis 1 sätestatud ajavahemiku lõppu, viib komisjon läbi raamprogrammi lõpphindamise. See hõlmab varasemate raamprogrammide pikaajalise mõju hindamist.
4. Komisjon avaldab hindamiste tulemused ja edastab need koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

Artikkel 53

Auditid

1. Raamprogrammi kontrollisüsteemiga tagatakse asjakohane tasakaal usalduse ja kontrolli vahel, võttes arvesse kontrollimise haldus- ja muud kulusid kõikidel tasanditel, eelkõige toetusesaajate jaoks. Auditireeglid on selged, sidusad ja järjepidevad kogu raamprogrammi jooksul.
2. Raamprogrammi auditistrateegia põhineb raamprogrammi kui terviku kulude esindava valimi finantsauditul. Sellist esindavat valimit täiendatakse kulustega seotud riskide hindamisel põhineva valikuga. Meetmete puhul, mida rahastatakse ühiselt mitmest liidu raamprogrammist, viiakse läbi üksainus audit, mis hõlmab kõiki asjaomaseid programme ja neist igäihe puhul kohaldatavaid reegleid.
3. Lisaks võib komisjon või asjaomane rahastamisasutus tugineda toetusesaaja tasandil tehtavatele süsteemi- ja protsessiaudititele. Need süsteemi- ja protsessiauditid on teatavat liiki toetusesaajate jaoks vabatahtlikud ning kontrollivad toetusesaaja süsteeme ja protsesse, mida täiendab tehingute audit. Neid teeb sõltumatu audiitor, kes on pädev viima läbi raamatupidamisdokumentide kohustuslikke auditeid kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/43/EÜ⁽³⁴⁾. Komisjon või asjaomane rahastamisasutus võib kasutada süsteemi- ja protsessiauditeid selle kindlakstegemiseks, kas üldjoontes on tagatud kulude usaldusväärne finantsjuhtimine, ning finantsaruannete õigsust kinnitavate kontrollitõendite ja järelauditite taseme uuesti läbivaatamiseks.
4. Komisjon või asjaomane rahastamisasutus võib vastavalt finantsmääruse artiklile 127 tugineda liidu toetuse kasutamise audititele, mille on teinud muu sõltumatu ja pädev isik või üksus, sealhulgas isik või üksus, keda liidu institutsioonid ega asutused ei ole selleks volitanud.
5. Auditeid võib teha kuni kahe aasta jooksul pärast lõppmakse tegemist.

⁽³⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta direktiiv 2006/43/EÜ, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit ning millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 84/253/EMÜ (ELT L 157, 9.6.2006, lk 87).

6. Komisjon avaldab auditisuunised, mille eesmärk on tagada auditimenetluste ja -reeglite usaldusväärne ja ühtne kohaldamine ja tõlgendamine kogu raamprogrammi kestuse jooksul.

Artikkel 54

Liidu finantshuvide kaitse

Kui kolmas riik osaleb raamprogrammis rahvusvahelise lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel või muu õigusakti alusel, annab kolmas riik vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikoja vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. OLAFi puhul hõlmavad need õigused õigust korraldada juurdusi, sealhulgas teha kohapealseid kontrollid ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud määruses (EL, Euratom) nr 883/2013.

Artikkel 55

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 50 lõikes 2 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kuni 31. detsembrini 2028.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 50 lõikes 2 osutatud volituste delegerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 50 lõike 2 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

IV JAOTIS

ÜLEMINEKU- JA LÖPPSÄTTED

Artikkel 56

Kehtetuks tunnistamine

Määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021.

*Artikkel 57***Üleminekusätted**

1. Käesolev määrus ei mõjuta nende meetmete jätkamist või muutmist, mis on algatatud määruste (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 alusel, mille kohaldamist nende meetmete suhtes jätkatakse kuni nende lõpetamiseni. Ka töökavasid ja meetmeid, mis on ette nähtud määruse (EL) nr 1290/2013 kohaselt vastu võetud töökavades ja vastavate rahastamisasutuste alusaktides, reguleerib samuti jätkuvalt määrus (EL) nr 1290/2013 ning nimetatud põhiõigusaktid kuni nende lõpuleviimiseni.
2. Raamprogrammi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulusid, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek raamprogrammi ja määruse (EL) nr 1291/2013 kohaselt võetud meetmete vahel.

*Artikkel 58***Jõustumine**

Käesolev määrus jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 28. aprill 2021

Euroopa Parlamendi nimel
president

...

Nõukogu nimel
eesistuja

...

—

I LISA

TEGEVUSTE PÕHISUUNAD

Käesoleva määruse artiklis 3 osutatud üldisi ja erieesmärke järgitakse kogu raamprogrammi ulatuses, nii käesolevas lisas ja käesoleva määruse II lisas kui ka otsuse (EL) 2021/764 I lisas kirjeldatud sekkumisvaldkondade ja tegevuste põhisuundade lõikes.

1) I sammad „Tipptasemel teadus“

Järgmiste tegevuste kaudu ning kooskõlas artikliga 4 edendatakse selle sambaga tipptasemel teadust, meelitatakse Euroopasse tipptasemel talente, pakutakse asjakohast tuge karjääri alustavatele teadlastele ning toetatakse teaduse tipptaseme, tippkvaliteediga teadmiste, meetodite ja oskuste ning tehnoloogiate ja üleilmsetele ühiskondlikele, keskkonna- ja majandusprobleemidele lahenduste loomist ning levitamist. Sellega aidatakse kaasa ka raamprogrammi muude erieesmärkide täitmisele, millele on osutatud artiklis 3.

- a) ERC: pakkuda atraktiivset ja paindlikku rahastamist, et võimaldada üksnes tipptaseme kriteeriumil põhineva kogu liitu hõlmava konkurentsi alusel andekatel ja loovatel, eelkõige karjääri alustavatel teadlastel ning nende teadusrühmadel, olenemata nende kodakondsusest ja päritoluriigist, tegutseda kõige paljutöotavamates valdkondades teaduse eesliinil.

Sekkumisvaldkond: eesliiniteadus.

- b) Marie Skłodowska-Curie meetmed: pakkuda teadlastele liikuvuse ning piiri-, sektori- ja valdkonnaülese koostöö kaudu uusi teadmisi ja oskusi, edendada koolituse ja karjääri edendamise süsteeme ning struktureerida ja parandada institutsioonide ja liikmesriikide töölevõtmisüsteeme, võttes arvesse Euroopa teadlaste hartat ja teadlaste töölevõtmise juhendit; sellega aitavad Marie Skłodowska-Curie meetmed rajada alust kogu Euroopa tipptasemel teaduskeskkonnale, toetades töökohtade loomist, majanduskasvu ja investeringuid ning praeguste ja tulevaste ühiskonna ees seisvate väljakutsete lahendamist.

Sekkumisvaldkonnad: tipptaseme edendamine teadlaste piiri-, sektori- ja valdkonnaülese liikuvuse soodustamise kaudu; uute oskuste edendamine teadlaste tipptasemel koolitamise; inimvara tugevdamine ja oskuste arendamine kõikjal Euroopa teadusruumis; koostoime tugevdamine ja soodustamine; üldsuse teadlikkuse suurendamine.

- c) Teadustaristud: kindlustada Euroopale maailmatasemel kestlikud teadustaristud, mis on avatud ja juurdepääsetavad parimate teadlaste jaoks nii Euroopast ja kui ka mujalt; soodustada olemasolevate teadustaristute, sealhulgas liidu ühtekuuluvuspoliitika fondidest rahastatud taristute kasutamist. Sellega tõhustatakse teadustaristu potentsiaali toetada teaduse arengut ja innovatsiooni ning võimaldada avatud ja tipptasemel teadust, vastavalt FAIR-põhimõtetele, koos tegevustega asjaomase liidu poliitika ja rahvusvahelise koostöö valdkonnas.

Sekkumisvaldkonnad: Euroopa teadustaristute tegevuskeskkonna konsolideerimine ja arendamine; teadustaristute avamine, integreerimine ja omavahel ühendamine; Euroopa teadustaristute innovatsioonipotentsiaal ning innovatsiooni ja koolitusega seotud tegevus; Euroopa teadustaristu poliitika ja rahvusvahelise koostöö tugevdamine;

2) II sammad „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“

Järgmiste tegevuste kaudu ning kooskõlas artikliga 4 toetatakse selle sambaga uute tippkvaliteediga teadmiste, tehnoloogiate ja kestlike lahenduste loomist ja laiemat levitamist, tugevdatakse Euroopa tööstuse konkurentsivõimet ning teadus- ja innovatsioonitegevuse mõju liidu poliitika arendamisel, toetamisel ja rakendamisel ning toetatakse innovatiivsete lahenduste kasutuselevõttu tööstuses, eelkõige VKEdes ja iduettevõtjate seas, ning ühiskonnas, et käsitleda ülemaailmseid väljakutseid. Sellega aidatakse täita ka raamprogrammi muid erieesmärke, millele on osutatud artiklis 3.

Sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkond loimitakse täielikult kõikidesse teemavaldkondadesse, sealhulgas konkreetsetesse ja sihipärastesse tegevustesse.

Et maksimeerida mõju paindlikkust ja koostoimet, korraldatakse teadus- ja innovatsioonialane tegevus kuue teemavaldkonnana, mis on omavahel ühendatud üleeuroopaliste teadustaristute kaudu ning mis eraldi ja koos stimuleerivad interdistsiplinaarset, sektori-, poliitika- ja piiriülest ning rahvusvahelist koostööd. Raamprogrammi II sammas hõlmab tegevusi paljudel tehnoloogilise valmiduse tasemetel, sealhulgas madalamatel tehnoloogilise valmiduse tasemetel.

Iga teemavaldkond toetab mitut kestliku arengu eesmärki ning paljusid kestliku arengu eesmarke toetab rohkem kui üks teemavaldkond.

Teadus- ja innovatsioonitegevust rakendatakse järgmistes teemavaldkondades ja teemavaldkondade vahel:

- a) Teemavaldkond „Tervis“: parandada ja kaitsta kodanike tervist ja heaolu kõigis vanuserühmades, luues haiguste ennetamiseks, diagnoosimiseks, seireks, raviks ja neist tervendamiseks uusi teadmisi ning arendades innovatiivseid lahendusi, ning vajaduse korral tagades selleks soolise aspekti arvessevõtmise, ja arendades tervisetehnoloogiaid; maandada terviseriske, kaitsta elanikkonda ning edendada head tervist ja heaolu, sealhulgas heaolu töökohal; muuta riiklikud tervishoiusüsteemid kulutõhusamaks, õiglasemaks ja kestlikumaks; ennetada ja käsitleda vaesusega seotud haigusi ning toetada ja võimaldada patsientide osalust ja endaga toimetulekut.

Sekkumisvaldkonnad: tervis kogu elu jooksul; tervist mõjutavad keskkonna- ja sotsiaaltegurid; mittenakkuslikud ja harvikaigused; nakkushaigused, sealhulgas vaesusega seotud ja unarahaigused; tervise- ja hooldusvaldkonna töövahendid, tehnoloogiad ja digilahendused, kaasa arvatud personaalmeditsiin; tervishoiusüsteemid.

- b) Teemavaldkond „Kultuur, loovus ja kaasav ühiskond“: tugevdada demokraatlikke väärtusi, sealhulgas õigusriigi põhimõtteid ja põhiõigusi, kaitsta meie kultuuripärandit, uurida kultuuri- ja loomesektori võimalusi ning edendada sotsiaal-majanduslikke muutusi, mis soodustavad kaasatust ja majanduskasvu, sealhulgas rände haldamist ja sisserändajate integreerimist.

Sekkumisvaldkonnad: demokraatia ja valitsemine; kultuur, kultuuripärand ja loovus; sotsiaalsed ja majanduslikud muutused.

- c) Teemavaldkond „Ühiskonna tsiviiljulgeolek“: käsitleda püsivatest julgeolekuohtudest, sealhulgas küberkuritegevusest tulenevaid väljakutseid ning reageerida loodus- ja inimtekkelistele katastroofidele.

Sekkumisvaldkonnad: suurõnnetuste suhtes vastupanuvõimeline ühiskond; kaitse ja julgeolek; küberturvalisus.

- d) Teemavaldkond „Digivaldkond, tööstus ja kosmos“: tugevdada suutlikkust ja kindlustada Euroopa suveräänsus peamistes progressi võimaldavates digi- ja tootmistehnoloogiates ja kosmosetehnoloogiates kõigis väärtusahela osades, et luua konkurentsivõimeline, digitaalne ja vähese süsinikdioksiidheitega ringtööstus; tagada kestlik varustatus toorainega; arendada kõrgtehnoloogilisi materjale ning luua alus progressiks ja innovatsiooniks üleilmsete ühiskondlike väljakutsete valdkonnas.

Sekkumisvaldkonnad: tootmistehnoloogia; peamised digitehnoloogiad, sealhulgas kvantitehnoloogiad; progressi võimaldavad kujunemisjärgus tehnoloogiad; kõrgtehnoloogilised materjalid; tehisintellekt ja robotika; järgmise põlvkonna internet; kõrgtasemel andmetöötlus ja suurandmed; ringtööstus; vähese CO₂-heitega ja keskkonnasõbralik tööstus; kosmos, kaasa arvatud Maa seire.

- e) Teemavaldkond „Kliima, energeetika ja liikuvus“: võidelda kliimamuutustega, püüdes paremini mõista nende põhjusi, arengut, riske, mõju ja võimalusi, muutes energia- ja transpordisektori kliima- ja keskkonnasõbralikumaks, tõhusamaks ja konkurentsivõimelisemaks, arukamaks, ohutumaks ning vastupidavamaks, edendades taastuvate energiaallikate kasutamist ja energiatõhusust, parandades liidu vastupanuvõimet välisele vapustustele ning kohandades sotsiaalset käitumist kestliku arengu eesmärkidega.

Sekkumisvaldkonnad: kliimateadus ja -lahendused; energiavarustus; energiasüsteemid ja -võrgud; hooned ja tööstusrajatised energiasüsteemi ümberkujundamise tingimustes; kogukonnad ja linnad; tööstuse konkurentsivõime transpordisektoris; keskkonnasõbralik, ohutu ja kättesaadav transport ja liikuvus; arukas liikuvus; energia salvestamine.

- f) Teemavaldkond „Toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond“: kaitsta keskkonda, taastada, kestlikult hallata ja kasutada loodusvarasid ning maa, maismaavete ja mere bioloogilisi ressursse, et peatada elurikkuse vähenemine, käsitleda inimkonna toiduga kindlustatuse ja toitumislase kindlustatuse väljakutseid ning minna üle vähese süsinikdioksiidheitega, ressursitõhusale ringmajandusele ning tagada kestlik biomajandus.

Sekkmisvaldkonnad: keskkonna jälgimine; elurikkus ja loodusvarad; põllumajandus, metsandus ja maapiirkonnad; mered, ookeanid ja maismaaveed; toidusüsteemid; bioressursipõhised innovatsioonisüsteemid liidu biomajanduses; ringsüsteemid.

- g) JRC otsemeetmed väljaspool tuumaenergiavaldkonda: luua tippkvaliteediga teaduslikke tööendeid hea, tõhusa ja taskukohase avaliku poliitika jaoks. Uute algatuste ja liidu õigusaktide ettepanekute mõistlikuks kavandamiseks on vaja läbipaistvaid, terviklikke ja tasakaalustatud tööendeid, nagu on vaja tööendeid ka poliitika rakendamise mõõtmiseks ja seireks. JRC tagab liidu poliitika jaoks sõltumatud teaduslikud töendid ja tehnilise abi kogu poliitikatsükli jooksul. JRC keskendub oma teadusuuringutes liidu poliitika prioriteetidele.

Sekkmisvaldkonnad: teadmusbaasi tugevdamine poliitika kujundamiseks; ülemaailmsed probleemid (tervis; kultuur, loovus ja kaasav ühiskond; ühiskonna tsiviiljulgeolek; digivaldkond, tööstus ja kosmos; kliima, energeetika ja liikuvus; toit, biomajandus, loodusvarad, põllumajandus ja keskkond); innovatsioon, majandusareng ja konkurentsivõime; teaduse tippase; territoriaalne areng ning liikmesriikide ja piirkondade toetamine.

3) III sammu „Innovatiivne Euroopa“:

Järgmiste tegevuste kaudu ning kooskõlas artikliga 4 soodustatakse selle sambaga kõiki innovatsioonivorme, sealhulgas mittetehnoloogilist innovatsiooni, eeskätt VKEde, sealhulgas iduettevõtjate seas, hõlbustades tehnoloogia arengut, tutvustamistegevust ja teadmussiiret, ja tugevdatakse innovatiivsete lahenduste kasutuselevõttu. Sellega aidatakse samuti kaasa raamprogrammi muude erieesmärkide täitmisele, millele on osutatud artiklis 3. Euroopa Innovatsiooninõukogu toetatakse peamiselt kahe instrumendi kaudu: „Pathfinder“, mida rakendatakse peamiselt teaduskoostöö kaudu, ning „Accelerator“.

- a) Euroopa Innovatsiooninõukogu: keskenduda peamiselt läbimurdelisele ja murrangulisele, eelkõige turgu loovale innovatsioonile, toetades samas kõiki innovatsioonivorme, sealhulgas järkjärgulist innovatsiooni.

Sekkmisvaldkonnad: „Pathfinder for Advanced Research“, millega toetatakse tulevikutehnoloogiaid ja kujunemisjärgus läbimurdelisi tehnoloogiaid, turgu loovaid ja/või süvatehnoloogiaid; „Accelerator“, mis aitab likvideerida rahastamislünka teadus- ja innovatsioonitegevuse hilisstaadiumide ja turuleviimise vahel, et võtta tõhusalt kasutusele läbimurdeline turgu loov innovatsioon ja laiendada ettevõtteid, kui turg ei taga toimivat rahastust; Euroopa Innovatsiooninõukogu lisategevused, nagu auhinnad ja stipendiumid, lisandväärtusega äriteenused.

- b) Euroopa innovatsiooni ökosüsteemid

Sekkmisvaldkonnad: tegevused hõlmavad eelkõige sidemete loomist riiklike ja piirkondlike innovatsioonis osalejatega, vajaduse korral koostöös EITga, ja innovatsiooni piiriüleste ühisprogrammide rakendamise toetamist liikmesriikides, piirkondades ja assotsieerunud riikides, alates innovatsioonialase õigusloomega seotud kogemuste ja teadmiste vahetamisest kuni innovatsiooniks vajalike pehmete oskuste tõhustamiseni ning teadus- ja innovatsioonitegevuse meetmeteni, hõlmates sealhulgas avatud või kasutajapõhist innovatsiooni, et suurendada Euroopa innovatsioonisüsteemi tulemuslikkust. Seda tuleks rakendada koostöös muu hulgas ERFi toetusega innovatsiooni ökosüsteemidele ja piirkondadevahelistele partnerlustele nutika spetsialiseerumise valdkondades.

- c) Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut

Sekkmisvaldkonnad (määratletud II lisas): kestlikud innovatsiooni ökosüsteemid kogu Euroopas; innovatsiooni- ja ettevõtlusalased oskused elukestva õppe perspektiivis, sealhulgas kogu Euroopas kõrgharidusasutuste suutlikkuse suurendamine; uute lahenduste turuletoomine üleilmsete väljakutsete käsitlemiseks; koostöös ja lisaväärtus raamprogrammi raames.

4) Osa „Osavõtte laiendamine ja Euroopa teadusruumi tugevdamine“

Selle osaga püütakse järgmiste tegevuste kaudu saavutada artikli 3 lõike 2 punktis d sätestatud eesmärgid. Sellega aidatakse samuti kaasa raamprogrammi muude erieesmärkide täitmisele, millele on osutatud artiklis 3. Kuigi toetades kogu raamprogrammi, toetab see osa selliseid tegevusi, mis soodustavad talentide ligimeelitamist, mõttetööd tegevate inimeste liikumise edendamist ning teadlaste väljarände takistamist, samuti rohkem teadmistel põhineva ja innovatiivsema ning soovõrdse Euroopa kujundamist ülemaailmse konkurentsi eesliinil, edendades riikidevahelist koostööd ning optimeerides seeläbi kogu Euroopas riikide tugevusi ja potentsiaali hästitoimivas Euroopa teadusruumis, kus teadmised ja tipposkustega töötajad liiguvad vabalt tasakaalustatud viisil, kus teadus- ja innovatsioonitegevuse tulemused on teadlikele kodanikele laialdaselt levitatavad ning nende poolt mõistetud ja usaldatud ning mis toovad kasu kogu ühiskonnale ning kus liidu poliitika, eelkõige teadus- ja innovatsioonipoliitika, põhineb tippkvaliteediga teaduslikel töenditel teadus- ja innovatsioonipoliitika, põhineb tippkvaliteediga teaduslikel töenditel.

Selle osaga toetatakse ka tegevusi, mille eesmärk on parandada madala teadusuuringute ja innovatsiooni tasemega riikide õigussubjektide esitatavate projektitaotluste kvaliteeti, näiteks professionaalne projektitaotluste esitamisele eelnev kontroll ja nõustamine, ning elavdada rahvusvaheliste võrgustike toetamise eesmärgil riiklike kontaktpunktide tegevust, samuti selliste madala teadusuuringute ja innovatsiooni tasemega riikide õigussubjektide toetamisele suunatud tegevusi, kes ühinevad juba väljavalitud koostööprojektidega, milles ei osale ühtegi õigussubjekti nendest riikidest.

Sekkumisvaldkonnad: osaluse laiendamine ja tippaseme levik, sealhulgas selliste meetmete kaudu nagu „Teaming“, „Twinning“, Euroopa teadusruumi õppetoolid, Euroopa teaduse ja tehnika alane koostöö (COST) ning tarkade inimeste liikuvust soodustavad tegevused; Euroopa teadus- ja innovatsioonisüsteemi reformimine ja tõhustamine, sealhulgas näiteks toetades riikide teadus- ja innovatsioonipoliitika reformimist, pakkudes paremat karjäärikeskkonda ning toetades soouuringuid ja kodanikke kaasavat teadust.

II LISA

EUROOPA INNOVATSIOONI- JA TEHNOLOOGIAINSTITUUT (EIT)

EIT programmidega seotud tegevuse rakendamisel kohaldatakse järgmist.

1. Põhimõtted

Nagu liidu teadus- ja innovatsiooniprogrammide mõju maksimeerimise kõrgetasemelise töörühma (Lamy juhitud kõrgetasemeline töörühm) aruandes sõnaselgelt väljendatakse, on parimaks edasiliikumise viisiks anda haridus tulevikuks ja investeerida inimestesse, kes midagi muudavad. Eelkõige kutsutakse Euroopa kõrgharidusasutusi üles stimuleerima ettevõtlusvaimu, kaotama valdkondade vahelisi piire ja institutsionaliseerima valdkondadevahelist tugevat koostööd teadusringkondade ja tööstuse vahel. Viimaste uuringute kohaselt on Euroopa iduettevõtjate asutajate asukohavalikut ülekaalukalt olulisimalt mõjutav tegur andekate inimeste leidmine. Ettevõtlusharidusel, koolitusvõimalustel ja loovate oskuste arendamisel on põhiroll tulevaste novaatorite kasvatamisel ja praeguste novaatorite võimete arendamisel, et nad saaksid oma ettevõtet edukamaks muuta. Ettevõtlusalase ande ja kutsealateenuste, kapitali ja turgude kättesaadavus liidu tasandil ning peamiste innovatsioonitegevuses osalejate koondamine ühise eesmärgi saavutamiseks on innovatsiooni ökosüsteemi soodustamise põhielemendid. Tuleb koordineerida kogu liidus tehtavaid jõupingutusi, et tagada omavahel ühendatud liiduüleste ettevõtlusklastrite ja ökosüsteemide kriitiline mass.

EIT on praegu Euroopa suurim integreeritud innovatsiooni ökosüsteem, mis toob kokku koostööpartnerid ettevõtlusest, teadus- ja haridusvaldkonnast ning mujalt. EIT jätkab oma teadmus- ja innovatsioonikogukondade toetamist, mis on ulatuslikud Euroopa partnerlused, mis keskenduvad konkreetsete ülemaailmsete väljakutsete käsitlemisele, ning neid ümbritsevate innovatsiooni ökosüsteemide tugevdamist. Selleks edendab EIT kõrgetasemelise hariduse, teadustegevuse ja innovatsiooni lõimimist, luues sel viisil innovatsiooni soodustavaid keskkondi, ergutab ja toetab uut ettevõtjate põlvkonda ning stimuleerib uute innovatiivsete ettevõtete loomist tihedas koostöös ja vastastikusel täiendavuses Euroopa Innovatsiooninõukoguga.

Kõikjal Euroopas tuleb veel teha jõupingutusi selleks, et arendada välja ökosüsteemid, kus teadlased, novaatorid, tööstused ja valitsused saaksid omavahel hõlpsalt koostööd teha. Tegelikuses ei toimi innovatsiooni ökosüsteemid ikka veel optimaalselt mitmesugustel põhjustel, näiteks:

- a) innovatsioonitegevuses osalejate koostööd takistavad nendevahelised organisatsioonilised, regulatiivsed ja kultuuribarjäärid;
- b) innovatsiooni ökosüsteemide tugevdamiseks tehtav töö saab kasu koordineerimisest ja selgest keskendumisest konkreetsetele eesmärkidele ja mõjule.

Tulevaste ühiskonna ees seisvate katsumustega tegelemiseks, uute tehnoloogiate pakutavate võimaluste ärakasutamiseks ning keskkonnasõbralikule ja kestlikule majanduskasvule, tööhõivele, konkurentsivõimele ja Euroopa kodanike heaolule kaasa aitamiseks on vaja Euroopa innovatsioonivõimet veelgi tugevdada, tugevdades olemasolevaid ja edendades koostööd ja innovatsiooni soodustavate uute keskkondade loomist; tugevdades teadusringkondade ja teadussektori innovatsioonisuutlikkust; toetades uut ettevõtjate põlvkonda; ning edendades innovatsiooniprojektide loomist ja arendamist ning suurendades liidu rahastatud teadus- ja innovatsioonitegevuse, eelkõige EIT rahastamise nähtavust ja tunnistamist laiemas üldsuses.

Innovatsioonivaldkonna väljakutsete laad ja ulatus nõuab osalejate koostööd ja ressursside mobiliseerimist Euroopa tasandil, tugevdades piiriülest koostööd. Vaja on kaotada valdkondade ja väärtusahelate vaheline isoleeritus ning edendada soodsa keskkonna loomist teadmiste ja oskusteabe tõhusaks vahetamiseks ning ettevõtlusalase võimekuse arendamiseks ja ligitõmbamiseks. EIT strateegiline innovatsioonikava tagab sidususe raamprogrammi väljakutsetega ning täiendab Euroopa Innovatsiooninõukogu.

2. Sekkumisvaldkonnad

2.1. Kestlikud innovatsiooni ökosüsteemid kogu Euroopas

EIT-l on kooskõlas EIT määrusega ja EIT strateegilise innovatsioonikavaga oluline roll kestlike probleemipõhiste innovatsiooni ökosüsteemide tugevdamisel kogu Euroopas. Eelkõige jätkab EIT tegevust peamiselt oma teadmus- ja innovatsioonikogukondade kaudu, mis on ulatuslikud Euroopa partnerlused, mis keskenduvad konkreetsete ühiskonna ees seisvate katsumustega tegelemisele. EIT jätkab neid ümbritsevate innovatsiooni ökosüsteemide tugevdamist, muutes neid avatumaks ning soodustades teaduse, innovatsiooni ja hariduse lõimimist. Peale selle tugevdab EIT innovatsiooni ökosüsteeme kogu Euroopas sel viisil, et laiendab oma piirkondlikku innovatsioonikava (RIS). EIT töötab innovatsiooni ökosüsteemidega, millel on strateegiast, teemavaldkonnast ja kavandatavast mõjust tulenevalt suur innovatsioonipotentsiaal, tihedas koostöös nutika spetsialiseerumise strateegiatega ja platvormidega:

Tegevuste põhisuunad

- a) olemasolevate teadmus- ja innovatsioonikogukondade tulemuslikkuse ja uutele partneritele avatuse tugevdamine, võimaldades saada pikemas perspektiivis isemajandavaks, ja ülemaailmsete väljakutsete käsitlemiseks uute kogukondade loomise vajaduse analüüsimine. Konkreetsed teemavaldkonnad määratakse kindlaks EIT strateegilises innovatsioonikavas, võttes arvesse strateegilist planeerimist.
- b) vajaduse korral tihedas koostöös asjaomaste struktuurifondidega ja muude asjakohaste liidu programmidega piirkondade arengu kiirendamine tippasemeni riikides, millele on osutatud EIT strateegilises innovatsioonikavas.

2.2. Innovatsiooni- ja ettevõtlusalased oskused elukestva õppe perspektiivis, sealhulgas kõrgharidusasutuste suutlikkuse suurendamine kogu Euroopas

Tugevdatakse EIT haridustegevust, et soodustada innovatsiooni ja ettevõtlusvaimu kogu eesmärgipärase hariduse ja koolituse käigus. Inimkapitali arendamisele pööratav suurem tähelepanu suunatakse olemasolevate EIT teadmus- ja innovatsioonikogukondade haridusprogrammide laiendamisele, et pakkuda üliõpilastele ja spetsialistidele jätkuvalt kvaliteetseid õppekavasid innovatsiooni, loovuse ja ettevõtluse alal kooskõlas eelkõige liidu tööstusstrateegiaga ja oskuste strateegiaga. See võib hõlmata teadlasi ja novaatoreid, keda toetatakse raamprogrammi teiste osade, eelkõige Marie Skłodowska-Curie meetmete alusel. EIT toetab samuti kogu Euroopas kõrgharidusasutuste moderniseerimist ja nende lõimimist innovatsiooni ökosüsteemidesse, edendades ja suurendades nende ettevõtluspotentsiaali ja -suutlikkust ning julgustades neid paremini prognoosima uusi vajaminevaid oskusi;

Tegevuste põhisuunad

- a) innovatiivsete õppekavade väljatöötamine, võttes arvesse ühiskonna ja tööstuse vajadusi tulevikus, ning niisuguste nii Euroopas kui ka mujal üliõpilastele, ettevõtjatele ja spetsialistidele pakutavate valdkondadevaheliste programmide väljatöötamine, milles erialateadmised ja sektoriomased teadmised on ühendatud innovatsiooni- ja ettevõtlusalaste oskustega, näiteks kõrgetehnoloogiliste oskustega digitehnoloogia ja kestlike peamiste progressi võimaldavate tehnoloogiate alal;
- b) EIT märgise tugevdamine ja laiendamine, et suurendada eri kõrgharidusasutuste, teaduskeskuste ja ettevõtete partnerlusel põhinevate EIT haridusprogrammide nähtavust ja tunnustamist, tõhustades samas selle üldist kvaliteeti tegevuse käigus õppimisel põhinevate õppekavade, eesmärgipärase ettevõtlushariduse ning rahvusvahelise, organisatsioonidevahelise ja sektorivahelise liikuvuse pakumise kaudu;
- c) kõrgharidussektori innovatsiooni- ja ettevõtlussuutlikkuse arendamine, võimendades ja edendades EIT kogukondade erialateadmisi hariduse, teaduse ja ettevõtluse ühendamisel;
- d) EIT vilistlaste kogukonna rolli tugevdamine, et sellest saaks rollimudel uutele üliõpilastele ja mõjus vahend EIT mõjust teavitamiseks.

2.3. Uute lahenduste turuletoomine ülemaailmsete väljakutsete käsitlemiseks

EIT annab ettevõtjatele, novaatoritele, teadlastele, haridustöötajatele, üliõpilastele ja teistele innovatsioonis osalejatele, tagades samal ajal soolise aspekti arvestamise, vahendid valdkondadevahelistes rühmades üheskoos töötamiseks, et genereerida ideid ja muuta need nii järkjärguliseks kui ka murranguliseks innovatsiooniks, ning hõlbustab ja tunnustab seda laadi tööd. Tegevusi iseloomustavad avatud innovatsioon ja piiriülene lähenemine ning need keskenduvad teadmiste kolmnurga nende tegevuste kaasamisele, mis on olulised nende edukaks toimimiseks (näiteks saavad projektide läbiviijad parandada oma juurdepääsu konkreetse kvalifikatsiooniga lõpetanutele, juhtivkasutajatele, innovatiivsete ideedega iduettevõtjatele, asjakohaste täiendavate ressurssidega välisettevõtjatele jms);

Tegevuste põhisuunad

- a) uute toodete, teenuste ja turuvõimaluste arendamise toetamine seal, kus teadmiste kolmnurgas osalejad teevad koostööd, et leida lahendusi ülemaailmsetele väljakutsetele;
- b) kogu innovatsiooni väärtusahela täielik integreerimine: õppurist ettevõtjani, ideest tooteni, laborist kliendini. See hõlmab iduettevõtjate ja kasvufaasis ettevõtjate toetamist;

- c) innovatiivsetele ettevõtetele kõrgetasemeliste teenuste ja toe pakkumine, sealhulgas tehniline abi toodete või teenuste täppisviimistlemisel, sisuline nõustamine, abi sihtklientide leidmisel ja kapitali kaasamisel, et jõuda kiiresti turule ja kiirendada nende kasvuprotsessi.

2.4. Koostoime ja lisaväärtus raamprogrammi raames

EIT suurendab jõupingutusi, et kasutada ära koostoimet ja vastastikust täiendavust olemasolevate teadmus- ja innovatsioonikogukondade ning erinevate osalejate ja algatuste vahel liidu ja ülemaailmsel tasandil ning laiendada oma koostööd tegevate organisatsioonide võrgustikku nii strateegilisel kui ka tegevustasandil, vältides samas dubleerimist;

Tegevuste põhisuunad

- a) Tihe koostöö Euroopa Innovatsiooninõukoguga ja programmiga „InvestEU“ innovatsiooniprojektidele nii käivitus- kui ka kasvufaasis antava toetuse tugevdamisel (st rahastamine ja teenused), eelkõige teadmis- ja innovatsioonikogukondade kaudu;
- b) EIT tegevuste kavandamine ja rakendamine eesmärgiga maksimeerida koostoimet ja vastastikust täiendavust raamprogrammi muude osadega;
- c) liikmesriikide kaasamine nii riiklikul kui ka piirkondlikul tasandil, seades sisse struktureeritud dialoogi ja kooskõlastades jõupingutusi võimaldamaks koostoimet riiklike ja piirkondlike algatustega, kaasa arvatud nutika spetsialiseerumise strateegiatega, kaaludes samuti Euroopa innovatsiooni ökosüsteemide rakendamist, et teha kindlaks parimad tavad ja saadud kogemused ning neid jagada ja levitada;
- d) innovatiivsete tavade ja kogemuste jagamine ja levitamine kogu Euroopas ja mujal, et aidata kaasa Euroopa innovatsioonipoliitikale, kooskõlastades tegevust raamprogrammi teiste osadega;
- e) innovatsioonipoliitika arutelude jaoks sisendi andmine ning liidu poliitikaprioriteetide kavandamisele ja rakendamisele kaasa aitamine, tehes pidevalt koostööd kõigi komisjoni talitustega ning muude liidu programmidega ja nende sidusrühmadega, ning poliitika rakendusalgatustesse kätkevad võimaluste edasine uurimine.
- f) muu hulgas inimkapitali arendamist ja innovatsiooni toetavate muude liidu programmidega (nagu näiteks COST, ESF+, ERF, Erasmus+, Loov Euroopa ja COSME+ / ühtne turg, programm „InvestEU“) tekkiva koostoime teadusrakendus.
- g) strateegiliste liitude loomine oluliste innovatsioonis osalejatega liidu ja rahvusvahelisel tasandil ning teadmus- ja innovatsioonikogukondade toetamine, et arendada koostööd ja sidemeid teaduste kolmnurga peamiste partneritega kolmandates riikides, eesmärgiga avada uusi turge teadmus- ja innovatsioonikogukondade poolt toetatud lahendustele ning meelitada teistest riikidest ligi rahastajaid ja andekaid inimesi. Kolmandate riikide osalemist edendatakse vastastikkuse ja vastastikkuse kasu põhimõtete alusel.

III LISA

EUROOPA PARTNERLUSED

Euroopa partnerlused valitakse välja ning neid rakendatakse, seiratakse, hinnatakse, need lõpetatakse või uuendatakse järkjärgult järgmiste kriteeriumide alusel.

1. Valimine

Tõendatakse, et Euroopa partnerlus on partnerite kaasamise ja nende võetud kohustuste näol tõhusam raamprogrammi asjaomaste eesmärkide saavutamiseks, eelkõige selleks, et saavutada selge mõju liidule ja selle kodanikele, pidades eelkõige silmas üleilmsete väljakutsete käsitlemist ning teadus- ja innovatsioonitegevuse eesmärkide saavutamist, kindlustades liidu konkurentsivõimet ja kestlikkust ning aidates kaasa Euroopa teadusruumi tugevdamisele ning, kus see on asjakohane, rahvusvaheliste kohustuste täitmisele.

Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 185 sõlmitud institutsionaliseeritud Euroopa partnerluste korral on kohustuslik vähemalt 40 % liikmesriikide osalus;

- a) Euroopa partnerluse sidusus ja koostoime liidu teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskeskkonnas, järgides võimalikult suures ulatuses raamprogrammi reegleid;
- b) Euroopa partnerluse läbipaistvus ja avatus seoses eeldatavaid tulemusi ja mõju käsitlevate prioriteetide ja eesmärkide määramise ning partnerite ja sidusrühmade kaasamisega väärtusahela kõigist osadest, eri sektoritest, eri taustaga ja erialadelt ning, kui see on asjakohane ja ei mõjuta Euroopa konkurentsivõimet, ka rahvusvaheliselt; selge kord VKEde osalemise edendamiseks ning tulemuste levitamiseks ja kasutamiseks eelkõige VKEde poolt, sealhulgas vahendavate organisatsioonide kaudu;
- c) Euroopa partnerluse täiendavuse ja suunatuse eelnev tõendamine, sealhulgas ühine strateegiline visioon Euroopa partnerluse eesmärgist. See visioon sisaldab eelkõige järgmist:
 - i) konkreetses ajavahemikus mõõdetavate eeldatavate väljundite, tulemuste ja mõju kindlaks määramine, sealhulgas keskne majanduslik ja/või ühiskondlik väärtus liidu jaoks;
 - ii) eeldatava kvalitatiivse ja märkimisväärse kvantitatiivse finantsvõimenduse tõendamine, kaasa arvatud peamiste tulemusnäitajate mõõtmise meetodid;
 - iii) meetodid, millega tagatakse rakendamise paindlikkus ja muutuvale poliitikale või ühiskonna ja/või turu vajadustele või teaduse arengule vastavaks kohandamine, et suurendada piirkondliku, riikliku ja liidu tasandi poliitika sidusust;
 - iv) väljumisstrateegia ja raamprogrammi järkjärgult lõpetamise meetmed;
- d) partnerite pikaajaliste kohustuste, sealhulgas minimaalse avaliku ja/või erasektori investeeringute osakaalu eelnev tõendamine.

ELi toimimise lepingu artikli 185 või 187 alusel loodud institutsionaliseeritud Euroopa partnerluste korral on rahalised ja/või mitterahalised toetused muudelt kui liidust pärit partneritelt vähemalt 50 % ning võivad ulatuda kuni 75 % Euroopa partnerluse eelarvekohustuste koondsummast. Iga sellise institutsionaliseeritud Euroopa partnerluse puhul on muu kui liidu partneri toetus finantstoetuse vormis. Nende partnerite rahaline panus, kelleks ei ole liit ja osalevad riigid, peaks katma eelkõige halduskulud, samuti koordineerimise ja toetuse ning muud konkurentsivõimega mitteseotud tegevused.

2. Rakendamine:

- a) süsteemne lähenemisviis, millega tagatakse liikmesriikide aktiivne ja varajane kaasamine ning Euroopa partnerluse oodatava mõju saavutamine ühismeetmete paindliku rakendamise kaudu, millel on suur liidu lisaväärtus, hõlmates ühtlasi enam kui ettepanekud väljapoole teadus- ja innovatsioonitegevust jäävate ühiskonkursside korraldamiseks, sealhulgas need, mis on seotud turu, regulatiivnõuete või poliitika kasutuselevõtuga;
- b) asjakohased meetmed, millega tagatakse rakendamise ajal algatuse pidev avatus ja läbipaistvus, eelkõige prioriteetide seadmise ja projektikonkurssidel osalemise osas, teave juhtimise toimimise kohta, liidu nähtavus, teavitus- ja selgitusmeetmed, tulemuste levitamine ja teadusrakendus, sealhulgas selge strateegia vaba juurdepääsu / kasutamise kohta kogu väärtusahelas; asjakohased meetmed VKEde teavitamiseks ja nende osalemise edendamiseks;

- c) koordineerimine või ühistegevus koos asjakohaste teadus- ja innovatsioonitegevuse algatustega, et tagada optimaalsel tasemel omavaheline seotus ja tulemuslik koostoime, muu hulgas selleks, et kõrvaldada potentsiaalsed rakendamist takistavad tegurid riiklikul tasandil ja suurendada kulutasuvust;
- d) algatuse kogu kestuse jooksul iga partneri kohustused rahalise ja/või mitterahalise osaluse osas kooskõlas riigi õigusnormidega;
- e) institutsionaliseeritud Euroopa partnerluse korral tagatakse komisjonile juurdepääs tulemustele ja muule meetmega seotud teabele, eesmärgiga töötada välja liidu poliitika või programmid, neid rakendada ja seirata.

3. Seire:

- a) artikli 50 kohaste nõuetega kooskõlas olev seiresüsteem, et jälgida konkreetse poliitika eesmärkide suunas edenemist, tulemusi ja peamisi tulemusnäitajaid, mis võimaldavad hinnata saavutusi, mõju ja potentsiaalsete parandusmeetmete vajadust aja jooksul;
- b) eraldi perioodiline aruandlus kvantitatiivse ja kvalitatiivse finantsvõimenduse kohta, sealhulgas nii lubatud kui ka tegelikult välja makstud rahalised ja mitterahalised toetused, nähtavus ja positsioneerimine rahvusvahelises kontekstis ning erasektori investeringute mõju teadus- ja innovatsioonitegevusega seotud riskidele;
- c) üksikasjalik teave hindamisprotsessi ja Euroopa partnerluste kõigi konkursside tulemuste kohta, mis tuleb teha aegsasti kättesaadavaks ning juurdepääsetavaks ühises elektroonilises andmebaasis.

4. Hindamine, järkjärguline lõpetamine ja uuendamine:

- a) liidu ja riiklikul tasandil saavutatud mõju hindamine seoses määratletud sihtmärkide ja peamiste tulemusnäitajatega, mida võetakse arvesse raamprogrammi hindamisel, mis on sätestatud artiklis 52, sealhulgas tõhusaim poliitiline sekkumismeetod tulevaste meetmete puhul; ning Euroopa partnerluse iga võimaliku uuendamise positsioneerimine Euroopa partnerluste üldise tegevuskeskkonna ning selle poliitikaprioriteetide suhtes;
- b) kui uuendamist ei toimu, siis asjakohased meetmed, millega tagatakse raamprogrammi rahastamise järkjärguline lõpetamine vastavalt õiguslike kohustustega seotud partneritega eelnevalt kokku lepitud tingimustele ja ajakavale, ilma et see piiraks võimalikku jätkuvat riiklikku või muude liidu programmide kaudu rahastamist, erainvesteeringuid ja käimasolevaid projekte.

—

IV LISA

KOOSTOIME MUUDE LIIDU PROGRAMMIDEGA

Koostoime muude liidu programmidega põhineb raamprogrammi ülesehituse ja eesmärkide vastastikusel täiendavusel ning rahastamisreeglite ja -protsesside omavahelisel sobivusel rakendustasandil.

Raamprogrammist võivad saada rahastamist üksnes teadus- ja innovatsioonitegevused. Strateegilise planeerimisega tagatakse liidu eri programmide prioriteetide ühtlustamine ning sidusad rahastamisvõimalused teadusuuringute ja innovatsiooni tsükli eri etappides. Muu hulgas saavad missioonid ja Euroopa partnerlused kasu koostoimest muude liidu programmide ja -põhimõtetega.

Raamprogrammi raames väljatöötatud teadusuuringute tulemuste ja innovatiivsete lahenduste kasutuselevõttu soodustatakse muude liidu programmide toetusega, eelkõige levitamise ja teadusrakenduse strateegiate, teadmussirde, täiendavate ja kumulatiivsete rahastamisallikate ning kaasnevate poliitikameetmete kaudu. Teadus- ja innovatsioonitegevuse rahastamine saab kasu ühtlustatud reeglitest, mille eesmärk on tagada liidu lisaväärtus, vältida kattumisi muude liidu programmidega ning püüda saavutada maksimaalne tõhusus ja halduslik lihtsustamine.

Koostoimet raamprogrammi ja liidu eri programmide vahel kirjeldatakse üksikasjalikumalt järgnevates punktides.

1. Koostoime Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondiga (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondiga (EAFRD) (ühine põllumajanduspoliitika) tagab, et:
 - a) määratakse kindlaks teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused liidu põllumajandussektoris ja maapiirkondades, näiteks Euroopa innovatsioonipartnerluse „Põllumajanduslik tootlikkus ja jätkusuutlikkus“ raames ning võttes arvesse nii raamprogrammi strateegilist planeerimist kui ka tööprogramme;
 - b) ühise põllumajanduspoliitikaga tagatakse teadus- ja innovatsioonitegevuse tulemuste parim kasutamine ning edendatakse uuenduslike lahenduste kasutuselevõttu, rakendamist ja kasutamist, sealhulgas teadus- ja innovatsioonitegevuse raamprogrammidest rahastatavate Euroopa innovatsioonipartnerluse „Põllumajanduslik tootlikkus ja jätkusuutlikkus“ projektidest saadavad lahendused ning asjaomased EIT teadmus- ja innovatsioonikogukonnad;
 - c) EAFRDist toetatakse raamprogrammi tulemustest saadavate selliste teadmiste ning lahenduste kasutuselevõttu ja levitamist, mis soodustavad dünaamilisema põllumajandussektori teket ja uusi võimalusi maapiirkondade arenguks.
2. Koostoime Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondiga (EMKVF) tagab, et:
 - a) raamprogramm ja EMKVF on omavahel tihedalt seotud niivõrd, kuivõrd liidu teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadusi mere- ja integreeritud merenduspoliitika valdkonnas käsitletakse raamprogrammi strateegilise planeerimise kaudu;
 - b) EMKVFi toetatakse uute tehnoloogiate ja innovatiivsete toodete, protsesside ja teenuste kasutuselevõtmist, eelkõige nende kasutuselevõttu, mis tulenevad raamprogrammi mere- ja integreeritud merenduspoliitika valdkondadest; samuti edendatakse EMKVFi kaudu kohapeal andmete kogumist, töötlemist ja seiret ning raamprogrammi raames toetavate asjaomaste meetmete levitamist, mis omakorda aitab kaasa ühise kalanduspoliitika, ELi integreeritud merenduspoliitika ja rahvusvahelisele ookeanide majandamisele ning rahvusvaheliste kohustuste täitmisele.
3. Koostoime Euroopa Regionaalarengu Fondiga (ERF) tagab, et:
 - a) eesmärgiga tugevdada Euroopa teadusruumi ja panustada kestliku arengu eesmärkidesse taotletakse ERFist ja programmist alternatiivse ja kumulatiivse rahastamise korraga tegevusi, millega tagatakse ühendus eelkõige nutika spetsialiseerumise strateegiate ja teadus- ja innovatsioonitegevuse tiptaseme vahel, sealhulgas piirkonnaülesed/riikidevahelised ühisprogrammid ja üleeuroopalised teadustaristud;
 - b) ERF keskendub muu hulgas piirkondlike ja kohalike teadus- ja innovatsiooni ökosüsteemide ja võrgustike arendamisele ja tugevdamisele ning tööstuse ümberkujundamisele, sealhulgas nii teadus- ja innovatsioonisutlikkuse loomise kui ka teadus- ja innovatsioonitegevuse raamprogrammide tulemuste ning uute tehnoloogiate ja innovatiivsete ja kliimasõbralike lahenduste kasutuselevõtu toetamisele ERFi kaudu.

4. Koostoime Euroopa Sotsiaalfond+-iga (ESF+) tagab, et:
 - a) riiklike või piirkondlike programmide kaudu saab ESF+ kaudu peavoolustada ja laiendada raamprogrammi abil toetatavaid innovatiivseid õppekavasid, et anda inimestele oskused ja pädevused, mida on vaja tööturu muutuvate vajaduste jaoks;
 - b) ESF+ alternatiivse ja kombineeritud rahastamise korda saab kasutada selleks, et toetada raamprogrammi meetmeid, millega edendatakse inimkapitali arengut teadus- ja innovatsioonitegevuse valdkonnas, eesmärgiga tugevdada Euroopa teadusruumi;
 - c) ESF+ kaudu integreeritakse innovatiivseid tehnoloogiaid ja uusi ärimudeleid ning lahendusi, eriti raamprogrammist tulenevaid, et aidata sellega kaasa innovatiivsetele, tõhusatele ja kestlikele tervisesüsteemidele ja hõlbustada Euroopa kodanike juurdepääsu paremale ja ohutumale tervishoiule.
5. Koostoime programmiga „EL tervise heaks“ tagab, et:
 - a) liidu teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused tervise valdkonnas selgitatakse välja ja määratakse kindlaks raamprogrammi strateegilise planeerimise käigus;
 - b) raamprogramm „EL tervise heaks“ aitab tagada teadusuuringute tulemuste, eelkõige raamprogrammist tulenevate tulemuste parima kasutamise.
6. Koostoime Euroopa ühendamise rahastuga (CEF) tagab, et:
 - a) raamprogrammi strateegilise planeerimise käigus selgitatakse välja ja määratakse kindlaks transpordi-, energia- ja digisektori teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused liidus;
 - b) CEFiga toetatakse transpordi-, energia- ja digivaldkonna füüsiliste taristute uute innovatiivsete tehnoloogiate ja lahenduste, eriti teadus- ja innovatsioonitegevuse raamprogrammidest tulenevate tehnoloogiate ja lahenduste suuremahulist kasutuselevõttu ja levitamist;
 - c) lihtsustatakse raamprogrammi ja CEFi projektide vahelist teabe- ja andmevahetust, näiteks tõstes esile suure turuvalmidusega raamprogrammi tehnoloogiaid, mida saaks täiendavalt CEFi kaudu levitada.
7. Koostoime digitaalse Euroopa programmiga (*Digital Europe Programme*, DEP) tagab, et:
 - a) kuigi mitu raamprogrammis ja DEPis käsitletavat teemavaldkonda on sisult sarnased, on toetatavad meetmeliigid, nende eeldatavad tulemused ja sekkumisloogika erinevad ning üksteist täiendavad;
 - b) raamprogrammi strateegilise planeerimise käigus selgitatakse välja ja määratakse kindlaks selle digiaspektidega seotud teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused; see hõlmab näiteks teadus- ja innovatsioonitegevust kõrgjõudlusega andmetöötluse, tehisintellekti, küberturvalisuse, hajusraamatu tehnoloogia, kvantitehnoloogia valdkonnas, kombineerides digitehnoloogiaid muude progressi võimaldavate tehnoloogiate ning mittetehnoloogilise innovatsiooniga; toetatakse läbimurdelist innovatsiooni (millest paljud ühendavad digi- ja füüsilisi tehnoloogiaid) rakendavaid ettevõtteid; ning toetatakse digitaalseid teadustaristuid;
 - c) DEPis keskendutakse suuremahulise digisuutlikkuse ja -taristu rajamisele näiteks kõrgjõudlusega andmetöötluse, tehisintellekti, küberturvalisuse, hajusraamatu tehnoloogia, kvantitehnoloogia ja kõrgetasemel digioskuste valdkonnas, et saavutada liidu raamistikus olemasolevate eriti oluliste või testitud innovatiivsete digilahenduste ulatuslik kasutuselevõtt ja kasutamine kogu liidus avaliku huvi valdkondades (nagu tervise-, avaliku halduse, õigus- ja haridusvaldkond) või turutõrgete lahendamise valdkonnas (nagu ettevõtete digitaliseerimine, eelkõige VKEde puhul); DEPi rakendatakse peamiselt koos liikmesriikidega koordineeritud ja strateegiliste investeeringute kaudu, eelkõige ühiste riigihangete kaudu, et jagada digisuutlikkust kogu liidus ning kogu liitu hõlmavate meetmete abil, mis toetavad koostalitlusvõimet ja standardimist digitaalse ühtse turu arendamise osana;
 - d) DEPi suutlikkus ja taristud tehakse kättesaadavaks teadus- ja innovatsioonikogukonnale, kaasa arvatud programmiga toetatud tegevuste jaoks, sealhulgas testimine, katsetamine ja tõendamine kõigis sektorites ja valdkondades;
 - e) raamprogrammi kaudu arendatavad uudsed digitehnoloogiad võetakse järk-järgult kasutusele ja neid kasutatakse DEPi kaudu;
 - f) raamprogrammi oskuste ja pädevuste õppekavade väljatöötamise algatusi, sealhulgas neid, mida pakutakse EIT asjaomastes teadmus- ja innovatsioonikogukondades, täiendatakse DEPiiga toetatava suutlikkuse suurendamisega kõrgetasemel digioskuste valdkonnas;
 - g) mõlema programmi jaoks on olemas tugevad strateegilise kavandamise, töökorra ja juhtimisstruktuuride koordineerimismehhanismid.

8. Koostoime ühtse turu programmiga tagab, et:

- a) ühtse turu programmiga käsitletakse turutõrkeid, mis mõjutavad VKEsid, ning edendatakse ettevõtlust ning ettevõtete loomist ja kasvu ning ühtse turu programmi ning nii EIT kui ka Euroopa Innovatsiooninõukogu innovatiivsetele ettevõtetele suunatud ning ka VKEde tugiteenuste valdkonna meetmed täiendavad üksteist, eriti kui turg ei paku elujõulist rahastust;
- b) Euroopa ettevõtlusvõrgustik võib lisaks muudele olemasolevatele VKEde tugistruktuuridele (näiteks riiklikud kontaktpunktid, innovatsiooniasutused, digitaalse innovatsiooni keskused, pädevuskeskused, ettevõtlusinkubaatorid) pakkuda raamprogrammi raames tugiteenuseid, sealhulgas Euroopa Innovatsiooninõukogu kaudu.

9. Koostoime programmiga LIFE – keskkonna ja kliimameetmete programmiga (LIFE) tagab, et:

- a) teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused keskkonna-, kliima- ja energiaprobleemide käsitlemiseks liidus selgitatakse välja ja määratakse kindlaks raamprogrammi strateegilise planeerimise käigus.
- b) LIFE toimib jätkuvalt katalüsaatorina, et rakendada liidu keskkonna-, kliima- ja asjakohast energiapoliitikat ning vastavaid õigusakte, sealhulgas võttes kasutusele ja kohaldades raamprogrammi teadus- ja innovatsioonitegevuse tulemusi ning aidates neid levitada riiklikus, piirkondadevahelises ja piirkondlikus mastaabis, kui see võib aidata käsitleda keskkonna-, kliima- või ülemineku küsimusi. Eelkõige jätkatakse LIFEga stiimulite pakkumist, mis soodustavad koostoimet programmiga, andes hindamise käigus boonuse projektidele, mis näevad ette raamprogrammi tulemuste kasutuselevõttu.
- c) LIFE standardsete meetmeprojektidega toetatakse liidu keskkonna- ja kliimapoliitika rakendamiseks selliste sobivate tehnoloogiate või meetodikate välja töötamist, testimist või tõendamist, mida saab hiljem suures mahus levitada ning mida rahastatakse muudest allikate, sealhulgas raamprogrammi kaudu. EIT ja Euroopa Innovatsiooninõukogu võivad mõlemad pakkuda toetust, et laiendada ja turustada uusi murrangulisi ideid, mis võivad tekkida LIFE projektide rakendamisel.

10. Koostoime Erasmus+ programmiga tagab, et:

- a) raamprogrammi, sealhulgas EIT ja Erasmus+ programmi vahendeid kasutatakse koos, et toetada tegevusi, millega tugevdatakse, ajakohastatakse ja kujundatakse ümber Euroopa kõrgharidusasutusi. Kui see on asjakohane, täiendatakse raamprogrammiga Erasmus+ programmi toetust Euroopa ülikoolide algatusele, keskendudes selle teadusuuringute mõõtmele osana selliste uute ühiste ja integreeritud pikaajaliste ning kestlike hariduse, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna strateegiate väljatöötamisest, mis põhinevad transdistsiplinaarsel ja sektoriüleasel lähenemisviisil, et muuta see teadmiste kolmnurk tegelikkuseks. EIT tegevus võiks täiendada Euroopa ülikoolide algatuse raames rakendatavaid strateegiaid;
- b) raamprogrammi ja Erasmus+ programmiga edendatakse hariduse ja teadusuuringute lõimumist, aidates kõrgharidusasutustel töötada välja ja kehtestada ühiseid haridus-, teadus- ja innovatsioonistrateegiaid ning võrgustikke, informeerides õppesüsteeme, õpetajaid ja koolitajaid viimastest teadusavastustest ja -praktikast, mille kaudu pakkuda aktiivset osaluskogemust teadustöös kõigile üliõpilastele ja kõrgharidusvaldkonna töötajatele ning eriti teadlastele, ning et toetada muid kõrgharidust, teadust ja innovatsiooni integreerivad tegevusi.

11. Koostoime liidu kosmoseprogrammiga tagab, et:

- a) raamprogrammi strateegilise planeerimise osana selgitatakse välja ja määratakse kindlaks liidu kosmoseprogrammi ja kosmosevaldkonna tootmis- ja tarbimissektori teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused liidus; kosmoseuuringute meetmed rakendatakse raamprogrammi kaudu hangete ning õigussubjektide rahastamiskõlblikkuse osas kooskõlas liidu kosmoseprogrammiga, kui see on asjakohane;
- b) liidu kosmoseprogrammi kaudu avaliku hüvena kättesaadavaks tehtud kosmoseandmeid ja -teenuseid kasutatakse selleks, et arendada teadusuuringute ja innovatsiooni kaudu, sealhulgas raamprogrammis, läbimurdelisi lahendusi, eriti kestliku toidutootmise ja loodusvarade kasutamise, kliimaseire, atmosfääri, maa, ranniku- ja merekeskkonna, arukate linnade, ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse, julgeoleku ja katastroofide ohjamise valdkonnas;
- c) Copernicuse programmi andmetele ja teabele juurdepääsu teenused edendavad Euroopa avatud teaduse pilve ning lihtsustavad seega teadurite, teadlaste ja novaatorite juurdepääsu Copernicus programmi andmetele; teadustaristud, eriti *in situ* vaatlusvõrgustikud moodustavad olulise osa *in situ* vaatlustaristust, võimaldades Copernicuse programmi teenuseid, ning neile on omakorda kasulik Copernicuse programmis toodetav teave.

12. Koostoime naabruspoliitika, arengu ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendiga (NDICI) ja ühinemiseelse abi rahastamisvahendiga (IPA III) tagab, et:
- raamprogrammi strateegilise planeerimise käigus tehakse kindlaks NDICI ja IPA III valdkonna teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused, kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega;
 - raamprogrammi teadus- ja innovatsioonitegevus, milles osalevad kolmandad riigid, ning sihipärane rahvusvaheline koostöö püüab saavutada kooskõla ja sidususe samal ajal võetavate NDICI ja IPA III turustamise ja suutlikkuse suurendamise meetmetega, tuginedes ühisele vajaduste ja sekkumisvaldkondade määratlusele.
13. Koostoime Sisejulgeolekufondi ja piirihalduse rahastamisvahendi kui integreeritud piirihalduse fondi osaga tagab, et:
- julgeoleku ja integreeritud piirihalduse valdkonna teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused selgitatakse välja ja määratakse kindlaks raamprogrammi strateegilise planeerimise käigus;
 - Sisejulgeolekufondist ja integreeritud piirihalduse fondist toetatakse uute innovatiivsete tehnoloogiate ja lahenduste kasutuselevõttu, eriti nende kasutuselevõttu, mis on saadud julgeolekualaste teadusuuringute valdkonna teadus- ja innovatsiooni raamprogrammidest.
14. Koostoime programmiga „InvestEU“ tagab, et:
- raamprogramm pakub programmi „Euroopa Horisont“ segarahastamist ja Euroopa Innovatsiooninõukogu segarahastamist novaatoritele, kes võtavad suuri riske ja kelle puhul turg ei taga piisavat ja elujõulist rahastust; samal ajal toetab raamprogramm segarahastamises erasektori osa tõhusat kasutamist ja haldamist fondide ja vahendajate kaudu, keda toetatakse programmist „InvestEU“ ja mujalt;
 - teadus- ja innovatsioonitegevuse ning VKEde rahastamisvahendid koondatakse kokku programmi „InvestEU“ alla, eriti sihtotstarbelise teadus- ja innovatsioonitegevuse teemarubriigi kaudu ning toodete kaudu, mis võetakse kasutusele VKEde rubriigi alusel, aidates seeläbi täita mõlema programmi eesmärke ning luues nende vahel tugevad vastastikku täiendavad seosed;
 - raamprogramm pakub asjakohast tuge, et aidata vajaduse korral suunata pangakõlblikke projekte, mis ei sobi Euroopa Innovatsiooninõukogu rahastuseks, ümber rahastamiseks programmist „InvestEU“.
15. Koostoime heitkogustega kauplemise süsteemi innovatsioonifondiga („Innovatsioonifond“) tagab, et:
- innovatsioonifondist suunatakse vahendeid sihipäraselt innovatsioonitegevuseks vähese süsinikdioksiidihetega tehnoloogiate ja protsesside valdkonnas, sealhulgas süsinikdioksiidi keskkonnaohutuks kogumiseks ja kasutamiseks, mis aitaks oluliselt leevendada kliimamuutusi, samuti süsinikdioksiidimahukate toodete asendamiseks ning selleks, et aidata hoogustada selliste projektide ehitustegevust ja toimimist, mille eesmärk on süsinikdioksiidi keskkonnaohutu kogumine ja geoloogiline säilitamine, ning samuti innovatiivsetesse taastuvenergia ja energia salvestamise tehnoloogiatesse, ning võimaldada ja stimuleerida keskkonnahoidlikumaid tooteid;
 - raamprogrammist rahastatakse selliste tehnoloogiate väljatöötamist ja tutvustamist, sealhulgas läbimurdelisi lahendusi, mis aitavad saavutada liidu kliimaneutraalsuse ning energietika ja tööstuse ümberkujundamise eesmärke, eriti selle II ja III samba tegevuste kaudu;
 - innovatsioonifondist võib, tingimusel et on täidetud selle valiku- ja hindamiskriteeriumid, toetada selliste rahastamiskõlblike projektide tutvustamise etappi, mis võivad olla raamprogrammist toetust saanud, ning programmide vahel luuakse tugevad vastastikku täiendavad seosed.
16. Koostoime õiglase ülemineku mehhanismiga tagab, et:
- teadus- ja innovatsioonivajadused määratakse kindlaks raamprogrammi strateegilise planeerimise kaudu, et toetada ausat ja õiglast üleminekut kliimaneutraalsusele;
 - edendatakse eelkõige raamprogrammist tulenevate uuenduslike ja kliimasõbralike lahenduste kasutuselevõttu ja kasutamist.
17. Koostoime Euratomi teadus- ja koolitusprogrammiga tagab, et:
- raamprogrammi ja Euratomi teadus- ja koolitusprogrammiga arendatakse terviklikke meetmeid, millega toetatakse haridust ja koolitust (sealhulgas Marie Skłodowska-Curie meede), eesmärgiga säilitada ja arendada asjakohaseid oskusi Euroopas;

- b) raamprogrammi ja Euratomi teadus- ja koolitusprogrammiga arendatakse teadusuuringute ühismeetmeid, milles keskendutakse ioniseeriva kiirguse muul kui energetika eesmärgil ohutu ja turvalise kasutamise valdkondadevahelistele aspektidele sellistes sektorites nagu meditsiin, tööstus, põllumajandus, kosmos, kliimamuutused, julgeolek ja erakorralisteks olukordadeks valmisolek ning tuumateaduse panus.
18. Võimalik koostoime Euroopa Kaitsefondiga toob kasu tsiviil- ja kaitsealastele teadusuuringutele, et vältida tarbetut dubleerimist, ning on kooskõlas artikliga 5 ja artikli 7 lõikega 1.
19. Tõhustatakse koostoimet programmiga „Loov Euroopa“, määrates raamprogrammi strateegilises planeerimises kindlaks teadus- ja innovatsioonivajadused kultuuri- ja loomepoliitika valdkonnas.
20. Koostoime taaste- ja vastupidavusrahastuga tagab, et:
- a) teadusuuringute- ja innovatsioonivajadused, mis toetavad liikmesriikide majanduse ja ühiskonna vastupanuvõimelisemaks ja tulevikuks paremini ettevalmistatuks muutmist, tehakse kindlaks raamprogrammi strateegilise planeerimisega;
- b) toetatakse eelkõige raamprogrammist tulenevate uuenduslike lahenduste kasutuselevõttu ja kasutamist.
-

V LISA

PEAMISED MÕJUAHELA NÄITAJAD

Mõjuahelad ja nendega seotud peamised mõjuahela näitajad struktureerivad artiklis 3 osutatud raamprogrammi eesmärkide saavutamise seiret. Mõjuahelad on ajatundlikud ja kajastavad kolme täiendavat mõjukategooriat, mis kajastavad teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute mittelineaarset laadi: teaduslik, ühiskondlik ja tehnoloogiline/majanduslik mõju. Kõigi nende mõjukategooriate puhul kasutatakse vahenäitajaid, millega jälgitakse edasiliikumist lühikeses, keskmises ja pikemas perspektiivis, sealhulgas programmijärgsel ajal, ja võimalikku jaotust, sh liikmesriikide ja assotsieerunud riikide kaupa. Need näitajad koostatakse kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete meetodite abil. Raamprogrammi eri osad mõjutavad neid näitajaid eri määral ning erinevate mehhanismide kaudu. Raamprogrammi eri osade seireks võib kasutada vajaduse korral lisanäitajaid.

Peamiste mõjuahela näitajate aluseks olevaid üksikandmeid kogutakse raamprogrammi kõikide osade ja kõikide tulemuste saavutamise mehhanismide jaoks tsentraalselt hallataval ja ühtlustatud viisil ning asjakohase detailsusega, nii et toetusesaajate aruandluskoormus oleks minimaalne.

Lisaks peamistele mõjuahela näitajatele kogutakse andmeid raamprogrammi tulemuste saavutamise optimeerimise kohta, et tugevdada Euroopa teadusruumi, edendada kõikide liikmesriikide tipptasemel põhinevat osalemist raamprogrammis ning soodustada koostöösidemeid Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas, ning need edastatakse peaaegu reaajas rakendus- ja juhtimisandmete osana, nagu on osutatud artiklis 50. See hõlmab koostöösidemete jälgimist, võrgustiku analüüsi ning andmeid, mis käsitlevad ettepanekuid, taotlusi, osalemist ja projekte; taotlejaid ja osalejaid (sh andmed organisatsiooni liigi (nt kodanikuühiskonna organisatsioonid, VKEd ja erasektor), riigi (nt erikategooria riikide rühmadele, nagu liikmesriigid, assotsieerunud riigid ja kolmandad riigid), soo, projektis täidetud rolli, projekti teadusvaldkonna või sektori, sh sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonna kohta) ning kliimaküsimuste integreerimise jälgimise taset ja vastavaid kulutusi.

Teadusliku mõjuahela näitajad

Eeldatakse, et programmil on teadusmõju, mis avaldub uute tippkvaliteediga teadmiste loomises, teadus- ja innovatsiooni-tegevuses inimvara tugevdamises ning teadmiste leviku ja avatud teaduse edendamises. Selle mõju saavutamist seiratakse vahenäitajate abil, mis järgivad järgmist kolme peamist mõjuahelat.

Tabel 1

Teadusliku mõjusaavutamine	Lühikeses perspektiivis	Keskmises perspektiivis	Pikemas perspektiivis
Tipptasemel uute teadmiste loomine	Teaduspublikatsioonid – Raamprogrammi tulemusel avaldatud eelretsenseeritud teaduspublikatsioonide arv	Tsiteeritavus – Raamprogrammi tulemusel avaldatud teaduspublikatsioonide valdkonna suhtes kaalutud tsiteerimisindeks	Maailmatasemel teadus – Raamprogrammist rahastatud projektidest saadud ja eksperdihinnangu läbinud teaduspublikatsioonide arv ja osakaal
Inimvara tugevdamine teadus- ja innovatsioonitegevuses	Oskused – nende teadlaste arv, kes on kaasatud raamprogrammist rahastatud projektide oskusi täiustavatesse (koolituse, mentorluse/juhendamise, liikuvuse ning teadus- ja innovatsioonitaristule juurdepääsu kaudu) tegevustesse	Karjäär – nende oskusi täiustanud raamprogrammis osalevate teadlaste arv ja osakaal, kellel on oma teadus- ja innovatsioonitegevuse valdkonnas suurem isiklik mõju	Töötingimused – nende täiendatud oskustega raamprogrammis osalevate teadlaste arv ja osakaal, kelle töötingimused, sh palgad, on paranenud

Teadusliku mõjusaavutamise	Lühikeses perspektiivis	Keskmeses perspektiivis	Pikemas perspektiivis
Teadmiste leviku ja avatud teaduse edendamine	Jagatud teadmised – avatud teadmistaristu kaudu jagatud raamprogrammi tulemusel tekkinud teadusväljundite (avalikud andmed, publikatsioonid, tarkvara jne) osakaal	Teadmiste levik – avatud juurdepääsuga aktiivselt kasutatud/ tsiteeritud raamprogrammi tulemusel tekkinud teadusväljundite osakaal	Uus koostöö – nende raamprogrammi toetusesaajate osakaal, kes on loonud uusi transdistsiplinaarseid/ sektoriüleseid koostöösidemeid koos oma raamprogrammist alguse saanud teadus- ja innovatsioonitegevuse avatud teadusväljundite kasutajatega

Ühiskondliku mõjuahela näitajad

Eeldatakse, et raamprogrammil on ühiskondlik mõju, mis avaldub liidu poliitikaprioriteetide ja üleilmsete väljakutsete, sealhulgas ÜRO kestliku arengu eesmärkide käsitlemises kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 põhimõtetega ning Pariisi kliimakokkuleppe eesmärkidega, tuginedes teadus- ja innovatsioonitegevusele, teadus- ja innovatsioonimissioonide ja Euroopa partnerluste kaudu kasu toomises ja mõju saavutamises ning ühiskonnas innovatsiooni kasutuselevõtu tugevdamises, millega lõppkokkuvõttes edendatakse inimeste heaolu. Selle mõju saavutamist seiratakse vahenäitajate abil, mis järgivad järgmist kolme peamist mõjuahelat.

Tabel 2

Ühiskondliku mõju saavutamise	Lühikeses perspektiivis	Keskmeses perspektiivis	Pikemas perspektiivis
Teadus- ja innovatsioonitegevuse kaudu liidu poliitikaprioriteetide ja üleilmsete väljakutsete käsitlemine	Tulemused – nende tulemuste arv ja osakaal, mis on suunatud kindlate liidu poliitikaprioriteetide ja üleilmsete väljakutsete (sh kestliku arengu eesmärgid) käsitlemisele (mitmemõõtmeline: iga kindlaksmääratud prioriteedi kohta eraldi) Sealhulgas: nende kliima seisukohast oluliste tulemuste arv ja osakaal, mis on suunatud kliimamuutusi käsitlevast Pariisi kliimakokkuleppest tuleneva liidu kohustuse saavutamisele	Lahendused – nende innovatsiooni- ja teadustulemuste arv ja osakaal, mis on suunatud kindlate liidu poliitikaprioriteetide ja üleilmsete väljakutsete (sh kestliku arengu eesmärgid) käsitlemisele (mitmemõõtmeline: iga kindlaksmääratud prioriteedi kohta eraldi) Sealhulgas: nende kliima seisukohast oluliste innovatsiooni- ja teadustulemuste arv ja osakaal, mis aitavad täita Pariisi kliimakokkuleppe kohast liidu kohustust	Kasu – raamprogrammist rahastatud tulemuste teadusrakenduse hinnanguline koondmõju kindlate liidu poliitikaprioriteetide ja üleilmsete väljakutsete (sh kestliku arengu eesmärgid) käsitlemisele, sealhulgas panus poliitika- ja õigusloometsükli (näiteks normid ja standardid) (mitmemõõtmeline: iga kindlaksmääratud prioriteedi kohta eraldi) Sealhulgas: raamprogrammist rahastatud tulemuste kasutamise / teadusrakenduse hinnanguline koondmõju Pariisi kliimakokkuleppe kohase liidu kohustuse täitmisele, sealhulgas panus poliitika- ja õigusloometsükli (näiteks normid ja standardid)
Teadus- ja innovatsioonimissioonide kaudu kasu toomine ja mõju saavutamise	Teadus- ja innovatsioonimissioonide tulemused – konkreetsete teadus- ja innovatsioonimissioonide tulemused Missioonid (mitmemõõtmeline: iga kindlaksmääratud missiooni kohta eraldi)	Teadus- ja innovatsioonimissioonide väljundid – konkreetsete teadus- ja innovatsioonimissioonide väljundid (mitmemõõtmeline: iga kindlaksmääratud missiooni kohta eraldi)	Teadus- ja innovatsioonimissioonidega saavutatud eesmärgid – konkreetsete teadus- ja innovatsioonimissioonidega saavutatud eesmärgid (mitmemõõtmeline: iga kindlaksmääratud missiooni kohta eraldi)

Ühiskondliku mõju saavutamine	Lühikeses perspektiivis	Keskmeses perspektiivis	Pikemas perspektiivis
Ühiskonnas teaduse ja innovatsiooni kasutuselevõtu tugevdamine	Koosloome – nende raamprogrammist rahastatud projektide arv ja osakaal, mille puhul liidu kodanikud ja lõppkasutajad osalevad teadus- ja innovatsioonitegevuse sisu koosloomes	Kaasamine – selliste osalevate juriidiliste üksuste arv ja osakaal, kus on pärast raamprogrammist rahastatud projektide lõppemist olemas kodanike ja lõpptarbijate kaasamise mehhanism	Teaduse ja innovatsiooni kasutuselevõtt ühiskonnas – raamprogrammi kaudu ühiselt loodud teadustulemuste ja innovatiivsete lahenduste kasutuselevõtt ja sihtrühmadeni jõudmine

Tehnoloogilise ja majandusliku mõjuahela näitajad

Eeldatakse, et programmil on tehnoloogiline ja majanduslik mõju, eelkõige liidus, mis avaldub ettevõtete, eriti VKEde, sh iduettevõtjate loomise ja kasvu mõjutamises, otsete ja kaudsete töökohtade loomises, eelkõige liidus, ning teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute võimendamises. Selle mõju saavutamist seiratakse vahenäitajate abil, mis järgivad järgmist kolme peamist mõjuahelat.

Tabel 3

Tehnoloogilise/ majandusliku mõju saavutamine	Lühikeses perspektiivis	Keskmeses perspektiivis	Pikemas perspektiivis
Innovatsioonipõhise majanduskasvu loomine	Innovatsiooni tulemused – raamprogrammi tulemusel saavutatud innovatiivsete toodete, protsesside või meetodite arv (innovatsiooni liigiti) ning intellektuaalomandiõiguse rakendused	Innovatiivsed lahendused – raamprogrammist rahastatud projektide tulemusel saavutatud innovatsioonide arv (innovatsiooni liigiti), sealhulgas need, mis on kaitstud intellektuaalomandiõigusega	Majanduskasv – nende ettevõtete loomine, kasv ja turuosa, kes on töötanud välja raamprogrammi innovatiivseid lahendusi
Uute ja paremate töökohtade loomine	Tööhõive toetamine – raamprogrammi projektiks toetust saanud üksustes loodud ja säilitatud täistööaja ekvivalendile vastavate töökohtade arv (töökoha liigi järgi)	Kestlik tööhõive – osalevates juriidilistes üksustes pärast raamprogrammist rahastatud projekti täistööaja ekvivalendile vastavate töökohtade arvu suurenemine (töökoha liigi järgi)	Üldmõju tööhõivele – raamprogrammi tulemuste levikuga seotud otseselt või kaudselt loodud või säilitatud töökohtade arv (töökoha liigi järgi)
Teadus- ja innovatsioonitegevusse tehtavate investeeringute võimendamine	Kaasinvesteering – raamprogrammi esialgse investeeringuga mobiliseeritud avaliku sektori ja erasektori investeeringute summa	Kasvu tagamine – raamprogrammi tulemuste kasutamiseks või kasvuks mobiliseeritud avaliku sektori ja erasektori investeeringute (sh välismaiste otseinvesteeringute) summa	Panus 3 % eesmärgi saavutamisse – raamprogrammist tulenev liidu liikumine 3 % SKPst eesmärgi suunas

VI LISA

**VALDKONNAD, KUS SAAB LUUA MISSIOONE JA INSTITUTIONALISEERITUD EUROOPA PARTNERLUSI
ELI TOIMIMISE LEPINGU ARTIKLI 185 VÕI 187 ALUSEL**

Käesolevas lisas sätestatakse kooskõlas käesoleva määruse artiklitega 8 ja 12 valdkonnad, kus on võimalik luua missioone ja Euroopa partnerlusi ELi toimimise lepingu artikli 185 või 187 alusel.

I Võimalike missioonide valdkonnad

- Missioonide valdkond nr 1: kliimamuutustega kohanemine, sealhulgas ühiskondlikud muutused
- Missioonide valdkond nr 2: vähktõbi
- Missioonide valdkond nr 3: ookeanide, merede, ranniku- ja maismaavete hea seisund
- Missioonide valdkond nr 4: kliimaneutraalsed ja arukad linnad
- Missioonide valdkond nr 5: mulla seisund ja toit

Igas missioonis järgitakse käesoleva määruse artikli 8 lõikes 4 sätestatud põhimõtteid.

II Valdkonnad võimalike institutsionaliseeritud Euroopa partnerluste loomiseks ELi toimimise lepingu artikli 185 või 187 alusel

- Partnerluste valdkond nr 1: tervisevaldkonna innovatsiooni kiirem arendamine ja ohutum kasutamine Euroopa patsientide ja ülemaailmse tervishoiu jaoks
- Partnerluste valdkond nr 2: peamiste digitaalsete ja progressi võimaldavate tehnoloogiate arendamine ning nende kasutamine, muu hulgas sellised uudsed tehnoloogiad nagu tehisintellekt, fotoonika ja kvantitehnoloogia
- Partnerluste valdkond nr 3: Euroopa juhtpositsioon metrooloogias, sh integreeritud metrooloogia süsteem
- Partnerluste valdkond nr 4: liidu lennuliikluse, lennunduse ja raudtee konkurentsivõime ja ohutuse suurendamine ning keskkonnatoime parandamine
- Partnerluste valdkond nr 5: kestlikud, kaasavad ning ring- ja bioressursipõhised lahendused
- Partnerluste valdkond nr 6: vesiniku ja taastuvenergia salvestamise tehnoloogiad väiksema ökoloogilise jalajäljega ning vähem energiamahukas tootmine
- Partnerluste valdkond nr 7: keskkonnasõbralikud, ühendatud, koostöötavad, autonoomsed ja automatiseeritud lahendused inimeste ja kaupade liikuvusega seotud tulevaste nõudmiste jaoks
- Partnerluste valdkond nr 8: innovatiivsed ning teadus- ja arendustegevusega intensiivselt tegelevad VKEd.

Ühes eespool mainitud partnerluste valdkonnas institutsionaliseeritud Euroopa partnerluse järele esineva vajaduse hindamise protsessi tulemuseks võib olla seadusandlik ettepanek. Vastavas Euroopa partnerluste valdkonnas võib partnerluse luua ka käesoleva määruse artikli 10 lõike 1 punktide a või b alusel või selle võib rakendada raamprogrammi raames korraldatava muu projektikonkursiga.

Kuna institutsionaliseeritud Euroopa partnerluste võimalikud valdkonnad on väga ulatuslikud, võib hinnatud vajadustest lähtudes rajada institutsionaliseeritud Euroopa partnerluse rohkem kui ühe Euroopa partnerluse alusel.

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/696,**28. aprill 2021,****millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 189 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽¹⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Kosmosetehnoloogia, -andmed ja -teenused on saanud eurooplaste igapäevaelu lahutamatuks osaks ning mängivad paljude strateegiliste huvide kaitsmisel ülimalt olulist rolli. Liidu kosmosetööstus on maailmamastaabis juba üks konkurentsivõimelisemaid. Kuid uute osalejate esilekerkimine ja uue tehnoloogia areng on traditsioonilisi tööstusmudeleid põhjalikult muutmas. Seepärast on äärmiselt oluline, et liit säilitaks kosmosesevaldkonnas rahvusvahelise juhtpositsiooni ja ulatusliku tegevusvabaduse, soodustaks liidus teaduse ja tehnika arengut ning toetaks kosmosesektori tööstusettevõtjate, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde), iduettevõtjate ja innovatiivsete ettevõtjate konkurentsivõimet ja innovatsioonisuutlikkust.
- (2) Tuleks ära kasutada võimalusi, mida kosmos pakub liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku seisukohast, nagu on osutatud eelkõige Euroopa Liidu 2016. aasta juuni üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias, säilitades samal ajal liidu kosmoseprogrammi (edaspidi „kosmoseprogramm“) tsiviilotstarbelise olemuse ning austades liikmesriikide võimalikke põhiseaduslikke sätteid neutraalsuse või mitteühinemise kohta. Kosmosesektori arengut on traditsiooniliselt seostatud julgeolekuga. Paljudel juhtudel on kosmosesektoris kasutatavad seadmed, komponendid ja vahendid ning kosmoseandmed ja -teenused kahesuguse kasutusega. Liidu julgeoleku- ja kaitsepoliitika on aga kindlaks määratud ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames vastavalt Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) V jaotisele.
- (3) Liit on alates 1990. aastate lõpust töötanud välja oma kosmoselgatusi ja -programme: kõigepealt Euroopa Geostatsionaarne Navigatsioonilisüsteem (EGNOS) ning seejärel Galileo ja Copernicus, mis vastavad liidu kodanike vajadustele ja avaliku poliitika nõuetele. Tuleks tagada nende algatuste ja programmide järjepidevus ning täiustada nende osutatavaid teenuseid, et need vastaksid kasutajate uutele vajadustele, oleksid kooskõlas uue tehnoloogia arenguga ning digi- ja IKT-valdkonna muudatustega ning suudaksid arvesse võtta poliitilisi prioriteete, nagu kliimamuutused, sealhulgas polaaraladel toimuvate muutuste jälgimine, transport, julgeolek ja kaitse.
- (4) On vaja ära kasutada koostoimet transpordi-, kosmose- ja digisektori vahel, et soodustada uue tehnoloogia laiemat kasutust, näiteks eCall, digitaalne tahhograaf, liiklusjärelevalve ja -korraldus, autonoomne sõidukijuhtimine, mehitamata sõidukid ja droonid, ning vastata turvalise ja tõrgeteta ühenduvuse, asukoha töökindla määramise, mitmeliigilisuse ja koostalitlusvõime vajadusele. Koostoime ärakasutamine suurendaks transporditeenuste ja -tööstuse konkurentsivõimet.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2019. aasta seisukoht [(Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata)] ja nõukogu 19. aprilli 2021. aasta esimese lugemise seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata). Euroopa Parlamendi 28. aprilli 2021. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

- (5) Selleks et kosmoseprogrammi eeliseid kõikides liikmesriikides ja kõigi kodanike poolt maksimaalselt ära kasutada, on samuti oluline edendada pakutavate andmete, teabe ja teenuste kasutamist ja kasutuselevõttu ning toetada neil andmetel, teabel ja teenustel põhinevate kosmoseteenuste sektori rakenduste väljatöötamist. Sel eesmärgil võiksid liikmesriigid, komisjon ja vastutavad üksused korraldada eelkõige korrapäraselt teavituskampaaniaid kosmoseprogrammist saadava kasu kohta.
- (6) Tegutsemisvabaduse, sõltumatuse ja julgeoleku eesmärkide saavutamiseks on ülitähtis, et liidul oleks autonoomne juurdepääs kosmosele ja võimalus seda turvalisel viisil kasutada. Seepärast on ülimalt oluline, et liit toetaks autonoomset, töökindlat ja kulutõhusat juurdepääsu kosmosele, eelkõige elutähtsa taristu ja tehnoloogia, avaliku julgeoleku ning liidu ja liikmesriikide julgeoleku seisukohast. Seepärast peaks komisjonil olema võimalik koondada startimisteenused Euroopa tasandile nii oma vajaduste täitmiseks kui ka teiste üksuste, sealhulgas liikmesriikide taotlusel nende vajaduste täitmiseks, kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 189 lõikega 2. Konkurentsivõime säilitamiseks kiiresti areneval turul on samuti äärmiselt tähtis, et liidul oleks jätkuvalt juurdepääs tänapäevastele, tõhusatele ja paindlikkust võimaldavatele startimistaristu rajatistele ning võimalus kasutada asjakohaseid startimissüsteeme. Ilma et see piiraks liikmesriikide ja Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) võetavaid meetmeid, peaks seega olema võimalik toetada kosmoseprogrammi raames kosmose maapealse taristu kohandusi, sealhulgas uusi arengusuundi, mida on vaja kosmoseprogrammi rakendamiseks, ja satelliitide stardiks vajamineva startimistaristu kohandusi, sealhulgas tehnoloogia arendamist, sealhulgas alternatiivseid tehnoloogiaid ja uuenduslikke süsteeme programmi komponentide rakendamiseks. Seda tegevust peaks rakendama kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) 2018/1046^(?) (edaspidi „finantsmäärus“) ja selleks, et saavutada kosmoseprogrammi parem kulutõhusus. Kuna puudub sihtotstarbeline eelarve, ei tohiks kosmosele juurdepääsu toetavad meetmed mõjutada kosmoseprogrammi komponentide rakendamist.
- (7) Liidu kosmosetööstuse konkurentsivõime tugevdamiseks ja oma süsteemide kavandamise, ehitamise ja käitamise suutlikkuse suurendamiseks peaks liit toetama kogu kosmosetööstuse loomist, kasvu ja arendamist. Euroopa, piirkondlikul ja riiklikul tasandil tuleks toetada äri- ja innovatsioonisõbraliku mudeli sündi selliste algatustega nagu kosmosetööstuse koostöökeskkonnad, mis toovad kokku kosmose-, digi- jm sektorid ning kasutajad. Nende kosmosetööstuse koostöökeskkondade eesmärk peaks olema ettevõtluse ja oskuste arendamine, edendades samal ajal koostoiimet digitaalse innovatsiooni keskustega. Liit peaks edendama liidus asuvate kosmosettevõtjate loomist ja laienemist, et aidata neil saavutada edu, sealhulgas toetades neid riskikapitali hankimisel, arvestades, et kosmosevaldkonna iduettevõtjatel puudub liidus asjakohane juurdepääs börsivälisele kapitalile, ja edendades nõudlust – seda tuntakse esimese lepingu põhimõttena.
- (8) Kosmose väärtusahel jaguneb enamasti kosmosetaristu sektoriks (*upstream*) ja kosmoseteenuste sektoriks (*downstream*). Kosmosetaristu sektor hõlmab tegevust, mis võimaldab luua toimiva kosmosesüsteemi, sealhulgas arendus-, tootmis- ja startimistegevus, ning sellise süsteemi toimimist. Kosmoseteenuste sektor hõlmab kosmosega seotud teenuste osutamist ja toodete pakkumist kasutajatele. Ka digiplatvormid kujutavad olulist kosmosesektori arengut toetavat elementi, võimaldades juurdepääsu andmetele ja toodetele ning tööriistakastidele, andmesalvestuse ja -töötuse seadmetele.
- (9) Kosmosevaldkonnas kasutab liit oma pädevust vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 4 lõikele 3. Komisjon peaks tagama kosmoseprogrammi raames toimuva tegevuse sidususe.
- (10) Kuigi paljudes liikmesriikides on traditsiooniliselt aktiivseid kosmosega seotud tööstusharusid, tuleb tunnistada vajadust arendada kosmosetööstust ja see välja kujundada neis liikmesriikides, kus on tekkimas uus suutlikkus, ning vajadust reageerida väljakutsele, mille esitab traditsioonilisele kosmosetööstusele nn uus kosmos (New Space). Tuleks edendada meetmeid, mille eesmärk on arendada kosmosetööstuse suutlikkust kogu liidus ja hõlbustada koostööd kõigis liikmesriikides tegutsevate kosmosetööstusettevõtete vahel.

^(?) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnustatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

- (11) Kosmoseprogrammi alusel võetavad meetmed peaksid põhinema riiklikul ja Euroopa suutlikkusel, mis on meetme rakendamise ajal olemas, ja sellest kasu saama.
- (12) Võttes arvesse kosmoseprogrammi ulatust ja potentsiaali aidata lahendada üleilmseid probleeme, on kosmosetegevusel tugev rahvusvaheline mõõde. Tihedas koostöös liikmesriikidega ja nende nõusolekul võiksid kosmoseprogrammi asjaomased asutused osaleda kosmoseprogrammiga seotud küsimustega seotud rahvusvahelises koostöös ja teha koostööd asjaomastes Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) valdkondlikes organites. Kosmoseprogrammiga seotud küsimustes võiks komisjon liidu nimel ja oma pädevuse piires koordineerida tegevust rahvusvahelisel areenil, eelkõige selleks, et kaitsta liidu ja liikmesriikide kosmoseprogrammiga seotud huve rahvusvahelistel foorumitel, sealhulgas seoses sageduste valdkonnaga, ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust selles valdkonnas. Eriti oluline on, et liit, keda esindab komisjon, teeks koostööd rahvusvahelise Cospas-Sarsati programmi organites.
- (13) Rahvusvaheline koostöö on ülimalt tähtis selleks, et edendada liidu rolli kosmosesektori üleilmse osalejana ning liidu tehnoloogiat ja tööstust, edendades õiglast konkurentsi rahvusvahelisel tasandil ja pidades silmas vajadust tagada osalejate õiguste ja kohustuste vastastikkus ning julgustada koostööd väljaõppe alal. Rahvusvaheline koostöö on komisjoni 26. oktoobri 2016. aasta teatistes esitatud ELi kosmosestrateegia keskne osa. Komisjon kasutab kosmoseprogrammi selleks, et anda algatuste kaudu oma panus rahvusvahelise tasandi pingutustesse ja nendest kasu saada, edendada Euroopa tehnoloogiat ja tööstust rahvusvahelisel areenil, näiteks kahepoolsed dialoogid, tööstusteemalised seminarid ja VKEde rahvusvahelistumise toetamine, ning hõlbustada pääsu rahvusvahelistele turgudele ja edendada õiglast konkurentsi, võimendades ka majandusdiplomaatia algatusi. Euroopa kosmosediplomaatia algatused peaksid olema täielikus kooskõlas liidus kehtivate poliitikasuundade, prioriteetide ja vahenditega ning neid täiendama, sellal kui liidul on täita oluline roll koos liikmesriikidega, et püsida rahvusvahelisel areenil esirinnas.
- (14) Ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust, peaks komisjon koos liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindajaga (edaspidi „kõrge esindaja“) ning tihedas koostöös liikmesriikidega edendada kosmoseprogrammi rakendamisel vastutustundlikku käitumist kosmoses, mis hõlmab kosmosejätmete koguste vähendamist. Komisjon peaks samuti uurima võimalusi, kuidas liit saaks heaks kiita asjaomastes ÜRO lepingutes ja konventsioonides sätestatud õigusi ja kohustusi, ning tegema vajaduse korral asjakohased ettepanekud.
- (15) Kosmoseprogramm jagab samalaadseid eesmärgi muude liidu programmidega, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/695⁽³⁾ loodud programmiga „Euroopa horisont“, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/523⁽⁴⁾ loodud programmiga „InvestEU“, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/697⁽⁵⁾ loodud Euroopa Kaitsefondiga ning fondidega, mis on loodud määrusega, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, õiglase ülemineku fondi ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahalise toetamise instrumendi suhtes kohaldatavad finantsreeglid (edaspidi „ühissätete määrus“). Seetõttu tuleks ette näha kumulatiivne rahastamine nendest programmidest, tingimusel et rahalised vahendid ei kata samu kuluartikleid, eelkõige liidu programmidest täiendava rahastuse kaasamise korra kaudu, kui eelarve täitmise viis seda võimaldab; rahastamine võib olla järjestikune, vahelduv või kombineeritud, kasutades sealhulgas ka meetmete ühist rahastamist, lubades võimaluse korral innovatsioonipartnerlusi ja segarahastamistoiminguid. Seepärast peaks komisjon kosmoseprogrammi rakendamise ajal edendada koostöötavaid muude seonduvate liidu programmide ja rahastamisvahenditega, mis võimaldaksid võimaluse korral kasutada riskikapitali, innovatsioonipartnerlusi ning kumulatiivset või segarahastamist. Komisjon peaks samuti tagama koostoime ja sidususe kõnealuste programmide, eelkõige programmi „Euroopa horisont“ raames välja töötatud lahenduste ning kosmoseprogrammi raames välja töötatud lahenduste vahel.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ning kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid (vt käesoleva *Euroopa Liidu Teataja* lk 1).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnustatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (vt käesoleva *Euroopa Liidu Teataja* lk 149).

- (16) Vastavalt finantsmääruse artikli 191 lõikele 3 ei rahastata mingil juhul samu kulusid liidu eelarvest kaks korda.
- (17) Kosmoseprogrammi poliitikaeesmärke tuleks käsitada rahastamis- ja investeerimistoiminguteks rahastamiskõlblike valdkondadena samuti programmi „InvestEU“ rahastamisvahendite ja eelarvelise tagatise kaudu, eelkõige selle kestliku taristu ning teadusuuringute, innovatsiooni ja digitaliseerimise poliitika haru raames. Rahalist toetust tuleks kasutada turutõrgete või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade kõrvaldamiseks proportsionaalsel viisil ning meetmed ei tohiks kattuda erasektorist tulevate vahenditega või neid välja tõrjuda ega moonutada konkurentsi siseturul. Meetmetel peaks olema selge Euroopa lisaväärtus.
- (18) Programmi „Euroopa horisont“ ja kosmoseprogrammi vaheline sidusus ja koostoime peaksid aitama edendada konkurentsivõimelist ja uuenduslikku Euroopa kosmosesektorit, kindlustada Euroopa autonoomsuse kosmose hõlvamisel ja kosmose kasutamisel ohutus ja turvalises keskkonnas ning tugevdama Euroopa rolli üleilmse osalejana. Programmi „Euroopa horisont“ läbimurdivaid lahendusi toetatakse kosmoseprogrammi poolt teadus- ja innovatsiooniringkondadele kättesaadavaks tehtavate andmete ja teenustega.
- (19) Selleks et kasutada täielikult ära kosmoseprogrammi sotsiaal-majanduslikku kasu, on väga oluline, et säilitataks tiptasemel süsteemid, et neid ajakohastataks vastavalt kasutajate muutuvatele vajadustele ning et uued arengusuunad ilmneksid kosmoseteenuste sektori rakenduste vallas. Liit peaks toetama teadusuuringute ja tehnoloogia arendamisega seotud tegevust või kosmoseprogrammi alusel loodud taristute arengut varastes etappides, samuti kosmoseprogrammi alusel loodud süsteemide rakenduste ja teenustega seotud teadus- ja arendustegevust, stimuleerides nii kosmosetaristu sektori kui ka kosmoseteenuste sektori majandustegevust. Asjakohane vahend selle teadus- ja innovatsioonitegevuse rahastamiseks on programm „Euroopa horisont“. Siiski tuleks käesoleva määruse alusel Galileo ja EGNOS komponendidele eraldatud eelarvest rahastada arendustegevuse väga spetsiifilist osa, mis puudutab põhielemente, nagu Galileo-põhine kiibistik ja vastuvõtjad, mis hõlbustavad rakenduste arendamist eri majandussektorites. Kõnealuse rahastamisega ei tohiks aga ohustada kosmoseprogrammi raames rajatud taristu kasutuselevõtmist ja kasutamist.
- (20) Selleks, et tagada Euroopa kosmosetööstuse konkurentsivõime tulevikus, tuleks kosmoseprogrammiga toetada tiptasemel oskuste arendamist kosmosega seotud valdkondades ning haridus- ja koolitustegevust, edendades võrdseid võimalusi, sealhulgas soolist võrdõiguslikkust, et kasutada selles vallas täiel määral ära liidu kodanike potentsiaali.
- (21) Kosmoseprogrammi jaoks ette nähtud taristu jaoks võiks olla vajalik täiendav teadus- ja innovatsioonitegevus, mida võidakse toetada programmi „Euroopa horisont“ kaudu, püüdes saavutada sidususe ESA poolt selles valdkonnas tehtavaga. Koostoime programmiga „Euroopa horisont“ peaks tagama, et kosmosesektori teadus- ja innovatsiooni-vajadused määratakse kindlaks teadus- ja innovatsioonitegevuse strateegilise kavandamise raames. Kosmoseprogrammiga vabalt kättesaadavaks tehtavaid kosmoseandmeid ja -teenuseid kasutatakse selleks, et töötada teadus- ja innovatsioonimeetmete, sealhulgas programmi „Euroopa horisont“ kaudu välja murrangulisi lahendusi liidu poliitiliste prioriteetide toetuseks. Programmi „Euroopa horisont“ raames toimuva strateegilise kavandamise käigus määratakse kindlaks teadus- ja innovatsioonitegevus, mille puhul tuleks kasutada liidule kuuluvat taristut, nagu Galileo, EGNOS ja Copernicus. Teadusuuringute taristu, eelkõige *in situ*-seirevõrgustik, moodustaks olulise osa Copernicuse teenuseid võimaldavast *in situ*-seiretaristust.
- (22) On oluline, et kogu avalike hangete kaudu loodud või arendatud materiaalne ja immateriaalne vara, mida liit kosmoseprogrammi raames rahastab, kuuluks liidule. Selleks et tagada täielik kinnipidamine kõikidest omandiga seotud põhiõigustest, tuleks saavutada vajalikud kokkulepped praeguste omanikega. Selline liidu omandiõigus ei tohiks mõjutada liidu võimalust teha need varad kättesaadavaks kolmandatele isikutele või need võõrandada kooskõlas käesoleva määrusega, kui seda peetakse iga üksikjuhtumi kohta koostatava hinnangu põhjal asjakohaseks.
- (23) Kosmoseprogrammi osutatavate teenuste võimalikul laialdase kasutamise soodustamiseks oleks kasulik rõhutada, et andmeid, teavet ja teenuseid pakutakse ilma tagatiseta, ilma et see piiraks õiguslikult siduvatest sätetest tulenevaid kohustusi.

- (24) Komisjon peaks teatavate mitteregulatiivsete ülesannete täitmiseks saama küsida vajaduse korral ja vajalikus ulatuses tehnilist abi teatavalt välistelt osalejatelt. Muud kosmoseprogrammi avaliku juhtimisega tegelevad üksused peaksid saama neile käesoleva määrusega delegeeritud ülesannete täitmisel samuti sellist tehnilist abi kasutada.
- (25) Käesoleva määrusega kehtestatakse kosmoseprogrammi kogu kestuseks rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendile ja nõukogule peamine lähtesumma Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava, ⁽⁶⁾ punkti 18 tähenduses.
- (26) Võttes arvesse, kui tähtis on võidelda kliimamuutuste vastu kooskõlas liidu kohustustega rakendada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kliimakokkulepe ⁽⁷⁾ ning saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärgid, peaksid käesoleva määruse kohased meetmed aitama kaasa kliimameetmete integreerimisele ja üldise eesmärgi – tagada vähemalt 30 % liidu eelarvekulutustest kliimaeesmärkide toetamiseks – saavutamisele. Asjakohased meetmed tuleks määrata kindlaks kosmoseprogrammi ettevalmistamise ja rakendamise käigus ning neid tuleks hinnata uuesti asjaomaste hindamiste ja läbivaatamiste kontekstis. Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon teevad koostööd tõhusa, läbipaistva ja tervikliku meetodika osas, mille kehtestab komisjon, et hinnata mitmeaastase finantsraamistiku kõigi programmide raames tehtavaid kulutusi bioloogilise mitmekesisuse eesmärkidele, võttes samal ajal arvesse kliima- ja bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide olemasolevat kattuvust.
- (27) Liit peaks olema kosmoseprogrammi komponentide loodud tulu saaja, et tema eelnevalt tehtud investeeringud saaksid osaliselt hüvitatud, ning kõnealust tulu tuleks kasutada kosmoseprogrammi eesmärkide saavutamise toetamiseks. Samal põhjusel peaks olema võimalik näha erasektori üksustega sõlmitud lepingutes ette tulude jagamise mehhanism.
- (28) Kosmoseprogrammi suhtes kohaldatakse finantsmäärust. Finantsmääruses on sätestatud liidu eelarve täitmise reeglid, sealhulgas reeglid toetuste, auhindade, hangete, eelarve kaudse täitmise, rahastamisvahendite, eelarveliste tagatiste, finantsabi ja välisekspertide tasustamise kohta.
- (29) Kuna kosmoseprogrammi rahastab põhimõtteliselt liit, peaksid kosmoseprogrammist rahastatavaks tegevuseks kosmoseprogrammi raames sõlmitavad hankelepingud vastama liidu normidele. Sellega seoses peaks liit vastutama ka avalike hangetega seoses taotletavate eesmärkide kindlaksmääramise eest. Finantsmääruses on sätestatud, et komisjon saab eelhindamise tulemuste põhjal tugineda liidu vahendeid kasutavate isikute või üksuste süsteemidele ja menetlustele. Konkreetsed kohandused, mida on vaja teha nimetatud süsteemides ja menetlustes, samuti kehtivate lepingute pikendamise kord tuleks kindlaks määrata vastavas finantsraampartnerluse lepingus või rahalist toetust käsitlevas lepingus.
- (30) Kosmoseprogramm tugineb keerukale ja pidevalt muutuvale tehnoloogiale. Sellisest tehnoloogiast sõltumine toob kosmoseprogrammi raames tehtavate avalike hangetega seoses kaasa ebakindlust ja riske, eriti kuna hangete objektiks on pikaajalised kohustused seoses seadmete või teenustega. Seepärast on lisaks finantsmääruses sätestatud reeglitele vajalikud konkreetsed avalikke hankeid käsitlevad meetmed. Peaks olema võimalik sõlmida tingimuslike osadega lepinguid, teha lepingu täitmise käigus sellesse teatavatel tingimustel muudatusi või kehtestada allhangete alammäär, eelkõige selleks, et võimaldada VKEde ning iduettevõtjate osalemist. Kuna kosmoseprogrammi komponentide tehnoloogiline külg ei ole selgelt määratud, ei ole hangete hinda alati võimalik täpselt prognoosida ning seepärast peaks olema võimalik sõlmida lepinguid, milles ei kehtestata kindlat ja lõplikku hinda, kuid mis seevastu sisaldavad liidu finantshuve kaitsvaid klausleid.

⁽⁶⁾ ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 28.

⁽⁷⁾ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

- (31) Selleks et edendada üldsuse nõudlust ja innovatsiooni avalikus sektoris, peaks kosmoseprogrammiga edendama andmete, teabe ja teenuste kasutamist, et toetada tööstuse ja VKEde kohandatud lahenduste väljatöötamist piirkondlikul ja kohalikul tasandil kosmosega seotud innovatsioonipartnerluse kaudu, nagu on osutatud finantsmääruse I lisa punktis 7, mis võimaldab hõlmata kõiki etappe alates kohandatud koostalitlusvõimeliste kosmoselahenduste väljatöötamisest kuni kasutuselevõtuni ning hangeteni avalike teenuste jaoks.
- (32) Selleks et täita kosmoseprogrammi eesmärged, on oluline, et oleks võimalik kasutada vajaduse korral kõikide liidu kosmosevaldkonnas tegutsevate avaliku ja erasektori üksuste pakutavat suutlikkust ning teha rahvusvahelisel tasandil koostööd kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonidega. Seepärast tuleks ette näha võimalus kasutada kõiki ELi toimimise lepinguga ja finantsmäärusega ette nähtud asjakohaseid vahendeid ja juhtimismeetodeid ning ühiseid hankemenetlusi.
- (33) Toetustega seoses on kogemused näidanud, et kasutuselevõtt ja levik turul ning üldine teavitustegevus on tulemuslikum, kui see on detsentraliseeritud ega toimu komisjoni juhtimisel ülalt alla. Vautšerid, mis on üks toetusesaaja poolt kolmandatele isikutele antava rahalise toetuse vorme, on osutunud uute turuletulijate ning VKEde osas üheks edukaimaks meetmeks. Siiski on nende kasutamist piiranud finantsmäärusega kindlaks määratud rahalise toetuse ülemmäär. Seda ülemmäära tuleks seepärast kosmoseprogrammi puhul suurendada, et pidada sammu kosmosesektori tururakenduste kasvava potentsiaaliga.
- (34) Käesoleva määrusega ette nähtud rahastamisvormide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda nende võimest saavutada meetmete erieesmärged ja anda tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrolliga seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Muu hulgas tuleks kaaluda kindlasummaliste maksete, ühtse määra alusel rahastamise ja ühikuhindade kasutamist, samuti kuludega sidumata makseid, nagu on osutatud finantsmääruse artikli 125 lõikes 1.
- (35) Vastavalt nõukogu otsusele 2013/755/EL⁽⁸⁾ peaksid ülemeremaal ja -territooriumidel asuvad isikud ja üksused olema toetuskõlblikud, kui kosmoseprogrammi reeglitest ja eesmärkidest või võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega asjaomane ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti.
- (36) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud horisontaalseid finantsreegleid. Need reeglid on sätestatud finantsmääruses ning nendega määratakse eelkõige kindlaks menetlus eelarve kehtestamiseks ja selle täitmiseks toetuste, hangete, auhindade ja eelarve kaudse täitmise kaudu ning nähakse ette finantsjuhtimises osalejate vastutuse kontroll. ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud reeglid hõlmavad ka üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks.
- (37) Finantsmääruse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013⁽⁹⁾ ning nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95,⁽¹⁰⁾ (Euratom, EÜ) nr 2185/96⁽¹¹⁾ ja (EL) 2017/1939⁽¹²⁾ kohaselt tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sealhulgas kelmuste ja pettuste ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade sissenõudmist ning asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige on Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) vastavalt määrustele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdlust, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust, pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Euroopa Prokuratuuril on määruse (EL) 2017/1939 kohaselt õigus uurida liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371,⁽¹³⁾ ja esitada süüdistusi. Vastavalt finantsmäärusele

⁽⁸⁾ Nõukogu 25. novembri 2013. aasta otsus 2013/755/EL ülemeremaal ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta (ÜMTde assotsieerimise otsus) (ELT L 344, 19.12.2013, lk 1).

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusti ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

⁽¹⁰⁾ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuve kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

⁽¹¹⁾ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

⁽¹²⁾ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel igakülgset koostööd, andma komisjonile, OLAFile, kontrollikoja ja töhustatud koostöös osalevate liikmesriikide puhul kooskõlas määrusega (EL) 2017/1939 Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

- (38) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) liikmed, ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid ning Euroopa naabruspoliitika riigid võivad vastavalt oma lepingutele osaleda kosmoseprogrammis, välja arvatud Galileo, EGNOSe, riikliku satelliitide (GOVSATCOM) ning kosmose jälgimine ja seire (SST, *space surveillance and tracking*) alakomponendis. Kosmoseprogrammis, välja arvatud Galileo, EGNOSe, GOVSATCOMi ja SST alakomponendis, võivad osaleda ka muud kolmandad riigid ELi toimimise lepingu artikli 218 kohaselt sõlmitava lepingu alusel. Galileos ja EGNOSes peaksid saama osaleda EFTA liikmed, kes on ühtlasi EMP⁽¹⁴⁾ liikmed, vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele. Galileos ja EGNOSes võivad muud kolmandad riigid osaleda ELi toimimise lepingu artikli 218 kohaselt sõlmitava lepingu alusel. GOVSATCOM peaks olema avatud kõikidele kolmandatele riikidele üksnes ELi toimimise lepingu artikli 218 kohaselt sõlmitava lepingu alusel.
- (39) Käesolevas määruses tuleks kehtestada erisäte, mille kohaselt kosmoseprogrammis osalevatel kolmandatel riikidel tuleb anda vastutavale eelarvehendite kasutajale, OLAFile ja kontrollikoja vajalikud õigused ja nõutav juurdepääs, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.
- (40) Rahvusvahelistelt organisatsioonidelt, kelle peakorter ei asu liidus ja kes soovivad juurdepääsu SST teenustele, mis ei ole avalikult kättesaadavad, tuleks nõuda ELi toimimise lepingu artikli 218 kohase lepingu sõlmimist. Rahvusvahelisi organisatsioone, kelle peakorter on liidus ja kes on avalik-õiguslikud kosmoseaparaadi omanikud ja käitajad, tuleks käsitleda SST põhikasutajatena.
- (41) SST teenuste avalikult kättesaadav teave peaks tähendama igasugust teavet, mille osas on kasutajal mõistlik alus eeldada, et see on seaduslikult kättesaadav. Kokkupõrke vältimise, taassisenemise ja osadeks purunemisega seotud SST teenused põhinevad välisel avalikult kättesaadaval SST tabel, mis on kättesaadav pärast juurdepääsutaotluse esitamist. Sellest tulenevalt tuleks kokkupõrke vältimise, taassisenemise ja osadeks purunemisega seotud SST teenuseid käsitleda avalikult kättesaadavate teenustena ning need ei peaks vajama ELi toimimise lepingu artikli 218 kohase lepingu sõlmimist. Need peaksid olema kättesaadavad potentsiaalse kasutaja taotluse alusel.
- (42) Hästi toimiv kosmoseprogrammi avalik haldamine nõuab vastutuse ja ülesannete selgepiirilist jaotust osalevate üksuste vahel, et hoida ära tarbetuid kattumisi ning vähendada ülekulusid ja viivitusi. Kõik haldamises osalejad peaksid oma pädevusalas ja kooskõlas oma kohustustega toetama kosmoseprogrammi eesmärkide saavutamist.
- (43) Liikmesriigid on kosmosevaldkonnas juba kaua aega aktiivselt tegutsenud. Neil on olemas kosmosega seotud süsteemid, taristu, riiklikud ametid ja asutused. Seepärast saavad nad kosmoseprogrammi, eriti selle rakendamisse, märkimisväärselt panustada. Nad võiksid teha liiduga koostööd kosmoseprogrammi teenuste ja rakenduste edendamisel. Komisjonil võiks olla võimalik kasutada liikmesriikide käsutuses olevaid vahendeid, ta võiks saada neilt abi ja vastastikku kokku lepitud tingimustel delegerida neile kosmoseprogrammi rakendamisega seotud

⁽¹⁴⁾ ELT L 1, 3.1.1994, lk 3.

mitteregulatiivseid ülesandeid. Samuti peaksid asjaomased liikmesriigid võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada oma territooriumile rajatud maapealsete jaamade kaitse. Lisaks peaksid liikmesriigid ja komisjon tegema koostööd omavahel ja asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide ning reguleerivate asutustega, et tagada programmi jaoks vajalike sageduste kättesaadavus ja piisaval tasemel kaitse, et võimaldada pakutavatel teenustel põhinevate rakenduste täielik väljaarendamine ja rakendamine vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusele nr 243/2012/EL⁽¹⁵⁾.

- (44) Komisjoni kui liidu üldiste huvide edendaja ülesanne on kosmoseprogrammi rakendada, kanda selle eest üldist vastutust ning edendada selle kasutamist. Et kasutada optimaalselt eri sidusrühmade vahendeid ja pädevust, peaks komisjonil olema õigus delegeerida teatavaid ülesandeid põhjendatud asjaoludel teistele üksustele. Kuna komisjon kannab kosmoseprogrammi eest üldist vastutust, peaks ta kindlaks määrama süsteemide ja teenuste arendamiseks vajalikud peamised tehnilised ja tegevusnõuded. Komisjon peaks seda tegema pärast konsulteerimist liikmesriikide ekspertide, kasutajate ja muude asjaomaste sidusrühmadega. Märkides, et vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 4 lõikele 3 ei takista kosmose valdkonnas liidu pädevuse teostamine liikmesriikidel oma pädevuse teostamist, peaks komisjon lisaks tagama kosmoseprogrammi raames läbiviidavate tegevuste sidususe.
- (45) Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet (edaspidi „kosmoseprogrammi amet“) asendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 912/2010⁽¹⁶⁾ loodud Euroopa GNSSi agentuuri ja on selle õigusjärglane ning kosmoseprogrammi ameti eesmärk on kosmoseprogrammi edendada, eriti seoses turvalisuse akrediteerimisega ning turu arendamisega ja kosmoseteenuste sektori rakenduste arendamisega. Seepärast tuleks kosmoseprogrammi ametile määrata teatavad nende valdkondadega seotud ülesanded. Eelkõige seoses julgeolekuga ja võttes arvesse kosmoseprogrammi ameti kogemusi selles valdkonnas, peaks ta vastutama kõigi kosmosesektoris võetavate liidu meetmetega seotud turvalisuse akrediteerimise ülesannete eest. Tuginedes eelnevatele saavutustele seoses Galileo ja EGNOSe kasutuselevõtuga ja levikuga turul, tuleks kosmoseprogrammi ametile delegeerida kasutuselevõtuga seotud tegevus, mis on seotud peale Galileo ja EGNOSe ka kosmoseprogrammi muude komponentide kasutuselevõttu puudutava tegevusega ning kõigi kosmoseprogrammi komponentide kosmoseteenuste sektori rakenduste arendamisega. See võimaldaks kosmoseprogrammi ametil saada kasu mastaabisäästust ning pakkuda võimalust selliste rakenduste väljatöötamiseks, mis põhinevad kosmoseprogrammi mitmel komponendil (integreeritud rakendused). Selline tegevus ei tohiks aga piirata teenuseid ega kasutuselevõtuga teotud tegevust, mille komisjon on delegeerinud Copernicuse volitatud üksustele. Kosmoseteenuste sektori rakenduste arendamise ülesande delegeerimine kosmoseprogrammi ametile ei tohiks takistada teisi volitatud üksusi kosmoseteenuste sektori rakendusi välja töötamast. Lisaks peaks kosmoseprogrammi amet täitma ülesandeid, mille komisjon määrab talle ühe või mitme rahalist toetust käsitleva lepinguga vastavalt finantsraampartnerluse lepingule, mis hõlmab muid kosmoseprogrammiga seotud konkreetseid ülesandeid. Kosmoseprogrammi ametile ülesannete delegeerimisel tuleks ette näha ka piisavad inim-, haldus- ja rahalised ressursid.
- (46) Teatavatel igakülgset põhjendatud asjaoludel võiks kosmoseprogrammi amet delegeerida konkreetsed ülesanded liikmesriikidele või liikmesriikide rühmale. Selline delegeerimine peaks piirduma tegevusega, mida kosmoseprogrammi amet ei suuda ise ellu viia, ning see ei tohiks piirata kosmoseprogrammi haldamist ega käesolevas määruses kindlaks määratud ülesannete jaotamist.
- (47) Galileo ja EGNOS on keerukad süsteemid, mis nõuavad intensiivset koordineerimist. Kuna need on kosmoseprogrammi komponendid, peaks koordineerimisega tegelema mõni liidu institutsioon või organ. Viimastel aastatel kogutud oskusteabele tuginedes on kosmoseprogrammi amet kõige asjakohasem organ kõigi nende süsteemide kasutamise seotud operatiivülesannete (välja arvatud rahvusvahelise koostöö) kooskõlastamiseks. Seepärast tuleks kosmoseprogrammi ametile delegeerida EGNOSe ja Galileo kasutamise haldamine. See ei tähenda

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta otsus nr 243/2012/EL, millega luuakse mitmeaastane raadiospektripoliitika programm (ELT L 81, 21.3.2012, lk 7).

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2010. aasta määrus (EL) nr 912/2010, millega luuakse Euroopa GNSSi Agentuur, tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1321/2004 Euroopa satelliit-raadionavigatsiooniprogrammide juhtimisstruktuuride loomise kohta ja muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 683/2008 (ELT L 276, 20.10.2010, lk 11).

aga, et kosmoseprogrammi amet peaks üksi täitma kõiki nende süsteemide kasutamise seotud ülesandeid. Tugineda võiks teiste üksuste, eelkõige ESA oskusteabele. See peaks hõlmama süsteemide arendamise ning maapealse segmendi osade ja satelliitide projekteerimise ja arendamisega seotud tegevust, mis tuleks delegeerida ESA-le. Ülesannete jaotamisel muudele üksustele tuginetakse nende üksuste pädevusele ja vältida tuleks töö dubleerimist.

- (48) ESA on rahvusvaheline organisatsioon, kellel on kosmosevaldkonnas laialdane oskusteave ja kes on sõlminud Euroopa Ühendusega 2004. aastal raamkokkuleppe (edaspidi „2004. aasta raamkokkulepe“) ⁽¹⁷⁾. Seetõttu on ta kosmoseprogrammi rakendamisel tähtis partner, kellega tuleks luua asjakohased kontaktid. Sellega seoses ja kooskõlas finantsmäärusega peaks komisjon sõlmima ESA ja kosmoseprogrammi ametiga finantsraampartnerluse lepingu, mis reguleerib kõiki komisjoni, kosmoseprogrammi ameti ja ESA vahelisi finantssuhteid ning tagab nende järjepidevuse ja kooskõla 2004. aasta raamkokkuleppega, eriti selle artiklitega 2 ja 5. Kuna aga ESA ei ole liidu asutus ja tema suhtes ei kohaldata liidu õigust, on väga oluline, et ESA võtaks asjakohaseid meetmeid, et tagada liidu ja liikmesriikide huvide kaitse, ning järgiks eelarve ja talle delegeeritud ülesannete täitmisel komisjoni otsuseid. Leping peaks sisaldama ka kõiki liidu finantshuvide kaitsmiseks vajalikke klausleid.
- (49) Euroopa Liidu Satelliidikeskuse (SATCEN) toimimist Euroopa autonoomse suutlikkusena, mis asjakohaste kosmosevarade ja nendega seotud andmete kasutamise tulemusel võimaldab juurdepääsu teabele ja teenustele, tunnustati juba Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse 541/2014/EL ⁽¹⁸⁾ rakendamisel.
- (50) Et tagada kasutajate esindatus GOVSATCOMi juhtimises ja koondada kasutajate vajadused ja nõuded üle riikide ning tsiviil- ja sõjandusvaldkonna vaheliste piiride, võib asjaomastel liidu üksustel, kellel on kasutajatega tihedad sidemed, nagu Euroopa Kaitseagentuur, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex), Euroopa Meresõiduohutuse Amet, Euroopa Kalanduskontrolli Amet, Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Amet, sõjaliste missioonide plaanimise ja juhtimise teenistus / tsiviilmissioonide plaanimise ja juhtimise teenistus ning hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskus, olla konkreetsete kasutajarühmade üle koordineeriv roll. Koondtasandil peaks kosmoseprogrammi amet koordineerima tsiviilkasutajaskonnaga seotud aspekte ning ta võib jälgida operatiivkasutust, nõudlust, nõuetest kinnipidamist ning vajaduste ja nõuete muutumist.
- (51) Arvestades kosmose tegevuse tähtsust liidu majanduse ja liidu kodanike elu seisukohast ning süsteemide ja neil põhinevate rakenduste kahesuguse kasutusega olemust, peaks kosmoseprogrammi üks peamine prioriteet olema kõrgetasemelise julgeoleku saavutamine ja tagamine, eriti selleks, et kaitsta liidu ja liikmesriikide huve, sealhulgas seoses salastatud ja muu tundliku salastamata teabega.
- (52) Ilma et see piiraks liikmesriikide eesõigusi riikliku julgeoleku valdkonnas, peaksid komisjon ja kõrge esindaja kumbki oma pädevusvaldkonna piires tagama kosmoseprogrammi turvalisuse kooskõlas käesoleva määrusega, ja kui see on asjakohane, nõukogu otsusega (ÜVJP) 2021/698 ⁽¹⁹⁾.
- (53) Võttes arvesse Euroopa välis teenistuse eksperditeadmisi ning korrapäraseid sidemeid kolmandate riikide ametiasutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, võib Euroopa välis teenistus kooskõlas nõukogu otsusega 2010/427/EL ⁽²⁰⁾ aidata komisjonil täita teatavaid kosmoseprogrammi julgeolekuga seotud ülesandeid välissuhete valdkonnas.

⁽¹⁷⁾ ELT L 261, 6.8.2004, lk 64.

⁽¹⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta otsus nr 541/2014/EL, millega luuakse kosmose jälgimise ja seire toetusraamistik (ELT L 158, 27.5.2014, lk 227).

⁽¹⁹⁾ Nõukogu 30. aprilli 2021. aasta otsus (ÜVJP) 2021/698, mis käsitleb liidu julgeolekut mõjutada võivate liidu kosmoseprogrammi raames kasutusele võetavate, toimivate ja kasutatavate süsteemide ja teenuste turvalisust ning millega tunnustatakse kehtetuks otsus 2014/496/ÜVJP (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 178).

⁽²⁰⁾ Nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus, millega määratakse kindlaks Euroopa välis teenistuse korraldus ja toimimine (2010/427/EL) (ELT L 201, 3.8.2010, lk 30).

- (54) Ilma et see piiraks liikmesriikide ainuvastutust oma riikliku julgeoleku valdkonnas, nagu on sätestatud ELi lepingu artikli 4 lõikes 2, ning liikmesriikide õigust kaitsta oma olulisi julgeolekuhuvisid kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 346, tuleks kosmoseprogrammi sujuva rakendamise tagamiseks eraldi ette näha turvalisuse juhtimine. Juhtimine peaks põhinema kolmel aluspõhimõttel. Esiteks on väga oluline võtta võimalikult suures ulatuses arvesse liikmesriikide laiaulatuslikku ja ainulaadset kogemust julgeolekuküsimustes. Teiseks tuleks operatiivülesanded ja turvalisuse akrediteerimise ülesanded selgelt lahus hoida, et vältida huvide konflikte ja turvalisusnõuete kohaldamisel esinevaid puudujääke. Kolmandaks on kosmoseprogrammi kõikide või osade komponentide haldamise eest vastutaval üksusel parimad eeldused, et hallata talle delegeeritud ülesannetega seotud julgeolekut. Kosmoseprogrammi turvalisus põhineks Galileo, EGNOSe ja Copernicuse rakendamisel saadud viimaste aastate kogemustel. Usaldusväärne turvalisuse juhtimine eeldab ka rollide asjakohast jaotust eri osalejate vahel. Ilma et see piiraks liikmesriikide eesõigusi riikliku julgeoleku valdkonnas, peaks komisjon kui kosmoseprogrammi eest vastutaja kindlaks määrama üldised turvalisusnõuded, mida kohaldatakse kõikide kosmoseprogrammi komponentide suhtes.
- (55) Euroopa kosmosetaristu küberturvalisus nii maa peal kui ka kosmoses on äärmiselt oluline, et tagada süsteemide pidev toimimine ja teenuse järjepidevus. Seepärast tuleks turvalisusnõuete kehtestamisel igakülgselt arvesse võtta vajadust kaitsta süsteeme ja nende teenuseid küberrünnakute vastu, kasutades selleks muu hulgas uut tehnoloogiat.
- (56) Komisjon peaks vajaduse korral riski- ja ohuanalüüsi põhjal kindlaks määrama turvaseire struktuuri. Turvaseire struktuur peaks vastama otsuse (ÜVJP) 2021/698 kohaldamisalas välja töötatud juhiste. Galileo puhul peaks selliseks struktuuriks olema Galileo turvaseirekeskus. Otsuse (ÜVJP) 2021/698 rakendamise puhul peaks turvalisuse akrediteerimise nõukogu roll olema piiratud sellega, et anda nõukogule ja/või kõrgele esindajale teavet, mis on seotud süsteemi turvalisuse akrediteerimisega.
- (57) Pidades silmas kosmoseprogrammi ainulaadsust ja keerukust ning selle seost julgeolekuga, tuleks turvalisuse akrediteerimisel järgida tunnustatud ja väljakujunenud põhimõtteid. Seepärast on vältimatu, et turvalisuse akrediteerimine toimiks liidu ja liikmesriikide poolt julgeoleku eest võetud ühise vastutuse alusel, millega seoses püütakse saavutada konsensus ja kaasatakse kõik isikud, keda julgeoleku küsimus puudutab, ning et kehtestatud oleks pideva riskide jälgimise kord. Samuti on väga oluline delegeerida turvalisuse tehniline akrediteerimine asjatundjatele, kellel on keerukate süsteemide akrediteerimise alal nõuetekohane kvalifikatsioon ja kes on läbinud nõutaval tasemel julgeolekukontrolli.
- (58) ELi salastatud teavet töödeldakse vastavalt julgeolekureeglitele, mis on sätestatud nõukogu otsuses 2013/488/EL⁽²¹⁾ ja komisjoni otsuses (EL, Euratom) 2015/444⁽²²⁾. Vastavalt otsusele 2013/488/EL peavad liikmesriigid kohaldama selles sätestatud põhimõtteid ja miinimumstandardeid, et tagada samaväärse kaitsetaseme kohaldamine ELi salastatud teabe suhtes.
- (59) Et tagada turvaline teabevahetus, tuleks ette näha asjakohased kokkulepped, et tagada kosmoseprogrammi raames kolmandatele riikidele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele edastatud ELi salastatud teabe kaitse.
- (60) Kosmoseprogrammi oluline eesmärk on tagada liidu julgeolek ja tugevdada tema strateegilist autonoomsust määrava tähtsusega tehnoloogiate ja väärtusahelate osas, säilitades samal ajal avatud majanduse, sealhulgas vaba ja õiglase kaubanduse, ning kasutades kosmose pakutavaid võimalusi liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku tagamiseks. Erijuhtudel tuleb selle eesmärgi täitmiseks kehtestada vajalikud rahastamiskõlblikkus- ja osalemistingimused, et

⁽²¹⁾ Nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsus 2013/488/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 274, 15.10.2013, lk 1).

⁽²²⁾ Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444 ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53).

tagada liidu toimivate süsteemide terviklikkuse, turvalisuse ja vastupidavuse kaitse. See ei tohiks kahjustada vajadust konkurentsivõime ja kulutõhususe järele. Kolmanda riigi või kolmanda riigi üksuse kontrolli all olevate õigussubjektide hindamisel peaks komisjon võtma arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/452 ⁽²³⁾ sätestatud põhimõtteid ja kriteeriume.

- (61) Kosmoseprogrammi raames võib ette tulla teavet, mis ei ole küll salastatud, kuid mida tuleb käsitada vastavalt juba kehtivatele liidu õigusaktidele või liikmesriikide õigusnormidele, sealhulgas piirates selle levitamist.
- (62) Satelliitnavigatsiooni ning Maa seire süsteeme kasutatakse üha rohkemates olulistes majandussektorites, eriti transpordi-, telekommunikatsiooni-, põllumajandus- ja energiasektoris. Kosmoseprogrammis tuleks ära kasutada nende sektorite vahelist koostoimet, võttes arvesse kasu, mida kosmosetehnoloogia kõnealustele sektoritele toob, toetada ühilduvate seadmete arendamist ning edendada asjakohaste standardite ja sertifikaatide väljatöötamist. Suureneb ka koostoime kosmosetegevuse ning liidu ja liikmesriikide julgeoleku ja kaitsega seotud tegevuse vahel. Täielik kontroll satelliitnavigatsiooni üle peaks seepärast tagama liidu tehnoloogilise sõltumatuse, sealhulgas pikas perspektiivis taristurajatiste komponentide puhul, ja strateegilise autonoomsuse.
- (63) Galileo eesmärk on rajada maailma esimene spetsiaalselt tsiviilotstarbeks ette nähtud satelliitnavigatsiooni ja -positsioneerimise taristu ning seda kasutada; seda taristut saaksid kasutada erinevad avaliku ja erasektori esindajad nii Euroopas kui ka mujal maailmas. Galileo toimib sõltumatult teistest olemasolevatest või potentsiaalselt loodavatest süsteemidest, aidates seeläbi muu hulgas kaasa liidu strateegilisele autonoomsusele. Galileo teine põlvkond tuleks järk-järgult kasutusele võtta enne aastat 2030, algselt vähendatud tegevussuutlikkusega.
- (64) EGNOSe eesmärk on parandada olemasolevate üleilmsete satelliitnavigatsioonisüsteemide, eelkõige Galileo edastatavate vaba juurdepääsuga signaalide kvaliteeti. EGNOSe pakutavad teenused peaksid esmajärjekorras hõlmama liikmesriikide geograafiliselt Euroopas asuvaid territooriume, hõlmates sel eesmärgil 2026. aasta lõpuks Küprose, Assoorid, Kanaari saared ja Madeira. Lennunduse valdkonnas peaksid kõik need territooriumid saama kasutada EGNOSe aeronavigatsiooniteenuseid kõigil EGNOSe toetatud toimivustasemetel. EGNOSe süsteemi teenuste geograafilist katvust võidakse rahvusvaheliste lepingute alusel laiendada muudesse maailma piirkondadesse, kui see on tehniliselt teostatav ja seotud inimelude ohutusega. Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1139 ⁽²⁴⁾ kohaldamist ja aeronavigatsiooniks vajalikku Galileo teenuste kvaliteedi seiret, tuleks silmas pidada, et kuigi Galileo edastatavaid signaale on võimalik tulemuslikult kasutada õhusõidukite asukoha määramiseks kõigis lennu etappides, kasutades selleks vajalikku tugisüsteemi (sealhulgas kohalik, piirkondlik ja lennuki pardal olev avioonika), võivad üksnes piirkondlikud või kohalikud tugisüsteemid, nagu EGNOS Euroopas, toimida lennuliikluse korraldaja ja aeronavigatsiooniteenuste osutajana. EGNOSe päästeinfo teenust tuleks osutada kooskõlas kohaldatavate Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni standarditega (edaspidi „ICAO standardid“).
- (65) On ülimalt oluline tagada Galileo ja EGNOSe jätkusuutlikkus ning pakutavate teenuste järjepidevus, kättesaadavus, täpsus, usaldusväärsus ja turvalisus. Muutuvas keskkonnas ja kiiresti areneva turu tingimustes tuleks jätkata nende arendamist ja valmistada ette uue põlvkonna süsteemid, sh sellega seotud kosmose- ja maapealse segmendi areng.

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/452, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik (ELT L 79 I, 21.3.2019, lk 1).

⁽²⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1139, mis käsitleb tsiviillennunduse valdkonna ühisnorme ja millega luuakse Euroopa Liidu Lennundusohutusamet ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 2111/2005, (EÜ) nr 1008/2008, (EL) nr 996/2010, (EL) nr 376/2014 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2014/30/EL ning 2014/53/EL ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 552/2004 ja (EÜ) nr 216/2008 ning nõukogu määrus (EMÜ) nr 3922/91 (ELT L 212, 22.8.2018, lk 1).

- (66) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määruses (EL) nr 1285/2013⁽²⁵⁾ kasutatud mõiste „äriteenus“ ei ole enam sobilik, pidades silmas kõnealuse teenuse arengut. Selle asemel eristatakse kaht eraldi teenust, mis on kindlaks määratud komisjoni rakendusotsuses (EL) 2017/224,⁽²⁶⁾ nimelt täppisteenust ja autentimisteenust.
- (67) Et optimeerida osutatavate teenuste kasutamist, peaksid Galileo ja EGNOSe pakutavad teenused olema ühilduvad ja koostalitlusvõimelised nii omavahel (sealhulgas kasutaja tasandil) kui võimaluse korral ka teiste satelliitnavigatsioonisüsteemide ja tavapäraste raadionavigatsiooni vahenditega, kui ühilduvus ja koostalitlusvõime on ette nähtud rahvusvahelise lepinguga, ilma et see piiraks liidu strateegilise autonoomsuse eesmärgi järgimist.
- (68) Arvestades Galileo ja EGNOSe maapealse taristu tähtsust ja mõju nende julgeolekule, peaks maapealse taristu asukoha kindlaks määrama komisjon. Süsteemide maapealse taristu kasutuselevõtt peaks toimuma avatud ja läbipaistva protsessi alusel, millesse võib vajaduse korral kaasata kosmoseprogrammi ameti vastavalt tema pädevusvaldkonnale.
- (69) Selleks et Galileost ja EGNOSest saadavat sotsiaal-majanduslikku kasu täielikult ära kasutada, aidates samal ajal kaasa liidu strateegilisele sõltumatusel, eelkõige tundlikes sektorites ning ohutuse ja julgeoleku valdkonnas, tuleks EGNOSe ja Galileo pakutavate teenuste kasutamist muudes liidu poliitikavaldkondades edendada ka õiguslike vahenditega, kui see on õigustatud ja kasulik. Selliste teenuste kasutamise edendamine kõikides liikmesriikides on samuti protsessi oluline osa.
- (70) Kosmoseprogrammi komponendid peaksid stimuleerima digitehnoloogia rakendamist kosmosesüsteemides, andmete ja teenuste levitamisel ning kosmoseteenuste sektori arendustegevuses. Sellega seoses tuleks erilist tähelepanu pöörata komisjoni algatustele ja meetmetele, mis on esitatud 14. septembri 2016. aasta teatises „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks – Euroopa gigabitühiskonna poole“ ja 14. septembri 2016. aasta teatises „5G Euroopa jaoks: tegevuskava“.
- (71) Copernicus peaks tagama sõltumatu juurdepääsu keskkonnavalde teadmistele ning Maa seire ja geoteabeteenuste seisukohast määrava tähtsusega tehnoloogiale, toetades seega liidu sõltumatuid otsuseid ja meetmeid muu hulgas sellistes valdkondades nagu keskkond, kliimamuutused, merekeskkond, merenduse, põllumajanduse ja maaelu areng, kultuuripärandi säilitamine, elanikkonnakaitse, maa ja taristu seire, julgeolek ja digimajandus.
- (72) Copernicus peaks tagama järjepidevuse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 377/2014,⁽²⁷⁾ millega loodi liidu Maa seire ja jälgimise programm (Copernicus), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 911/2010,⁽²⁸⁾ millega loodi varasem Maa seire Euroopa programm (GMES) ja kehtestati selle esialgsete toimingute rakendusreeglid, osutatud tegevuse ja saavutustega, tuginema neile ja neid süvendama, võttes arvesse viimaseid teadusuuringute suundumusi, tehnoloogilisi edusamme ja uuendusi, mis mõjutavad Maa seire valdkonda, samuti suurandmete analüüsi ja tehisintellekti tehnoloogia arengut ning nendega seotud liidu tasandi strateegiaid ja algatusi, nagu on esitatud komisjoni 19. veebruari 2020. aasta valges raamatus tehisintellekti kohta „Tehisintellekt: Euroopa käsitus tiptasemel ja usaldusväärsest tehnoloogiast“, ning 19. veebruari 2020 teatises „Euroopa

⁽²⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1285/2013 Euroopa satelliitnavigatsioonisüsteemide rajamise ja kasutamise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 876/2002 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 683/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 1).

⁽²⁶⁾ Komisjoni 8. veebruari 2017. aasta rakendusotsus (EL) 2017/224, millega määratakse kindlaks tehnilised ja tegevusspetsifikatsioonid, mis võimaldavad Galileo programmi raames loodud süsteemi osutataval äriteenusel täita Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1285/2013 artikli 2 lõike 4 punktis c osutatud funktsiooni (ELT L 34, 9.2.2017, lk 36).

⁽²⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 377/2014, millega luuakse Copernicuse programm ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 911/2010 (ELT L 122, 24.4.2014, lk 44).

⁽²⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2010. aasta määrus (EL) nr 911/2010 Maa seire Euroopa programmi (GMES) ja selle esialgsete toimingute kohta (2011–2013) (ELT L 276, 20.10.2010, lk 1).

andmestrategia". Uute varade väljatöötamiseks peaks komisjon tegema tihedat koostööd liikmesriikide, ESA ja Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsioon (EUMETSAT) ning vajaduse korral muude üksustega, kellele kuuluvad asjaomased kosmose- ja *in situ*-varad. Copernicus peaks võimalikult suures ulatuses kasutama liikmesriikide, ESA, EUMETSATi ja teiste üksuste, sealhulgas liidu ärialgatuste kosmosepõhise Maa seire suutlikkust, aidates seeläbi Euroopas kaasa elujõulise ärilise kosmosesektori arengule. Kui see on võimalik ja asjakohane, peaks Copernicus samuti kasutama kättesaadavaid *in situ*-andmeid ja lisaandmeid, mida esitavad põhiliselt liikmesriigid kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2007/2/EÜ⁽²⁹⁾. Komisjon peaks tegema koostööd liikmesriikide ja Euroopa Keskkonnaametiga, et tagada Copernicusele *in situ*-andmetele tegelik juurdepääs ja võimalus neid kasutada.

- (73) Copernicust tuleks rakendada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/98/EÜ⁽³⁰⁾ eesmärkidega, eelkõige läbipaistvuse, teenuste arengut soodustavate tingimuste loomise ning liidus majanduskasvu ja töökohtade loomise toetamisega. Copernicuse andmed ja Copernicuse teave peaksid olema vabalt ja avalikult kättesaadavad.
- (74) Copernicuse kogu potentsiaali liidu ühiskonna ja majanduse jaoks tuleks täies ulatuses ära kasutada, piirdumata üksnes otseste toetusesaajatega, ning selleks tuleks tõhustada kasutuselevõtumeetmeid, milleks tuleb omakorda võtta uusi meetmeid, et muuta andmed mittespetsialistide jaoks kasutatavaks ning ergutada seeläbi majanduskasvu, töökohtade loomist ja teadmussiiret.
- (75) Copernicus on kasutajakeskne programm. Seepärast peaks selle areng põhinema Copernicuse põhikasutajate muutuvatel nõuetel, võttes arvesse ka uute avaliku ja erasektori kasutajaskondade teket. Copernicus peaks tuginema nende valikuvõimaluste analüüsile, mille eesmärk on kasutajate muutuvate vajaduste, sealhulgas liidu poliitika rakendamise ja seirega seotud vajaduste rahuldamine, mis eeldab kasutajate pidevat ja tõhusat kaasamist, eelkõige nõuete kindlaksmääramisel ja kinnitamisel.
- (76) Copernicus juba toimib. Seepärast tuleb tagada olemasolevate teenuste ja taristu järjepidevus ning kohaneda samas muutuvate kasutajavajaduste, turukeskkonna, eelkõige erasektori osalejate esilekerkimisega kosmosvaldkonnas ning sotsiaal-poliitiliste suundumustega, millele on vaja kiiresti reageerida. See eeldab Copernicuse funktsionaalse struktuuri arengut, et võtta paremini arvesse üleminekut operatiivteenuste esimeselt etapilt uutele kasutajakogukondadele kõrgetasemeliste ja sihtotstarbelisemate teenuste osutamisele ja kosmoseteenuste turu lisandväärtuse suurendamisele. Selleks tuleks edaspidisel rakendamisel kohaldada lähenemisviisi, mis järgib andmete väärtusahelat, s.t alates andmete kogumisest, andmete ja teabe töötlemisest, levitamisest ja kasutamisest kuni kasutuselevõtu, levikuga turul ja suutlikkuse suurendamisega seotud tegevuseni, samal ajal kui programmi „Euroopa Horisont“ alusel toimuva strateegilise planeerimise käigus määratakse kindlaks teadus- ja innovatsioonitegevus, mille puhul tuleks Copernicust kasutada.
- (77) Andmete kogumisega seoses peaks Copernicuse raames toimuva tegevuse eesmärk olema täiustada ja käitada olemasolevat kosmosetaristut, valmistada pikemas perspektiivis ette satelliitide asendamiseks nende eluea lõpus ja algatada uusi missioone, mis on eelkõige seotud uute seiresüsteemidega, et toetada üleilmse kliimamuutuse probleemiga, nagu inimtekkelise CO₂-heite ja muu kasvuhoonegaaside heite seire, tegelemist. Copernicuse raames toimuvat üleilmset seiretegevust tuleks laiendada polaarpiirkondadesse ning toetada tuleks keskkonnanõuete täitmise tagamist, kohustuslikku keskkonnaseiret ja asjaomast aruandlust ning uuenduslikke keskkonnarakendusi põllumajandus-, metsandus- vee- ja mereressursside majandamisel ja kultuuripärandi puhul, näiteks põllumajanduskultuuride seireks, veevarude majandamiseks ja tulekahjuseire tõhustamiseks. Seda tehes peaks Copernicus võimendama ja kasutama võimalikult palju ära eelmise rahastamisperioodi (2014–2020) raames, sealhulgas liikmesriikide, ESA ja EUMETSATi tehtud investeeringuid ning uurima uusi tegevus- ja ärimudeleid, et veelgi täiendada Copernicuse suutlikkust. Copernicus võiks toetada ka liikmesriikidega loodud edukatele partnerlusuhetele, et arendada asjakohaste haldusmehhanismide raames edasi oma julgeolekumõõdet, et reageerida julgeoleku valdkonna kasutajate muutuvatele vajadustele.

⁽²⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

⁽³⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/98/EÜ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (ELT L 345, 31.12.2003, lk 90).

- (78) Andmete ja teabe töötlemise ülesande raames peaks Copernicus tagama Copernicuse teenuste pikaajalise jätkusuutlikkuse ja edasiarendamise, andma teavet, et reageerida avaliku sektori ja liidu rahvusvahelistest kohustustest tulenevatele vajadustele, ning maksimeerima kommertskasutamise võimalusi. Eelkõige peaks Copernicus andma Euroopa, riiklikul, kohalikul ja üleilmsel tasandil teavet atmosfääri koostise ja õhukvaliteedi kohta; teavet ookeanide seisundi ja dünaamika kohta; teavet maismaa- ja jääseire toetamiseks, millega toetatakse liidu, riikliku ja kohaliku poliitika rakendamist; teavet kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise toetamiseks; georuumilist teavet hädaolukordade ohjamise toetamiseks, sealhulgas ennetustegevuse ja keskkonnanõuete täitmise tagamise kaudu, ja tsiviiljulgeoleku toetamiseks, mis hõlmab liidu välistegevuse toetamist. Komisjon peaks kindlaks määrama asjakohased lepingutingimused, mis toetaksid teenuste osutamise jätkusuutlikkust.
- (79) Komisjon peaks Copernicuse teenuste rakendamisel tuginema pädevatele üksustele, asjaomastele liidu ametitele, riiklike asutuste rühmadele või konsortiumidele või mõnele muule asjakohasele üksusele, kes täidab rahalist toetust käsitleva lepingu sõlmimise tingimusi. Nende üksuste valimisel peaks komisjon tagama, et toimingutes ja teenuste osutamises ei esineks katkestusi ja et julgeoleku seisukohast tundlike andmete puhul oleks asjaomastel üksustel ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning eelkõige ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika kontekstis varajase hoiatamise ja kriisiseire suutlikkus. Kooskõlas finantsmääruse artikli 154 lõikega 2 on isikud ja üksused, kellele usaldatakse liidu vahendite või eelarveliste tagatiste haldamine, kohustatud järgima kõigi liikmesriikide suhtes mittediskrimineerimise põhimõtet. Selle põhimõtte järgimine tuleks tagada Copernicuse teenuste osutamiseks sõlmitavate asjakohaste rahalist toetust käsitlevate lepingute kaudu.
- (80) Copernicuse teenuste rakendamine peaks hõlbustama ka teenuste kasutuselevõttu üldsuse poolt, sest kasutajatel oleks võimalik prognoosida teenuste kättesaadavust ja arengut, samuti koostööd liikmesriikide ja teiste osalejatega. Selleks peaksid komisjon ja tema teenuseid osutama volitatud üksused tegema Copernicuse põhikasutajate kogukondadega kogu Euroopas teenuste ja teabe portfelli edasiarendamisel tihedat koostööd, tagamaks et avaliku sektori ja poliitika muutuvad vajadused oleksid rahuldatud ja seeläbi Maa seire andmete kasutuselevõtt maksimeeritud. Komisjon ja liikmesriigid peaksid tegema koostööd, et arendada välja Copernicuse *in situ*-komponent ja hõlbustada Copernicuse *in situ*-andmete integreerimist uuendatud Copernicuse teenuste jaoks mõeldud kosmoseandmetesse.
- (81) Copernicuse tasuta, täielike ja avatud andmete poliitikat on hinnatud Copernicuse programmi rakendamise üheks kõige edukamaks elemendiks ning see on aidanud oluliselt suurendada nõudlust programmi andmete ja teabe järele, muutes Copernicuse programmi üheks suurimaks Maa seire andmete pakkujaks maailmas. Eksisteerib ilmne vajadus tagada tasuta, täielike ja avatud andmete pakkumise ning neile juurdepääsu pikaajaline ja turvaline jätkuvus, et täita Euroopa kosmosestrateegias kindlaks määratud kaugeleulatavaid eesmärgi. Copernicuse andmeid luuakse peamiselt eurooplaste hüvanguks ja nende andmete vabalt kättesaadavaks muutmiseks kogu maailmas luuakse maksimaalselt suured koostöövõimalused liidu ettevõtjate ja teadlaste jaoks ning aidatakse kaasa tõhusa Euroopa kosmoseökosüsteemi loomisele. Kui Copernicuse andmetele ja Copernicuse teabele juurdepääsu suhtes soovitakse kohaldada piiranguid, tuleks seda teha kooskõlas Copernicuse andmepoliitikaga, mis on sätestatud käesolevas määruses ja komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 1159/2013 ⁽³¹⁾.
- (82) Copernicuse raames loodud andmed ja teave tuleks teha asjakohaseid tingimusi ja piiranguid rakendades täielikult, avalikult ja tasuta kättesaadavaks, et edendada nende kasutamist ja jagamist ning tugevdada Euroopas Maa seire turgusid, eriti kosmoseteenuste sektoris, võimaldades seeläbi liidus majanduskasvu ja töökohtade loomist. Tuleks jätkata kõrgel sidususe, järjepidevuse, usaldusväärsuse ja kvaliteedi tasemel andmete ja teabe edastamist. Seetõttu on vaja ulatuslikku ja kasutajasõbralikku juurdepääsu rohkem või vähem päevakajalistele Copernicuse andmetele ja Copernicuse teabele, nende töötlemisele ja kasutamisele; selleks peaks komisjon nii liidu kui ka liikmesriikide

⁽³¹⁾ Komisjoni 12. juuli 2013. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 1159/2013, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 911/2010 Maa seire Euroopa programmi (GMES) kohta, kehtestades GMESi kasutajate registreerimise ja litsentsimise tingimused ning määratledes GMESi eriotstarbelistele andmetele ja GMES-teenuste kaudu saadud teabele juurdepääsu piiramise kriteeriumid (ELT L 309, 19.11.2013, lk 1).

tasandil jätkuvalt järgima integreeritud käsitust, et võimaldada nende ühendamist muude andme- ja teabeallikatega. Seetõttu peaks komisjon võtma vajalikud meetmed, et tagada Copernicuse andmete ja Copernicuse teabe lihtne ja tõhus kättesaadavus ning kasutatavus, eelkõige edendades andmetele ja teabele juurdepääsu teenuste (DIAS) kasutamist liikmesriikides ning võimaluse korral olemasolevate Euroopa Maa seire andme taristute koostalitlusvõimet, loomaks koostoime nende varadega, et maksimeerida ja suurendada Copernicuse andmete ja Copernicuse teabe levikut turul.

- (83) Komisjon peaks tegema koostööd andmete esitajatega, et leppida kokku kolmandatelt isikult saadavate andmete litsentseerimistingimused nende Copernicuse raames kasutamise hõlbustamiseks kooskõlas käesoleva määruse ja kohaldatavate kolmandate isikute õigustega. Kuna teatavad Copernicuse andmed ja teatav Copernicuse teave, sealhulgas kõrglahutusega kujutised, võivad mõjutada liidu või liikmesriikide julgeolekut, võib igakülgselt põhjendatud juhtudel võtta vastu meetmeid, et tegeleda liidu või liikmesriikide julgeolekuga seonduvate riskide ja ohtudega.
- (84) Et edendada ja hõlbustada Maa seire andmete ja tehnoloogia kasutamist nii riigi-, piirkondlike kui ka kohalike omavalitsuste asutuste, VKEde kui ka teadlaste poolt, tuleks kasutuselevõtuga seotud tegevuse kaudu edendada riiklike ja piirkondlike asutusi hõlmavaid eriotstarbelisi Copernicuse andmelevivõrke, nagu „Copernicus Relays“ ja „Copernicus Academy“. Selleks peaksid komisjon ja liikmesriigid looma tihedamad sidemed Copernicuse ning liidu ja liikmesriikide tegevuspõhimõtete vahel, et suurendada nõudlust kommertsrakenduste ja teenuste järele ning võimaldada ettevõtjatel, eelkõige VKEde ja iduettevõtjatel, töötada välja Copernicuse andmetel ja Copernicuse teabel põhinevaid rakendusi, mille eesmärk on arendada Euroopas konkurentsivõimelist Maa seire andmete ökosüsteemi.
- (85) Rahvusvahelisel tasandil peaks Copernicus andma täpset ja usaldusväärset teavet koostöö tegemiseks kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et toetada liidu välis- ja arengukoostöö poliitikat. Copernicust tuleks käsitada Euroopa panusena Maa seire süsteemide süsteemi, Maa kaugseire satelliitide komitee, ÜRO kliimamuutuste 1992. aasta raamkonventsiooni osaliste konverentsi, ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisse ning Sendai katastroofohu vähendamise raamistikku. Komisjon peaks tegema koostööd asjaomaste valdkondlike ÜRO organite ja Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooniga.
- (86) Copernicuse rakendamisel peaks komisjon vajaduse korral tuginema Euroopa rahvusvahelistele organisatsioonidele, kellega ta on juba loonud partnerlussuhted, eelkõige ESA-le seoses kosmosekomponentide väljatöötamise, koordineerimise, rakendamise ja arenguga, kolmandate isikute andmetele juurdepääsuga vastavalt vajadusele ning, kui sellega ei tegele muud üksused, sihtotstarbeliste missioonide toimimisega. Lisaks peaks komisjon sihtotstarbeliste missioonide või nende osade toimimise ning, kui see on asjakohane, toetavate missioonide kaudu saadud andmetele juurdepääsu puhul tuginema EUMETSATile kooskõlas selle oskusteabe ja volitustega.
- (87) Teenuste valdkonnas peaks komisjon kasutama spetsiifilist suutlikkust, mida pakuvad liidu ametid, nagu Euroopa Keskkonnaamet, Euroopa Meresõiduohutuse Amet, Frontex, SATCEN ning Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskus, samuti Euroopa investeringud, mida on merekeskkonna seire teenustesse juba tehtud Mercator Oceani kaudu. Julgeolekuga seoses töötatakse koos kõrge esindajaga välja terviklik käsitus liidu tasandil. Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus on algusest peale GMESi algatuses aktiivselt osalenud ning toetanud Galileo ja kosmoseilmastiku (SWE, *space weather*) alakomponendiga seotud arendustegevust. Määruse (EL) nr 377/2014 kohaselt haldab Teadusuuringute Ühiskeskus Copernicuse hädaolukordade ohjamise teenust ja Copernicuse maismaaseire teenuse üleilmset komponenti, ta osaleb andmete ja teabe kvaliteedi ja eesmärgipärasuse analüüsimisel ning toetab edasist arendamist. Komisjon peaks programmi rakendamisel jätkuvalt tuginema Teadusuuringute Ühiskeskuse teadus- ja tehnilistele nõuannetele.
- (88) Euroopa Parlamendi ja nõukogu taotlusel löi liit otsusega nr 541/2014/EL kosmose jälgimise ja seire toetusraamistikku. Kosmosejäätmel on muutunud tõsiseks ohuks kosmosegevusega seotud julgeolekule, ohutusele ja kestlikkusele. Seepärast on SST alakomponent ülimalt tähtis, et säilitada programmi komponentide järjepidevus ja

nende panus liidu poliitikasse. Püüdes vältida kosmosejätmete levikut, aitab SST alakomponent tagada kestliku ja garanteeritud juurdepääsu kosmosele ja selle kasutamise, mis on üleilmne ühine eesmärk. Seoses sellega saaks SST alakomponent toetada Maa orbiidi puhastamise Euroopa projektide ettevalmistamist.

- (89) SST alakomponendi raames tuleks edasi arendada suutlikkuse tulemuslikkust ja autonoomsust. Sel eesmärgil peaks SST alakomponendi tulemusel loodama kosmose-tehisobjektide autonoomne Euroopa kataloog, mis põhineb SST alakomponendi sensorite võrgustikult saadud andmetel. Võimaluse korral võiks liit kaaluda võimalust muuta osa selle andmeid kommerts-, mittekommertslikel ja teadusuuringute tegemisega seotud eesmärkidel kättesaadavaks. SST alakomponent peaks jätkama ka SST teenuste haldamise ja osutamise toetamist. SST teenused on kasutajakesksed, mistõttu tuleks paika panna asjakohased mehhanismid, mille kaudu koguda kasutajanõudeid, sealhulgas julgeolekuaspektiga seotud nõudeid ja nõudeid, mis on seotud kasuliku teabe edastamisega avaliku sektori institutsioonidele ja institutsioonidelt, et parandada süsteemi tulemuslikkust, järgides samal ajal riikide ohutus- ja julgeolekupoliitikat.
- (90) SST teenuste osutamine peaks põhinema liidu ja liikmesriikide koostööl ning nii olemasolevate kui ka tulevaste riiklike oskusteabe ja vara, sealhulgas ESA kaudu või liidu poolt välja töötatud oskusteabe ja vara kasutamisel. Peaks olema võimalik anda rahalist toetust uute SST sensorite väljaarendamiseks. Võttes arvesse SST tundlikku iseloomu, peaksid riikide sensorid ja nende käitamine, hooldus ja uuendamine ning SST teenuste osutamiseks vajalike andmete töötlemine jääma osalevate liikmesriikide kontrolli alla.
- (91) Liikmesriigid, kellel on SST alakomponendi jaoks kättesaadav piisav suutlikkus või juurdepääs piisavale suutlikkusele, peaksid saama osaleda SST teenuste osutamises. Otsuse nr 541/2014/EL alusel loodud SST konsortiumis osalevate liikmesriikide puhul loetakse, et neil on SST alakomponendi jaoks kättesaadava piisava suutlikkuse või sellele juurdepääsu kriteeriumid täidetud. Liikmesriigid, kes soovivad osaleda SST teenuste osutamises, peaksid esitama ühe ühise ettepaneku ja tõendama kooskõla muude töökorraldusega seotud täiendavate elementidega. Selliste liikmesriikide väljavalmimiseks ja osalemise korraldamiseks tuleks kehtestada asjakohased reeglid.
- (92) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamise volitused, et võtta vastu liikmesriikide SST teenuste osutamise osalemise üksikasjalik kord ja elemendid. Kui SST teenuste osutamises osaleda soovivad liikmesriigid ei ole esitanud ühist ettepanekut või kui komisjon on seisukohal, et ettepanek ei vasta kehtestatud kriteeriumidele, peaks komisjon saama liikmesriikide SST teenuste osutamises osalemiseks algatada teise etapi. Teise etapi menetluste ja elementidega tuleks kindlaks määrata hõlmatavad orbiidid ning neis tuleks võtta arvesse vajadust saavutada liikmesriikide maksimaalne osalus SST teenuste osutamisel. Kui nende menetluste ja elementidega nähakse ette võimalus, et komisjon võib kõikide orbiitide hõlmamiseks valida mitu ettepanekut, tuleks ette näha ka liikmesriikide rühmade vahelised asjakohased koordineerimismehhanismid ning tõhus lahendus, mis hõlmaks kõiki SST teenuseid. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ⁽³²⁾.
- (93) Kui SST alakomponent on töövalmis, peaks see järgima tegevuse täiendavuse ja kvaliteetsete kasutajakesksete SST teenuste järjepidevuse põhimõtet ning põhinema parimal oskusteabel. Seepärast tuleks SST alakomponendi puhul vältida tarbetut dubleerimist. Ülemäärane suutlikkus peaks tagama SST teenuste järjepidevuse, kvaliteedi ja töökindluse. Eksperdirühmade tegevus peaks aitama tarbetut dubleerimist ära hoida.
- (94) Lisaks peaks SST alakomponent soodustama olemasolevaid leevendusmeetmeid, nagu ÜRO kosmose rahumeelse kasutamise komitee suunised kosmosejätmete vähendamise kohta ja suunised avakosmosetegevuse pikaajalise kestlikkuse kohta või muud algatused, millega tagada avakosmosetegevuse ohutus, julgeolek ja kestlikkus. Kokkupõrkeohu vähendamiseks püütakse SST alakomponendiga saavutada koostoimet ka algatustega, mis

⁽³²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamise volituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

käsitlevad kosmosejäätmete aktiivse kõrvaldamise ja passiveerimise meetmeid. SST alakomponent peaks aitama tagada kosmose rahumeelse uurimise ja kasutamise. Kosmosetegevuse suurendamine võib mõjutada kosmoseliikluse korraldamise valdkonna rahvusvahelisi algatusi. Liit peaks sellist arengut jälgima ja võib seda praeguse mitmeaastase finantsraamistiku vahekokkuvõttega seoses arvesse võtta.

- (95) SST, SWE ja Maa-lähedaste objektide (NEOd, *near-Earth objects*) alakomponendiga seotud meetmete puhul tuleks arvesse võtta koostööd rahvusvaheliste partneritega, eelkõige Ameerika Ühendriikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja muude kolmandate isikutega, eelkõige selleks, et vältida kokkupõrkeid kosmoses ja kosmosejäätmete levikut ning suurendada valmisolekut äärmuslike kosmoseilmastiku nähtuste ja Maa-lähedaste objektide mõjuks.
- (96) Nõukogu julgeolekukomitee soovitas luua riskijuhtimisstruktuuri eesmärgiga tagada, et otsuse nr 541/2014/EL rakendamisel võetakse igakülgset arvesse andmete turvalisuse küsimusi. Sel eesmärgil ja võttes arvesse juba tehtud tööd, peaksid SST alakomponendis osalevad liikmesriigid kehtestama asjakohased riskijuhtimisstruktuurid ja -menetlused.
- (97) Äärmuslikud ja mastaapsed kosmoseilmastiku nähtused võivad ohustada kodanikke ja katkestada kosmosetaristu ja maapealse taristuga seotud toiminguid. Seepärast tuleks kosmoseprogrammi raames luua SWE alakomponent, mille eesmärk on hinnata kosmoseilmastiku riske ja nendest tulenevaid kasutajate vajadusi, suurendada teadlikkust kosmoseilmastiku riskidest, tagada kasutajakesksete kosmoseilmastikuteenuste osutamine ning täiustada liikmesriikide suutlikkust kosmoseilmastikuteenuseid pakkuda. Komisjon peaks prioriseerima sektoreid, millega seoses osutatakse kosmoseilmastikuteenuseid, võttes arvesse kasutajate vajadusi, riske ja tehnoloogilist valmidust. Pikemas perspektiivis võib käsitleda ka muude sektorite vajadusi. Teenuste osutamine liidu tasandil vastavalt kasutajate vajadustele eeldab sihipärast, koordineeritud ja pidevat teadus- ja arendustegevust, et toetada kosmoseilmastikuteenuste arendamist. Kosmoseilmastikuteenuste osutamine peaks põhinema olemasoleval riiklikul ja liidu suutlikkusel ning võimaldama liikmesriikide, Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide laiaulatuslikku osalemist ja erasektori kaasamist.
- (98) Komisjoni 1. märtsi 2017. aasta valges raamatus Euroopa tuleviku kohta, ELi 27 liikmesriigi riigipeade ja valitsusjuhtide Rooma deklaratsioonis ja mitmes Euroopa Parlamendi resolutsioonis on meenutatud, et liidul on oluline roll, et tagada ohutu, turvaline ja vastupidav Euroopa, kes suudab toime tulla selliste probleemidega nagu piirkondlikud konfliktid, terrorism, küberohud ja kasvav rändesurve. Turvaline ja tagatud juurdepääs satelliitsidele on julgeoleku valdkonnas tegutsejate jaoks vältimatu töövahend ning tähtsaimate julgeolekurepressursside ühiskasutus liidu tasandil tugevdab liitu, kes kaitseb oma kodanikke.
- (99) Euroopa Ülemkogu avaldas 19.–20. detsembri 2013. aasta järel dustes heameelt selle üle, et satelliitside valdkonnas valmistatakse ette järgmise põlvkonna riiklikku satelliitsidet (GOVSATCOM) ja seda liikmesriikide, komisjoni ja ESA tihedas koostöös. GOVSATCOM on ka 2016. aasta juunis avaldatud Euroopa Liidu üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegia üks element. GOVSATCOM peaks osalema ELi-poolses hübriidohtudele reageerimises ning toetama ELi merendusjulgeoleku strateegiat ja ELi Arktika-poliitikat.
- (100) GOVSATCOM on kasutajakeskne programm, millel on tugev julgeolekumõõde. Asjaomased osalised peaksid saama GOVSATCOMi kasutusjuhtumeid analüüsida kolme peamise juhtumirühma puhul: kriisiohje, mis võib hõlmata ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tsiviil- ja sõjalisi missioone ja -operatsioone, loodus- ja inimtegevusest tingitud õnnetusi, humanitaarkriise ja merel ette tulevaid hädaolukordi; seire, mis võib hõlmata piiride, piiriala ja merepiiri valvamist, mereseiret ja ebaseadusliku kauplemisega seotud jälitustegevust; ning olulisimad taristud, mis võivad hõlmata diplomaatilist võrgustikku, politsei sidevõrku, digitaristut (näiteks andmekeskused, serverid), elutähtsat taristut (näiteks energia, transport, veetakistused, näiteks tammid) ja kosmosetaristut.

- (101) Liit ja liikmesriikide osalejad peaksid kasutama GOVSATCOMi suutlikkust ja teenuseid julgeoleku ja ohutuse seisukohast elutähtsatel missioonidel ja operatsioonidel. Seepärast on vaja piisaval tasemel sõltumatust kolmandatest isikutest (kolmandad riigid ja kolmandate riikide üksused), mis hõlmaks kõiki GOVSATCOMi elemente, nagu kosmose- ja maapealset tehnoloogiat komponendi, allsüsteemi ja süsteemi tasandil, töötlevat tööstust, kosmosesüsteemide omanikke ja käitajaid ning maapealsete süsteemide komponentide füüsilist asukohta.
- (102) Satelliitside on piiratud ressurs, mida piirab satelliitide suutlikkus, sagedus ja geograafiline kaetus. Kulutõhususe parandamiseks ja mastaabisäästust kasusaamiseks peab GOVSATCOM seetõttu GOVSATCOMi suutlikkuse ja teenuste osas optimeerima vastavust GOVSATCOMi kasutajate nõudluse ja GOVSATCOMi lepingute alusel toimuva pakkumise vahel. Kuna nii nõudlus kui ka potentsiaalne pakkumine aja jooksul muutuvad, siis eeldab see pidevat seiret ja paindlikkust, et GOVSATCOMi teenuseid kohandada.
- (103) Operatiivnõuded tuleks kindlaks määrata kasutusjuhtumite analüüsi alusel. Nende operatiiv- ja turvalisusnõuete põhjal tuleks koostada teenuste portfelli. Teenuste portfellis tuleks kindlaks määrata GOVSATCOMi teenuste suhtes kohaldatav lähtetase. Selleks et säilitada nõudluse ja pakutavate teenuste parim võimalik vastavus, peaks saama GOVSATCOMi teenuste portfelli korrapäraselt ajakohastada.
- (104) GOVSATCOMi esimeses etapis umbes aastani 2025 kasutatakse olemasolevat suutlikkust. Sellega seoses peaks komisjon hankima GOVSATCOMi suutlikkuse liikmesriikidelt, kellel on riiklikud süsteemid ja kosmosesuutlikkus, ning kommertsotstarbel satelliitside või kommertssteenuste pakkujatelt, võttes arvesse liidu olulisi julgeolekuhuvet. Selles esimeses etapis hakatakse GOVSATCOMi teenuseid pakkuma järk-järgult. Kui esimese etapi käigus tulevase nõudluse ja pakkumise kohta tehtud üksikasjalikust analüüsist selgub, et järkjärguline käsitlus ei ole muutuvale nõudlusele vastamiseks piisav, peaks olema võimalik teha otsus siirduda teise etappi ning arendada avaliku ja erasektori partnerluse või partnerluste kaudu, näiteks koos liidu satelliidioperaatoritega, välja täiendav oludele vastav kosmosetaristu või kosmosealane suutlikkus.
- (105) Selleks et optimeerida kättesaadavaid satelliitsideressursse, tagada neile juurdepääs prognoosimatutes olukordades, nagu loodusõnnetuste korral, ning kindlustada tõhus toimimine ja lühike teenindusaeg, on vaja maapealset segmenti, näiteks GOVSATCOMi keskused ja muud potentsiaalsed maapealsed elemendid. Maapealne segment tuleks kavandada operatiiv- ja turvalisusnõuete alusel. Riskide leevendamiseks võib GOVSATCOMi keskusel olla mitu füüsilist asukohta. Vaja võib minna ka muid maapealse segmenti elemente, nagu ankurjaam.
- (106) Satelliitside kasutajate jaoks on kõige olulisem rakendusliides kasutajaseadmed. GOVSATCOMi käsitlus peaks võimaldama enamikul kasutajatest jätkata GOVSATCOMi teenuste puhul olemasolevate kasutajaseadmete kasutamist.
- (107) Toimimise tõhusust silmas pidades on kasutajad tõdenud, et oluline on püüelda kasutajaseadmete koostalitlusvõime ja selliste kasutajaseadmete poole, mis suudavad ära kasutada erinevaid satelliidisüsteeme. Selles valdkonnas võib vaja olla uurimis- ja arendustegevust.
- (108) Rakendamise tasandil tuleks ülesanded ja vastutus jagada spetsialiseerunud üksuste vahel, kelleks on näiteks EDA, EEAS, ESA, kosmoseprogrammi amet ja muud liidu ametid, tagamaks, et nende tegevus oleks kooskõlas nende põhiülesannetega, eelkõige kasutajatega seotud aspektides.
- (109) GOVSATCOMi pädeval asutusel on tähtis roll jälgida, et kasutajad ja teised GOVSATCOMi seisukohast olulised liikmesriikide üksused järgiksid jagamist ja prioriseerimist käsitlevaid reegleid ja turvalisusnõuetega ette nähtud julgeolekumenetlusi. Liikmesriik, kes ei ole GOVSATCOMi pädevat asutust määranud, peaks igal juhul määrama kontaktpunkti, kes haldaks igasugust tuvastatud raadiohäirimist, mis võib GOVSATCOMi mõjutada.
- (110) Liikmesriigid, nõukogu, komisjon ja Euroopa välisteenistus võivad saada GOVSATCOMi osalisteks, kui võrd nad annavad GOVSATCOMi kasutajatele tegevuslube või pakuvad suutlikkust, asukohti või rajatise. Arvestades, et iga liikmesriik võib ise otsustada, kas anda GOVSATCOMi kasutajatele lube või pakkuda suutlikkust, asukohti või

rajatise, ei saa liikmesriikidele panna kohustust saada GOVSATCOMi osalisteks või majutada GOVSATCOMi taristut. Seega ei piiraks GOVSATCOMi komponent liikmesriikide õigust GOVSATCOMis mitte osaleda, sealhulgas kooskõlas riigisisese õiguse või põhiseadusest tulenevate nõuetega, mis puudutavad mitteühinemis- ja mitteoalemisspoliitikat sõjaliste ühenduste suhtes.

- (111) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamise volitused seoses GOVSATCOMi teenuste operatiivnõuetega ja GOVSATCOMi teenuste portfelliga. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011.
- (112) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamise volitused seoses GOVSATCOMi ühiskasutusse antud satelliitide suutlikkuse kasutamiseks ette nähtud jagamist ja prioriseerimist käsitlevate üksikasjalike reeglite vastuvõtmisega. Jagamist ja prioriseerimist käsitlevaid üksikasjalikke reegleid sõnastades tuleks komisjonil arvesse võtta operatiiv- ja turvalisusnõudeid ning riskianalüüsi ja eeldatava GOVSATCOMi osaliste poolse nõudluse analüüsi. Kuigi GOVSATCOMi teenuseid tuleks GOVSATCOMi kasutajatele osutada põhimõtteliselt tasuta, võib juhul, kui analüüsist järeldub, et suutlikkust napib, ja selleks, et turumoonutusi vältida, töötada osana neist jagamist ja prioriseerimist käsitlevatest üksikasjalikest reeglitest välja hinnapoliitika. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011.
- (113) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamise volitused seoses GOVSATCOMi maapealse segmendi taristu asukohaga. Asukohtade valikul peaks komisjon saama võtta arvesse operatiiv- ja turvalisusnõudeid ning olemasolevat taristut. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011.
- (114) Määrusega (EL) nr 912/2010 loodi liidu amet – Euroopa GNSSi Agenteur, kes haldab Galileo ja EGNOSe satelliitnavigatsiooni programmi teatavaid aspekte. Käesoleva määrusega nähakse eelkõige ette, et Euroopa GNSSi Agenteurile delegeeritakse uued ülesanded, mis ei ole seotud ainult Galileo ja EGNOSega, vaid ka programmi muude komponentidega, eelkõige turvalisuse akrediteerimisega. Seepärast tuleks Euroopa GNSSi Agenteuri nime, ülesandeid ja korralduslikke aspekte vastavalt kohandada.
- (115) Otsuse 2010/803/EL⁽³³⁾ kohaselt on kosmoseprogrammi ameti asukoht Prahhas. Kosmoseprogrammi ameti ülesannete täitmiseks võivad ameti töötajad paikneda ühes Galileo või EGNOSe maapealse keskuses, millele on osutatud komisjoni rakendusotsuses (EL) 2016/413,⁽³⁴⁾ et viia ellu kosmoseprogrammi tegevust, mis on kindlaks määratud asjaomases lepingus. Selleks et kosmoseprogrammi amet saaks tegutseda kõige tõhusamal ja tulemuslikumal viisil, võiks piiratud arvul töötajaid määrata ka ühe või mitme liikmesriigi kohalikesse büroodesse. Töötajate asukoht väljaspool kosmoseprogrammi ametit või Galileo ja EGNOSe maapealseid keskusi ei tohiks tuua kaasa kosmoseprogrammi ameti põhitegevuse ülekandumist neisse kohalikesse büroodesse.
- (116) Kuna selle kohaldamisala laiendatakse ja see ei piirdu enam Galileo ja EGNOSega, tuleks Euroopa GNSSi Agenteuri nime muuta. Samal ajal tuleks kosmoseprogrammi ameti raames tagada Euroopa GNSSi Agenteuri tegevuse järjepidevus, sealhulgas seoses õiguste ja kohustustega, töötajatega ning tehtud otsuste kehtivusega.
- (117) Võttes arvesse kosmoseprogrammi ameti volitusi ja komisjoni rolli kosmoseprogrammi rakendamisel, on asjakohane näha ette, et teatavaid haldusnõukogu otsuseid ei tohiks vastu võtta komisjoni esindajate poolthääleta.

⁽³³⁾ Liikmesriikide valitsuste esindajate ühisel kokkuleppel 10. detsembril 2010 tehtud otsus Euroopa GNSSi Agenteuri asukoha kohta (2010/803/EL) (ELT L 342, 28.12.2010, lk 15).

⁽³⁴⁾ Komisjoni 18. märtsi 2016. aasta rakendusotsus (EL) 2016/413, millega määratakse kindlaks Galileo programmi raames loodud maapealse infrastruktuuri paiknemine, nähakse ette selle toimimiseks vajalikud meetmed ja tunnistatakse kehtetuks rakendusotsus 2012/117/EL (ELT L 74, 19.3.2016, lk 45).

- (118) Ilma et see piiraks komisjoni volitusi, peaksid haldusnõukogu, turvalisuse akrediteerimise nõukogu ja tegevdirektor olema oma ülesannete täitmisel sõltumatud ja nad peaksid tegutsema avalikes huvides.
- (119) On võimalik ja isegi tõenäoline, et mõned kosmoseprogrammi komponendid põhinevad liikmesriikide tundliku ja julgeolekuga seotud taristu kasutamisel. Sellisel juhul tuleks liikmesriikide julgeoleku tagamiseks ette näha, et haldusnõukogu ja turvalisuse akrediteerimise nõukogu koosolekutel osalevad liikmesriikide esindajad ja komisjoni esindajad, kellel on teadmismajadus. Haldusnõukogus peaksid hääletamisel osalema ainult sellist taristut omavate liikmesriikide esindajad ja komisjoni esindaja. Haldusnõukogu ja turvalisuse akrediteerimise nõukogu kokukorras tuleks kindlaks määrata olukorrad, kus seda menetlust võidakse kohaldada.
- (120) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe⁽³⁵⁾ punktidele 22 ja 23 tuleks käesolevat programmi hinnata teabe põhjal, mis on kogutud seirenormide alusel, vältides samal ajal eelkõige liikmesriikidele langevat ülereguleerimist ja töökoormust. Seirenormid peaksid asjakohasel juhul sisaldama ka mõõdetavaid näitajaid, mille alusel saab hinnata programmi mõju.
- (121) Eeldatavalt on Copernicuse ja Galileo teenustel suur mõju Euroopa majandusele üldiselt. Siiski tunduvad tänases pildis pigem domineerivat *ad hoc*-mõõdistused ja juhtumipõhised uuringud. Komisjon (Eurostat) peaks määratlema asjakohased statistilised näitajad ja mõõdikud, mis oleksid aluseks liidu kosmosetegevuse mõju süstemaatilisele ja autoriteetsele seirele.
- (122) Euroopa Parlamenti ja nõukogu tuleks tööprogrammidest viivitamata teavitada.
- (123) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisevolitused, et kosmoseprogrammi eelarves rahalisi vahendeid kulukategooriate vahel ümber vahetada, vastu võtta rahalist toetust käsitlevaid lepinguid puudutavad otsused, määrata kindlaks kosmoseprogrammi komponentide ja nende pakutavate teenuste rakendamiseks ja arendamiseks vajalikud tehnilised- ja tegevusnõuded, teha otsused finantsraampartnerluse lepingute kohta, vastu võtta meetmed, mida on vaja Galileo ja EGNOSe tõrgeteta toimimiseks ja nende turul levimiseks, vastu võtta SST teenustele juurdepääsu ja asjakohaseid menetlusi reguleerivad üksikasjalikud sätted, vastu võtta liidu SST teenuste väljatöötamiseks mitmeaastane kava ja võtmetähtsusega tulemuslikkuse põhinäitajad, vastu võtta üksikasjalikud reeglid, mis käsitlevad liikmesriikide SST alakomponendis osalemise korraldusliku raamistiku toimimist, valida välja kosmoseilmastikuteenused ning võtta vastu tööprogrammid. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011. Komisjoni peaks abistama kosmoseprogrammi komitee, mis peaks kokku tulema eri koosseisudes.
- (124) Kuna kosmoseprogrammi komponendid on kasutajakesksed, nõuab nende rakendamine ja arendamine kasutajate pidevat ja tõhusat kaasamist, eelkõige seoses teenuste nõuete kindlaksmääramise ja kontrollimisega. Et suurendada kasutajatele pakutava väärtust, tuleks kasutajaid aktiivselt kaasata, viies läbi korrapäraseid konsulteerimisi nii liikmesriikide avaliku ja erasektori kui ka vajaduse korral rahvusvaheliste organisatsioonide lõppkasutajatega. Selleks tuleks luua töörühm (edaspidi „kasutajate foorum“), et aidata kosmoseprogrammi komiteel välja selgitada kasutajanõudeid, kontrollida teenuste vastavust ja teha kindlaks lüngad osutatavates teenustes. Kosmoseprogrammi komitee töökorras tuleks kehtestada kasutajate foorumi töökorraldus nii, et võetaks arvesse iga kosmoseprogrammi komponendi ja iga komponendis sisalduva teenuse eripära. Võimaluse korral peaks liikmesriikide panus kasutajate foorumisse põhinema riigi tasandil toimival süstemaatilisel ja kooskõlastatud lõppkasutajatega konsulteerimisel.

⁽³⁵⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

- (125) Hästi toimiv avalik haldus nõuab kosmoseprogrammi ühetaolist haldamist, kiiremat otsustusprotsessi ja võrdset juurdepääsu teabele, mistõttu peaks kosmoseprogrammiga seotud ülesandeid täitma volitatud üksuste esindajatel olema õigus osaleda vaateajatena määruse (EL) nr 182/2011 kohaldamiseks loodud kosmoseprogrammi komitee töös. Samadel põhjustel võiks liiduga kosmoseprogrammi komponente või alakomponente puudutava rahvusvahelise kokkuleppe sõlminud kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajatel olla õigus osaleda kosmoseprogrammi komitee tegevuses julgeolekupiirangute raames ja sellise kokkuleppe tingimuste kohaselt. Kosmoseprogrammiga seotud ülesandeid täitma volitatud üksuste, kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajatel ei ole õigust kosmoseprogrammi komitees hääletada. Vaateajate ja *ad hoc*-osalejate osalemise tingimused tuleks kindlaks määrata kosmoseprogrammi komitee töökorras.
- (126) Selleks et tõhusalt hinnata kosmoseprogrammi edu seatud eesmärkide saavutamisel, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada Copernicuse kasutajatele antavaid Copernicuse andmeid ja Copernicuse teavet seoses sellistele andmetele ja sellisele teabele juurdepääsu ja nende kasutamise tehniliste kirjelduste, tingimuste ja korraga; muuta käesoleva määruse lisa seoses näitajatega, kui seda peetakse vajalikuks, ning et täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, mille arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (127) Kuna käesoleva määruse eesmärki ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda iga üksiku liikmesriigi finants- ja tehnilist võimekust ületava tegevuse ulatuse ja mõju tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (128) Selleks et tagada kosmoseprogrammi turvalisusnõuete ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011. Liikmesriikidel peaks olema võimalik teha maksimaalset kontrolli kosmoseprogrammi turvalisusnõuete üle. Kosmoseprogrammi julgeolekuga seotud rakendusaktide vastuvõtmisel peaks komisjoni abistama kosmoseprogrammi komitee, mis tuleb kokku spetsiaalses julgeolekukoosseisus. Seoses julgeolekuküsimuste tundlikkusega peaks kosmoseprogrammi komitee eesistuja püüdma leida lahendusi, mis saaksid komitees võimalikult laialdase toetuse. Kui kosmoseprogrammi komitee arvamust ei esita, ei tohiks komisjon võtta vastu rakendusakte, millega määratakse kindlaks kosmoseprogrammi üldised turvalisusnõuded.
- (129) Kosmoseprogramm tuleks kehtestada seitsmeks aastaks, et selle kehtivusaeg ühtiks nõukogu määruses (EL, Euratom) 2020/2093⁽³⁶⁾ sätestatud mitmeaastase finantsraamistiku kehtivusajaga aastateks 2021–2027 (edaspidi „finantsraamistik aastateks 2021–2027“). Seda ajalist piirangut ei kohaldata kosmoseprogrammi ameti suhtes, mis täidab oma ülesandeid.
- (130) Selleks et tagada asjaomases poliitikavaldkonnas toetuse andmise järjepidevus ja võimaldada kosmoseprogrammi rakendamist alates mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 algusest, peaks käesolev määrus jõustuma võimalikult kiiresti ja seda tuleks kohaldada tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2021.
- (131) Määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada,

⁽³⁶⁾ Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimise

Käesoleva määrusega luuakse liidu kosmoseprogramm (edaspidi „kosmoseprogramm“) mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kestuseks. Selles sätestatakse kosmoseprogrammi eesmärgid, eelarve aastateks 2021–2027, liidupoelse rahastamise vormid ja reeglid ning kosmoseprogrammi rakendamise reeglid.

Käesoleva määrusega luuakse Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet (edaspidi „kosmoseprogrammi amet“), mis asendab määrusega (EL) nr 912/2010 loodud Euroopa GNSSi Agentuuri ja on selle õigusjärglane, ning nähakse ette kosmoseprogrammi ameti toimimise reeglid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „kosmoseaparaat“ – orbiidil tiirlev objekt, mis on ette nähtud täitma konkreetset funktsiooni või missiooni (näiteks side, navigatsioon või Maa seire), sealhulgas satelliidid, kanduraketi ülemised astmed ja kosmonaasik; kosmoseaparaati, mis ei ole enam võimeline oma ettenähtud missiooni täitma, peetakse mittetoimivaks; reservis hoitavat või ooteseisundis kosmoseaparaati, mis ootab võimalikku taasaktiveerimist, peetakse toimivaks;
- 2) „kosmose-tehisobjekt“ – avakosmoses asuv tehnilik objekt;
- 3) „Maalähedased objektid“ või „NEOd“ – päikesesüsteemi looduslikud objektid, mis lähenevad Maale;
- 4) „kosmosejäätmel“ – kõik Maa orbiidil asuvad või Maa atmosfääri taassisenuvad kosmose-tehisobjektid, sealhulgas kosmoseaparaadid või nende fragmendid ja elemendid, mis ei toimi või mis ei täida enam ühtegi konkreetset eesmärki, sealhulgas raketite või tehissatelliitide osad, või mitteaktiivsed tehissatelliidid;
- 5) „kosmoseilmastiku nähtused“ või „SWE“ – Päikesel ja Maa ümbruses kosmosekeskkonnas esinevad looduslikud muutused, mis võivad mõjutada Maad ja kosmosetaristut, sealhulgas Päikese loited, laetud päikeseosakesed, päikesetuule variatsioonid, päikesepursked, geomagnetilised tormid ja geomagnetiline dünaamika, kiirgustormid ja ionosfääri häired;
- 6) „kosmose olukorrast ülevaate saamine“ või „SSA“ (*space situational awareness*) – terviklik käsitlusviis, sealhulgas põhjalikud teadmised ja arusaam peamistest kosmosest tulenevatest ohtudest, mis hõlmavad kosmose-tehisobjektide kokkupõrkamist, nende osadeks purunemist ja atmosfääri taassisenemist, kosmoseilmastiku nähtusi ja Maalähedasi objekte;
- 7) „kosmose jälgimise ja seire (SST) süsteem“ – kosmose-tehisobjektide jälgimise ja seire maapealsete ja kosmosepõhiste sensorite võrgustik koos töölussuutlikkusega, mille eesmärk on pakkuda andmeid ja teavet Maa ümber tiirlevate tehisobjektide kohta ja nendega seotud teenuseid;
- 8) „SST sensor“ – seade või seadmete kombinatsioon, näiteks maapealsed või kosmosepõhised radarid, laserid ja teleskoobid, millega on võimalik kosmost jälgida või seirata ja millega saab mõõta kosmose-tehisobjektide füüsikalisi parameetreid, näiteks suurust, asukohta ja kiirust;
- 9) „SST andmed“ – kosmose-tehisobjektide, sealhulgas kosmosejäätmel füüsikalised parameetrid, mis on saadud SST sensorite abil, või kosmose-tehisobjektide orbitaalparameetrid, mis on saadud SST sensorite jälgimise tulemusel SST alakomponendi raames;

- 10) „SST teave“ – töödeldud SST andmed, mis on teabesaajale esitatud kohe mõistetaval kujul;
- 11) „pöördlink“ – Galileo otsingu- ja päästeteenistuse teenuse funktsionaalne suutlikkus; Galileo otsingu- ja päästeteenistuse teenus toetab üleilmset õhusõidukite seiret vastavalt Rahvusvahelise Tsiivilennunduse Organisatsiooni (ICAO) määratlusele;
- 12) „Copernicuse Sentinel satelliidid“ – spetsiaalselt Copernicuse jaoks ette nähtud satelliidid, kosmoseaparaadid või kosmosepõhiseks Maa seireks mõeldud kosmoseaparaatide last;
- 13) „Copernicuse andmed“ – Copernicuse Sentinel satelliitidelt saadud andmed, sealhulgas metaandmed;
- 14) „kolmandatelt isikutelt pärinevad Copernicuse andmed ja teave“ – ruumiandmed ja teave, mille kasutamiseks Copernicuse raames on luba või mis on muudetud Copernicuse raames kättesaadavaks ja mis pärinevad muudest allikatest kui Copernicuse Sentinel satelliitidelt;
- 15) „Copernicuse *in situ*-andmed“ – maapinnal, merel ja õhus paiknevate sensorite kaudu saadud seireandmed, samuti võrdlus- ja lisaandmed, mille kasutamiseks Copernicuse raames on luba või mis on sel eesmärgil edastatud;
- 16) „Copernicuse teave“ – teave, mille Copernicuse teenused loovad andmete, sealhulgas metaandmete töötlemise või modelleerimise tulemusena;
- 17) „Copernicuses osalevad riigid“ – kolmandad riigid, kes osalevad Copernicuses ja rahastavad seda liiduga sõlmitud rahvusvahelise lepingu tingimuste kohaselt.
- 18) „Copernicuse põhikasutajad“ – liidu institutsioonid ja asutused ning Euroopa riiklikud või piirkondlikud avaliku sektori asutused, mis asuvad liidus või Copernicuses osalevates riikides, kellele on tehtud ülesandeks avaliku tsiivilpoliitika, nagu keskkonna-, elanikkonnakaitse- ja ohutuspoliitika, sealhulgas taristu ohutust hõlmava ohutuspoliitika või julgeolekupoliitika kujundamine, rakendamine, täitmise tagamine või seire, ja kes kasutavad Copernicuse andmeid ja Copernicuse teavet ning kelle täiendav roll on kannustada Copernicuse arengut;
- 19) „teised Copernicuse kasutajad“ – teadus- ja haridusorganisatsioonid, äriettevõtted ja erasektori üksused ning heategevuslikud, valitsusvälised ja rahvusvahelised organisatsioonid, kes kasutavad Copernicuse andmeid ja Copernicuse teavet;
- 20) „Copernicuse kasutajad“ – Copernicuse põhikasutajad ja teised Copernicuse kasutajad;
- 21) „Copernicuse teenused“ – liidule ja liikmesriikidele üldist ja ühist huvi pakkuvad lisaväärtusteenused, mida rahastatakse programmist ja mis muundavad Maa seireandmed, Copernicuse *in situ*-andmed ja muud lisaandmed töödeldud, kokkuvõtlikuks ja tõlgendatud teabeks, mis on kohandatud Copernicuse kasutajate vajadustele;
- 22) „GOVSATCOMi kasutaja“ – avaliku sektori asutus või asutus, kes on volitatud teostama avalikku võimu, rahvusvaheline organisatsioon või füüsiline või juriidiline isik, kellel on täielik volitus täita julgeoleku seisukohast elutähtsate missioonide, operatsioonide ja taristu järelevalve ja juhtimisega seotud ülesandeid;
- 23) „GOVSATCOMi keskus“ – operatiivkeskus, mille peamine ülesanne on turvaliselt ühendada GOVSATCOMi kasutajad GOVSATCOMi suutlikkuse ja teenuste pakkujatega ning optimeerida seeläbi pakumist ja nõudlust mis tahes ajahetkel;
- 24) „GOVSATCOMi kasutusjuhtum“ – tegevusstsenaarium konkreetse keskkonna tarbeks, milles on vaja kasutada GOVSATCOMi teenuseid;
- 25) „Eli salastatud teave“ – teave või materjal, mis on tähistatud ELi salastusmärkega ja mille loata avaldamine võib eri määral kahjustada liidu või ühe või mitme liikmesriigi huve;
- 26) „salastamata tundlik teave“ – salastamata teave komisjoni otsuse (EL, Euratom) 2015/443 ⁽³⁷⁾ artikli 9 tähenduses, mille alusel kohaldatakse salastamata tundliku teabe kaitse kohustust üksnes komisjonile ning liidu ametitele ja organitele, kes on kohustatud kohaldama komisjoni julgeolekureegleid;

⁽³⁷⁾ Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/443 komisjoni julgeoleku kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 41).

- 27) „segarahastamistoiming“ – liidu eelarvest toetatavad meetmed, sealhulgas finantsmääruse artikli 2 punkti 6 kohased segarahastamisvahendid, milles kombineeritakse tagastamatus vormis antav toetus, liidu eelarvest antavad rahastamisvahendid või eelarvetagatised ning arengut rahastavate asutuste või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste ning erasektori finantseerimisasutuste või investorite antav tagastatavas vormis toetus;
- 28) „õigussubjekt“ – füüsiline isik või juriidiline isik, mis on asutatud ja juriidilise isikuna tunnustatud liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel, millel on juriidilise isiku staatus ning õigus tegutseda enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi, või finantsmääruse artikli 197 lõike 2 punktis c osutatud juriidilise isiku staatuse üksus;
- 29) „usaldusüksus“ – õigussubjekt, kes on komisjonist või kolmandast isikust sõltumatu ja kes saab komisjonilt või sellelt kolmandat isikult andmeid, et neid andmeid turvaliselt säilitada ja töödelda.

Artikkel 3

Programmi komponendid

1. Programm koosneb järgmistest komponentidest:
 - a) „Galileo“ – tsiviilkontrolli all olev autonoomne tsiviilotstarbeline ülemaailmne satelliitnavigatsioonisüsteem (GNSS), mis koosneb satelliitide kogumist, keskustest ja maapealsete jaamade üleilmsest võrgust ning osutab positsioneerimis-, navigeerimis- ja ajamääramisteenust, võttes arvesse julgeolekuvajadusi ja -nõudeid;
 - b) „Euroopa Geostatsionaarne Navigatsioonilisüsteem“ (EGNOS) – tsiviilkontrolli all olev tsiviilotstarbeline piirkondlik satelliitnavigatsioonisüsteem, mis koosneb keskustest, maapealsetest jaamadest ning mitmest geosünkroonsetel satelliitidel paiknevast transponderist ning mis tugedab ja korrigeerib Galileo ja muude GNSSide edastatavaid vaba juurdepääsuga signaale, muu hulgas lennuliikluse korraldamise, aeronavigatsiooniteenuste osutamise ning muude transpordisüsteemide jaoks;
 - c) „Copernicus“ – tsiviilkontrolli all olev toimiv, autonoomne, kasutajakeskne ja tsiviilotstarbeline Maa seire süsteem, mis rajaneb olemasoleval riikide ja Euroopa suutlikkusel, pakub geoteabega seotud andmeid ja teenuseid ning koosneb satelliitidest, maapealsest taristust, andmete ja teabe töötlemise seadmetest ning jaotustaristust, tuginedes tasuta, täielike ja avatud andmete poliitikale ning võttes vajaduse korral arvesse julgeolekuvajadusi ja -nõudeid;
 - d) „kosmose olukorrast ülevaate saamine“ või „SSA“ – koosneb järgmistest alakomponentidest:
 - i) „SST alakomponent“ – kosmose jälgimise ja seire süsteem, mille eesmärk on täiustada, hallata ja pakkuda andmeid, teavet ja teenuseid, mis on seotud Maa ümber tiirlevate kosmose-tehisobjektide jälgimise ja seirega;
 - ii) „SWE alakomponent“ – kosmoseilmastiku nähtustega seotud vaatlusparameetrid ja
 - iii) „NEOde alakomponent“ – Maalähedaste objektide Maale lähenemise riski seire;
 - e) „GOVSATCOM“ – tsiviil- ja riigi kontrolli all olev satelliitide teenus, mis võimaldab pakkuda satelliitide suutlikkust ja teenuseid julgeoleku seisukohalt elutähtsaid missioone ja taristut haldavatele liidu ja liikmesriikide asutustele.
2. Kosmoseprogramm hõlmab lisameetmeid, mille eesmärk on tagada kosmoseprogrammi rakendamiseks tõhus ja autonoomne juurdepääs kosmosele ning edendada uuenduslikku ja konkurentsivõimelist Euroopa kosmosesektorit nii kosmosetaristu sektori kui kosmoseteenuste sektori puhul, tugedada liidu kosmose ökosüsteemi ja liidu positsiooni maailmas.

Artikkel 4

Eesmärgid

1. Kosmoseprogrammi üldeesmärgid on järgmised:
 - a) pakkuda või aidata pakkuda katkematult kvaliteetseid ja ajakohaseid, ning kui see on asjakohane, turvalisi kosmoselaseid andmeid, teavet ja teenuseid, võimaluse korral üleilmisel tasandil, täites olemasolevaid ja tulevase vajadusi ning toetades liidu poliitilisi prioriteete ja nendega seotud tõendus põhiste ja sõltumatute otsuste vastuvõtmist, muu hulgas kliimamuutuste, transpordi ning julgeoleku valdkonnas;

- b) kasutada täielikult ära sotsiaal-majanduslikku kasu, eelkõige edendades uuendusliku ja konkurentsivõimelise Euroopa kosmoseteenuste sektori ja kosmosetaristu sektori arengut, kuhu kuuluvad ka VKEd ja iduettevõtjad, soodustades seeläbi liidus majanduskasvu ja töökohtade loomist, ning edendades programmi komponentide pakutavate andmete, teabe ja teenuste võimalikult laialdast kasutuselevõttu ja kasutust nii liidus kui ka väljaspool, tagades ühtlasi koostoime ja täiendavuse liidu teadusuuringute ja tehnoloogia arengu alaste tegevustega, mida viiakse ellu määruse (EL) 2021/695 alusel;
- c) suurendada liidu ja liikmesriikide turvalisust ja julgeolekut ning tugevdada liidu autonoomsust, eelkõige tehnoloogia seisukohast;
- d) edendada liidu globaalset positsiooni kosmosesektoris, ergutada rahvusvahelist koostööd, tugevdada Euroopa kosmosediplomaatiat, muu hulgas vastastikkuse põhimõtte ja õiglase konkurentsi põhimõtte edendamise kaudu, ning tugevdada liidu rolli üleilmsete probleemide lahendamisel, üleilmsete algatuste toetamisel, sealhulgas seoses kestliku arenguga, ja suurendades teadlikkust kosmosest kui inimkonna ühispärandist;
- e) suurendada seoses kosmose-tehisobjektide ja -jätmete ning kosmosekeskkonnaga igasuguse kosmoses toimuva tegevuse ohutust, turvalisust ja kestlikkust ning rakendada selleks vajalikke meetmeid, sealhulgas kosmoseaparaatide kasutusea lõpus nende kasutusest kõrvaldamiseks ja kosmosejätmete kõrvaldamiseks ette nähtud tehnoloogia väljatöötamine ja kasutuselevõtt.

2. Kosmoseprogrammil on järgmised eesmärgid:

- a) Galileo ja EGNOSe osas: pakkuda pikaajalisi tiptasemel ja turvalisi positsioneerimis-, navigeerimis- ja ajamääramis-teenuseid, tagades teenuste järjepidevuse ja stabiilsuse;
- b) Copernicuse osas: pakkuda pikas perspektiivis ja jätkusuutlikult edastatavaid täpseid ja usaldusväärseid Maa seireandmeid, teavet ning muude andmeallikate integreerimise teenuseid ning toetada kasutajanõuetel põhinevate liidu ja liikmesriikide poliitika ja meetmete kujundamist, rakendamist ja jälgimist;
- c) kosmose olukorrast ülevaate saamise osas: suurendada suutlikkust jälgida, seirata ja tuvastada kosmose-tehisobjekte ja kosmosejätmeid eesmärgiga parandada veelgi liidu tasandi SST alakomponendi raames suutlikkuse tulemuslikkust ja autonoomsust, osutada kosmoseilmastikuteenuseid ning anda NEOde alakomponendi raames ülevaade liikmesriikide suutlikkusest ja luua asjaomaseid võrgustikke;
- d) GOVSATCOMi osas: tagada GOVSATCOMi kasutajatele satelliitide teenuste usaldusväärne, turvaline ja kulutõhus pikaajaline kättesaadavus;
- e) toetada autonoomset, turvalist ja kulutõhusat kosmosele juurdepääsu suutlikkust, võttes arvesse liidu olulisi julgeolekuhuve;
- f) edendada tugeva liidu kosmosemajanduse arengut, muu hulgas toetades kosmose ökosüsteemi ja tugevdades konkurentsivõimet, innovatsiooni, ettevõtlusvaimu ja oskusi ning suurendades suutlikkust kõikides liikmesriikides ja liidu piirkondades, pöörates erilist tähelepanu VKEdele ja iduettevõtjatele või asjaomases sektoris tegutsevate või tegutseda soovivate liidu füüsilistele ja juriidilistele isikutele.

Artikkel 5

Juurdepääs kosmosele

1. Kosmoseprogrammist toetatakse kosmoseprogrammi jaoks vajalike startimisteenuste hankimist ja koondamist ning liikmesriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide taotluse korral koondamist nende jaoks.
2. Koostoimes muude liidu programmide ja rahastamiskavadega ning ilma et see piiraks ESA tegevust kosmosele juurdepääsu valdkonnas, võib kosmoseprogrammist toetada
 - a) satelliitide orbiidile saatmiseks vajamineva startimistaristu kohandusi, sealhulgas tehnoloogia arendamist ja alternatiivset tehnoloogiat ja uuenduslikke süsteeme juurdepääsuks kosmosele, et rakendada kosmoseprogrammi komponente;
 - b) kosmosele juurdepääsuga seotud maapealse taristu kohandusi, sealhulgas uusi arengusuundi, mida on vaja kosmoseprogrammi rakendamiseks.

Artikkel 6

Uuendusliku ja konkurentsivõimelise liidu kosmosesektori toetamiseks võetavad meetmed

1. Kosmoseprogrammiga edendatakse suutlikkuse suurendamist kogu liidus, toetades kosmoseprogrammist
 - a) kosmosetehnoloogia, -taristu või -teenuste parimaks kasutamiseks mõeldud innovatsioonitegevust ja meetmeid, et hõlbustada teadusuuringutest ja innovatsioonitegevusest tulenevate uuenduslike lahenduste kasutuselevõttu ning toetada kosmoseteenuste sektori arengut, eelkõige koostoime kaudu liidu muude programmide ja rahastamisvahenditega, sealhulgas programmiga „InvestEU“;
 - b) tegevust, mille eesmärk on edendada avaliku sektori nõudlust ja innovatsiooni, et kasutada täielikult ära kodanikele ja ettevõtjatele mõeldud avalike teenuste potentsiaal;
 - c) ettevõtlust, sealhulgas alates varaseimast etapist kuni kasvuetapini, kooskõlas artikliga 21 ning tuginedes muudele artiklis 18 ja III jaotise I peatükis osutatud rahastamisvõimalusi käsitlevatele sätetele ning kasutades esimese lepingu põhimõtet;
 - d) ettevõtjasõbraliku kosmosesüsteemi tekkimist ettevõtjate koostöö kaudu kosmosetööstuse koostöökeskkondade võrgustiku vormis, mis
 - i) koondab riiklikul ja piirkondlikul tasandil kosmose-, digi- ja muude sektorite osalejaid ning kasutajaid ja
 - ii) mille eesmärk on pakkuda kodanikele ja äriühingutele tuge, rajatisi ja teenuseid, et edendada ettevõtlust ja oskusi, suurendada koostoimet kosmoseteenuste sektoris ning edendada koostööd Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/694⁽³⁸⁾ loodud programmi „Digitaalne Euroopa“ alusel loodud digitaalse innovatsiooni keskustega;
 - e) haridus- ja koolitustegevust, sealhulgas spetsialistide, ettevõtjate, kõrgkoolilõpetajate ja üliõpilaste jaoks, eelkõige koostöimes riikliku ja piirkondliku tasandi algatustega, et arendada tiptasemel oskusi;
 - f) era- ja avaliku sektori spetsialistide, üliõpilaste ja ettevõtjate juurdepääsu töötlemisseadmetele ja katserajatistele;
 - g) sertifitseerimis- ja standardimistegevust;
 - h) Euroopa tarneahelate tugevdamist kogu liidus ettevõtjate, eelkõige VKEde ja iduettevõtjate laialdase kaasamise kaudu kosmoseprogrammi kõikidesse komponentidesse, eeskätt artikli 14 alusel, ning meetmete tugevdamist nende ettevõtjate konkurentsivõime toetamiseks üleilmsel tasandil.
2. Lõikes 1 osutatud tegevuste rakendamisel toetatakse vajadust arendada tärkava kosmosetööstusega liikmesriikide suutlikkust, et pakkuda kõikidele liikmesriikidele kosmoseprogrammis osalemiseks võrdset võimalust.

Artikkel 7

Kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide osalemine kosmoseprogrammis

1. Galileos, EGNOSes ja Copernicuses ning SWE ja NEOde alakomponendis, välja arvatud SST alakomponendis, võivad osaleda Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) liikmed, vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele.

Copernicuses ning SWE ja NEOde alakomponendis, välja arvatud SST alakomponendis, võivad osaleda järgmised riigid:

- a) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;

⁽³⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/694, millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240 (ELT L 166, 11.5.2021, lk 1).

b) Euroopa naabruspoliitika riigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes.

2. Vastavalt tingimustele, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 218 alusel sõlmitud erilepingus, mis käsitleb kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni osalemist liidu programmides, võivad

- a) Galileos ja EGNOSes osaleda lõike 1 teise lõigu punktides a ja b osutatud kolmandad riigid,
- b) GOVSATCOMis võivad osaleda EFTA liikmed, kes on ühtlasi EMP liikmed, ning lõike 1 teise lõigu punktides a ja b osutatud kolmandad riigid ning
- c) Galileos, EGNOSes, Copernicuses, GOVSATCOMis ning SWE ja NEOde alakomponendis, välja arvatud SST alakomponent, võivad osaleda lõikega 1 hõlmamata kolmandad riigid, ja rahvusvahelised organisatsioonid.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud erilepinguga

- a) tagatakse õiglane tasakaal liidu programmides osaleva kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni osamaksete ja saadava kasu vahel;
- b) määratakse kindlaks programmides osalemise tingimused, sealhulgas eri programmide osamaksete kalkulatsioon, ja halduskulud;
- c) ei anta kolmandale riigile ega rahvusvahelisele organisatsioonile liidu programmiga seoses otsustusõigust;
- d) on kindlustatud liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve.

Käesoleva lõike teise lõigu punktis b osutatud osamakseid käsitatakse vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise tuluna.

3. Kosmoseprogrammi komponentides või alakomponentides, välja arvatud SST alakomponent, võivad osaleda kolmandad riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid üksnes käesoleva artikli alusel, tingimusel et liidu ja selle liikmesriikide olulised julgeolekuhuvid on kaitstud, sealhulgas artikli 43 kohane salastatud teabe kaitse.

Artikkel 8

Kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide juurdepääs SST teenustele, GOVSATCOMi teenustele ja Galileo avalikule reguleeritud teenusele

1. Kolmandatel riikidel ja rahvusvahelistel organisatsioonidel võib olla juurdepääs GOVSATCOMi teenustele, kui

- a) nad sõlmivad ELi toimimise lepingu artikli 218 kohase lepingu, milles sätestatakse GOVSATCOMi teenustele juurdepääsu tingimused, ja
- b) nad järgivad käesoleva määruse artiklit 43.

2. Kolmandatel riikidel ja rahvusvahelistel organisatsioonidel, kelle peakorter ei asu liidus, võib olla juurdepääs artikli 55 lõike 1 punktis d osutatud SST teenustele, kui

- a) nad sõlmivad ELi toimimise lepingu artikli 218 kohase lepingu, milles sätestatakse sellistele SST teenustele juurdepääsu tingimused, ja
- b) nad järgivad käesoleva määruse artiklit 43.

3. Artikli 55 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud avalikult kättesaadavatele SST teenustele juurdepääsuks ei ole vaja sõlmida ELi toimimise lepingu artikli 218 kohast lepingut. Artikli 56 kohaselt on need teenused kättesaadavad potentsiaalsete kasutajate taotluse korral.

4. Kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide juurdepääsu Galileo avalikule reguleeritud teenusele reguleeritakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 1104/2011/EL⁽³⁹⁾ artikli 3 lõikega 5.

Artikkel 9

Omandiõigus ja varade kasutamine

1. Välja arvatud lõikes 2 sätestatud juhtudel on liit kogu kosmoseprogrammi komponentide raames loodud või arendatud materiaalse ja immateriaalse vara omanik. Sel eesmärgil tagab komisjon, et asjaomased lepingud ja muud kokkulepped, mis on seotud tegevusega, mille tulemuseks võib olla sellise vara loomine või arendamine, sisaldavad sätteid, millega tagatakse liidu omandiõigus asjaomasele varale.

2. Lõiget 1 ei kohaldata kosmoseprogrammi komponentide raames loodud või arendatud materiaalse ja immateriaalse vara suhtes, kui tegevus, mille tulemusel võidakse sellist vara luua või arendada

- a) toimub täielikult liidu rahastatavate toetuste või auhindade alusel,
- b) ei ole täielikult liidu rahastatud või
- c) on seotud ELi salastatud teavet hõlmavate avaliku reguleeritud teenuse vastuvõtjate või nende komponentide arendamise, tootmise või kasutamisega.

3. Komisjon tagab, et lepingud või muud kokkulepped sisaldavad käesoleva artikli lõikes 2 osutatud tegevusega seoses sätteid, millega nähakse ette asjaomase vara suhtes kohaldatav omandivorm, ja seoses käesoleva artikli lõike 2 punktiga c sisaldavad need sätet, mille kohaselt liit saab avaliku reguleeritud teenuse vastuvõtjaid kasutada kooskõlas otsusega nr 1104/2011/EL.

4. Komisjon püüab sõlmida kolmandate riikidega lepinguid või muid kokkuleppeid seoses järgmisega:

- a) olemasolevad omandiõigused kosmoseprogrammi komponentide raames loodud või arendatud materiaalsele ja immateriaalsele varale,
- b) omandiõiguse või litsentsi omandamine kosmoseprogrammi rakendamiseks vajalikule materiaalsele ja immateriaalsele varale.

5. Komisjon tagab asjakohase raamistiku alusel lõigetes 1 ja 2 osutatud ja liidu omandisse kuuluva materiaalse ja immateriaalse vara optimaalse kasutamise.

6. Eelkõige juhul, kui lõigetes 1 ja 2 osutatud vara koosneb intellektuaalsest omandist, teostab komisjon seda õigust võimalikult tõhusalt, võttes arvesse

- a) varade kaitsmise ja väärtustamise vajadust,
- b) kõikide asjaomaste sidusrühmade õigustatud huve,
- c) vajadust turgude ja uue tehnoloogia harmoonilise arengu järele ning
- d) vajadust kosmoseprogrammi komponentide pakutavate teenuste järjepidevuse järele.

Komisjon tagab eelkõige, et asjakohased lepingud ja muud kokkulepped sisaldavad võimalust anda intellektuaalne omand üle kolmandatele isikutele või anda sellega seotud litsentsid kolmandatele isikutele, sealhulgas intellektuaalomandi loojale, ning et kosmoseprogrammi amet võib seda õigust vabalt kasutada, kui seda on vaja tema käesoleva määruse kohaste ülesannete täitmiseks.

Artikli 28 lõikes 4 sätestatud finantsraampartnerluse lepingusse või artikli 32 lõikes 1 osutatud rahalist toetust käsitlevatesse lepingutesse lisatakse asjakohased sätteid, millega lubatakse intellektuaalomandit, millele on osutatud käesoleva lõike esimeses lõigus, kasutada ESA-l ja muudel volitatud üksustel, kui seda on vaja käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmiseks, ning sellise kasutamise tingimused.

⁽³⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta otsus nr 1104/2011/EL, mis käsitleb Galileo programmil põhineva globaalse satelliitnavigatsioonisüsteemi kaudu pakutava avalikule reguleeritud teenusele juurdepääsu võimaldamise korda (ELT L 287, 4.11.2011, lk 1).

*Artikkel 10***Tagatis**

1. Ilma et see piiraks õiguslikult siduvate sätetega kohaldatavaid kohustusi, pakutakse kosmoseprogrammi komponentide pakutavaid teenuseid, andmeid ja teavet ilma sõnaselgete või kaudsete tagatisteta nende kvaliteedi, täpsuse, kättesaadavuse, usaldusväärsuse, kiiruse või mis tahes otstarbeks sobilikkuse kohta.
2. Komisjon tagab, et nende teenuste, andmete ja teabe kasutajaid teavitatakse igakülselt lõikest 1.

II JAOTIS

OSALEMINE RAHASTAMISES JA EELARVEMECHANISMID*Artikkel 11***Eelarve**

1. Rahastamispakett kosmoseprogrammi rakendamiseks ja seonduvate riskide katmiseks ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 on 14,880 miljardit eurot jooksevhindades.

Esimeses lõigus esitatud summa jaotatakse järgmiste kulukategooriate vahel:

- a) Galileo ja EGNOS: 9,017 miljardit eurot;
- b) Copernicus: 5,421 miljardit eurot;
- c) kosmose olukorrast ülevaate saamine ja GOVSATCOM: 0,442 miljardit eurot.

2. Komisjon võib rahalisi vahendeid käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kulukategooriate vahel ümber jaotada kuni 7,5 % ulatuses kulukategooriatest, millele vahendeid eraldatakse, või kategooriatest, mille abil vahendeid eraldatakse. Komisjon võib rakendusaktidega rahalisi vahendeid käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kulukategooriate vahel ümber jaotada, kui selle käigus ületatakse kumulatiivselt 7,5 % sellest summast, mis on eraldatud sellele kulukategooriale, millele vahendeid eraldatakse või kategooriast, mille abil vahendeid eraldatakse. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Artikli 3 lõikes 2 sätestatud lisameetmeid, nimelt artiklites 5 ja 6 osutatud tegevusi, rahastatakse kosmoseprogrammi komponentidest.

4. Kosmoseprogrammide eraldatavatest liidu eelarveassigneeringutest rahastatakse kogu artiklis 4 osutatud eesmärkide täitmiseks vajalikku tegevust. Nendest kuludest võidakse katta järgmist:

- a) uuringud ja ekspertide kohtumised, eelkõige seoses ajalistest ja kulupiirangutest kinnipidamise hindamisega;
- b) teave ja teavitamine, sealhulgas liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamine, kui need on otseselt seotud käesoleva määruse eesmärkidega, eelkõige selleks, et luua koostoimet muu liidu poliitikaga;
- c) infotehnoloogiavõrgud, mille funktsioon on teabe töötlemine või vahetamine, ja komisjoni rakendatavad halduskorraldusmeetmed, sealhulgas julgeoleku valdkonnas rakendatavad meetmed;
- d) kosmoseprogrammi rakendamiseks antav tehniline ja haldusabi, nagu ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistoimingud, sealhulgas asutusesiseste infotehnoloogiasüsteemide jaoks antav abi.

5. Meetmete suhtes, mida rahastatakse kumulatiivselt liidu eri programmidest, korraldatakse ainult üks audit, mis hõlmab kõiki programme ja nende suhtes kohaldatavaid reegleid.

6. Kosmoseprogrammiga seotud ja pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitmele aastale.
7. Vahendid, mis on liikmesriikidele eraldatud eelarve jagatud täitmise raames, võib asjaomase liikmesriigi taotluse alusel kanda üle programmile ühissätete määruse artiklis 26 ette nähtud tingimustel. Neid vahendeid hallates täidab komisjon eelarvet otse finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti a alusel või kaudselt kõnealuse lõigu punkti c alusel. Kõnealuseid vahendeid kasutatakse asjaomaste liikmesriikide huvides.

Artikkel 12

Sihtotstarbeline tulu

1. Kosmoseprogrammi komponentide loodud tulu kantakse liidu eelarvesse ja seda kasutatakse tulu loonud komponendi rahastamiseks.
2. Liikmesriigid võivad anda kosmoseprogrammi komponendile täiendavat rahalist toetust lisaelementide hõlmamiseks, tingimusel et sellised lisaelemendid ei põhjusta asjaomase komponendi jaoks rahalist ega tehnilist koormust või viivitusi. Komisjon otsustab rakendusaktidega, kas nimetatud tingimused on täidetud. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.
3. Käesolevas artiklis osutatud täiendavat rahalist toetust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna kooskõlas finantsmääruse artikli 21 lõikega 2.

Artikkel 13

Rakendamine ja liidupoelse rahastamise vormid

1. Kosmoseprogrammi rakendatakse eelarve otsese täitmise korras vastavalt finantsmäärusele või eelarve kaudse täitmise korras koostöös finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punktis c osutatud asutustega.
2. Kosmoseprogrammist rahastamine võib toimuda ükskõik millises finantsmääruse kohases vormis, eelkõige toetuste, auhindade ja hangete kaudu. Rahastamine võib toimuda ka segarahastamistoimingutes kasutatavate rahastamisvahendite kaudu.
3. Kui Copernicuse eelarvet täidetakse eelarve kaudse täitmise korras, võib kohaldada nende üksuste hankelepingute sõlmimise korda, kellele on delegeeritud eelarve täitmise ülesanded, sellises ulatuses, nagu on lubatud finantsmääruse artiklitega 62 ja 154. Nimetatud hankelepingute sõlmimise korra vajalikud konkreetsed kohandused määratakse kindlaks vastavates rahalist toetust käsitlevates lepingutes.

III JAOTIS

FINANTSSÄTTED

I PEATÜKK

Hanked

Artikkel 14

Hangete suhtes kohaldatavad põhimõtted

1. Kosmoseprogrammi rakendamiseks lähtub avaliku sektori hankija hankemenetluses järgmistest põhimõtetest:

- a) soodustada kõikides liikmesriikides kõikjal liidus ja kogu tarneahela lõikes ettevõtjate, eelkõige iduettevõtjate, uute turuletulijate ning VKEde võimalikult laia ja avatud osalust, sealhulgas pakkujate sõlmitavate allhankelepingute puhul;
- b) tagada tõhus konkurents ja vältida võimaluse korral tuginemist ühele teenuseosutajale, eriti elutähtsate seadmete ja teenuste puhul, võttes arvesse tehnoloogilise sõltumatus ja teenuste järjepidevuse eesmärki;
- c) erandina finantsmääruse artiklist 167, kasutada vajaduse korral mitut tarneallikat, et tagada kosmoseprogrammi kõikide komponentide, nende kulude ja ajakava üle parem üldine kontroll;
- d) järgida põhimõtet tagada terves tööstustarnete ahelas avatud juurdepääs ja õiglane konkurents, mille aluseks on selgel ja õigeaegsel teabel põhinev pakkumine, kohaldatavate hankelepingute sõlmimise korda ja -menetlusi ning valiku- ja hindamiskriteeriume käsitleva ning muu asjaomase teabe selge esitamine, millega antakse võrdsed võimalused kõikidele potentsiaalsetele pakkujatele, sealhulgas VKEdele ja iduettevõtjatele;
- e) tugevdada liidu autonoomsust, eriti tehnoloogilisest aspektist;
- f) järgida kosmoseprogrammi komponentide turvalisusnõudeid ning aidata kaitsta liidu ja liikmeriikide olulisi julgeolekuhuviseid;
- g) edendada teenuse järjepidevust ja usaldusväarsust;
- h) täita asjakohaseid sotsiaalseid ja keskkonnakriteeriume.

2. Komisjonisisene hankeõukogu kontrollib kõigi kosmoseprogrammi komponentide hankemenetlust ja jälgib volitatud üksustele delegeeritud liidu eelarve lepingulist täitmist. Vajaduse korral kutsutakse kohale volitatud üksuste esindajad.

Artikkel 15

Tingimuslike osadega lepingud

1. Operatiivtoimingute ja taristuga seotud toimingute korral võib avaliku sektori hankija lepingu sõlmida tingimuslike osadega lepingu vormis vastavalt käesolevale artiklile.
2. Hankedokumentides täpsustatakse tingimuslike osadega lepingu eritingimused. Neis peab eelkõige olema kindlaks määratud lepingu ese, hind või hinna määramise kord ja töö tegemise, tarnete ja teenuse osutamise tingimused igas etapis.
3. Tingimuslike osadega leping hõlmab
 - a) fikseeritud osa, mille tulemuseks on kindel kohustus tagada lepinguliste tööde tegemine, kauba tarnimine või teenuste osutamine vastavas etapis, ja
 - b) üht või mitut osa, mis on tingimuslikud nii eelarve kui ka lepingu täitmise seisukohast.
4. Fikseeritud osa kohustused ja iga tingimusliku osa kohustused peavad moodustama ühtse terviku, võttes arvesse kõikide eelnevate ja järgnevate osade kohustusi.
5. Iga tingimusliku osa täitmine sõltub avaliku sektori hankija otsusest, millest töövõtjat on lepingu kohaselt teavitatud.

Artikkel 16

Tekkinud kulude hüvitamisel põhinevad lepingud

1. Avaliku sektori hankija võib lõikes 3 ette nähtud tingimustel otsustada sõlmida lepingu, mille alusel hüvitatakse tekkinud kulud kas täies ulatuses või osaliselt.
2. Tekkinud kulude hüvitamisel põhineva lepingu alusel makstav hind hõlmab

- a) kõiki selliseid otseseid kulusid, mis töövõtjal lepingu täitmisel tegelikult tekkisid, nagu kulud lepingu täitmiseks vajalikule tööjõule, materjalile, kulumaterjalile, seadmete ja taristu kasutusele;
- b) kaudseid kulusid;
- c) kindlaksmääratud kasumit ja
- d) asjade tarne või teenuse osutamise tähtaegade seotud eesmärkide täitmisel põhinevat asjakohast tulemustasu.

3. Avaliku sektori hankija võib otsustada sõlmida lepingu, mille alusel hüvitatakse tekkinud kulud kas täies ulatuses või osaliselt, kui lepingu täitmisega kaasneva ebakindluse tõttu on raske või ebakohane täpselt kindlaks määrata fikseeritud hinda, sest

- a) leping sisaldab väga keerulisi tingimusi või tingimusi, mis nõuavad uue tehnoloogia kasutamist, ja seega kaasneb märkimisväärne hulk tehnilisi riske, või
- b) lepingus käsitletava tegevusega tuleb operatiivpõhjustel alustada viivitamatult, kuigi fikseeritud hinda ei ole veel võimalik täpselt täies ulatuses kindlaks määrata kas oluliste riskide tõttu või sel põhjusel, et lepingu täitmine sõltub osaliselt muude lepingute täitmisest.

4. Tekkinud kulude hüvitamisel põhinevas lepingus määratakse kindlaks maksimumhind. Täielikku või osalist hüvitamist käsitleva lepingu maksimumhind on maksimaalne makstav hind. Hinda võib muuta kooskõlas finantsmääruse artikliga 172.

Artikkel 17

Allhanked

1. Selleks et ergutada uusi turuletulijaid, VKEid ja iduettevõtjaid ja nende piiriülest osalemist ning tagada võimalikult lai geograafiline kaetus, kaitstes samal ajal liidu autonoomsust, nõuab avaliku sektori hankija, et pakkuja sõlmiks lepingu mis tahes osa suhtes sobival tasandil läbiviidava konkurentsipõhise hanke alusel allhankelepingu ettevõtjaga, kes ei kuulu pakkuja kontserni.
2. Pakkuja põhjendab iga lõikes 1 osutatud nõudest tehtud erandit.
3. Lepingute puhul, mille väärtus on üle 10 miljoni euro, on avaliku sektori hankija eesmärk tagada, et lepingu väärtusest vähemalt 30 % kohta sõlmitakse eri tasanditel läbiviidava konkurentsipõhise hanke alusel allhankeleping ettevõtjaga, kes ei kuulu peatöövõtja kontserni, eelkõige selleks, et võimaldada VKEde piiriülest osalemist. Komisjon teavitab artikli 107 lõikes 1 osutatud komiteed selle eesmärgi täitmisest lepingute puhul, mis sõlmitakse pärast käesoleva määruse jõustumist.

II PEATÜKK

Toetused, auhinnad ja segarahastamistoimingud

Artikkel 18

Toetused ja auhinnad

1. Liit võib rahastada kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest, ilma et see piiraks kaasrahastamise põhimõtte kohaldamist.
2. Erandina finantsmääruse artikli 181 lõikest 6 võib vastutav eelarvevahendite käsutaja kindlaid määrasid kohaldades lubada rahastada või kohustada rahastama toetusesaaja kaudseid kulusid kuni 25 % ulatuses meetme rahastamiskõlblike otseste kulude kogusummast.
3. Erandina käesoleva artikli lõikest 2 võib kaudsed kulud deklareerida kindlasummaliste maksete vormis või ühikuhindade alusel, kui see on ette nähtud artiklis 100 osutatud tööprogrammiga.

4. Erandina finantsmääruse artiklist 204 ei ületa kolmandatele isikutele maksta võidava rahalise toetuse maksimumsumma 200 000 eurot.

Artikkel 19

Ühised toetuskonkursid

1. Komisjon või programmi raames volitatud üksus võib esitada ühise konkursikutse koos finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punktis c osutatud üksuste, asutuste või isikutega.
2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ühise konkursi korral
 - a) kohaldatakse finantsmääruse VIII jaotises osutatud reegleid,
 - b) osalevad hindamismenetluses iga poole nimetatud tasakaalustatud eksperdirühmad ja
 - c) järgivad hindamiskomisjonid finantsmääruse artiklit 150.
3. Toetuslepingus määratakse kindlaks intellektuaalomandi suhtes kohaldatav kord.

Artikkel 20

Toetused kommertskasutusele eelnevatele hangetele ja uuenduslike lahenduste hangetele

1. Meetmete hulka võivad kuuluda või nende esmane eesmärk võib olla kommertskasutusele eelnev hange või uuenduslike lahenduste hange, mille viivad läbi toetusesaajad, kes on avaliku sektori hankijad või võrgustiku sektori hankijad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide 2014/24/EL, ⁽⁴⁰⁾ 2014/25/EL ⁽⁴¹⁾ ja 2009/81/EÜ ⁽⁴²⁾ tähenduses.
2. Uuenduslike lahenduste hankemenetlus
 - a) peab vastama läbipaistvuse, mittediskrimineerimise, võrdse kohtlemise, usaldusväärse finantsjuhtimise ja proportsionaalsuse põhimõttele ning järgima konkurentsireegleid;
 - b) võib kommertskasutusele eelneva hanke puhul ette näha eritingimused, näiteks piiratakse hankemenetluse alla kuuluva tegevuse läbiviimise koht liikmesriikide ja kosmoseprogrammis osalevate kolmandate riikide territooriumiga;
 - c) võib ühe ja sama menetluse käigus lubada sõlmida mitu lepingut (hulgihange) ja
 - d) näeb ette hankelepingute sõlmimise pakkuja või pakkujatega, kes teeb/teevad parima hinna ja kvaliteedi suhtega pakkumise, tagades samal ajal huvide konflikti puudumise.
3. Kommertskasutusele eelneva hanke raames tulemused saanud töövõtjal on vähemalt tulemustega kaasnev intellektuaalomand. Avaliku sektori hankijatel on tasuta kasutusõigused vähemalt tulemuste kasutamiseks nende enda jaoks ja õigus anda või osalevatelt töövõtjatelt nõuda, et need annaksid kolmandatele isikutele lihtlitsentse, et nad saaksid õiglastel ja mõistlikel tingimustel kasutada tulemusi avaliku sektori hankija heaks, kuid ilma õigusetu anda all-litsentse. Kui töövõtja ei suuda kasutada tulemusi kommertseesmärkidel teatava aja jooksul pärast kommertskasutusele eelneva hanke toimumist, nagu on kindlaks määratud toetuslepingus, võib hankija nõuda tulemuste omandiõiguse üleandmist avaliku sektori hankijale.

⁽⁴⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

⁽⁴¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243).

⁽⁴²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76).

*Artikkel 21***Segarahastamistoimingud**

Kosmoseprogrammi kohased segarahastamistoimingud tehakse kooskõlas määruse (EL) 2021/523 ja finantsmääruse X jaotisega.

*III PEATÜKK***Muud finantsätted***Artikkel 22***Kumulatiivne ja alternatiivne rahastamine**

1. Meede, mis on saanud toetust kosmoseprogrammi alusel, võib saada toetust ka mõnest muust programmist, tingimusel et nendest toetustest ei kaeta samu kulusid. Asjaomase liidu programmi reegleid kohaldatakse vastavalt selle osa suhtes, millega on meedet toetanud. Kumulatiivne rahastamine ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblikke kogukulusid. Liidu eri programmidest saadud toetuse võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas dokumentidega, milles on sätestatud toetuse tingimused.

2. Meetmed, mis on saanud kosmoseprogrammi raames kvaliteedimärgise, võivad saada toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist või Euroopa Sotsiaalfond+ -ist kooskõlas ühissätete määruse artikli 73 lõikega 4, kui meetmed vastavad järgmistele kumulatiivsetele tingimustele:

- a) neid on hinnatud kosmoseprogrammi konkursikutse alusel;
- b) need vastavad kõnealuse konkursikutsega ette nähtud kvaliteedi miinimumnõuetele;
- c) neid ei saa rahastada kõnealuse konkursikutse alusel eelarvepiirangute tõttu;

*Artikkel 23***Ühishanked**

1. Lisaks finantsmääruse artikli 165 sätetele võivad komisjon ja kosmoseprogrammi amet korraldada ühiseid hankemenetlusi ESA või muude kosmoseprogrammi komponentide rakendamises osalevate rahvusvaheliste organisatsioonidega.

2. Finantsmääruse artikliga 165 ette nähtud hankelepingute sõlmimise korda kohaldatakse analoogia põhjal, tingimusel et igal juhul kohaldatakse liidu institutsioonide suhtes kohaldatavaid menetlusnorme.

*Artikkel 24***Rahastamiskõlblikkus- ja osalemistingimused liidu toimivate süsteemide turvalisuse, terviklikkuse ja vastupidavuse säilitamiseks**

1. Komisjon kohaldab lõikes 2 sätestatud rahastamiskõlblikkus- ja osalemistingimusi käesoleva jaotise kohaste hangete, toetuste ja auhindade suhtes, kui ta leiab, et see on vajalik ja asjakohane liidu toimivate süsteemide turvalisuse, terviklikkuse ja vastupidavuse säilitamiseks, võttes arvesse eesmärki edendada liidu strateegilist autonoomiat, eelkõige mis puudutab tehnoloogiat määrava tähtsusega tehnoloogiate ja väärtusahelate lõikes, säilitades samal ajal avatud majanduse.

Enne käesoleva lõike esimese lõigu kohaste rahastamiskõlblikkus- ja osalemistingimuste kohaldamist teavitab komisjon artikli 107 lõike 1 punktis e osutatud kosmoseprogrammi komiteed ning võtab võimalikult suurel määral arvesse liikmesriikide seisukohti nimetatud rahastamiskõlblikkus- ja osalemistingimuste kohaldamisala ja põhjendatuse kohta.

2. Rahastamiskõlblikkus- ja osalemistingimused on järgmised:

- a) rahastamiskõlbliku õigussubjekti asukoht on liikmesriigis ja selle juhtimisstruktuur asub kõnealuses liikmesriigis,
- b) rahastamiskõlblik õigussubjekt kohustub ellu viima kõiki asjakohaseid tegevusi ühes või mitmes liikmesriigis ning
- c) rahastamiskõlblik õigussubjekt ei ole kolmanda riigi või kolmanda riigi üksuse kontrolli all.

Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „kontroll“ võimet otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu.

Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „juhtimisstruktuur“ õigussubjekti organit, mis on määratud vastavalt riigisisesele õigusele ja mis asjakohasel juhul annab aru tegevjuhile või muule võrreldava otsustusõigusega isikule ning millele on antud volitused õigussubjekti strateegia, eesmärkide ja üldise suuna määramiseks, ning mis teeb järelevalvet ja seiret juhtkonna otsuste tegemise üle.

3. Komisjon võib loobuda lõike 2 esimese lõigu punktis a või b sätestatud tingimuste kohaldamisest konkreetse õigussubjekti suhtes, tehes seda hindamise alusel, mis põhineb järgmistel kumulatiivsetel kriteeriumidel:

- a) liikmesriikides ei ole kergesti kättesaadavaid alternatiive konkreetse tehnoloogia, kaupade või teenuste jaoks, mis on vajalikud lõikes 1 osutatud tegevusteks;
- b) õigussubjekti asukoht on riigis, mis on EMP või EFTA liige ja mis on sõlminud liiduga artiklis 7 osutatud rahvusvahelise lepingu, nimetatud riigis asub õigussubjekti juhtimisstruktuur ja hanke, toetuse või auhinnaga seotud tegevus toimub kõnealuses riigis või ühes või mitmes sellises riigis, ning
- c) võetakse piisavaid meetmeid, et tagada artikli 43 kohane ELi salastatud teabe kaitse ning kosmoseprogrammi komponentide, nende toimimise ja teenuste terviklikkus, turvalisus ja vastupidavus.

Erandina käesoleva lõike esimese lõigu punktist b võib komisjon loobuda lõike 2 esimese lõigu punktis a või b sätestatud tingimuste kohaldamisest sellises kolmandas riigis asuva õigussubjekti suhtes, mis ei ole EMP või EFTA liige, kui EMP või EFTA liikmeks olevates riikides ei ole kergesti kättesaadavaid alternatiive ning esimese lõigu punktides a ja c sätestatud tingimused on täidetud.

4. Komisjon võib loobuda lõike 2 esimese lõigu punktis c sätestatud tingimuse kohaldamisest, kui liikmesriigis asuv õigussubjekt esitab järgmised tagatised:

- a) õigussubjekti üle ei tehta kontrolli viisil, mis takistab või piirab tema suutlikkust
 - i) viia läbi hanget, anda toetust või auhinda ja
 - ii) saavutada tulemusi, eelkõige aruandluskohustuse kaudu;
- b) kontrolliv kolmas riik või kolmanda riigi üksus kohustub hoiduma õigussubjekti suhtes kontrolliõiguse kasutamisest või aruandluskohustuse kehtestamisest seoses hanke, toetuse või auhinnaga ning
- c) õigussubjekt järgib artikli 34 lõiget 7.

5. Õigussubjekti asukohaliikmesriigi pädevad asutused hindavad, kas õigussubjekt täidab lõike 3 punktis c sätestatud kriteeriume ja esitab lõikes 4 osutatud tagatised. Komisjon järgib seda hinnangut.

6. Komisjon esitab artikli 107 lõike 1 punktis e osutatud kosmoseprogrammi komiteele

- a) käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rahastamiskõlblikkus- ja osalemistingimuste kohaldamisala,
- b) käesoleva artikli kohaste loobumiste üksikasjad ja põhjendused ning

c) hinnangu, mis oli aluseks käesoleva artikli lõigete 3 ja 4 kohasele loobumisele, avaldamata seejuures tundlikku äriteavet.

7. Lõikes 2 sätestatud tingimused, lõikes 3 sätestatud kriteeriumid ja lõikes 4 sätestatud tagatised lisatakse vastavalt vajadusele hankeid, toetusi või auhindu käsitlevatesse dokumentidesse ning hangete puhul kohaldatakse neid sõlmitava lepingu kogu kehtivusaja jooksul.

8. Käesoleva artikliga ei piirata otsuse nr 1104/2011/EL ja komisjoni 15. septembri 2015. aasta delegeeritud otsuse, ⁽⁴³⁾ määruse (EL) 2019/452, otsuse 2013/488/EL ja otsuse (EL, Euratom) 2015/444 kohaldamist ega liikmesriikide teostatavat julgeolekukontrolli seoses õigussubjektidega, kes osalevad tegevuses, mis nõuab juurdepääsu ELi salastatud teabele vastavalt kohaldatavatele riigisisestele õigusnormidele.

Kui käesoleva artikli kohaldamisest tulenevad lepingud on salastatud, ei tohi komisjoni vastavalt lõikele 1 kohaldatavate rahastamiskõlblikkus- ja osalemistingimustega piirata riiklike julgeolekuasutuste pädevust.

Käesoleva artikli alusel ei tohi sekkuda liikmesriigis kehtivasse töötlemisloa ja salastatud teabe juurdepääsu loa saamise menetlusse, seda muuta ega minna sellise menetlusega vastuollu.

Artikkel 25

Liidu finantshuvide kaitse

Kui kolmas riik osaleb kosmoseprogrammis rahvusvahelise lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel või muu õigusakti alusel, annab kolmas riik vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikoja vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. OLAFi puhul hõlmavad need õigused õigust korraldada juurdlust, sealhulgas teha kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud määruses (EL, Euratom) nr 883/2013.

IV JAOTIS

KOSMOSEPROGRAMMI JUHTIMINE

Artikkel 26

Juhtimise põhimõtted

Kosmoseprogrammi juhtimise aluseks on järgmised põhimõtted:

- ülesannete ja vastutuse selge jaotus kosmoseprogrammi iga komponendi ja meetme rakendamises osalevate üksuste, eelkõige liikmesriikide, komisjoni, kosmoseprogrammi ameti, ESA ja EUMETSATi vahel, võttes aluseks iga üksuse pädevuse ning vältides ülesannete ja vastutuse kattumist;
- vajaduse korral juhtimisstruktuuri asjakohasus kosmoseprogrammi iga komponendi ja meetme konkreetsete vajaduste suhtes;
- tugev kontroll kosmoseprogrammi üle, sealhulgas kulude, ajakava ja tulemuslikkuse range järgimine kõigi üksuste poolt oma rolli ja ülesannete piires ning kooskõlas käesoleva määrusega;
- läbipaistev ja kulutõhus haldamine;
- teenuste järjepidevus ja vajalik taristu järjepidevus, sealhulgas kaitse asjaomaste ohtude eest;

⁽⁴³⁾ Komisjoni 15. septembri 2015. aasta delegeeritud otsus, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust nr 1104/2011/EL ühiste miinimumstandardite osas, mida PRSi eest vastutavad pädevad asutused peavad järgima (C(2015) 6123).

- f) kosmoseprogrammi komponentide pakutavate andmete, teabe ja teenuste kasutajate vajaduste ning teaduse ja tehnoloogia seonduva arengu süsteemne ja struktureeritud arvessevõtmine;
- g) pidev püüe riske ohjata ja vähendada.

Artikkel 27

Liikmesriikide roll

1. Liikmesriigid võivad kosmoseprogrammis osaleda. Kosmoseprogrammis osalevad liikmesriigid jagavad oma tehnilist pädevust ja oskusteavet ning annavad abi, eriti ohutuse ja julgeoleku valdkonnas, ning vajaduse ja võimaluse korral andes liidu käsutusse oma valduses või territooriumil asuvad andmed, teabe, teenused ja taristu, sealhulgas tagades tõhusa ja takistusteta juurdepääsu Copernicuse *in situ*-andmetele nende kasutamiseks ning tehes komisjoniga koostööd, et parandada kosmoseprogrammi jaoks vajalike Copernicuse *in situ*-andmete kättesaadavust, võttes arvesse kohaldatavaid litsentse ja kohustusi.
2. Komisjon võib rahalist toetust käsitlevate lepingute alusel delegeerida liikmesriikide organisatsioonidele eriülesanded, kui asjaomane liikmesriik on sellised organisatsioonid määranud. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu rahalist toetust käsitlevate lepingute kohta käivad otsused. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.
3. Teatavatel igakülgsetel põhjendatud asjaoludel võib kosmoseprogrammi amet artiklis 29 osutatud ülesannete puhul delegeerida rahalist toetust käsitlevate lepingute alusel eriülesanded liikmesriikide organisatsioonidele, kui asjaomane liikmesriik on need organisatsioonid määranud.
4. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada kosmoseprogrammi tõrgeteta toimimine, sealhulgas aidates asjakohasel tasandil kaitsta kosmoseprogrammi jaoks vajalikke sagedusi.
5. Liikmesriigid ja komisjon võivad teha koostööd, et laiendada kosmoseprogrammi komponentide pakutavate andmete, teabe ja teenuste kasutuselevõttu.
6. Liikmesriikide poolt artikli 107 lõikes 6 osutatud kasutajate foorumile antav panus peab võimaluse korral põhinema riigi tasandil toimival süstemaatilisel ja kooskõlastatud konsulteerimisel lõppkasutajate kogukonnaga, eelkõige seoses Galileo, EGNOS ja Copernicusega.
7. Liikmesriigid ja komisjon teevad koostööd, et arendada välja kosmosesüsteemide kasutuselevõtuks vajalik Copernicuse *in situ*-komponent ja maapealsed kalibreerimisteenused ning hõlbustada Copernicuse *in situ*-andmete ja võrdlusandmete täiel määral kasutamist, võttes aluseks olemasoleva suutlikkuse.
8. Julgeoleku valdkonnas täidavad liikmesriigid artikli 34 lõikes 6 osutatud ülesandeid.

Artikkel 28

Komisjoni roll

1. Komisjon kannab kosmoseprogrammi rakendamise eest üldist vastutust, sealhulgas julgeoleku valdkonnas, ilma et see piiraks liikmesriikide eesõigusi riikliku julgeoleku valdkonnas. Komisjon määrab kooskõlas käesoleva määrusega ja vastavalt kasutajaõuetele kindlaks kosmoseprogrammi prioriteedid ja pika perspektiivi arengusuunad ning jälgib selle rakendamist, ilma et see piiraks muud liidu poliitikat.
2. Komisjon haldab kosmoseprogrammi iga komponenti või alakomponenti, mis ei ole delegeeritud mõnele muule üksusele, eelkõige GOVSATCOMi, NEOde alakomponenti, SWE alakomponenti ja artikli 55 lõike 1 punktis d osutatud tegevusi.

3. Komisjon tagab ülesannete ja vastutuse selge jaotuse kosmoseprogrammis osalevate üksuste vahel ja koordineerib nende üksuste tegevust. Komisjon tagab ka, et kõik kosmoseprogrammi rakendamisega seotud volitatud üksused kaitsevad liidu huve, tagavad liidu rahaliste vahendite usaldusväärse haldamise ning järgivad finantsmäärust ja käesolevat määrust.
4. Komisjon sõlmib kosmoseprogrammi ametiga ja 2004. aasta raamkokkulepet arvesse võttes ESAGA finantsraam-partnerluse lepingu, mis on sätestatud finantsmääruse artiklis 130.
5. Kui see on vajalik kosmoseprogrammi tõrgeteta toimimiseks ja kosmoseprogrammi komponentide pakutavate teenuste sujuvaks osutamiseks, määrab komisjon rakendusaktidega kindlaks kosmoseprogrammi komponentide ja nende pakutavate teenuste rakendamiseks ja arendamiseks vajalikud tehnilised- ja tegevusnõuded, olles kõigepealt konsulteerinud kasutajatega, sealhulgas artikli 107 lõikes 6 osutatud kasutajate foorumi kaudu, ja muude sidusrühmadega. Tehniliste- ja tegevusnõuete kindlaksmääramisel peab komisjon vältima üldise turbeastme alandamist ja täitma tingimata tagasiühilduvuse nõuet.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

6. Ilma et see piiraks kosmoseprogrammi ameti või muude volitatud üksuste ülesandeid, tagab komisjon, et kosmoseprogrammi komponentide pakutavate andmete ja teenuste kasutuselevõttu ja kasutamist avalikus ja erasektoris edendatakse ja maksimeeritakse, sealhulgas toetades nende teenuste ja kasutajasõbralike liideste asjakohast arendamist ning soodustades pikas perspektiivis stabiilset keskkonda. Ta arendab asjakohast koostöötet kosmoseprogrammi eri komponentide rakenduste vahel. Ta tagab kosmoseprogrammi ja muude liidu meetmete ja programmide vastastikuse täiendavuse, järjepidevuse, koostoime ja seosed.
7. Kui see on asjakohane, tagab komisjon kosmoseprogrammi raames toimuva tegevuse sidususe liidu, liikmesriikide või rahvusvahelisel tasandil toimuva kosmosevaldkonna tegevusega. Ta ergutab liikmesriikidevahelist koostööd ja kui see on kosmoseprogrammi jaoks asjakohane, hõlbustab nende kosmosevaldkonna tehnoloogilise suutlikkuse ja arengu omavahel vastavusse viimist. Selleks teeb komisjon vajaduse korral ja nende pädevusvaldkonnas koostööd kosmoseprogrammi ameti ja ESAGA.
8. Komisjon teavitab artiklis 107 osutatud kosmoseprogrammi komiteed hankemenetluste vahe- ja lõplikest hindamistulemustest ning avaliku ja erasektori üksustega sõlmitavatest lepingutest, sealhulgas allhankelepingutest.

Artikkel 29

Kosmoseprogrammi ameti roll

1. Kosmoseprogrammi ametil on järgmised ülesanded:
 - a) tagada turvalisuse akrediteerimise nõukogu kaudu kosmoseprogrammi kõikide komponentide turvalisuse akrediteerimine kooskõlas V jaotise II peatükiga;
 - b) täita artikli 34 lõigetes 3 ja 5 osutatud muid ülesandeid;
 - c) tegeleda Galileo ja EGNOSe pakutavate teenustega seotud kommunikatsiooni, turuarendus- ja edendustegevusega, eelkõige mis puudutab levikut turul ja kasutajate vajaduste kooskõlastamist;
 - d) tegeleda Copernicuse pakutavate andmete, teabe ja teenustega seotud kommunikatsiooni, turuarendus- ja edendustegevusega, ilma et see piiraks teiste volitatud üksuste ja komisjoni tegevust;
 - e) pakkuda komisjonile eksperditeadmisi, sealhulgas kosmoseteenuste sektori teadusuuringute prioriteetide ettevalmistamiseks.

2. Komisjon delegeerib kosmoseprogrammi ametile järgmised ülesanded:
 - a) hallata EGNOSe ja Galileo kasutamist, nagu on sätestatud artiklis 44;
 - b) koordineerida üldiselt GOVSATCOMi kasutajatega seotud aspekte tihedas koostöös liikmesriikide, asjaomaste liidu ametite, Euroopa välis teenistuse ja muude üksustega kriisiohjemeissioonide ja -operatsioonide elluviimiseks;
 - c) rakendada meetmeid, mis on seotud kosmoseprogrammi komponentidel põhinevate selliste kosmoseteenuste sektori rakenduste arendamisega, nagu Galileo, EGNOSe ja Copernicuse esitatud andmetel ja pakutud teenustel põhinevad põhiosad ja integreeritud rakendused, sealhulgas juhul, kui sellisele tegevusele on eraldatud rahalised vahendid programmi „Euroopa horisont“ raames või kui see on vajalik, et täita artikli 4 lõike 1 punktis b osutatud eesmärgid;
 - d) võtta meetmeid, mis on seotud kosmoseprogrammi muude komponentide kui Galileo ja EGNOSe esitatavate andmete ja teabe ja pakutavate teenuste kasutuselevõetuga, ilma et see mõjutaks Copernicuse tegevust ja Copernicuse teenuseid, mis on delegeeritud teistele üksustele;
 - e) artiklis 6 osutatud konkreetsete meetmed.
3. Komisjon võib artikli 102 lõikes 5 osutatud hindamise alusel delegeerida kosmoseprogrammi ametile muid ülesandeid, kui need ei dubleeri teiste volitatud üksuste tegevust kosmoseprogrammi raames ja juhul, kui nende eesmärk on suurendada kosmoseprogrammi meetmete tõhusust.
4. Kosmoseprogrammi ametile tegevuse delegeerimisel tagatakse selleks vajalikud rahalised, inim- ja haldusressursid.
5. Erandina finantsmääruse artikli 62 lõikest 1 ja olenevalt komisjoni hinnangust liidu huvide kaitse kohta võib kosmoseprogrammi amet rahalist toetust käsitlevate lepingutega delegeerida konkreetse tegevuse teistele üksustele vastavalt nende pädevusele ja komisjoni suhtes kohaldatavatel eelarve kaudse täitmise tingimustel.

Artikkel 30

ESA roll

1. Tingimusel, et liidu huvid on kaitstud, delegeeritakse ESA-le järgmised ülesanded:
 - a) Copernicuse osas:
 - i) koordineerida kosmosekomponenti ning rakendada ja edasi arendada kosmosekomponenti;
 - ii) projekteerida, arendada ja ehitada Copernicuse kosmosetaristut, sealhulgas selle käitamine ning seotud hanked, välja arvatud juhul, kui seda teevad muud üksused, ning
 - iii) kohasel juhul võimaldada juurdepääs kolmandatelt isikutelt pärinevatele andmetele;
 - b) Galileo ja EGNOSe osas: arendada süsteeme, projekteerida ja arendada maapealse segmendi osi ning satelliite, sealhulgas katsetamine ja valideerimine;
 - c) kõigi kosmoseprogrammi komponentide osas: tegeleda oma pädevusvaldkondades kosmosetaristu sektoriga seotud teadus- ja arendustegevusega.
2. Komisjoni hinnangu alusel võib ESA-le delegeerida muid ülesandeid vastavalt kosmoseprogrammi vajadustele, kui need ülesanded ei dubleeri teiste volitatud üksuste tegevust kosmoseprogrammi raames ja kui ülesannete eesmärk on suurendada kosmoseprogrammi meetmete tõhusust.
3. Ilma et see piiraks artiklis 31 sätestatud finantsraampartnerluse lepingu kohaldamist, võib komisjon või kosmoseprogrammi amet taotleda ESA-lt vastastikku kokku lepitud tingimustel neile käesoleva määrusega antud ülesannete täitmiseks vajalikke tehnilisi eksperditeadmisi ja teavet.

Artikkel 31

Finantsraampartnerluse leping

1. Artikli 28 lõikes 4 osutatud finantsraampartnerluse lepingus
 - a) määratakse selgelt kindlaks komisjoni, kosmoseprogrammi ameti ja ESA ülesanded, vastutus ja kohustused seoses kosmoseprogrammi iga komponendiga ning vajaminevad koordineerimis- ja kontrollimehhanismid;
 - b) nõutakse, et ESA kohaldaks liidu julgeolekureegleid, mis on esitatud liidu, selle institutsioonide ja ametite ning ESA vahel sõlmitud julgeolekukokkulepetes, eelkõige seoses salastatud teabe töötlemisega;
 - c) nähakse ette ESA-le eraldatavate rahaliste vahendite haldamise tingimused, eelkõige avaliku hanke tingimused, sealhulgas liidu hankelepingute sõlmimise korra kohaldamine liidu nimel hankimisel või volitatud üksuse kohta käivate sätete kohaldamine kooskõlas finantsmääruse artikliga 154; eelarve täitmise kord; oodatavad tulemused, mida mõõdetakse tulemusnäitajate alusel; meetmed, mida kohaldatakse lepingute kulude, ajakava või tulemuste seisukohast puuduliku või petturliku täitmise korral; samuti kommunikatsioonistrateegia ning materiaalse ja immateriaalse vara omandiõigust reguleerivad normid; need tingimused peavad olema kooskõlas käesoleva määruse III ja V jaotise ja finantsmäärusega;
 - d) nõutakse, et kui kosmoseprogrammi amet või ESA loob finantsraampartnerluse lepingu alusel toimuvaks hankeks pakkumuste hindamise komisjoni, osalevad komisjoni ja vajaduse korral ka muu volitatud üksuse eksperdid pakkumuste hindamise komisjoni koosolekul. Selline osalemine ei mõjuta pakkumuste hindamise komisjoni tehnilist sõltumatust;
 - e) nähakse ette seire- ja kontrollimeetmed, mis hõlmavad eelkõige
 - i) kulude prognoosimise korda,
 - ii) komisjoni, või kui see on asjakohane, kosmoseprogrammi ameti süstemaatilist teavitamist kuludest ja ajakavast ning
 - iii) kavandatud eelarve, tulemuslikkuse ja ajakava puhul esineva kõrvalekalde korral rakendatavaid parandusmeetmeid, millega tagatakse ülesannete täitmine eraldatud eelarve piires;
 - f) määratakse kindlaks põhimõtted, mis reguleerivad ESA-le iga kosmoseprogrammi komponendi eest makstavat tasu, mis on vastavuses meetmete rakendamise tingimustega, võttes igakülselt arvesse kriisiolukordi ja ebakindlaid olukordi, ning asjakohasel juhul tulemuspõhine; see tasu katab üksnes üldkulusid, mis ei ole seotud ESA-le liidu poolt delegeeritud tegevusega;
 - g) nähakse ette, et ESA võtab asjakohased meetmed, et tagada liidu huvide kaitse ja täita käesoleva määruse kohaldamiseks komisjoni võetud otsuseid iga kosmoseprogrammi komponendi kohta.
2. Komisjon teeb finantsraampartnerluse lepingu kohta otsuse rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega. Euroopa Parlamenti ja nõukogu teavitatakse täielikult finantsraampartnerluse lepingust aegsasti enne selle sõlmimist ja selle rakendamist.
3. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud finantsraampartnerluse lepingu alusel delegeeritakse rahalist toetust käsitlevate lepingutega kosmoseprogrammi ametile artikli 29 lõigetes 2 ja 3 osutatud ülesanded ja ESA-le artikli 30 lõikes 1 osutatud ülesanded. Komisjon võtab rahalist toetust käsitleva otsuse vastu rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega. Euroopa Parlamenti ja nõukogu teavitatakse täielikult rahalist toetust käsitlevatest lepingutest aegsasti enne nende sõlmimist ja nende rakendamist.

*Artikkel 32***EUMETSATi ja muude üksuste roll**

1. Komisjon võib rahalist toetust käsitlevate lepingutega usaldada järgmiste ülesannete täitmise täielikult või osaliselt muudele kui artiklites 29 ja 30 nimetatud üksustele:
 - a) Copernicuse kosmosetaristu või selle osade ajakohastamine, käitamise ettevalmistamine ja käitamine ning, kui see on asjakohane, toetavate missioonide kaudu saadud andmetele juurdepääsu haldamine, mille võib delegerida EUMETSATile;
 - b) Copernicuse teenuste või nende osade rakendamine, mille võib delegerida asjaomastele ametitele, asutustele, organitele või organisatsioonidele, nagu Euroopa Keskkonnaamet, Frontex, Euroopa Meresõiduohutuse Amet, SATCEN ja Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskus; kõnealustele ametitele, asutustele, organitele või organisatsioonidele delegeeritud ülesandeid täidetakse liidus asuvates asukohtades; amet, asutus, organ või organisatsioon, kes juba annab talle delegeeritud ülesanded üle liidule, võib jätkata nende ülesannete täitmist väljaspool liitu asuvas kohas piiratud ajavahemiku jooksul, mis lõpeb hiljemalt 31. detsembril 2023.
2. Selliste volitatud üksuste valiku kriteeriumide puhul võetakse eelkõige arvesse üksuste suutlikkust tagada toimingute järjepidevus, ja kui see on asjakohane, turvalisus, nii et kosmoseprogrammi tegevus ei katkeks.
3. Võimaluse korral peavad käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rahalist toetust käsitlevate lepingute tingimused olema kooskõlas artikli 31 lõikes 1 osutatud finantsraampartnerluse lepingu tingimustega.
4. Kosmoseprogrammi komiteega konsulteeritakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rahalist toetust käsitleva lepingu kohta käiva otsuse tegemisel vastavalt artikli 107 lõikes 2 sätestatud nõuandemenetlusele. Kosmoseprogrammi komiteed teavitatakse eelnevalt rahalist toetust käsitlevatest lepingutest, mille liit, keda esindab komisjon, sõlmib käesoleva artikli lõikes 1 osutatud üksustega.

V JAOTIS

KOSMOSEPROGRAMMI TURVALISUS

I PEATÜKK

Kosmoseprogrammi turvalisus*Artikkel 33***Turvalisuse põhimõtted**

Kosmoseprogrammi turvalisuse aluseks on järgmised põhimõtted:

- a) võetakse arvesse liikmesriikide kogemusi turvalisuse valdkonnas ja juhindutakse nende parimatest tavadest;
- b) kohaldatakse nõukogu ja komisjoni julgeolekureegleid, millega muu hulgas nähakse ette operatiivülesannete ja akrediteerimisega seotud ülesannete eraldamine.

*Artikkel 34***Turvalisuse juhtimine**

1. Komisjon tagab oma pädevuse piires ja kosmoseprogrammi ameti toetusel kõrgetasemelise turvalisuse, eelkõige seoses järgmisega:

- a) nii maapealse kui ka kosmosetaristu kaitse ja teenuste osutamine, eelkõige füüsiliste ja küberrünnete vastu, sealhulgas sekkumine andmevoogudesse;
- b) tehnosiirde kontroll ja haldamine;
- c) saadud oskuste ja kogutud vajaliku oskusteabe arendamine ja hoidmine liidus;
- d) tundliku salastamata teabe ja salastatud teabe kaitse.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaldamiseks tagab komisjon, et iga kosmoseprogrammi komponendi kohta tehakse riski- ja ohuanalüüs. Kõnealuse analüüsi põhjal määrab komisjon rakendusaktidega 2023. aasta lõpuks kindlaks kosmoseprogrammi iga komponendiga seotud üldised turvalisusnõuded. Seejuures võtab komisjon arvesse kõnealuste nõuete mõju asjaomase komponendi sujuvale toimimisele, eelkõige kuludele, riskijuhtimisele ja ajakavale, ning tagab, et ei vähendata turvalisuse üldist taset ega kahjustata kõnealusel komponendil põhinevate olemasolevate seadmete toimimist, ja võtab arvesse küberturvalisuse riske. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Pärast käesoleva määruse jõustumist edastab komisjon nende rakendusaktide soovitusliku loetelu, mis tuleb esitada kosmoseprogrammi komitee julgeolekukoosseisule ja mida komitee kõnealune koosseis arutab. Loetelule lisatakse nimetatud rakendusaktide esitamise soovituslik ajakava.

3. Kosmoseprogrammi komponendi haldamise eest vastutav üksus vastutab asjaomase komponendi talitluskindluse eest ning teeb sel eesmärgil riski- ja ohuanalüüsi ja kõik vajalikud toimingud, et tagada kõnealuse komponendi turvalisus ja seda jälgida, eelkõige määrab kindlaks tehnilised kirjeldused ja operatiivmeetmed ning jälgib nende kooskõla käesoleva artikli lõikes 2 osutatud üldiste turvalisusnõuetega. Artikli 29 kohaselt on Galileo ja EGNOS puhul selleks üksuseks kosmoseprogrammi amet.

4. Komisjon määrab vajaduse korral riski- ja ohuanalüüsi põhjal kindlaks struktuuri turvalisuse jälgimiseks ja otsuse (ÜVJP) 2021/698 raames välja töötatud juhiste järgimiseks. Struktuur toimib kooskõlas lõikes 2 osutatud turvalisusnõuetega. Galileo puhul on selleks struktuuriks Galileo turvaseirekeskus.

5. Kosmoseprogrammi amet

- a) tagab kosmoseprogrammi kõikide komponentide turvalisuse akrediteerimise vastavalt käesoleva jaotise II peatükile ning ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust;
- b) tagab Galileo turvaseirekeskuse toimimise käesoleva artikli lõikes 2 osutatud nõuete ja otsuse (ÜVJP) 2021/698 kohaldamisalas välja töötatud juhiste kohaselt;
- c) täidab talle otsuse nr 1104/2011/EL alusel määratud ülesandeid;
- d) jagab komisjoniga oma tehnilist oskusteavet ja annab talle teavet, mida ta vajab tema ülesannete täitmiseks käesoleva määruse kohaselt.

6. Et tagada sellise maapealse taristu kaitse, mis on käesoleva kosmoseprogrammi lahutamatu osa, ja mis asub liikmesriikide territooriumil, liikmesriigid

- a) võtavad meetmed, mis on vähemalt samaväärsed nende meetmetega, mida on vaja selleks, et
 - i) kaitsta Euroopa elutähtsat taristut nõukogu direktiivi 2008/114/EÜ⁽⁴⁴⁾ tähenduses, ja
 - ii) kaitsta nende oma riiklikku elutähtsat taristut;
- b) täidavad käesoleva määruse artiklis 42 osutatud turvalisuse akrediteerimise ülesandeid.

7. Kosmoseprogrammis osalevad üksused võtavad kõik vajalikud meetmed, sealhulgas riskianalüüsiga kindlaks tehtud küsimusi arvestades, et tagada kosmoseprogrammi turvalisus.

⁽⁴⁴⁾ Nõukogu 8. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/114/EÜ Euroopa elutähtsate infrastruktuuride identifitseerimise ja määramise ning nende kaitse parandamise vajaduse hindamise kohta (ELT L 345, 23.12.2008, lk 75).

*Artikkel 35***Kasutusele võetud süsteemide ja teenuste turvalisus**

Alati kui süsteemide tegevus võib mõjutada liidu või selle liikmesriikide julgeolekut, kohaldatakse menetlusi, mis on sätestatud otsuses (ÜVJP) 2021/698.

*II PEATÜKK***Turvalisuse akrediteerimine***Artikkel 36***Turvalisuse akrediteerimise asutus**

Kosmoseprogrammi ameti sees loodud turvalisuse akrediteerimise nõukogu on kosmoseprogrammi kõikide komponentide turvalisuse akrediteerimise asutus.

*Artikkel 37***Turvalisuse akrediteerimise üldpõhimõtted**

Kosmoseprogrammi iga komponendi turvalisuse akrediteerimise toimingud viiakse läbi kooskõlas järgmiste põhimõtetega:

- a) turvalisuse akrediteerimise toimingud ja otsused tehakse liidu ja liikmesriikide julgeoleku eest ühiselt vastutades;
- b) tehakse jõupingutusi selleks, et turvalisuse akrediteerimise nõukogu otsused võetaks vastu konsensuse alusel;
- c) turvalisuse akrediteerimise toiminguid tehakse riskihindamise ja -juhtimise lähenemisviisi kasutades, analüüsides komponendi turvalisust ohustavaid riske ning riskide leevendamiseks võetavate meetmete mõju kuludele või ajakavale, võttes arvesse eesmärki mitte vähendada kõnealuse komponendi turvalisuse üldist taset;
- d) turvalisuse akrediteerimise nõukogu turvalisuse akrediteerimise otsused töötavad välja ja teevad asjatundjad, kellel on keerukate süsteemide akrediteerimise valdkonnas nõuetekohane kvalifikatsioon, kes on läbinud nõutaval tasemel julgeolekukontrolli ning kes tegutsevad erapooletult;
- e) tehakse jõupingutusi, et konsulteerida kõigi asjaomaste osalistega, kes on seotud kõnealuse komponendi turvalisuse küsimustega;
- f) turvalisuse akrediteerimise toiminguid teevad kõik komponendi asjaomased sidusrühmad vastavalt turvalisuse akrediteerimise strateegiale, piiramata sellega komisjoni rolli;
- g) turvalisuse akrediteerimise nõukogu turvalisuse akrediteerimise otsused, mis on tehtud kõnealuse nõukogu turvalisuse akrediteerimise strateegias kindlaks määratud protsessi kohaselt, peavad põhinema kohalikel turvalisuse akrediteerimise otsustel, mille on vastu võtnud liikmesriikide vastavad turvalisuse akrediteerimise asutused;
- h) pidev, läbipaistev ja täiesti arusaadav seireprotsess tagab, et komponendi turvariskid on teada, et määratakse kindlaks turvameetmed vähendamaks selliseid riske liidu ja liikmesriikide julgeolekuvajadusi ja komponendi tõrgeteta toimimist silmas pidades vastuvõetava tasemeni, ning et kõnealuseid meetmeid kohaldatakse kooskõlas süvakaitse põhimõttega. Selliste meetmete tõhusust hinnatakse pidevalt. Turvariskide hindamise ja haldamisega seotud protsessi viivad läbi komponendi sidusrühmad ühiselt järkjärgulise protsessina;
- i) turvalisuse akrediteerimise nõukogu teeb turvalisuse akrediteerimise otsused täiesti sõltumatult, sealhulgas sõltumatult komisjonist ning muudest komponendi rakendamise ja sellega seotud teenuste osutamise eest vastutavatest asutustest ning kosmoseprogrammi ameti tegevusdirektorist ja haldusnõukogust;

- j) turvalisuse akrediteerimise toimingute tegemisel võetakse arvesse piisava koordineerimise vajadust komisjoni ja julgeolekureeglite rakendamise eest vastutavate asutuste vahel;
- k) EGNOSe turvalisuse akrediteerimine, mida teeb turvalisuse akrediteerimise nõukogu, ei piira Euroopa Lennundusohutusameti tehtavaid akrediteerimistoiminguid lennundusvaldkonnas.

Artikkel 38

Turvalisuse akrediteerimise nõukogu ülesanded

1. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu täidab oma ülesandeid, ilma et see piiraks komisjonile või kosmoseprogrammi ameti muudele organitele delegeeritud kohustuste täitmist, eelkõige turvalisusega seotud küsimustes, ning ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust seoses turvalisuse akrediteerimisega.
2. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu täidab järgmisi ülesandeid:
 - a) töötab välja ja kiidab heaks turvalisuse akrediteerimise strateegia, millega nähakse ette:
 - i) selliste toimingute ulatus, mis on vajalikud kosmoseprogrammi komponentide või kõnealuste komponentide osade ning nende ja muude süsteemide või komponentide ühenduste akrediteerimiseks ja akrediteeringu säilitamiseks;
 - ii) kosmoseprogrammi komponentide või kõnealuste komponentide osade turvalisuse akrediteerimise protsess, mille põhjalikkuse aste vastab nõutavale kindluse tasemele ja kus on selgelt märgitud akrediteerimise tingimused;
 - iii) akrediteerimise protsessis osalevate asjakohaste sidusrühmade roll;
 - iv) akrediteerimise ajakava, mis on kooskõlas kosmoseprogrammi komponentide etappidega, eelkõige seoses taristu kasutuselevõtu, teenuste osutamise ja arendamisega;
 - v) põhimõtted, mida liikmesriigis julgeolekuküsimustes pädevad riiklikud üksused kohaldavad kosmoseprogrammi komponentide või kõnealuste komponentide osade raames loodud süsteemidega ühendatud võrkude ja kõnealuste komponentidega loodud süsteemidega ühendatud seadmete turvalisuse akrediteerimise suhtes;
 - b) teeb turvalisuse akrediteerimise otsuseid, eelkõige kiidab heaks satelliitide stardi, annab loa kosmoseprogrammi komponentide või kõnealuste komponentide elementide raames loodud süsteemide kasutamiseks nende erinevates konfiguratsioonides ja nende osutatavate erinevate teenuste jaoks kuni signaalini kosmoses (kaasa arvatud) ning annab loa maapealsete jaamade käitamiseks;
 - c) teeb otsuseid seoses võrkude ja seadmetega, mis on ühendatud artiklis 45 osutatud avaliku reguleeritud teenusega või mõne muu turvalise teenusega, mida osutavad kosmoseprogrammi komponendid, ainult selle kohta, et anda asutustele õigus töötada välja või toota tundlikke avaliku reguleeritud teenuse tehnoloogiaid, avaliku reguleeritud teenuse vastuvõtjaid või avaliku reguleeritud teenuse turvamooduleid või muid tehnoloogiaid või seadmeid, mida tuleb kontrollida artikli 34 lõikes 2 osutatud üldiste turvalisusnõuete kohaselt, võttes arvesse turvalisusküsimustes pädevate riiklike üksuste nõuandeid ja üldist turvariski;
 - d) vaatab läbi ja kiidab heaks kõik turvalisuse akrediteerimisega seotud dokumendid, välja arvatud dokumendid, mille komisjon võtab vastu käesoleva määruse artikli 34 lõike 2 ja otsuse nr 1104/2011/EL artikli 8 kohaselt;
 - e) nõustab oma pädevuse piires komisjoni käesoleva määruse artikli 34 lõikes 2 ja otsuse nr 1104/2011/EL artiklis 8 osutatud õigusaktide eelnõude koostamisel, sealhulgas turvanõuete rakendamise korra kehtestamisel, ja esitab oma lõppseisukohta sisaldava avalduse;
 - f) vaatab läbi ja kiidab heaks turvariskihinnangu, mis on koostatud käesoleva määruse artikli 37 punktis h osutatud seireprotsessi kohaselt, võttes arvesse kooskõla käesoleva lõike punktis c osutatud dokumentide ning käesoleva määruse artikli 34 lõike 2 ja otsuse nr 1104/2011/EL artikli 8 kohaselt koostatud dokumentidega; ning teeb koostööd komisjoniga, et määrata kindlaks riskileevendusmeetmed;

- g) kontrollib turvameetmete rakendamist seoses kosmoseprogrammi komponentide turvalisuse akrediteerimisega, viies läbi või rahastades turvalisuse hindamist, kontrolle, auditeid või ülevaateid käesoleva määruse artikli 42 lõike 2 kohaselt;
- h) kinnitab heakskiidetud toodete ja meetmete valiku, mis kaitsevad elektroonilise pealtkuulamise vastu (TEMPEST), ning heakskiidetud krüptovahendite valiku, mida kasutatakse kosmoseprogrammi komponentide turvalisuse tagamiseks;
- i) kiidab heaks kosmoseprogrammi komponentide raames loodud süsteemide või kõnealuste komponentide osade ja muude süsteemide vahelised ühendused või osale vajaduse korral sellise ühenduse ühisel heakskiitmisel koos turvalisusküsimustes pädevate asjaomaste üksustega;
- j) lepib asjaomase liikmesriigiga kokku artikli 42 lõikes 4 osutatud juurdepääsu kontrolliks vajaliku vormi;
- k) koostab riskiaruandeid ja teavitab komisjoni, haldusnõukogu ja tegevdirektorit oma riskihinnangust ning annab neile nõu konkreetse turvalisuse akrediteerimise otsuse jääkriski käsitlemise võimaluste kohta;
- l) aitab nõukogul ja kõrgel esindajal pärast nõukogult või kõrgelt esindajalt konkreetse taotluse saamist tihedas koostöös komisjoniga rakendada otsust (ÜVJP) 2021/698;
- m) korraldab oma ülesannete täitmiseks vajalikke konsultatsioone;
- n) võtab vastu oma kodukorra ja avaldab selle.

3. Ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust ja vastutust, luuakse turvalisuse akrediteerimise nõukogu järelevalve all tegutsev liikmesriike esindav spetsiaalne allorgan, kes täidab eelkõige järgmisi ülesandeid:

- a) kosmoseprogrammi lendude koodivõtmete haldamine;
- b) Galileo avaliku reguleeritud teenuse võtmete üle arvepidamise, nende turvalise käitlemise, säilitamise, jaotamise ja kasutusest kõrvaldamise korra kehtestamise ja järgimise kontroll, seire ja hindamine.

Artikkel 39

Turvalisuse akrediteerimise nõukogu koosseis

1. Turvalisuse akrediteerimise nõukokku kuulub üks esindaja igast liikmesriigist, üks komisjonist ning üks kõrge esindaja juurest. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu liikmete ametiaeg on neli aastat ja seda võib pikendada.
2. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu koosolekutel osalemine põhineb teadmisyajaduse põhimõttel. Kui see on asjakohane, võidakse ESA esindajad ja kosmoseprogrammi ameti esindajad, kes ei tegele turvalisuse akrediteerimisega, kutsuda turvalisuse akrediteerimise nõukogu koosolekutele osalema vaatlejatena. Erandkorras võib kutsuda turvalisuse akrediteerimise nõukogu koosolekutele osalema ka liidu ametite, kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajaid, kui arutatakse kõnealuste kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonidega otseselt seotud küsimusi, eelkõige küsimusi, mis on seotud neile kuuluva või nende territooriumile rajatud taristuga. Kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajate osalemise kord ja tingimused nähakse ette asjaomastes lepingutes ja need on kooskõlas turvalisuse akrediteerimise nõukogu kodukorraga.

Artikkel 40

Turvalisuse akrediteerimise nõukogu hääletuskord

Kui käesoleva määruse artikli 37 punktis b osutatud üldpõhimõtete alusel konsensust ei saavutata, võtab turvalisuse akrediteerimise nõukogu otsused vastu kvalifitseeritud häälteenamusega vastavalt ELi lepingu artiklile 16. Komisjoni esindaja ja kõrge esindaja esindaja hääletamisest osa ei võta. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja allkirjastab turvalisuse akrediteerimise nõukogu nimel turvalisuse akrediteerimise nõukogu vastuvõetud otsused.

*Artikkel 41***Turvalisuse akrediteerimise nõukogu otsuste teatavakstegemine ja nende mõju**

1. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu otsused adresseeritakse komisjonile.
2. Komisjon hoiab turvalisuse akrediteerimise nõukogu pidevalt kursis turvalisuse akrediteerimise nõukogu kavandatavate otsuste mõjuga kosmoseprogrammi komponentide nõuetekohasele toimimisele ning jääkriski käsitlemise kavade rakendamisega. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu võtab komisjonilt saadud teabe teadmiseks.
3. Komisjon teavitab viivitamata Euroopa Parlamenti ja nõukogu turvalisuse akrediteerimise otsuste vastuvõtmise mõjust kosmoseprogrammi komponentide nõuetekohasele toimimisele. Kui komisjon leiab, et turvalisuse akrediteerimise nõukogu vastu võetud otsus võiks märkimisväärselt mõjutada kõnealuste komponentide nõuetekohast toimimist, näiteks kulude, ajakava või toimimise osas, teatab ta sellest viivitamata Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
4. Haldusnõukogu hoitakse turvalisuse akrediteerimise nõukogu tööga pidevalt kursis.
5. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu töö ajakava ei tohi takistada artiklis 100 osutatud tööprogrammis ette nähtud tegevuse ajakavakohast rakendamist.

*Artikkel 42***Liikmesriikide roll turvalisuse akrediteerimisel**

1. Liikmesriigid edastavad turvalisuse akrediteerimise nõukogule kogu teabe, mida nad peavad vajalikuks turvalisuse akrediteerimise seisukohast.
2. Kokkuleppel asjaomases liikmesriigis turvalisusküsimustes pädevate riiklike üksustega ja nende järelevalve all võimaldavad liikmesriigid turvalisuse akrediteerimise nõukogu määratud nõuetekohaselt volitatud isikutele juurdepääsu kogu teabele ja kõigile aladele ja asukohtadele, mis on seotud nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate süsteemide turvalisusega, kooskõlas oma riigisiseste õigusnormidega, sealhulgas turvalisuse akrediteerimise nõukogu kavandatud turvalisuse kontrollide, auditite ja testide läbiviimise eesmärgil ning artikli 37 punktis h osutatud turvariskide seireprotsessi eesmärgil. Juurdepääsu andmisel ei tohi liikmesriikide kodanikke diskrimineerida kodakondsuse alusel.
3. Lõikes 2 osutatud auditid ja testid tehakse järgmisi põhimõtteid järgides:
 - a) rõhutatakse turvalisuse ja tõhusa riskijuhtimise olulisust kontrollitavates üksustes;
 - b) soovitatakse vastumeetmeid salastatud teabe salajasuse, tervikluse või kättesaadavuse kadumisest tuleneva konkreetse mõju leevendamiseks.
4. Iga liikmesriik vastutab selle eest, et töötatakse välja juurdepääsu kontrolliks vajalik vormi, milles kirjeldatakse akrediteerimisele kuuluvaid alasid või tegevuskohti või esitatakse nende loetelu. Juurdepääsu kontrolliks vajaliku vormi, mille suhtes peavad liikmesriigid ja turvalisuse akrediteerimise nõukogu eelnevalt kokku leppima, kindlustades seega, et kõik liikmesriigid tagavad ühesuguse juurdepääsukontrolli taseme.
5. Liikmesriigid vastutavad kohalikul tasandil oma territooriumil asuvate selliste tegevuskohtade turvalisuse akrediteerimise eest, mis on osa kosmoseprogrammi komponendi turvalisuse akrediteerimise alast, ning esitavad sel eesmärgil turvalisuse akrediteerimise nõukogule aruande.

III PEATÜKK

Salastatud teabe kaitse

Artikkel 43

Salastatud teabe kaitse

1. Kosmoseprogrammiga seotud salastatud teabe vahetamine sõltub liidu ja kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni vahelise salastatud teabe vahetamise rahvusvahelise lepingu olemasolust, või vajaduse korral liidu pädeva institutsiooni või asutuse ja kolmanda riigi asjaomaste asutuste või rahvusvahelise organisatsiooni vahelise salastatud teabe vahetamise kokkuleppe olemasolust ning selles sätestatud tingimustest.

2. Kolmandate riikide territooriumil elavad füüsilised isikud või seal asuvad juriidilised isikud võivad töödelda kosmoseprogrammiga seotud ELi salastatud teavet ainult siis, kui nende suhtes kohaldatakse asjaomastes kolmandates riikides julgeolekureegleid, millega tagatakse kaitsetase, mis on vähemalt samaväärne sellega, mis on tagatud komisjoni julgeolekureeglitega, mis on esitatud otsuses (EL, Euratom) 2015/444, ja nõukogu julgeolekureeglitega, mis on esitatud otsuse 2013/488/EL lisades. Kolmandas riigis või rahvusvahelises organisatsioonis kohaldatavate julgeolekureeglite samaväärsus määratakse kindlaks liidu ja asjaomase kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni vahel ELi toimimise lepingu artiklis 218 sätestatud korras sõlmitud salastatud teabe kaitse lepingus, mis asjakohasel juhul sisaldab tööstusjulgeoleku küsimusi käsitlevaid sätteid, ning võttes arvesse otsuse 2013/488/EL artiklit 13.

3. Ilma et see piiraks otsuse 2013/488/EL artikli 13 ning otsuses (EL, Euratom) 2015/444 sätestatud tööstusjulgeolekut reguleerivate normide kohaldamist, võib anda füüsilisele isikule või juriidilisele isikule, kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile juurdepääsu ELi salastatud teabele, kui seda peetakse konkreetsel juhul vajalikuks teabe olemuse ja sisu, teabe saaja teadmismvajaduse ning liidule tuleneva kasu ulatuse tõttu.

VI JAOTIS

Galileo ja EGNOS

Artikkel 44

Rahastamiskõlblikud meetmed

Galileo ja EGNOSe kasutamine hõlmab järgmisi rahastamiskõlblikke meetmeid:

- kosmosetaristu haldamine, käitamine, hooldus, pidev täiendamine, arendamine ja kaitse, sealhulgas uuendamine ja iganenud vahendite haldamine;
- maapealse taristu, eelkõige rakendusotsuses (EL) 2016/413 või komisjoni rakendusotsuses (EL) 2017/1406 ⁽⁴⁵⁾ osutatud maapealsete keskuste ja jaamade, võrkude haldamine, käitamine, hooldus, pidev täiendamine, arendamine ja kaitse, sealhulgas uuendamine ja iganenud vahendite haldamine;
- süsteemide järgmiste põlvkondade väljatöötamine ning Galileo ja EGNOSe osutatavate teenuste arendamine, võttes sealhulgas arvesse asjakohaste sidusrühmade vajadusi; see ei piira tulevikus liidu finantsperspektiivi kohta tehtavaid otsuseid;
- Galileo ja EGNOSe järgmise etapi rakenduste arendamise toetamine ja selliste tehnoloogiliste põhielementide nagu Galileo-võimekusega kiipseadmete ja vastuvõtjate väljatöötamise ja arendamise toetamine;
- Galileo ja EGNOSega seotud sertifitseerimis- ja standardimistegevuse toetamine, eelkõige transpordisektoris;

⁽⁴⁵⁾ Komisjoni 31. juuli 2017. aasta rakendusotsus (EL) 2017/1406, millega määratakse kindlaks EGNOSe süsteemi maapealse infrastruktuuri paiknemine (ELT L 200, 1.8.2017, lk 4).

- f) Galileo ja EGNOSe osutatavate teenuste järjepidev osutamine ja nende teenuste turu arendus vastastikusel täiendavuses liikmesriikide ja erasektori algatustega eelkõige artikli 4 lõike 1 punktis b osutatud sotsiaal-majandusliku kasu täielikuks ärakasutamiseks;
- g) koostöö muude piirkondlike või üleilmsete satelliitnavigatsioonisüsteemidega, sealhulgas eesmärgiga parandada kokkusobivust ja koostalitlusvõimet;
- h) süsteemide usaldusväärsust ja kasutatavust ning teenuste tulemuslikkust jälgivad elemendid;
- i) teenuste osutamise ja nende ulatuse laiendamise koordineerimisega seonduv tegevus.

Artikkel 45

Galileo osutatavad teenused

1. Galileo osutatavate teenuste hulka kuuluvad järgmised teenused:
 - a) Galileo avatud teenus (*Galileo open service*, GOS), mis on kasutajatele tasuta ning annab positsioneerimis- ja sünkroniseerimiseavet, mis on mõeldud peamiselt massiliselt kasutatavate satelliitnavigatsioonirakenduste jaoks, mida tarbijad kasutavad;
 - b) täppisteenus (*high-accuracy service*, HAS), mis on kasutajatele tasuta ning annab lisaandmete kaudu, mida levitatakse täiendavas sagedusalas, ülitäpset positsioneerimis- ja sünkroniseerimiseavet, mis on mõeldud peamiselt kutsetegevuses või kommertsotstarbel kasutatavate satelliitnavigatsioonirakenduste jaoks;
 - c) signaali autentimise teenus (*signal authentication service*, SAS), mis põhineb signaalides sisalduvatel krüpteeritud koodidel ja on mõeldud peamiselt kutsetegevuses või kommertsotstarbel kasutatavate satelliitnavigatsioonirakenduste jaoks;
 - d) avalik reguleeritud teenus (*public regulated service*, PRS), mis on ette nähtud üksnes valitsuselt loa saanud kasutajatele ning kasutamiseks tundlikes rakendustes, kus on oluline tagada järjepidev teenus, sealhulgas julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas, ning mille puhul kasutatakse tugevaid ja krüpteeritud signaale; see teenus on liikmesriikide, nõukogu, komisjoni, Euroopa välisestistuse ja vajaduse korral nõuetekohaselt volitatud liidu ametite jaoks tasuta; muudelt otsuse nr 1104/2011/EL artiklis 2 osutatud kõnealuse teenuse kasutajatelt tasu nõudmine määratakse kindlaks juhtumipõhiselt ja asjakohased sätted kehtestatakse nimetatud otsuse artikli 3 lõike 5 kohaselt sõlmitud lepingutes; juurdepääsu avalikule reguleeritud teenusele reguleeritakse vastavalt otsusele nr 1104/2011/EL;
 - e) hädaabiteenus (*emergency service*, ES), mis on kasutajatele tasuta ja millega saadetakse signaalide edastamise kaudu hoiatusi looduskatastroofide või muude hädaolukordade korral konkreetsetes piirkondades; vajaduse korral osutatakse seda teenust koostöös liikmesriikide elanikkonnakaitse asutustega;
 - f) ajamääramisteenus (*timing service*, TS), mis on kasutajale tasuta ning mis annab nii täpse ja usaldusväärse võrdlusaja kui ka määrab koordineeritud maailmaaja, hõlbustades Galileol põhinevate ajamääramisrakenduste väljatöötamist ja kasutamist elutähtsates rakendustes.
2. Galileo toetab:
 - a) COSPAS-SARSATI süsteemi otsingu- ja päästeteenistuse tegevust (*Search and Rescue Support Service*, SAR), võttes vastu raadiomajakate edastatavaid hädasignaale ja edastades neile pöördlingi kaudu sõnumeid;
 - b) liidu või rahvusvahelisel tasandil päästeinfo teenuste kasutamiseks standarditud töökindluse seire teenuseid, tehes seda Galileo avatud teenuse signaalide põhjal ja kombineerituna EGNOSe ja muude satelliitnavigatsioonisüsteemidega;
 - c) rakendusotsuses (EL) 2016/413 osutatud ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteemi teenuskeskuse kaudu kosmoseilmastiku teabe edastamist ja varajase hoiatamise teenuseid, mida edastatakse Galileo maapealse taristu kaudu ning mis peaksid eelkõige vähendama võimalikke kosmosega seotud riske Galileo ja muude ülemaailmsete satelliitnavigatsioonisüsteemide osutatavate teenuste kasutajate jaoks.

Artikkel 46

EGNOSe osutatavad teenused

1. EGNOSe osutatavate teenuste hulka kuuluvad järgmised teenused:
 - a) EGNOSe avatud teenus (EGNOS *open service*, EOS), mida osutatakse otsese kasutusmaksuta ning mis annab positsioneerimis- ja sünkroniseerimisteavet, mis on mõeldud peamiselt massiturul massiliselt kasutatavate satelliitnavigatsioonirakenduste jaoks, mida tarbijad kasutavad;
 - b) EGNOSe andmetele juurdepääsu teenus (EGNOS *data access service*, EDAS), mida osutatakse otsese kasutusmaksuta ning mis annab positsioneerimis- ja sünkroniseerimisteavet, mis on mõeldud peamiselt kutsetegevuses või kommertsotstarbel kasutatavate satelliitnavigatsioonirakenduste jaoks ning mis pakub paremaid tulemusi ja andmeid, mille lisaväärtus on suurem EGNOSe avatud teenuse kaudu saadud andmetest;
 - c) päästeinfo teenus (*safety-of-life (SoL) service*), mida osutatakse otsese kasutusmaksuta ning mis annab järjepidevat, hea kättesaadavuse ja suure täpsusega positsioneerimis- ja ajasünkroniseerimisteavet, sealhulgas võimaldab teavitada kasutajat Galileos või muus ülemaailmses satelliitnavigatsioonisüsteemis esinevast häirest levialal või lubatud hälbe piire ületavast signaalist süsteemides, mida EGNOS täiendab, ning mis on peamiselt suunatud kasutajatele, kelle jaoks ohutus on elulise tähtsusega, eelkõige tsiviillennundussektoris aeronavigatsiooniteenuste osutamiseks kooskõlas ICAO standarditega või muudes transpordisektorites.
2. Lõikes 1 osutatud teenuseid osutatakse eelkõige kõikide liikmesriikide geograafiliselt Euroopas asuval territooriumil, hõlmates sel eesmärgil 2026. aasta lõpuks Küprose, Assoorid, Kanaari saared ja Madeira.
3. EGNOSe teenuste geograafilist katvust võidakse laiendada tehnilise teostatavuse piires ja kooskõlas artikli 34 lõikes 2 osutatud turvalisusnõuetega ning inimeste ohutusega seotud teenuse korral rahvusvaheliste lepingute alusel muudele piirkondadele maailmas, eelkõige kandidaatriikide territooriumitele või ühtse Euroopa taevaga hõlmatud kolmandatele riikidele ja Euroopa naabruspoliitika riikidele.
4. Käesoleva artikli lõike 3 kohase EGNOSe teenuste geograafilise katvuse laiendamisega seotud kulusid, sealhulgas kõnealustele piirkondadele spetsiifilisi tegevuskulusid, ei kaeta artiklis 11 osutatud vahenditest. Komisjon kaalub sellise tegevuse rahastamiseks muid programme või vahendeid. Kõnealune ulatuse laiendamine ei tohi põhjustada viivitusi käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teenuste osutamisel liikmesriikide geograafiliselt Euroopas asuval territooriumil.

Artikkel 47

Galileo ja EGNOSe rakendusmeetmed

Kui see on Galileo ja EGNOSe tõrgeteta toimimiseks ning nende turul levimiseks vajalik, kehtestab komisjon rakendusaktidega meetmed, mida on vaja selleks, et

- a) hallata ja vähendada Galileo ja EGNOSe toimimisega kaasnevaid riske, eelkõige teenuse järjepidevuse tagamiseks;
- b) määrata kindlaks Galileo ja EGNOSe rakendamise seire ja hindamise jaoks oluliste otsuste tegemise etapid;
- c) määrata avatud ja läbipaistva protsessi raames ning kooskõlas turvalisusnõuetega kindlaks Galileo ja EGNOSe maapealse taristu keskuste asukohad ja tagada nende toimimine;
- d) määrata kindlaks artikli 45 lõike 1 punktides c, e ja f ning artikli 45 lõike 2 punktis c osutatud teenustega seotud tehnilised ja tegevusspetsifikatsioonid.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 48

Ühilduvus, koostalitlusvõime ja standardimine

1. Galileo ja EGNOS ning nende osutatavad teenused peavad olema tehniliselt ühilduvad ja koostalitlusvõimelised, sealhulgas kasutajate tasandil.
2. Galileo ja EGNOS ning nende osutatavad teenused peavad olema ühilduvad ja koostalitlusvõimelised teiste satelliitnavigatsioonisüsteemidega ja tavapärase raadionavigatsioonivahenditega, kui ühilduvuse ja koostalitlusvõime nõuded ja nende tingimused on sätestatud rahvusvahelistes lepingutes.

VII JAOTIS

Copernicuse programm

I PEATÜKK

Üldsätted

Artikkel 49

Copernicuse kohaldamisala

1. Copernicust rakendatakse varasemate, sealhulgas selliste sidusrühmade nagu ESA ja EUMETSATi tehtud investeeringute alusel ning vajaduse ja kulutõhususe korral tuginedes liikmesriikide riiklikule või piirkondlikule suutlikkusele ja võttes arvesse võrreldavate andmete ja võrreldava teabe kommertstarnijate suutlikkust ning vajadust edendada konkurentsi ja arendada turgu, maksimeerides samal ajal võimalusi Euroopa kasutajate jaoks.
2. Copernicus edastab andmeid ja teavet, lähtudes Copernicuse kasutajate vajadustest ja tuginedes tasuta, täielike ja avatud andmete poliitikale.
3. Copernicus toetab liidu ja selle liikmesriikide poliitika kujundamist, rakendamist ja seiret eelkõige keskkonna, kliimamuutuste, merekeskkonna, mereseire, atmosfääri, põllumajanduse ja maaelu arengu, kultuuripärandi säilitamise, elanikkonnakaitse, taristu seire, ohutuse ja julgeoleku ning digimajanduse vallas, et veelgi vähendada töökoormust.
4. Copernicus koosneb järgmistest elementidest:
 - a) andmete kogumine, mille hulka kuuluvad:
 - i) Copernicuse Sentineli satelliitide arendamine ja käitamine;
 - ii) juurdepääs kolmandatelt isikutelt pärinevatele kosmoses tehtava Maa seire andmetele;
 - iii) juurdepääs *in situ*-andmetele ja muudele lisaandmetele;
 - b) Copernicuse teenuste abil andmete ja teabe töötlemine, mis hõlmab tegevust lisaväärtusega teabe loomiseks, et toetada keskkonnaseiret, aruandlust ja nõuete täitmise tagamist, elanikkonnakaitset ning julgeolekuteenuseid;
 - c) andmetele juurdepääs ja nende levitamine, mis hõlmab taristut ja teenuseid, et tagada Copernicuse andmete ja Copernicuse teabe otsing ja vaatamine, neile juurdepääs, nende levitamine ja kasutamine ning pikaajaline säilitamine kasutajasõbralikul viisil;
 - d) artikli 28 lõike 6 kohane kasutuselevõtt, turuarendus ja suutlikkuse suurendamine, mis hõlmab asjakohast tegevust, vahendeid ja teenuseid, et edendada Copernicust, Copernicuse andmeid ja Copernicuse teenuseid ning seonduvaid kosmoseteenuste sektori rakendusi ja nende arendamist kõikidel tasanditel, et kasutada täielikult ära sotsiaal-majanduslikku kasu, millele osutatakse artikli 4 lõikes 1, ning Copernicuse kasutajate vajaduste kohta teabe kogumine ja selle analüüs.
5. Copernicus edendab seiresüsteemide rahvusvahelist koordineerimist ja sellega seotud andmevahetust, et tugevdada oma üleilmset mõõdet ja täiendavust, võttes arvesse rahvusvahelisi kokkuleppeid ja koordineerimisprotsesse.

II PEATÜKK

Rahastamiskõlblikud meetmed

Artikkel 50

Rahastamiskõlblikud meetmed andmete kogumise jaoks

Copernicuse rahastamiskõlblikud meetmed on järgmised:

- a) meetmed praeguste Copernicuse Sentineli satelliitide missioonide suurema järjepidevuse tagamiseks ning selliste uute Copernicuse Sentineli satelliitide arendamiseks, stardiks, hooldamiseks ja käitamiseks, millega suurendatakse vaatluste ulatust, pidades esmatähtsaks eelkõige vaatlussuutlikkust inimtekkelise CO₂-heite ja muu kasvuhooonegaaside heite seireks, mis võimaldab seirata polaarpiirkondi ja toetada uuenduslikke keskkonnarakendusi põllumajandus-, metsandus-, vee- ja mereressursside majandamisel ja kultuuripärandi puhul;
- b) meetmed, millega antakse juurdepääs kolmandatelt isikutelt pärinevatele Copernicuse andmetele ja teabele, mida on vaja Copernicuse teenuste loomiseks või kasutamiseks liidu institutsioonides, ametites, detsentraliseeritud talitustes, ning kui see on asjakohane ja kulutõhus, riiklikes või piirkondlikes avaliku sektori asutustes;
- c) meetmed, millega antakse juurdepääs Copernicuse *in situ*-andmetele ja muudele lisaandmetele, mida on vaja Copernicuse andmete ja Copernicuse teabe loomiseks, kalibreerimiseks ja valideerimiseks, ning millega koordineeritakse seda juurdepääsu, kasutades sealhulgas, kui see on asjakohane ja kulutõhus, olemasolevat riikide suutlikkust, vältides dubleerimist.

Artikkel 51

Rahastamiskõlblikud meetmed Copernicuse teenuste jaoks

1. Copernicuse teenuste osutamiseks on rahastamiskõlblikud järgmised meetmed:

- a) keskkonnaseire, aruandlus ja nõuete täitmise tagamise teenused, mille hulka kuuluvad:
 - i) atmosfääri seire üleilmasel tasandil, et anda teavet õhu kvaliteedi kohta, pöörates erilist tähelepanu Euroopa tasandile, ja atmosfääri koostise kohta;
 - ii) merekeskkonna seire, et anda teavet ookeani-, mere- ja rannikuökosüsteemide seisundi ja dünaamika, nende ressursside ja kasutuse kohta;
 - iii) maismaa- ja põllumajandusseire, et anda teavet maakatte, maakasutuse ja maakasutuse muutuste, kultuuripärandi paikade, maapinna liikumise, linnapiirkondade, maismaavee koguse ja kvaliteedi, metsade, põllumajandusressursside ja muude loodusvarade, bioloogilise mitmekesisuse ja krüosfääri kohta;
 - iv) kliimamuutuste seire, et anda teavet inimtekkelise CO₂-heite ja muu kasvuhooonegaaside heite ja neeldumise, oluliste kliimamõjurite, kliima järelanalüüside, sesoonsete prognooside, kliimaprognoside ning põhjuse ja tagajärje seoste, polaaraladel ja Arktikas toimuvate muutuste ning näitajate kohta asjakohaste aja- ja ruumiskaalade alusel;
- b) hädaolukordade ohjamise teenus, et anda teavet ametiasutustele, kes tegelevad elanikkonnakaitsega, toetades elanikkonnakaitse ja hädaolukordadele reageerimise operatsioone (parandades varajase hoiatamise tegevust ja kriisile reageerimise suutlikkust), ning ennetus- ja valmisolekumeetmed (riski- ja taastamisanalüüsid) eri liiki katastroofide korral, ning seda teavet ametiasutustega kooskõlastada;
- c) julgeolekuteenus, et toetada liidu ja selle välispiiri seiret, mereseiret, liidu välistegevust vastusena liidu ees seisvatele julgeolekuprobleemidele ning ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärgi ja meetmeid.

2. Komisjon, keda toetavad vajaduse korral sõltumatud välisekspertid, tagab Copernicuse teenuste asjakohasuse järgmisel viisil:

- a) tehnilise teostatavuse ja sobivuse tõendamine kasutajakondade väljendatud nõudmiste täitmiseks;
- b) väljapakutud ja kasutatavate vahendite ja lahenduste hindamine, et täita kasutajakonna nõudmisi ja programmi eesmärgi.

*Artikkel 52***Rahastamiskõlblikud meetmed andmetele ja teabele juurdepääsuks ja nende levitamiseks**

1. Copernicus sisaldab meetmeid, mille eesmärk on anda parem juurdepääs kõikidele Copernicuse andmetele ja kogu Copernicuse teabele ning vajaduse korral tagada täiendav taristu ja teenused, et toetada kõnealuste andmete ja kõnealuse teabe levitamist, neile juurdepääsu ja nende kasutamist.

2. Kui Copernicuse andmeid või Copernicuse teavet peetakse delegeeritud määruse (EL) nr 1159/2013 artiklite 12–16 tähenduses julgeoleku seisukohast tundlikeks, võib komisjon nende hanke, järelevalve nende kogumise üle ning neile juurdepääsu ja nende levitamise delegeerida ühele või mitmele usaldusüksusele. Kõnealused üksused koostavad akrediteeritud kasutajate registri ja haldavad seda ning annavad juurdepääsu piiratud avaldamiseks mõeldud teabele eraldi tööprotsessi kaudu.

*III PEATÜKK***Copernicuse andmepoliitika***Artikkel 53***Copernicuse andmepoliitika ja Copernicuse teabepoliitika**

1. Copernicuse andmed ja Copernicuse teave tehakse Copernicuse kasutajatele kättesaadavaks järgmise tasuta, täielike ja avatud andmete poliitika kohaselt:

- a) Copernicuse kasutajad võivad kõiki Copernicuse andmeid ja kogu Copernicuse teavet tasuta ja kõikjal maailmas taasesitada, levitada, üldsusele edastada, kohandada ja muuta ning kombineerida neid muude andmete ja muu teabega;
- b) tasuta, täielike ja avatud andmete poliitika sisaldab järgmisi piiranguid:
 - i) Copernicuse andmete ja Copernicuse teabe vormingud, ajakohasus ja levitamistunnused tuleb varem kindalaks määrata;
 - ii) asjakohasel juhul tuleb järgida Copernicuse teabe koostamiseks kasutatavate kolmandatelt isikutelt pärinevate Copernicuse andmete ja teabe litsentseerimistingimusi;
 - iii) julgeolekupiirangud, mis tulenevad artikli 34 lõikes 2 osutatud üldistest turvalisusnõuetest;
 - iv) tuleb tagada kaitse Copernicuse andmete ja Copernicuse teabe loomise või kättesaadavaks tegemise süsteemi ja andmete endi häirete riski eest;
 - v) Euroopa kasutajatele tuleb tagada usaldusväärne juurdepääs Copernicuse andmetele ja Copernicuse teabele.

2. Komisjon võtab kooskõlas artikliga 105 vastu delegeeritud õigusaktid, et täiendada käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud erisätteid seoses Copernicuse andmetele ja Copernicuse teabele juurdepääsu ja nende kasutamise tehniliste kirjelduste, tingimuste ja korraga.

3. Kui see on tungiva kiireloomulisuse tõttu vajalik, kohaldatakse käesoleva artikli alusel vastu võetavatele delegeeritud õigusaktidele artiklis 106 sätestatud menetlust.

4. Komisjon väljastab Copernicuse andmetele ja Copernicuse teabele juurdepääsu ja nende kasutamise load ja teated, sealhulgas autorsuse klauslid, kooskõlas Copernicuse andmepoliitikaga, mis on sätestatud käesolevas määruses ja lõike 2 kohastes kohaldatavates delegeeritud õigusaktides.

VIII JAOTIS

KOSMOSEPROGRAMMI MUUD KOMPONENDID

I PEATÜKK

Kosmose olukorrast ülevaate saamine

1. jagu

SST alakomponent*Artikkel 54***SST alakomponendi kohaldamisala**

1. SST alakomponendist toetatakse järgmist tegevust:
 - a) liikmesriikide maapealsete ja kosmosepõhiste SST sensorite, sealhulgas ESA või liidu erasektori kaudu välja töötatud sensorite ja liikmesriikide käitatavate liidu sensorite võrgu loomine, arendamine ja käitamine, et jälgida kosmose-tehisobjekte, neid seirata ning koostada kosmose-tehisobjektide Euroopa kataloog;
 - b) SST andmete töötlemine ja analüüs riigi tasandil, et esitada SST teavet ja osutada artikli 55 lõikes 1 osutatud teenuseid;
 - c) artikli 55 lõikes 1 osutatud SST teenuste osutamine artiklis 56 osutatud SST kasutajatele;
 - d) koostoime jälgimine ja taotlemine seoses algatustega, mille eesmärk on edendada kosmoseaparaatide kasutusea lõpus nende kasutusest kõrvaldamiseks ning kosmosejäätmete vältimiseks ja kõrvaldamiseks ette nähtud tehnoloogia väljatöötamist ja kasutuselevõttu, ja seoses kosmoseliikluse korraldamise valdkonna rahvusvaheliste algatustega.
2. SST alakomponendist pakutakse ka tehnilist ja haldustoetust, et tagada üleminek kosmoseprogrammi ja otsusega nr 541/2014/EL loodud SST toetusraamistiku vahel.

*Artikkel 55***SST teenused**

1. SST teenuste hulka kuuluvad järgmised teenused:
 - a) kosmoseaparaatide või kosmoseaparaadi ja kosmosejäätmete vahelise kokkupõrke ohu hindamine ning kokkupõrke vältimiseks hoiatusteade potentsiaalsete koostamine kosmoseaparaadi missiooni stardi, orbiidile siirdumise, orbiidile tõusmise, orbiidil tegutsemise ja kasutusest kõrvaldamise etapil;
 - b) orbiidil toimivate osadeks purunemiste, rikete või kokkupõrgete avastamine ja kirjeldamine;
 - c) kosmose-tehisobjektide ja kosmosejäätmete kontrollimatu Maa atmosfääri taassisenemisega seotud ohu hindamine ning asjaomase teabe koostamine, sealhulgas võimaliku kokkupõrke aja ja tõenäolise koha prognoosimine;
 - d) meetmete väljatöötamine ettevalmistuseks järgmisele:
 - i) kosmosejäätmete olukorra leevendamine, piirates nende tekitamist, ja
 - ii) kosmosejäätmega seonduva olukorra parandamine olemasolevate kosmosejäätmete majandamise abil.
2. SST teenused on tasuta, igal ajal katkestusteta kättesaadavad ning neid kohandatakse vastavalt artiklis 56 osutatud SST kasutajate vajadustele.
3. SST alakomponendis osalevad liikmesriigid, komisjon ja asjakohasel juhul artikli 59 lõikes 1 osutatud SST kontaktpunkt ei vastuta:

- a) kahju eest, mis tekib SST teenuste osutamises esinevate puudujääkide või teenuseosutamise katkemise eest;
- b) SST teenuste osutamisel esinevate viivituste eest;
- c) SST teenuste kaudu pakutava teabe ebatäpsuse eest;
- d) SST teenuste osutamise tulemusel võetud meetmete eest.

Artikkel 56

SST kasutajad

1. Liidu SST kasutajad on

- a) SST põhikasutajad: liikmesriigid, Euroopa välisteenistus, komisjon, nõukogu, kosmoseprogrammi amet ning liidus asuvad avalikus ja erasektoris tegutsevad kosmoseaparaatide omanikud ja operaatorid;
- b) SST muud kasutajad: muud liidus asuvad avaliku ja erasektori üksused.

SST põhikasutajatel on juurdepääs kõikidele artikli 55 lõikes 1 osutatud SST teenustele.

SST muudel kasutajatel võib olla juurdepääs artikli 55 lõike 1 punktides b, c ja d osutatud SST teenustele.

2. Rahvusvaheliste SST kasutajate hulka kuuluvad kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, kelle peakorter ei ole liidus, ning erasektori üksused, kelle asukoht ei ole liidus. Neil on juurdepääs artikli 55 lõike 1 punktis d osutatud SST teenustele järgmistel tingimustel:

- a) kolmandad riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid, kelle peakorter ei ole liidus, võivad saada juurdepääsu SST teenustele artikli 8 lõike 2 kohaselt;
- b) erasektori üksustel, kelle asukoht ei ole liidus, võib olla juurdepääs SST teenustele juurdepääsu saamiseks liidu sõlmitud rahvusvahelise lepingu alusel, mis on artikli 8 lõike 2 kohaselt sõlmitud riigiga, kus on nende asukoht.

Rahvusvahelist lepingut ei ole vaja sõlmida artikli 55 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud avalikult kättesaadavatele SST teenustele juurdepääsuks.

3. Komisjon võib rakendusaktidega vastu võtta üksikasjalikud sätted, mis käsitlevad juurdepääsu SST teenustele ja asjakohast korda. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 57

Liikmesriikide osalemine SST alakomponendis

1. Liikmesriigid, kes soovivad osaleda kõiki orbiite hõlmavate artikli 55 lõikes 1 osutatud SST teenuste osutamises, esitavad komisjonile ühe ühise ettepaneku, milles tõendatakse vastavust järgmistele kriteeriumitele:

- a) SST alakomponendi jaoks kättesaadavate piisavate SST sensorite ja nende käitamiseks vajalike inimressursside või spetsiaalselt SST jaoks välja töötatud ja SST alakomponendi jaoks kättesaadava piisava operatiivanalüüsi- ja andmetötlussuutlikkuse omamine või juurdepääs neile;
- b) asjaomase liikmesriigi tehtud ja valideeritud algne turvariskihinnang iga SST vara kohta;
- c) käesoleva määruse artiklis 54 sätestatud tegevuskava, milles võetakse arvesse otsuse nr 541/2014/EL artikli 6 alusel vastu võetud koordineerimise kava;
- d) erinevate tegevuste jaotamine käesoleva määruse artikli 58 kohaselt määratud eksperdirühmade vahel;
- e) käesoleva määruse artiklis 4 osutatud eesmärkide saavutamiseks vajalike andmete jagamise reeglid.

Seoses esimese lõigu punktides a ja b sätestatud kriteeriumitega peab iga liikmesriik, kes soovib osaleda SST teenuste osutamises, tõendama vastavust kõnealustele kriteeriumitele eraldi.

Seoses esimese lõigu punktides c, d ja e sätestatud kriteeriumitega peavad kõik liikmesriigid, kes soovivad osaleda SST teenuste osutamises, tõendama oma vastavust kõnealustele kriteeriumitele kollektiivselt.

2. Käesoleva artikli lõike 1 esimese lõigu punktides a ja b sätestatud kriteeriumid loetakse täidetuks sellise SST alakomponendis osaleva liikmesriigi poolt, kelle määratud riiklikud üksused on 12. maist 2021 otsuse nr 541/2014/EL artikli 7 lõike 3 kohaselt loodud konsortsiumi liikmed.

3. Kui lõike 1 kohast ühist ettepanekut ei ole esitatud või kui komisjon on seisukohal, et esitatud ühine ettepanek ei vasta lõikes 1 osutatud kriteeriumitele, võivad vähemalt viis liikmesriiki esitada komisjonile uue ühise ettepaneku, tõendades vastavust lõikes 1 osutatud kriteeriumitele.

4. Komisjon võib rakendusaktidega vastu võtta üksikasjalikud sätted, mis käsitlevad käesoleva artikli lõiget 1, 2 ja 3 osutatud menetlusi ja elemente. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 58

Liikmesriikide SST alakomponendis osalemise korralduslik raamistik

1. Iga liikmesriik, kes on esitanud ettepaneku, mille komisjon on tunnistanud artikli 57 lõike 1 kohaselt nõuetele vastavaks, või kelle komisjon on valinud artikli 57 lõikes 3 osutatud menetluse kohaselt, määrab enda esindajaks oma territooriumil asuva riikliku üksuse. Määratud riiklik üksus on liikmesriigi avaliku sektori asutus või asutus, kes on volitatud teostama avalikku võimu.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt määratud riiklikud üksused sõlmivad SST partnerluse loomise lepingu (edaspidi „SST partnerlusleping“), millega nähakse ette nende koostöö reeglid ja kord artiklis 54 osutatud tegevuseks. SST partnerlusleping sisaldab eelkõige artikli 57 lõike 1 punktides c, d ja e nimetatud elemente ja sellega nähakse ette riskijuhtimisstruktuuri loomine, et tagada SST andmete ja SST teabe kasutamist ja turvalist vahetamist käsitlevate sätete rakendamine.

3. Riiklikud üksused töötavad välja kvaliteetsed liidu SST teenused kooskõlas mitmeaastase kavaga, asjakohaste võtmetähtsusega tulemuslikkuse põhinäitajatega ja kasutajanõuetega, tuginedes käesoleva artikli lõikes 6 osutatud eksperdirühmade tegevusele. Komisjon võib rakendusaktidega vastu võtta mitmeaastase kava ja võtmetähtsusega tulemuslikkuse põhinäitajad. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

4. Riiklikud üksused loovad olemasolevate ja potentsiaalsete tulevaste sensorite võrgu, et kaitada neid koordineeritud ja optimaalsel viisil eesmärgiga luua ajakohane ühine Euroopa kataloog ja seda hooldada, ilma et see mõjutaks liikmesriikide eesõigusi riikliku julgeoleku vallas.

5. SST alakomponendis osalevad liikmesriigid teevad artikli 34 lõikes 2 osutatud üldiste turvalisusnõuete alusel turvalisuse akrediteerimise.

6. SST alakomponendis osalevad liikmesriigid moodustavad eksperdirühmad, kes juhivad erinevate SST tegevustega seotud konkreetsete küsimustega tegelemist. Eksperdirühm on alaline ning seda juhib ja selle töötajad värbab selle liikmesriigi riiklik üksus, kes eksperdirühma moodustas, ning rühma võivad kuuluda eksperdid igast riiklikust üksusest.

7. Riiklikud üksused ja eksperdirühmad tagavad SST andmete, SST teabe ja SST teenuste kaitse.

8. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu üksikasjalikud reeglid, mis käsitlevad liikmesriikide SST alakomponendis osalemise korraldusliku raamistiku toimimist. Kõnealused reeglid hõlmavad ka liikmesriigi hilisemat kaasamist käesoleva artikli lõikes 2 osutatud SST partnerluslepingusse. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 59

SST kontaktpunkt

1. Komisjon, võttes arvesse riiklike üksuste soovitusi, valib SST kontaktpunkti, lähtudes parimatest teadmistest julgeolekuküsimuste ja teenuste osutamise vallas. SST kontaktpunkt
 - a) pakub vajalikke turvalisi liideseid, et koondada ja säilitada SST teavet ning teha see artiklis 56 osutatud SST kasutajatele kättesaadavaks, tagades selle nõuetekohase käitlemise ja jälgitavuse;
 - b) tagab aruandluse esitamise SST teenuste tulemuslikkuse kohta artikli 58 lõikes 2 osutatud SST partnerlusele ja komisjonile;
 - c) kogub vajalikku tagasisidet artikli 58 lõikes 2 osutatud SST partnerlusele, et tagada teenuste nõutav vastavusse viimine SST kasutajate ootustega;
 - d) toetab, edendab ja soosib SST teenuste kasutamist.
2. Riiklikud üksused sõlmivad SST kontaktpunktiga vajalikud rakenduskokkulepped.

2. jagu

SWE ja NEOde alakomponent

Artikkel 60

Kosmoseilmastiku alane tegevus

1. SWE alakomponendist võib toetada järgmist tegevust:
 - a) kasutajate vajaduste hindamine ja kindlaksmääramine lõike 2 punktis b määratud sektorites eesmärgiga kavandada osutatavaid kosmoseilmastikuteenuseid;
 - b) kosmoseilmastikuteenuste osutamine asjaomaste teenuste kasutajatele vastavalt kasutajate kindlaksmääratud vajadustele ja tehnilistele nõuetele.
2. Kosmoseilmastikuteenused on igal ajal katkestusteta kättesaadavad. Komisjon valib rakendusaktidega need teenused välja järgmiste reeglite kohaselt:
 - a) komisjon peab esmatahtsaks kosmoseilmastikuteenuseid, mida osutatakse liidu tasandil vastavalt kasutajate vajadustele, teenuste tehnoloogilisele valmidusele ja riskihindamise tulemustele;
 - b) kosmoseilmastikuteenused võivad toetada elanikkonnakaitse alast tegevust ja mitmete selliste sektorite kaitset nagu kosmos, transport, ülemaailmsed satelliitnavigatsioonisüsteemid, elektrivõrgud ja side.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

3. Kosmoseilmastikuteenuseid osutavad avaliku ja erasektori üksused valitakse hankemenetluse teel.

*Artikkel 61***Maalähedaste objektidega seotud tegevus**

1. NEOde alakomponendist võib toetada järgmist tegevust:
 - a) liikmesriikide suutlikkuse kaardistamine Maalähedaste objektide tuvastamise ja seire valdkonnas;
 - b) liikmesriikide rajatiste ja teaduskeskuste võrkude loomise edendamine;
 - c) lõikes 2 osutatud teenuse arendamine;
 - d) sellise tavapärase kiirreageerimisteenuse väljaarendamine, mis suudab iseloomustada uusi avastatud Maalähedasi objekte;
 - e) Maalähedaste objektide Euroopa kataloogi loomine.
2. Komisjon võib oma pädevuse piires kehtestada korra, et koordineerida ÜRO asjakohaste organite osalusel liidu ja elanikkonnakaitsega tegelevate riiklike ametiasutuste meetmeid juhul, kui tuvastatakse, et Maale läheneb Maalähedane objekt.

*II PEATÜKK***GOVSATCOM***Artikkel 62***GOVSATCOMi kohaldamisala**

GOVSATCOMi komponendi raames koondatakse satelliitide suutlikkus ja teenused ja luuakse liidu ühine satelliitide suutlikkus ja ühised satelliitide teenused, mille suhtes kehtivad asjakohased turvalisusnõuded. Kõnealune komponent hõlmab:

- a) artiklis 67 osutatud maapealse segmendi taristu ja artikli 102 lõikes 2 osutatud võimaliku kosmosetaristu arendamist, ehitamist ja käitamist;
- b) riikliku ja kommertsatelliitide suutlikkuse, teenuste ja GOVSATCOMi teenuste osutamiseks vajalike kasutajaseadmete hangete korraldamist;
- c) meetmeid, mida on vaja GOVSATCOMi kasutajaseadmete edasise koostalitlusvõime tagamise ja standardimise jaoks.

*Artikkel 63***GOVSATCOMi suutlikkus ja teenused**

1. GOVSATCOMi suutlikkus ja teenused tuleb tagada vastavalt käesoleva artikli lõikes 3 osutatud teenuste portfelligi kindlaksmääratule, kooskõlas käesoleva artikli lõikes 2 osutatud operatiivnõuete ja artikli 34 lõikes 2 osutatud GOVSATCOMi konkreetsete turvalisusnõuete ning artiklis 66 osutatud jagamise ja prioriseerimise reeglite raames.

Juurdepäas GOVSATCOMi suutlikkusele ja teenustele on institutsionaalsete ja riiklike kasutajate jaoks tasuta, välja arvatud juhul, kui komisjon töötab artikli 66 lõike 2 kohaselt välja hinnapoliitika.

2. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu GOVSATCOMi raames osutatavate teenuste operatiivnõuded, koostades tehnilised kirjeldused GOVSATCOMi kasutusjuhtumite jaoks eelkõige seoses kriisiohjega, seire ja olulisima taristu haldamisega, sealhulgas diplomaatiliste sidevõrkudega. Kõnealused operatiivnõuded põhinevad GOVSATCOMi kasutajate nõuete üksikasjalikul analüüsil ja nende koostamisel võetakse arvesse olemasolevate kasutajaseadmete ja võrkudega seotud nõudeid. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu GOVSATCOMi teenuste portfelli, koostades loetelu satelliitside suutlikkuse ja teenuste kategooriatest ja nende omadustest, sealhulgas geograafiline kaetus, sagedus, ribalaius, kasutajaseadmed, ning turvaelementidest. Teenuste portfellis võetakse arvesse olemasolevaid kommertsotstarbel kättesaadavaid teenuseid, et mitte moonutada konkurentsi siseturul. Kõnealuseid meetmeid ajakohastatakse korrapäraselt ja need põhinevad käesoleva artikli lõikes 1 osutatud operatiiv- ja turvalisusnõuetel ning nendega prioriseeritakse kasutajatele osutatavaid teenuseid nende asjakohasuse ja olulisuse alusel. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

4. GOVSATCOMi kasutajatel on juurdepääs käesoleva artikli lõikes 3 osutatud GOVSATCOMi teenuste portfellis loetletud suutlikkusele ja teenustele. Seda juurdepääsu pakutakse artikli 67 lõikes 1 osutatud GOVSATCOMi keskuste kaudu.

Artikkel 64

Satelliitside suutlikkuse ja teenuste pakkujad

GOVSATCOMi raames võivad satelliitside suutlikkust ja teenuseid pakkuda järgmised üksused:

- a) artiklis 68 osutatud GOVSATCOMi osalised ning
- b) juriidilised isikud, kes on nõuetekohaselt volitatud pakkuma satelliitside suutlikkust või teenuseid vastavalt artiklis 37 osutatud turvalisuse akrediteerimise korrale kooskõlas GOVSATCOMi komponendi jaoks kindlaks määratud üldiste turvalisusnõuetega, millele on osutatud artikli 34 lõikes 2.

Artikkel 65

GOVSATCOMi kasutajad

1. Järgmised üksused võivad olla GOVSATCOMi kasutajad, eeldusel et nad on volitatud täitma hädaolukorra ja julgeoleku seisukohast elutähtsate missioonide, operatsioonide ja taristu järelevalve ja juhtimisega seotud ülesandeid:

- a) liidu või liikmesriigi avaliku sektori asutus või asutus, kes on volitatud teostama avalikku võimu;
- b) füüsiline või juriidiline isik, kes tegutseb käesoleva lõike punktis a osutatud üksuse nimel ja tema kontrolli all.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud GOVSATCOMi kasutajad peavad saama mõnelt artiklis 68 osutatud GOVSATCOMi osalejalt GOVSATCOMi suutlikkuse ja teenuste kasutamiseks nõuetekohase loa ning järgima GOVSATCOMi jaoks kindlaks määratud üldiseid turvalisusnõudeid, millele on osutatud artikli 34 lõikes 2.

Artikkel 66

Jagamine ja prioriseerimine

1. Artiklis 68 osutatud GOVSATCOMi osalised kasutavad ühiselt ühiskasutusse antud satelliitside suutlikkust, teenuseid ja kasutajaseadmeid ning prioriseerivad neid, võttes aluseks kasutajate ohutus- ja turvariski analüüsi. Sellises analüüsis võetakse arvesse olemasolevat sidetaristut ja olemasoleva suutlikkuse kättesaadavust ning nende geograafilist katvust liidu ja riiklikul tasandil. Jagamise ja prioriseerimise käigus prioriseeritakse GOVSATCOMi kasutajad nende asjakohasuse ja elutähtsuse alusel.

2. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu satelliitside suutlikkuse, teenuste ja kasutajaseadmete jagamise ja prioriseerimise üksikasjalikud reeglid, võttes arvesse erinevate kasutusjuhtumitega seotud eeldatavat nõudlust ja kõnealuste GOVSATCOMi kasutusjuhtumite turvariskide analüüsi ning vajaduse korral kulutõhusust.

Hinnapoliitika kindlaksmääramisega nendes reeglites tagab komisjon, et GOVSATCOMi suutlikkuse ja teenuste osutamine ei moonuta turgu, ning et GOVSATCOMi suutlikkust jätkub.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Kui GOVSATCOMi kasutajatele on loa andnud üks ja sama GOVSATCOMi osaline, siis peab kõnealune osaline määrama kindlaks satelliitside suutlikkuse ja teenused ning need GOVSATCOMi kasutajate vahel jagama ja prioriseerima.

Artikkel 67

Maapealse segmendi taristu ja toimimine

1. Maapealne segment hõlmab taristut, mis on vajalik GOVSATCOMi kasutajatele teenuste osutamiseks vastavalt artiklile 66, eelkõige GOVSATCOMi keskusi, mis tuleb käesoleva komponendi raames hankida, et ühendada GOVSATCOMi kasutajad satelliitsidesuutlikkuse ja teenuste pakkujatega. Maapealne segment ja selle käitamine peavad vastama GOVSATCOMi jaoks kindlaks määratud üldistele turvalisusnõuetele, millele on osutatud artikli 34 lõikes 2.

2. Komisjon määrab rakendusaktidega kindlaks maapealse segmendi taristu asukoha. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega ning nendega ei piirata liikmesriikide õigust otsustada sellist taristut mitte majutada.

Artikkel 68

GOVSATCOMi osalised ja pädevad asutused

1. Liikmesriigid, nõukogu, komisjon ja Euroopa välisteenistus on GOVSATCOMi osalised niivõrd, kui nad annavad GOVSATCOMi kasutajatele loa või tagavad satelliitside suutlikkuse, maapealse segmendi tegevuskohad või osa maapealse segmendi rajatistest.

Kui nõukogu, komisjon või Euroopa välisteenistus annavad GOVSATCOMi kasutajatele loa või tagavad satelliitside suutlikkuse, maapealse segmendi tegevuskohad või osa maapealse segmendi rajatistest ühe liikmesriigi territooriumil, ei tohi selline loa andmine või tagamine olla vastuolus selle liikmesriigi põhiseaduslike sätetega neutraalsuse või mitteühinemise kohta.

2. Liidu ametid võivad saada GOVSATCOMi osaliseks üksnes ulatuses, mida on vaja nende ülesannete täitmiseks ja vastavalt asjaomase ameti ning selle üle järelevalvet tegeva liidu institutsiooni vahelises halduskokkuleppes sätestatud üksikasjalikele reeglitele.

3. Kooskõlas artikliga 7 võivad kolmandad riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid saada GOVSATCOMi osaliseks.

4. Iga GOVSATCOMi osaline määrab ühe GOVSATCOMi pädeva asutuse.

5. GOVSATCOMi pädev asutus tagab, et

- a) teenuseid kasutatakse vastavalt kohaldatavatele turvalisusnõuetele;
- b) määratakse kindlaks GOVSATCOMi kasutajate juurdepääsuõigused ja hallatakse neid;
- c) kasutajaseadmeid ning nendega seotud elektroonilise side ühendusi ja teavet kasutatakse ja hallatakse vastavalt kohaldatavatele turvalisusnõuetele;
- d) luuakse keskne kontaktpunkt, kes aitab vajaduse korral teavitada turvariskidest ja -ohtudest, eelkõige avastada võimalikke kahjulikke elektromagnetilisi häireid, mis mõjutavad kõnealuse komponendi raames osutatavaid teenuseid.

*Artikkel 69***GOVSATCOMi pakkumise ja nõudluse seire**

Et optimeerida GOVSATCOMi teenuste pakkumise ja nõudluse tasakaalu, teeb komisjon pidevat seiret GOVSATCOMi suutlikkuse – sealhulgas GOVSATCOMi olemasolev ühiskasutuse suutlikkus orbiidil – ja teenuste pakkumise ja nõudluse muutumise üle, võttes arvesse uusi riske ja ohte ning uue tehnoloogia arengut.

IX JAOTIS

EUROOPA LIIDU KOSMOSEPROGRAMMI AMET

I PEATÜKK

Kosmoseprogrammi ametiga seotud üldsätted*Artikkel 70***Kosmoseprogrammi ameti õiguslik seisund**

1. Kosmoseprogrammi amet on liidu asutus. Kosmoseprogrammi amet on juriidiline isik.
2. Kosmoseprogrammi ametil on igas liikmesriigis kõige ulatuslikum juriidilisele isikule riigisiseste õigusaktidega antud õigus- ja teovõime. Eelkõige võib kosmoseprogrammi amet omandada ja võõrandada vallas- ja kinnisasju ning olla kohtus menetlusosaline.
3. Kosmoseprogrammi ametit esindab tegevdirektor.

*Artikkel 71***Kosmoseprogrammi ameti ja kohalike büroode asukoht**

1. Kosmoseprogrammi ameti asukoht on Prahas (Tšehhi).
2. Kosmoseprogrammi ameti töötajad võivad asuda ühes rakendusotsuses (EL) 2016/413 või (EL) 2017/1406 osutatud Galileo või EGNOSe maapealses keskuses, et viia ellu asjaomases lepingus sätestatud kosmoseprogrammi tegevust.
3. Vastavalt kosmoseprogrammi vajadustele võib liikmesriikides luua kohalikke büroosid artikli 79 lõikes 2 sätestatud korras.

II PEATÜKK

Kosmoseprogrammi ameti töökorraldus*Artikkel 72***Haldus- ja juhtimisstruktuur**

1. Kosmoseprogrammi ameti haldus- ja juhtimisstruktuuri moodustavad:
 - a) haldusnõukogu;
 - b) tegevdirektor;
 - c) turvalisuse akrediteerimise nõukogu.

2. Haldusnõukogu, tegevdirektor ja turvalisuse akrediteerimise nõukogu teevad koostööd, et tagada kosmoseprogrammi ameti toimimine ja tegevuse koordineerimine vastavalt korrale, mis on kehtestatud kosmoseprogrammi ameti sisereeglites, nagu haldusnõukogu kodukord, turvalisuse akrediteerimise nõukogu kodukord, kosmoseprogrammi ameti suhtes kohaldatavad finantsreeglid, Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad“) rakendusreeglid ja dokumentidele juurdepääsu eeskiri.

Artikkel 73

Haldusnõukogu

1. Haldusnõukokku kuulub üks hääleõiguslik esindaja igast liikmesriigist ja kolm hääleõiguslikku komisjoni esindajat. Haldusnõukogusse kuulub ka üks Euroopa Parlamendi nimetatud liige, kellel ei ole hääleõigust.
2. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja või eesistuja asetäitja, nõukogu esindaja, kõrge esindaja esindaja ja ESA esindaja kutsutakse haldusnõukogu koosolekutele osalema vaatlejana nendega otseselt seotud küsimuste puhul ja haldusnõukogu kodukorras kindlaks määratud tingimustel.
3. Igal haldusnõukogu liikmel on asendusliige. Asendusliige esindab liiget tema puudumise korral.
4. Iga liikmesriik nimetab haldusnõukogusse ühe liikme ja ühe asendusliikme, võttes arvesse nende teadmisi kosmoseprogrammi ameti ülesannete valdkonnas ning asjakohaseid juhtimis-, haldus- ja eelarvealaseid oskusi. Haldusnõukogu tegevuse järjepidevuse tagamiseks püüavad Euroopa Parlament, komisjon ja liikmesriigid piirata neid haldusnõukogus esindavate isikute vahetumist. Kõikide osaliste eesmärk on saavutada meeste ja naiste tasakaalustatud esindatus haldusnõukogus.
5. Haldusnõukogu liikmete ja nende asendusliikmete ametiaeg on neli aastat ja seda võib pikendada.
6. Vajaduse korral määratakse artiklis 98 osutatud lepingutes kindlaks kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajate osalemine ja osalemise tingimused, mis peavad olema kooskõlas haldusnõukogu kodukorraga. Nendel esindajatel ei ole hääleõigust.

Artikkel 74

Haldusnõukogu eesistuja

1. Haldusnõukogu valib oma hääleõiguslike liikmete hulgast eesistuja ja eesistuja asetäitja. Eesistuja asetäitja asendab eesistujat automaatselt juhul, kui eesistujal ei ole võimalik oma kohustusi täita.
2. Eesistuja ja eesistuja asetäitja ametiaeg on kaks aastat ja seda võib korra pikendada. Ametiaeg lõppeb, kui kõnealune isik ei ole enam haldusnõukogu liige.
3. Haldusnõukogul on õigus eesistuja, eesistuja asetäitja või mõlemad ametist vabastada.

Artikkel 75

Haldusnõukogu koosolekud

1. Haldusnõukogu koosoleku kutsub kokku eesistuja.

2. Tegevdirektor osaleb haldusnõukogu aruteludes, kui eesistuja ei otsusta teisiti. Tegevdirektoril ei ole hääleõigust.
3. Haldusnõukogu korraldab regulaarselt vähemalt kaks korralist koosolekut aastas. Lisaks tuleb haldusnõukogu kokku eesistuja kutsel või vähemalt ühe kolmandiku liikmete taotlusel.
4. Haldusnõukogu võib vaotlejana koosolekule kutsuda isikuid, kelle seisukoht võib olla huvipakkuv. Haldusnõukogu liikmed võivad vastavalt oma kodukorrale kasutada nõustajate või ekspertide abi.
5. Kui arutelu puudutab tundliku riikliku taristu kasutamist, võivad haldusnõukogu koosolekutel ja aruteludel osaleda liikmesriikide esindajad ja komisjoni esindajad, kellel on teadmismajandus. Hääletamisest võtavad osa ainult sellist taristut omavate liikmesriikide esindajad ja komisjoni esindajad. Kui haldusnõukogu eesistuja ei esinda liikmesriiki, kes omab sellist taristut, asendatakse ta sellist taristut omava liikmesriigi esindajaga. Haldusnõukogu kodukorras määratakse kindlaks olukorrad, kus seda menetlust võidakse kohaldada.
6. Kosmoseprogrammi amet osutab haldusnõukogule sekretariaaditeenust.

Artikkel 76

Haldusnõukogu hääletuskord

1. Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, teeb haldusnõukogu otsused oma hääleõiguslike liikmete häälteenamusega.

Haldusnõukogu eesistuja ja eesistuja asetäitja valimiseks ja ametist vabastamiseks, eelarve, tööprogrammi vastuvõtmiseks, artikli 98 lõikes 2 osutatud korra ja kosmoseprogrammi ameti turvareeglite heakskiitmiseks, kodukorra vastuvõtmiseks, kohalike büroode loomiseks ja artiklis 92 osutatud majutuslepingute heakskiitmiseks on vaja hääleõiguslike liikmete kahekolmandikulist häälteenamust.

2. Igal liikmesriigi ja komisjoni esindajal on üks hääl. Hääleõigusega liikme puudumise korral võib tema eest hääletada tema asendusliige. Artikli 77 lõike 2 punkti a alusel tehtavad otsused, välja arvatud V jaotise II peatüki kohastes küsimustes või artikli 77 lõike 5 alusel tehtavad otsused võetakse vastu üksnes siis, kui komisjoni esindajad hääletavad poolt.
3. Haldusnõukogu kodukorras määratakse kindlaks üksikasjalikum hääletuskord, eelkõige tingimused, mille puhul üks liige võib teist liiget esindada, ja nõuded kvoorumi kohta, kui see on asjakohane.

Artikkel 77

Haldusnõukogu ülesanded

1. Haldusnõukogu tagab, et kosmoseprogrammi amet täidab talle delegeeritud ülesandeid käesoleva määrusega kehtestatud tingimustel ning võtab vastu kõik selleks vajalikud otsused. See ei või mõjutada turvalisuse akrediteerimise nõukogule V jaotise II peatüki kohasteks toiminguteks antud pädevust.
2. Peale selle täidab haldusnõukogu järgmisi ülesandeid:
 - a) võtab iga aasta 15. novembriks vastu kosmoseprogrammi ameti järgmise aasta tööprogrammi, olles sellesse muudatusi tegemata lisanud turvalisuse akrediteerimise nõukogu poolt artikli 80 punkti b kohaselt koostatud osa ja saanud komisjoni arvamuse;

- b) võtab hiljemalt ELi toimimise lepingu artiklis 312 ette nähtud mitmeaastase finantsraamistiku esimese aasta 30. juuniks vastu kosmoseprogrammi ameti mitmeaastase tööprogrammi mitmeaastase finantsraamistikuga hõlmatud ajavahemiku kohta, olles sellesse lisanud muudatusi tegemata turvalisuse akrediteerimise nõukogu poolt käesoleva määruse artikli 80 punkti a kohaselt koostatud osa ja saanud komisjoni arvamuse. Kõnealuse mitmeaastase tööprogrammi osas konsulteeritakse Euroopa Parlamendiga eeldusel, et selliste konsultatsioonide eesmärk on arvamuste vahetus ja nende tulemus ei ole kosmoseprogrammi ameti jaoks siduv;
- c) täidab artikli 84 lõigetes 5, 6, 10 ja 11 ette nähtud eelarvega seotud ülesandeid;
- d) teeb järelevalvet Galileo turvaseirekeskuse üle, nagu osutatud artikli 34 lõike 5 punktis b;
- e) võtab vastavalt käesoleva määruse artiklile 94 vastu korra Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1049/2001 ⁽⁴⁶⁾ rakendamiseks;
- f) kiidab heaks artiklis 98 osutatud korra, olles enne konsulteerinud turvalisuse akrediteerimise nõukoguga kõnealuse korra nende punktide üle, mis käsitlevad turvalisuse akrediteerimist;
- g) kehtestab oma ülesannete täitmiseks vajaliku tehnilise korra;
- h) võtab vastu aastaaruande kosmoseprogrammi ameti tegevuse ja tulevikuväljavaadete kohta, olles sellesse lisanud muudatusi tegemata turvalisuse akrediteerimise nõukogu poolt artikli 80 punkti c kohaselt koostatud osa, ning edastab selle Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja kontrollikojale iga aasta 1. juuliks;
- i) tagab artiklis 102 osutatud hindamisest ja auditeerimisest tulenevate järelduste ja soovitude, OLAFi juurdluste järelduste ja soovitude ning kõigi sise- või välisauditite aruannete asjakohased järeldused ning edastab eelarvepädevatele institutsioonidele hindamismenetluse tulemuse seisukohalt kogu asjakohase teabe;
- j) nõustab tegevdirektori artiklis 31 osutatud finantsraampartnerluse lepingu ning artikli 27 lõikes 3 ja artikli 29 lõikes 5 osutatud rahalist toetust käsitlevate lepingute küsimuses enne nende allkirjastamist;
- k) võtab vastu kosmoseprogrammi ameti julgeolekureeglid, nagu on osutatud artiklis 96;
- l) kiidab tegevdirektori ettepanekul heaks peptustevastase tegevuse strateegia;
- m) kiidab vajaduse korral ja tegevdirektori ettepanekul heaks artikli 79 lõike 1 punktis l osutatud organisatsioonilised struktuurid;
- n) nimetab ametisse peaarvpidaja, kes võib olla komisjoni peaarvpidaja,
 - i) kelle suhtes kohaldatakse personalieeskirju ja liidu muude teenistujate teenistustingimusi (edaspidi „teenistustingimused“), mis on sätestatud nõukogu määruuses (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68 ⁽⁴⁷⁾ ning
 - ii) kes on oma ülesannete täitmisel täiesti sõltumatu;
- o) võtab vastu oma kodukorra ja avaldab selle.

3. Kosmoseprogrammi ameti töötajatega seoses on haldusnõukogul personalieeskirjadega antud ametisse nimetava asutuse volitused ja teenistujate teenistustingimustega antud töölepinguid sõlmiva asutuse volitused (edaspidi „ametisse nimetava asutuse volitused“).

Haldusnõukogu võtab kooskõlas personalieeskirjade artiklis 110 sätestatud menetlusega vastu otsuse, mis põhineb kõnealuste personalieeskirjade artikli 2 lõikel 1 ja teenistustingimuste artiklil 6 ning millega delegeeritakse asjakohased ametisse nimetava asutuse volitused tegevdirektorile ja määratakse kindlaks tingimused, mille alusel volituste delegeerimise võib peatada. Tegevdirektor annab haldusnõukogule aru kõnealuste delegeeritud volituste täitmise kohta. Tegevdirektoril on õigus need volitused edasi delegeerida.

⁽⁴⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43).

⁽⁴⁷⁾ EÜT L 56, 4.3.1968, lk 1.

Käesoleva lõike teise lõigu kohaldamisel võib haldusnõukogu erandlike asjaolude korral teha otsuse ajutiselt peatada ametisse nimetava asutuse volituste delegeerimise tegevdirektorile ja tegevdirektori poolt nende volituste edasidelegeerimise ning täita kõnealuseid volitusi ise või delegeerida need ühele oma liikmetest või töötajale, välja arvatud tegevdirektorile.

Erandina käesoleva lõike teisest lõigust peab haldusnõukogu delegeerima turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistujale esimeses lõigus osutatud volitused, mis hõlmavad V jaotise II peatüki kohastes toimingutes osalevate töötajate töölevõtmist, hindamist ja ümberklassifitseerimist ning nimetatud töötajate suhtes võetavaid distsiplinaarmedmeid.

Haldusnõukogu võtab vastavalt personalieeskirjade artiklis 110 sätestatud menetlusele vastu personalieeskirjade ja teenistustingimuste rakenduseeskirja. Käesoleva määruse V jaotise II peatüki kohastes toimingutes osalevate töötajate töölevõtmisel, hindamisel ja ümberklassifitseerimisel ning nimetatud töötajate suhtes asjakohaste distsiplinaarmedmete võtmisel konsulteerib haldusnõukogu eelnevalt turvalisuse akrediteerimise nõukoguga ja võtab igakülgset arvesse tema tähelepanekuid.

Haldusnõukogu võtab samuti vastu otsuse reeglite kohta, mis käsitlevad liikmesriikide ekspertide ametisse lähetamist. Enne kõnealuse otsuse tegemist konsulteerib haldusnõukogu V jaotise II peatüki kohastes toimingutes osalevate riiklike ekspertide lähetamise küsimuses turvalisuse akrediteerimise nõukoguga ja võtab igakülgset arvesse tema tähelepanekuid.

4. Haldusnõukogu nimetab ametisse tegevdirektori ja võib vastavalt artiklile 89 tema ametiaega pikendada või selle lõpetada.

5. Välja arvatud V jaotise II peatüki kohaste toimingute osas teeb haldusnõukogu distsiplinaarjärelevalvet tegevdirektori ametiülesannete täitmise üle, eelkõige kosmoseprogrammi ameti pädevusse jäävates julgeolekuküsimustes.

Artikkel 78

Tegevdirektor

1. Kosmoseprogrammi ameti tööd juhib tegevdirektor. Tegevdirektor annab aru haldusnõukogule.

Käesolev lõige ei mõjuta turvalisuse akrediteerimise nõukogu või tema alluvuses olevate kosmoseprogrammi ameti töötajate autonoomsust ja sõltumatust kooskõlas artikliga 82 ning turvalisuse akrediteerimise nõukogule ja turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistujale artiklite 38 ja 81 kohaselt antud volitusi.

2. Ilma et see piiraks komisjoni ja haldusnõukogu volitusi, on tegevdirektor oma ülesannete täitmisel sõltumatu ja ta ei taotle ega järgi ühegi valitsuse ega muu asutuse juhiseid.

Artikkel 79

Tegevdirektori ülesanded

1. Tegevdirektor täidab järgmisi ülesandeid:

- a) esindab kosmoseprogrammi ametit ja allkirjastab artikli 27 lõikes 3, artikli 29 lõikes 5 ja artiklis 31 osutatud lepingud;
- b) valmistab ette haldusnõukogu töö ja võtab haldusnõukogu tööst osa ilma hääleõiguseta artikli 75 lõike 2 teise lõigu kohaselt;
- c) rakendab haldusnõukogu tehtud otsuseid;

- d) koostab kosmoseprogrammi ameti mitmeaastase ja iga-aastase tööprogrammi ning esitab need haldusnõukogule heakskiitmiseks, välja arvatud osad, mille koostab ja võtab vastu turvalisuse akrediteerimise nõukogu kooskõlas artikli 80 punktidega a ja b;
- e) rakendab mitmeaastast ja iga-aastast tööprogrammi, välja arvatud osad, mida rakendab turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja;
- f) valmistab igaks haldusnõukogu koosolekuks ette iga-aastase tööprogrammi ning asjakohasel juhul mitmeaastase tööprogrammi rakendamise eduaruande, millesse on lisatud muudatusi tegemata turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja koostatud osa;
- g) koostab kosmoseprogrammi ameti tegevuse ja tulevikuväljavaadete kohta aastaaruande, välja arvatud osa, mille koostab ja kiidab heaks turvalisuse akrediteerimise nõukogu kooskõlas artikli 80 punktiga c ja mis käsitleb V jaotise kohaseid toiminguid, ning esitab selle haldusnõukogule heakskiitmiseks;
- h) tegeleb kosmoseprogrammi ameti igapäevase haldamisega ning võtab kõik vajalikud meetmed, et tagada kosmoseprogrammi ameti toimimine vastavalt käesolevale määrusele, sealhulgas võtab vastu ametisesed haldusreeglid ja avaldab teateid;
- i) koostab artikli 84 kohaselt kosmoseprogrammi ameti tulude ja kulude eelarvestuse projekti ning täidab eelarvet artikli 85 kohaselt;
- j) tagab, et kosmoseprogrammi amet suudab Galileo turvaseirekeskuse käitajana järgida otsuse (ÜVJP) 2021/698 alusel antud juhiseid ja täita otsuse nr 1104/2011/EL artiklis 6 osutatud ülesandeid;
- k) tagab artikli 72 lõikes 1 osutatud kosmoseprogrammi ameti organite vahel asjakohase teabe, eelkõige julgeolekut käsitleva teabe vahetamise;
- l) määrab tihedas koostöös turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistujaga kindlaks kosmoseprogrammi ameti organisatsioonilise struktuuri V jaotise II peatüki kohaste turvalisuse akrediteerimise toimingutega seotud küsimustes ja esitab selle haldusnõukogule heakskiitmiseks. Kõnealune struktuur võtab arvesse kosmoseprogrammi eri komponentide konkreetseid omadusi;
- m) teostab kosmoseprogrammi ameti töötajate suhtes artikli 77 lõike 3 esimeses lõigus osutatud ametisse nimetava asutuse volitusi, kui need volitused on talle delegeeritud vastavalt artikli 77 lõike 3 teisele lõigule;
- n) tagab, et turvalisuse akrediteerimise nõukogu, artikli 38 lõikes 3 ja artikli 82 lõikes 3 osutatud organite ning turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja nõuetekohaseks tööks on olemas sekretariaat ja kõik vajalikud vahendid;
- o) välja arvatud V jaotise II peatüki kohaseid toiminguid käsitleva tegevuskava osa suhtes, koostab tegevuskava, et tagada järelemeetmete võtmine artiklis 102 osutatud hindamiste ja auditite tulemuste ja soovitude kohta, ning edastab komisjonile poolaasta eduaruande, olles sellesse enne lisanud muudatusi tegemata turvalisuse akrediteerimise nõukogu koostatud osa; kõnealune aruanne edastatakse teavitamise eesmärgil ka haldusnõukogule;
- p) võtab liidu finantshuvide kaitsmiseks järgmised meetmed:
- i) kelmust, pettust, korruptsiooni ja muud ebaseaduslikku tegevust ennetavad meetmed ning tõhusad kontrollimeetmed;
- ii) õigusnormide rikkumise avastamise korral nõuab sisse alusetult makstud summad ning kohaldab vajaduse korral tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid haldus- ja rahalisi karistusi;
- q) koostab kosmoseprogrammi ameti pettustevastase tegevuse strateegia, mis on proportsionaalne kelmuste ja pettuste ohuga ning milles on võetud arvesse rakendatavate meetmete kulude ja tulude analüüsi ja OLAFi juurdluste järeldusi ja soovitusi, ja esitab selle haldusnõukogule heakskiitmiseks;
- r) annab Euroopa Parlamendile selle taotluse korral aru oma ülesannete täitmise kohta; nõukogu võib kutsuda tegevdirektori oma ülesannete täitmisest aru andma.

2. Tegevdirektor otsustab, kas kosmoseprogrammi ameti ülesannete tõhusaks ja tulemuslikuks täitmiseks on vaja paigutada ühte või mitmesse liikmesriiki üks või mitu töötajat. Enne kui tegevdirektor otsustab luua kohaliku büroo, peab ta saama komisjonilt, haldusnõukogult ja asjaomaselt liikmesriigilt (asjaomastelt liikmesriikidelt) heakskiidu. Otsuses määratakse täpselt kindlaks kohaliku büroo tegevuse ulatus, et vältida tarbetuid kulusid ja kosmoseprogrammi ameti haldusülesannete dubleerimist. Võimaluse korral kajastatakse artikli 84 lõikes 6 osutatud ühtse programmdokumendi kavandis mõju töötajate jaotusele ja eelarvele.

Artikkel 80

Turvalisuse akrediteerimise nõukogu juhtimisülesanded

Lisaks artiklis 38 osutatud ülesannetele täidab turvalisuse akrediteerimise nõukogu kosmoseprogrammi ameti juhtimise raames järgmisi ülesandeid:

- a) koostab ja kiidab heaks mitmeaastase tööprogrammi osa, mis käsitleb V jaotise II peatüki kohaseid operatiivtoiminguid ja nende elluviimiseks vajalikke inimressursse ja rahalisi vahendeid, ning edastab selle aegsasti haldusnõukogule, et lisada see mitmeaastasesse tööprogrammi;
- b) koostab ja kiidab heaks iga-aastase tööprogrammi osa, mis käsitleb V jaotise II peatüki kohaseid operatiivtoiminguid ja nende elluviimiseks vajalikke inimressursse ja rahalisi vahendeid, ning edastab selle aegsasti haldusnõukogule, et lisada see iga-aastasesse tööprogrammi;
- c) koostab ja kiidab heaks aastaaruande osa, mis käsitleb V jaotise II peatüki kohast kosmoseprogrammi ameti tegevust ja tulevikuväljavaateid ning selle elluviimiseks vajalikke inimressursse ja rahalisi vahendeid, ning edastab selle aegsasti haldusnõukogule, et lisada see aastaaruandesse.

Artikkel 81

Turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja

1. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu valib enda liikmete hulgast eesistuja ja eesistuja asetäitja kõigi hääleõiguslike liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega. Kui pärast turvalisuse akrediteerimise nõukogu kahte koosolekut ei ole saavutatud kahekolmandikulist häälteenamust, on vaja lihthäälteenamust.
2. Eesistuja asetäitja asendab esimeest automaatselt juhul, kui eesistujal ei ole võimalik oma kohustusi täita.
3. Turvalisuse akrediteerimise nõukogul on õigus eesistuja, eesistuja asetäitja või mõlemad ametist vabastada. Ametist vabastamise otsus tehakse kahekolmandikulise häälteenamusega.
4. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja ja eesistuja asetäitja ametiaeg on kaks aastat ja seda võib korra pikendada. Mõlema ametiaeg lõpeb, kui nad ei ole enam turvalisuse akrediteerimise nõukogu liikmed.

Artikkel 82

Turvalisuse akrediteerimise nõukogu organisatsioonilised aspektid

1. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu käsutuses on kõik töötajad ja materiaalsed vahendid, mida nad vajavad selleks, et täita oma ülesandeid sõltumatult. Samuti on tal juurdepääs kogu teabele, mida on tal vaja oma ülesannete täitmiseks ja mis on kosmoseprogrammi ameti muude organite käsutuses, ilma et see piiraks artikli 37 punktis i osutatud autonoomsuse ja sõltumatuse põhimõtete kohaldamist.

2. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu ja tema alluvuses olevad kosmoseprogrammi ameti töötajad töötavad viisil, mis tagab autonoomsuse ja sõltumatuse muust kosmoseprogrammi ameti tegevusest, eelkõige süsteemide kasutamisega seotud tegevusest, kooskõlas kosmoseprogrammi eri komponentide eesmärkidega. Mitte ühelegi turvalisuse akrediteerimise nõukogu järelevalve all olevale kosmoseprogrammi ameti töötajale ei tohi samal ajal määrata ametis muid ülesandeid.

Selleks tagatakse kosmoseprogrammi ametis organisatsiooniline lahusus V jaotise II peatüki kohastes toimingutes osalevate töötajate ja muude kosmoseprogrammi ameti töötajate vahel. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu teavitab tegevdirektorit, haldusnõukogu ja komisjoni viivitamata kõigist asjaoludest, mis võivad kahjustada tema autonoomsust ja sõltumatust. Kui kosmoseprogrammi amet ei suuda olukorda ise parandada, hindab olukorda komisjon, konsulteerides asjakohaste pooltega. Selle hindamise tulemusel võtab komisjon asjakohased leevendusmeetmed, mida rakendab kosmoseprogrammi amet, ja teavitab nendest Euroopa Parlamenti ja nõukogu.

3. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu moodustab oma alluvuses spetsiaalseid allorganeid, kes tegutsevad tema juhiste kohaselt. Eelkõige moodustab ta töö vajaliku järjepidevuse tagamise eesmärgil toimkonna, kes tegeleb turvaanalüüside läbivaatamise ja testimisega ning koostab asjakohaseid riskiaruandeid, et abistada turvalisuse akrediteerimise nõukogu tema otsuste ettevalmistamisel. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu võib moodustada eksperdirühmi, mis toetavad toimkonna tööd, või nende tegevuse lõpetada.

Artikkel 83

Turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja ülesanded

1. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja tagab, et nõukogu turvalisuse akrediteerimise toimingud oleks sõltumatud ja et ta täidab järgmisi ülesandeid:

- a) juhib turvalisuse akrediteerimise nõukogu järelevalve all turvalisuse akrediteerimist;
- b) rakendab turvalisuse akrediteerimise nõukogu järelevalve all kosmoseprogrammi ameti mitmeaastase ja iga-aastase tööprogrammi osa, mis käsitleb V jaotise II peatükki;
- c) teeb koostööd tegevdirektoriga, et aidata tal koostada artikli 84 lõikes 4 osutatud ametikohtade loetelu kavand ja töötada välja kosmoseprogrammi ameti organisatsiooniline struktuur;
- d) valmistab ette eduaruande osa, mis käsitleb V jaotise II peatüki kohaseid operatiivtoiminguid, ning edastab selle aegsasti turvalisuse akrediteerimise nõukogule ja tegevdirektorile, et selle saaks lisada eduaruandesse;
- e) valmistab ette iga-aastase aruande ja tegevuskava osa, mis käsitleb V jaotise II peatüki kohaseid operatiivtoiminguid, ning edastab selle aegsasti tegevdirektorile;
- f) esindab kosmoseprogrammi ametit V jaotise II peatüki kohastes toimingutes ja otsustes;
- g) kasutab V jaotise II peatüki kohaste toimingutega seotud kosmoseprogrammi ameti töötajate suhtes artikli 77 lõike 3 esimeses lõigus osutatud volitusi, mis on talle delegeeritud vastavalt artikli 77 lõike 3 neljandale lõigule.

2. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad V jaotise II peatüki kohaste toimingutega seoses paluda turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistujal tutvustada Euroopa Parlamendile ja nõukogule seisukohti kosmoseprogrammi ameti töö ja tulevikuväljavaadete kohta, sealhulgas mitmeaastase ja iga-aastase tööprogrammiga seoses.

III PEATÜKK

Kosmoseprogrammi ametiga seotud finantssätted

Artikkel 84

Kosmoseprogrammi ameti eelarve

1. Kosmoseprogrammi ameti tulude hulka kuulub tulude ja kulude tasakaalu tagamiseks liidu eelarvesse kantud liidu rahaline toetus, ilma et see mõjutaks muid vahendeid ja tulusid. Kosmoseprogrammi amet võib saada liidu eelarvest sihtotstarbelisi toetusi.
2. Kosmoseprogrammi ameti kulud hõlmavad personali-, haldus- ja taristukulud, tegevuskulud ning turvalisuse akrediteerimise nõukogu tegevusega seotud kulud, sealhulgas artikli 38 lõikes 3 ja artikli 82 lõikes 3 osutatud organite kulud, ning kosmoseprogrammi ameti poolt temale delegeeritud ülesannete täitmiseks sõlmitud lepingute ja kokkulepetega seotud kulud.
3. Tulud ja kulud on tasakaalus.
4. Tegevdirektor koostab tihedas koostöös turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistujaga kosmoseprogrammi ameti järgmise eelarveaasta tulude ja kulude eelarvestuse projekti V jaotise II peatüki kohaste toimingute jaoks ning tagab, et esialgses eelarvestuses on turvalisuse akrediteerimise tegevusega seotud aspektid ja kosmoseprogrammi ameti muude tegevustega seotud aspektid selgelt eristatud. Turvalisuse akrediteerimise nõukogu eesistuja võib koostada kõnealuse eelarvestuse projekti kohta avalduse ning tegevdirektor edastab nii eelarvestuse projekti kui ka nimetatud avalduse koos ametikohtade loetelu kavandiga haldusnõukogule ja turvalisuse akrediteerimise nõukogule.
5. Haldusnõukogu koostab igal aastal tihedas koostöös turvalisuse akrediteerimise nõukoguga tulude ja kulude eelarvestuse projekti põhjal kosmoseprogrammi ameti järgmise eelarveaasta tulude ja kulude eelarvestuse V jaotise II peatüki kohaste toimingute jaoks.
6. Haldusnõukogu edastab ühtse programmidokumendi kavandi, sealhulgas eelarvestuse, ametikohtade loetelu kavandi ja esialgse iga-aastase tööprogrammi 31. jaanuariks komisjonile ja nendele kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele, kellega kosmoseprogrammi amet on sõlminud lepingud vastavalt artiklile 98.
7. Komisjon edastab tulude ja kulude eelarvestuse Euroopa Parlamendile ja nõukogule (edaspidi „eelarvepädevad institutsioonid“) koos Euroopa Liidu üldeelarve projektiga.
8. Komisjon sisestab kõnealusest eelarvestusest lähtudes Euroopa Liidu üldeelarve projekti eelarvestuse, mida ta peab ametikohtade loetelu ja üldeelarvest eraldatava toetuse suurust silmas pidades vajalikuks. Komisjon esitab üldeelarve projekti eelarvepädevatele institutsioonidele kooskõlas ELI toimimise lepingu artikliga 314.
9. Eelarvepädevad institutsioonid kinnitavad kosmoseprogrammi ameti toetuseks kasutatavad assigneeringud ja võtavad vastu kosmoseprogrammi ameti ametikohtade loetelu.
10. Eelarve võtab vastu haldusnõukogu. See on lõplik pärast Euroopa Liidu üldeelarve vastuvõtmist. Vajaduse korral tehakse eelarves vastavaid kohandusi.
11. Haldusnõukogu teatab võimalikult kiiresti eelarvepädevatele institutsioonidele oma kavatsusest rakendada projekte, millel võib olla oluline finantsmõju tema eelarve rahastamisele, eriti projekte, mis on seotud kinnisvaraga, nagu hoonete rentimine või ostmine. Ta teavitab sellest komisjoni.
12. Kui eelarvepädev institutsioon on teatanud, et kavatseb esitada oma arvamuse, edastab ta arvamuse haldusnõukogule kuue nädala jooksul pärast projektist teavitamise kuupäeva.

*Artikkel 85***Kosmoseprogrammi ameti eelarve täitmine**

1. Kosmoseprogrammi ameti eelarvet täidab tegevdirektor.
2. Tegevdirektor esitab igal aastal eelarvepädevatele institutsioonidele kogu teabe, mida nad vajavad oma hindamisülesannete täitmiseks.

*Artikkel 86***Kosmoseprogrammi ameti raamatupidamisaruanded ja eelarve täitmisele heakskiidu andmine**

Kosmoseprogrammi ameti esialgsed ja lõplikud raamatupidamisaruanded esitatakse ja eelarve täitmisele heakskiidu andmine toimub reeglite ja ajakava kohaselt, mis on sätestatud finantsmääruses ja finantsmääruse artiklis 70 osutatud asutuste suhtes kohaldatavas raamfinantsmääruses.

*Artikkel 87***Kosmoseprogrammi ametiga seotud finantsätted**

Haldusnõukogu võtab pärast komisjoniga konsulteerimist vastu kosmoseprogrammi ameti suhtes kohaldatavad finantsreeglid. Kõnealused reeglid ei või kalduda kõrvale finantsmääruse artiklis 70 osutatud asutuste suhtes kohaldatavast raamfinantsmäärusest, välja arvatud juhul, kui selline kõrvalekaldumine on konkreetselt vajalik kosmoseprogrammi ameti toimimiseks ja komisjon on selleks eelneva nõusoleku andnud.

*IV PEATÜKK****Kosmoseprogrammi ameti inimressursid****Artikkel 88***Kosmoseprogrammi ameti töötajad**

1. Kosmoseprogrammi ameti töötajate suhtes kohaldatakse personalieeskirju, teenistustingimusi ning liidu institutsioonide poolt nende personalieeskirjade ja teenistustingimuste kohaldamise eesmärgil ühiselt vastuvõetud reegleid.
2. Kosmoseprogrammi ameti töötajate hulka kuuluvad ameti poolt oma ülesannete täitmiseks tööle võetud teenistujad. Nad on läbinud julgeolekukontrolli, mis vastab nende käideldava teabe salastatuse tasemele.
3. Kosmoseprogrammi ameti sisereeglid, nagu haldusnõukogu kodukord, turvalisuse akrediteerimise nõukogu kodukord, ameti suhtes kohaldatavad finantsreeglid, personalieeskirjade rakendusreeglid ja dokumentidele juurdepääsu eeskiri tagavad kooskõlas artikli 37 punktiga i turvalisuse akrediteerimise toiminguid tegevate töötajate autonoomsuse ja sõltumatuse töötajatest, kes viivad ellu kosmoseprogrammi ameti muud tegevust.

*Artikkel 89***Tegevdirektori ametisse nimetamine ja ametiaeg**

1. Tegevdirektor võetakse kosmoseprogrammi ametisse tööle ajutise teenistujana kooskõlas teenistustingimuste artikli 2 punktiga a.

Tegevdirektori nimetab ametisse haldusnõukogu, võttes arvesse tema teeneid, dokumenteeritud haldamis- ja juhtimisoskust ning asjaomaseid teadmisi ja kogemusi ning valides ta välja komisjoni esitatud vähemalt kolmest kandidaadist koosnevast nimekirjast, mis koostatakse *Euroopa Liidu Teatajas* või mujal avaldatud osalemiskutsete põhjal korraldatud avaliku ja läbipaistva konkursi alusel.

Haldusnõukogu valitud tegevdirektori kandidaat võidakse kutsuda esimesel võimalusel esinema avaldusega Euroopa Parlamendi ees ja vastama parlamendiliikmete küsimustele.

Tegevdirektoriga lepingu allakirjutamisel esindab kosmoseprogrammi ametit haldusnõukogu eesistuja.

Haldusnõukogu teeb otsuse tegevdirektori ametisse nimetamise kohta oma liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega.

2. Tegevdirektori ametiaeg on viis aastat. Tema ametiaja lõpus koostab komisjon hinnangu, milles käsitletakse tegevdirektori töö tulemuslikkust, võttes arvesse kosmoseprogrammi ameti tulevasi ülesandeid ja lahendamist vajavaid küsimusi.

Võttes arvesse esimeses lõigus osutatud hinnangut võib haldusnõukogu komisjoni ettepanekul pikendada tegevdirektori ametiaega ühe korra kuni viieks aastaks.

Tegevdirektori ametiaja pikendamist käsitlev otsus võetakse vastu haldusnõukogu liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega.

Tegevdirektor, kelle ametiaega pikendati, ei saa pikendatud ametiaja lõppedes osaleda sama ametikoha täitmise valikumenetluses.

Haldusnõukogu teatab tegevdirektori ametiaja pikendamise kavatsusest Euroopa Parlamendile. Enne ametiaja pikendamist võib tegevdirektori kutsuda esinema avaldusega Euroopa Parlamendi asjaomaste komisjonide ette ja vastama parlamendiliikmete küsimustele.

3. Komisjoni või haldusnõukogu ühe kolmandiku liikmete ettepanekul on haldusnõukogul õigus tegevdirektor ametist vabastada otsusega, mis võetakse vastu tema liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega.

4. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad paluda tegevdirektoril tutvustada Euroopa Parlamendile ja nõukogule seisukohti kosmoseprogrammi ameti töö ja tulevikuväljavaadete kohta, sealhulgas iga-aastase ja mitmeaastase tööprogrammiga seoses. Selline seisukohtade tutvustus ei hõlma V jaotise II peatüki kohaste turvalisuse akrediteerimise toimingutega seotud küsimusi.

Artikkel 90

Riiklike ekspertide kosmoseprogrammi ametisse lähetamine

Kosmoseprogrammi amet võib võtta tööle riiklikke eksperte liikmesriikidest ning artikli 98 lõike 2 kohaselt kosmoseprogrammi töös osalevatest kolmandatest riikidest ja rahvusvahelistest organisatsioonidest. Kõnealused eksperdid peavad olema läbinud julgeolekukontrolli, mis vastab nende käideldava teabe salastatuse tasemele vastavalt artikli 43 lõikele 2. Nimetatud töötajate suhtes ei kohaldata personalieeskirju ega teenistustingimusi.

V PEATÜKK

Muud sätted

Artikkel 91

Privileegid ja immunitetid

Kosmoseprogrammi ameti ja selle töötajate suhtes kohaldatakse ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 7 Euroopa Liidu privileegide ja immunitetide kohta.

Artikkel 92

Peakorterileping ja kohalike büroode majutuslepingud

1. Vajalik kord, mis käsitleb kosmoseprogrammi peakorteri asukohaks olevas liikmesriigis kosmoseprogrammi ameti käsutusse antavaid ruume ja rajatise ning kosmoseprogrammi ameti tegevdirektori, haldusnõukogu liikmete, töötajate ja nende perekonnaliikmete suhtes kohaldatavaid erireegleid, määratakse kindlaks peakorterilepingus. Peakorterileping sõlmitakse kosmoseprogrammi ameti ja ameti peakorteri asukohaks oleva asjaomase liikmesriigi vahel pärast haldusnõukogu heakskiidu saamist.
2. Kui see on artikli 79 lõike 2 kohaselt loodud kosmoseprogrammi kohaliku büroo toimimiseks vajalik, sõlmitakse pärast haldusnõukogult heakskiidu saamist kosmoseprogrammi ameti ja kohaliku büroo asukohaks oleva liikmesriigi vahel majutusleping.
3. Kosmoseprogrammi ameti asukohaliikmesriigid tagavad võimalikult head tingimused ameti sujuvaks ja tõhusaks toimimiseks, sealhulgas Euroopale orienteeritud mitmekeelse koolihariduse ning asjakohase transpordiühenduse.

Artikkel 93

Kosmoseprogrammi ameti keeleline korraldus

1. Kosmoseprogrammi ameti suhtes kohaldatakse nõukogu määrust nr 1 ⁽⁴⁸⁾.
2. Kosmoseprogrammi ameti toimimiseks vajalikku tõlketeenust osutab Euroopa Liidu Asutuste Tõlkekeskus.

Artikkel 94

Kosmoseprogrammi ameti valduses olevatele dokumentidele juurdepääsu põhimõtted

1. Kosmoseprogrammi ameti valduses olevate dokumentide suhtes kohaldatakse määrust (EÜ) nr 1049/2001.
2. Haldusnõukogu võtab vastu määruse (EÜ) nr 1049/2001 rakenduskorra.
3. Kosmoseprogrammi ameti otsuste suhtes, mis on vastu võetud vastavalt määruse (EÜ) nr 1049/2001 artiklile 8, võib esitada kaebuse ombudsmanile või pöörduda Euroopa Liidu Kohtusse vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 228 või 263.

⁽⁴⁸⁾ Nõukogu 15. aprilli 1958. aasta määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT 17, 6.10.1958, lk 385).

*Artikkel 95***Kelmuste ja pettuste ärahoidmine kosmoseprogrammi ametis**

1. Selleks et lihtsustada võitlust kelmuse, pettuse, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse vastu vastavalt määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013, ühineb kosmoseprogrammi amet kuue kuu jooksul alates oma tegevuse algusest 25. mai 1999. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppega Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) sisejuurdluste kohta ⁽⁴⁹⁾ ja võtab vastu kõikide oma töötajate suhtes kohaldatavad asjakohased sätted, kasutades kõnealuse kokkuleppe lisas esitatud näidisotsust.
2. Euroopa Kontrollikojal on õigus auditeerida nii dokumentide põhjal kui ka kohapeal kõiki toetusesaajaid, töövõtjaid ja alltöövõtjaid, keda kosmoseprogrammi amet on liidu vahenditest rahastanud.
3. OLAF võib määruste (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 sätete ja neis sätestatud menetluste kohaselt korraldada juurdlusti, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas seoses kosmoseprogrammi ameti rahastatud toetuse või lepinguga on esinenud kelmust, pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust.
4. Kosmoseprogrammi ameti ning kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide vahelised koostöölepingud ning kosmoseprogrammi ameti lepingud, toetuslepingud ja toetusotsused sisaldavad sätteid, mis annavad Euroopa Kontrollikojale ja OLAFile sõnaselgelt õiguse korraldada oma vastava pädevuse piires selliseid auditeid ja juurdlusti. See ei mõjuta lõikeid 1, 2 ja 3.

*Artikkel 96***Salastatud teabe või salastamata tundliku teabe kaitse kosmoseprogrammi ametis**

Pärast komisjoniga konsulteerimist võtab kosmoseprogrammi amet vastu oma julgeolekureeglid, mis on samaväärsed komisjoni julgeolekureeglitega, milles käsitletakse ELi salastatud teabe ja salastamata tundliku teabe kaitset, sealhulgas sätted sellise teabe vahetamise, töötlemise ja säilitamise kohta vastavalt otsustele (EL, Euratom) 2015/443 ja (EL, Euratom) 2015/444.

*Artikkel 97***Kosmoseprogrammi ameti vastutus**

1. Kosmoseprogrammi ameti lepingulist vastutust reguleeritakse asjaomase lepingu suhtes kohaldatava õigusega.
2. Euroopa Liidu Kohtu pädevuses on otsuste tegemine vastavalt kosmoseprogrammi ameti sõlmitud lepingus sisalduvale vahekohtuklauslile.
3. Lepinguvälise vastutuse korral heastab kosmoseprogrammi amet vastavalt liikmesriikide õiguse ühistele üldpõhimõtetele kõik kahjud, mida ta talitused või teenistujad on ülesannete täitmisel tekitanud.
4. Lõikes 3 osutatud kahju hüvitamisega seotud vaidluste lahendamine kuulub Euroopa Liidu Kohtu pädevusse.
5. Teenistujate isiklikku vastutust kosmoseprogrammi ameti ees reguleerivad nende suhtes kohaldatavad personalieeskirjade või teenistustingimuste sätted.

*Artikkel 98***Koostöö kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega**

1. Kosmoseprogrammi amet on osalemiseks avatud nendele kolmandatele riikidele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele, kes on sõlminud liiduga rahvusvahelised lepingud.

⁽⁴⁹⁾ EÜT L 136, 31.5.1999, lk 15.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 ja artiklis 43 osutatud lepingute asjakohaste sätete alusel töötatakse välja kord, milles täpsustatakse eelkõige asjaomaste kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide kosmoseprogrammi ameti töös osalemise olemust, ulatust ja viisi, sealhulgas sätteid, mis käsitlevad kosmoseprogrammi ameti esitatud algatustes osalemist, rahalist osalust ja töötajaid. Personaliküsimustes peab kõnealune kord olema igal juhul kooskõlas personalieeskirjadega. Vajaduse korral sisaldab see ka sätteid salastatud teabe vahetamise kohta kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega ning sellise teabe kaitse kohta. Komisjon peab need sätted eelnevalt heaks kiitma.

3. Haldusnõukogu võtab vastu strateegia, mis käsitleb lõikes 1 osutatud rahvusvaheliste lepingute raames kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega arendatavaid suhteid kosmoseprogrammi ameti pädevusse kuuluvates küsimustes.

4. Komisjon tagab, et kosmoseprogrammi amet tegutseb oma suhetes kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kooskõlas oma volitustega ja olemasoleva institutsioonilise raamistikuga, leppides tegevdirektoriga kokku asjakohase töökorra.

Artikkel 99

Huvide konflikt

1. Haldusnõukogu ja turvalisuse akrediteerimise nõukogu liikmed, tegevdirektor ja riiklikud eksperdid ja vaatlejad esitavad kohustuste deklaratsiooni ja huvide deklaratsiooni, milles nad kinnitavad, et neil ei ole või on otseseid või kaudseid huvisid, mida võib pidada nende sõltumatust kahjustavaks. Nimetatud deklaratsioonid

- a) peavad olema täpsed ja täielikud,
- b) tuleb esitada kirjalikult ametisse astumisel,
- c) uuendatakse igal aastal ja
- d) ajakohastatakse vajaduse korral, eelkõige juhul, kui asjaomase isiku isiklikus olukorras toimuvad muutused.

2. Haldusnõukogu ja turvalisuse akrediteerimise nõukogu liikmed, tegevdirektor, riiklikud eksperdid ja vaatlejad ning ajutistes töörühmades osalevad välisekspertid deklareerivad täpselt ja täielikult enne iga koosolekut, kus nad osalevad, et neil ei ole või on huvisid, mida saab pidada nende sõltumatust kahjustavaks päevakorra punktide osas, ning kui liikmel on huvide konflikt, hoidub ta vastavate punktide üle arutamisest ja hääletamisest.

3. Haldusnõukogu ja turvalisuse akrediteerimise nõukogu näevad oma kodukorras ette lõigetes 1 ja 2 osutatud huvide deklareerimise ja huvide konflikti vältimise ja lahendamise praktilise korra.

X JAOTIS

PROGRAMMITÖÖ, SEIRE, HINDAMINE JA KONTROLL

Artikkel 100

Tööprogramm

Kosmoseprogrammi rakendatakse finantsmääruse artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu, mis on konkreetsed ja koostatud eraldi kosmoseprogrammi iga komponendi jaoks. Tööprogrammides määratakse kindlaks kosmoseprogrammi eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed ja nendega seotud eelarve ning vajaduse korral segarahastamistoiminguteks ette nähtud kogusumma.

Komisjon võtab tööprogrammid vastu rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 107 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 101

Seire ja aruandlus

1. Näitajad, mille abil antakse aru kosmoseprogrammi edusammudest artiklis 4 sätestatud üld- ja erieesmärkide saavutamisel, on esitatud lisas.
2. Kosmoseprogrammi eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude tõhusa hindamise tagamiseks on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 105 vastu delegeeritud õigusakte lisa muutmiseks seoses näitajatega, kui seda peetakse vajalikuks, ning täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega.
3. Kui see on tungiva kiireloomulisuse tõttu vajalik, kohaldatakse käesoleva artikli alusel vastu võetavatele delegeeritud õigusaktidele artiklis 106 sätestatud menetlust.
4. Tulemusaruannete süsteemiga tagatakse, et kosmoseprogrammi rakendamise ja tulemuste seireks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal.

Selleks kehtestatakse liidu rahaliste vahendite saajatele ja asjakohasel juhul liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

5. Lõike 1 kohaldamiseks peavad liidu rahaliste vahendite saajad esitama asjakohase teabe. Tööülesannete täitmise kontrollimiseks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal.

Artikkel 102

Hindamine

1. Komisjon korraldab kosmoseprogrammi hindamise piisavalt aegsasti, et selle tulemusi saaks kasutada otsustusprotsessis.
2. Komisjon hindab 30. juuniks 2024 ja pärast seda iga nelja aasta järel kosmoseprogrammi rakendamist. Hindamine hõlmab kõiki kosmoseprogrammi komponente ja meetmeid. Komisjon hindab
 - a) kosmoseprogrammi alusel osutatud teenuste tulemuslikkust,
 - b) kosmoseprogrammi kasutajate vajaduste arengut,
 - c) SSA ja GOVSATCOMi rakendamise hindamisel olemasolevat ühiskasutuse suutlikkust ning Galileo, Copernicuse ja EGNOSe rakendamise hindamisel konkurentide pakutavate andmete ja teenuste arengut.

Iga kosmoseprogrammi komponendi hindamisel hinnatakse kulude-tulude analüüsi põhjal ka esimese lõigu punktis c osutatud muutuste mõju, sealhulgas vajadust muuta hinnapoliitikat või vajadust täiendava kosmose või maapealse taristu järele.

Vajaduse korral lisatakse hindamisele õigusakti ettepanek.

3. Komisjon edastab hindamiste tulemused koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.
4. Käesoleva määruse rakendamise seotud üksused esitavad komisjonile andmed ja teabe, mida on vaja lõikes 1 osutatud hindamise korraldamiseks.
5. 30. juuniks 2024 ja seejärel iga nelja aasta tagant hindab komisjon vastavalt oma suunistele kosmoseprogrammi ameti töö tulemusi seoses tema eesmärkide, volituste ja ülesannetega. Hindamise aluseks on kulude-tulude analüüs. Hindamisel keskendutakse eelkõige võimalikule vajadusele muuta kosmoseprogrammi ameti volitusi ja sellise muutmise

finantsmõjule. Samuti käsitletakse kosmoseprogrammi ameti huvide konflikte käsitlevat poliitikat ning turvalisuse akrediteerimise nõukogu sõltumatust ja autonoomsust. Komisjon võib ka hinnata kosmoseprogrammi ameti tegevust, et kaaluda võimalust talle täiendavate ülesannete delegeerimiseks kooskõlas artikli 29 lõikega 3. Vajaduse korral lisatakse hindamisele õigusakti ettepanek.

Kui komisjon on seisukohal, et võttes arvesse kosmoseprogrammi ameti eesmärke, volitusi ja ülesandeid, ei ole ameti tegevuse jätkamine edaspidi enam põhjendatud, võib ta teha ettepaneku käesolevat määrust vastavalt muuta.

Komisjon edastab kosmoseprogrammi ameti hindamisaruande ja oma järeldused Euroopa Parlamendile, nõukogule, ameti haldusnõukogule ja turvalisuse akrediteerimise nõukogule. Hindamistulemused avalikustatakse.

Artikkel 103

Auditid

Auditid liidu rahalise toetuse kasutamise kohta, mille on teinud isikud või üksused, sealhulgas muud auditid kui need, kes on saanud auditiks volituse liidu institutsioonidelt või asutustelt, on aluseks finantsmääruse artikli 127 kohasele üldisele kindlusele.

Artikkel 104

Isikuandmete ja privaatsuse kaitse

1. Isikuandmete töötlemine käesoleva määrusega ettenähtud ülesannete täitmisel või tegevuste raames, sealhulgas kosmoseprogrammi ameti poolt, toimub vastavalt isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatavale õigusele, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustele (EL) 2016/679 ⁽⁵⁰⁾ ja (EL) 2018/1725 ⁽⁵¹⁾.

2. Haldusnõukogu kehtestab meetmed, mida kosmoseprogrammi amet võtab määruse (EL) 2018/1725 kohaldamiseks, sealhulgas meetmed, mis käsitlevad kosmoseprogrammi ameti andmekaitseametniku nimetamist. Kõnealused meetmed kehtestatakse pärast konsulteerimist Euroopa Andmekaitseinspektoriga.

XI JAOTIS

DELEGEERIMINE JA RAKENDUSMEETMED

Artikkel 105

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklites 53 ja 101 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kuni 31. detsembrini 2028.

⁽⁵⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁽⁵¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklites 53 ja 101 osutatud volituste delegerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artiklite 53 ja 101 alusel vastu võetud delegeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 106

Kiirmenetlus

1. Käesoleva artikli kohaselt vastu võetud delegeritud õigusakt jõustub viivitamata ja seda kohaldatakse seni, kuni selle suhtes ei esitata vastuväidet kooskõlas lõikega 2. Delegeritud õigusakti teatavakstegemisel Euroopa Parlamendile ja nõukogule põhjendatakse kiirmenetluse kasutamist.

2. Nii Euroopa Parlament kui ka nõukogu võivad delegeritud õigusakti suhtes esitada vastuväiteid artikli 105 lõikes 6 osutatud korras. Sellisel juhul tunnistab komisjon pärast seda, kui Euroopa Parlament või nõukogu teatab oma otsusest esitada vastuväide, õigusakti viivitamata kehtetuks.

Artikkel 107

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab kosmoseprogrammi komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

Kosmoseprogrammi komitee tuleb kokku järgmistes eri koosseisudes:

- a) Galileo ja EGNOS;
- b) Copernicuse;
- c) SSA;
- d) GOVSATCOM;
- e) julgeolekukoosseis: kõik kosmoseprogrammi julgeolekuaspektid, ilma et sellega piirataks turvalisuse akrediteerimise nõukogu rolli; ESA ja kosmoseprogrammi ameti esindajaid võidakse kutsuda osalema vaatlejatena; osalema kutsutakse ka Euroopa välisteenisust;
- f) horisontaalne koosseis: kosmoseprogrammi rakendamise strateegiline järelevalve, kosmoseprogrammi eri komponentide vaheline sidusus, valdkondadevahelised meetmed ja eelarve ümberjaotamine, millele on osutatud artiklis 11.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

4. Kui kosmoseprogrammi komitee ei esita käesoleva määruse artikli 34 lõikes 2 osutatud rakendusakti eelnõu kohta arvamust, siis ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ning kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.
5. Liidu sõlmitud rahvusvahelistes lepingute kohaselt võidakse kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajaid kutsuda osalema vaatlajatena kosmoseprogrammi komitee koosolekul selle töökorras kindlaks määratud tingimustel, võttes arvesse liidu julgeolekut.
6. Kosmoseprogrammi komitee moodustab kooskõlas oma töökorraga ühe töörühmana kasutajate foorumi, kes annab kosmoseprogrammi komiteele nõu kasutajanõuetega seotud aspektide ning teenuste arendamise ja kasutuselevõtu kohta. Kasutajate foorumi eesmärk on tagada kasutajate järjepidev ja tõhus kaasamine ning kohtuda erikoosseisudes kosmoseprogrammi iga komponendi jaoks.

XII JAOTIS

ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 108

Teave, teavitamine ja avalikustamine

1. Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse eriti meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.
2. Komisjon rakendab kosmoseprogrammi, kosmoseprogrammi raames võetud meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teabe- ja teavitamismeetmeid.

Kosmoseprogrammile eraldatud rahaliste vahenditega panustatakse samuti liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamisse niivõrd, kuivõrd need on seotud artiklis 4 osutatud eesmärkidega.

3. Kosmoseprogrammi amet võib oma pädevusse kuuluvates valdkondades osaleda teavitamises omal algatusel. Teavitamise jaoks vahendite eraldamine ei tohi kahjustada artiklis 29 osutatud ülesannete tulemuslikku täitmist. Selline teavitamine toimub kooskõlas haldusnõukogus vastu võetud asjakohaste teavitus- ja levitamiskavadega.

Artikkel 109

Kehtetuks tunnistamine

1. Määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021.
2. Viiteid kehtetuks tunnistatud õigusaktidele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele.

Artikkel 110

Üleminekusätted ja teenuste järjepidevus pärast 2027. aastat

1. Käesolev määrus ei mõjuta nende meetmete jätkamist või muutmist, mis on algatatud määruste (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013, (EL) nr 377/2014 ning otsuse (EL) nr 541/2014/EL alusel, mille kohaldamist nende meetmete suhtes jätkatakse kuni nende lõpetamiseni. Eelkõige peab otsuse nr 541/2014/EL artikli 7 lõike 3 alusel loodud konsortsium osutama SST teenuseid kuni kolme kuu möödumiseni pärast seda, mil riiklikud üksused on allkirjastanud käesoleva määruse artikliga 58 ette nähtud SST partnerluse loomise lepingu.

2. Kosmoseprogrammi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mida on vaja selleks, et tagada üleminek kosmoseprogrammi ning määruste (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsuse nr 541/2014/EL alusel vastu võetud meetmete vahel.

3. Vajaduse korral võib kanda liidu eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2027. aastat, et katta kulusid, mida on vaja artiklis 4 sätestatud eesmärkide saavutamiseks, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole kosmoseprogrammi lõpuks veel lõpule viidud, samuti kriitilise operatiivtoimingute ja teenuste osutamise kulusid, sealhulgas raamfinants-partnerluse lepingu ja rahalist toetust käsitlevate lepingute kaudu.

Artikkel 111

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 28. aprill 2021

Euroopa Parlamendi nimel
president
D. M. SASSOLI

Nõukogu nimel
eesistuja
A. P. ZACARIAS

LISA

PÕHINÄITAJAD

Põhinäitajad loovad struktuuri, mille alusel jälgida kosmoseprogrammi tulemuslikkust artiklis 4 osutatud eesmärkide saavutamisel, pidades silmas halduskoormuse ja -kulude minimeerimist.

1. Sel eesmärgil kogutakse aastaaruande jaoks andmeid alljärgnevate põhinäitajate kohta, mille rakendamise üksikasjad, näiteks parameetrid, arvnäitajad ja nendega seotud nimiväärtused ja künnised (sealhulgas kvantitatiivsed andmed ja kvalitatiivsed juhtumiuuringud) määratakse vastavalt kohaldatavatele missiooni nõuetele ja eeldatavatele tulemustele kindlaks volitatud üksustega sõlmitud lepingutes.

- 1.1 Artikli 4 lõike 2 punktis a osutatud erieesmärk

Näitaja 1: Galileo ja EGNOSe eraldi osutatavate navigeerimis- ja ajamääramisteenuste täpsus

Näitaja 2: Galileo ja EGNOSe eraldi osutatavate teenuste kättesaadavus ja järjepidevus

Näitaja 3: EGNOSe teenuste geograafiline katvus ja EGNOSe avaldatud menetluste arv (nii APV-I kui LPV-200)

Näitaja 4: liidu kasutajate rahulolu Galileo ja EGNOSe teenustega

Näitaja 5: Galileo ja EGNOSe kasutamise võimega vastuvõtjate osakaal kogu maailmas ja ELi ülemaailmsete satelliit-navigatsioonisüsteemide / satelliidipõhiste tugisüsteemide (GNSS/SBAS) vastuvõtjate turul.

- 1.2 Artikli 4 lõike 2 punktis b osutatud erieesmärk

Näitaja 1: Copernicuse teenuste, Copernicuse andmete ning andmete ja teabe juurdepääsuteenuste (DIAS) liidu kasutajate arv, andes võimaluse korral sellist teavet nagu kasutaja liik, geograafiline levik ja tegevusvaldkond

Näitaja 2: kui see on kohaldatav, taotletud ja/või läbi viidud Copernicuse teenuste aktiveerimise juhtude arv

Näitaja 3: liidu kasutajate rahulolu Copernicuse teenuste ja DIASega

Näitaja 4: Copernicuse teenuste ja Copernicuse andmevoo usaldusväarsus, kättesaadavus ja järjepidevus

Näitaja 5: iga Copernicuse teenuse portfelli raames tarnitud uute teabetoodete arv

Näitaja 6: Copernicuse Sentineli satelliitide tekitatud andmehulk

- 1.3 Artikli 4 lõike 2 punktis c osutatud erieesmärk

Näitaja 1: SSA komponentide kasutajate arv, andes võimaluse korral sellist teavet nagu kasutaja liik, geograafiline levik ja tegevusvaldkond

Näitaja 2: teenuste kättesaadavus

- 1.4 Artikli 4 lõike 2 punktis d osutatud erieesmärk

Näitaja 1: GOVSATCOMi kasutajate arv, andes võimaluse korral sellist teavet nagu kasutaja liik, geograafiline levik ja tegevusvaldkond

Näitaja 2: teenuste kättesaadavus

- 1.5 Artikli 4 lõike 2 punktis e osutatud erieesmärk
Näitaja 1: kosmoseprogrammi jaoks kosmosesse saadetavate objektide arv (sealhulgas kanderakettide liigi kaupa)
 - 1.6 Artikli 4 lõike 2 punktis f osutatud erieesmärk
Näitaja 1: kosmosetööstuse koostöökeskkondade arv ja asukoht liidus
Näitaja 2: liidus asuvate VKEde osakaal kosmoseprogrammiga seotud lepingute kogumaksumusest
 2. Artiklis 102 osutatud hindamine võtab arvesse täiendavaid elemente, nagu:
 - 2.1 konkurentide tulemused navigatsiooni ja Maa seire valdkonnas;
 - 2.2 Galileo ja EGNOSse teenuste kasutuselevõtt;
 - 2.3 EGNOSse teenuste terviklikkus;
 - 2.4 Copernicuse teenuste kasutuselevõtt Copernicuse põhikasutajate poolt;
 - 2.5 Copernicust kasutavate või sellest kasu saavate liidu või liikmesriikide poliitikavaldkondade arv;
 - 2.6 SST alakomponendi autonoomsus ja liidu selle valdkonna sõltumatus taseme analüüs;
 - 2.7 NEOde alakomponendiga seotud tegevuste võrgu loomise hetkeseis;
 - 2.8 GOVSATCOMi suutlikkuse hindamine seoses artiklites 69 ja 102 osutatud kasutajate vajadustega;
 - 2.9 kasutajate rahulolu SSA ja GOVSATCOMi teenustega;
 - 2.10 Ariane ja Vega kanderakettide osakaal koguturul avalikult kättesaadavate andmete kohaselt;
 - 2.11 kosmoseteenuste sektori areng, mida mõeldetakse võimaluse korral liidu kosmoseandmeid, -teavet ja -teenuseid kasutavate uue ettevõtete arvu, loodud töökohtade ja käibe alusel liikmesriikide kaupa, kasutades komisjoni (Eurostati) uuringuid, kui need on olemas;
 - 2.12 liidu kosmosetaristu sektori teenuste areng, mida mõeldetakse võimaluse korral loodud töökohtade ja käibe alusel liikmesriikide kaupa ning Euroopa kosmosetööstuse ülemaailmse turuosa abil, kasutades komisjoni (Eurostati) uuringuid, kui need on olemas.
-

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/697,
29. aprill 2021,
millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 173 lõiget 3, artikli 182 lõiget 4, artiklit 183 ja artikli 188 teist lõiku,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Liidu geopoliitiline kontekst on viimase kümne aastaga põhjalikult muutunud. Olukord Euroopa naabruses asuvates piirkondades on ebastabiilne, liitu ümbritseb keerukas ja probleemne keskkond, kus uute ohtude, näiteks hübriid- ja küberrünnakute esilekerkimine on kõrvuti tavapärasemate probleemide naasmisega. Seda silmas pidades on Euroopa kodanikud ja poliitilised juhid ühisel seisukohal, et kaitse valdkonnas on vaja üheskoos rohkem ära teha.
- (2) Kaitsesektorit iseloomustavad kaitsevarustuse kasvavad kulud ning suured teadus- ja arendustegevuse kulud, mis piiravad uute kaitseprogrammide alustamist ning mõjutavad vahetult Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet ja innovatsioonisuuutlikkust. Kulude suurenemist silmas pidades tuleks liidu tasandil toetada uue põlvkonna suurte kaitseüsteemide ja uue kaitsetehnoloogia arendamist, et suurendada liikmesriikide koostööd kaitsevarustuse investeringute vallas.
- (3) Komisjon kohustus oma 30. novembri 2016. aasta teatise „Euroopa kaitsealane tegevuskava“ täiendada liikmesriikide ühiseid jõupingutusi julgeolekuprobleemidele reageerimiseks vajaliku kaitsealase tehnoloogilise ja tööstusliku suutlikkuse arendamisel, neid võimendama ja neid konsolideerima, samuti soodustama konkurentsivõimelist, uuenduslikku ja tõhusat Euroopa kaitsetööstust kogu liidus ja kaugemal. Lisaks kohustus komisjon toetama paremini integreeritud liidu kaitseturu loomist ja soodustama Euroopa kaitsetarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia turuleviimist siseturul, mis suurendaks ka sõltumatust liiduvälisest allikatest. Eelkõige tegi komisjon ettepaneku luua Euroopa Kaitsefond, et seeläbi toetada investeringuid kaitsetarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia ühisesse teadus- ja arendustegevusse, soodustades nii koostöid ja kulutõhusust, ning et edendada kaitsevarustuse ühist soetamist ja hooldust liikmesriikide poolt. Euroopa Kaitsefond peaks täiendama sel eesmärgil liikmesriikide tasandil juba kasutatavat rahastamist, aitama liikmesriikidel kaitsevaldkonnas rohkem investeerida ja koostööd teha ning toetama koostööd kogu kaitsetarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia olelusringi jooksul.

⁽¹⁾ ELT C 110, 22.3.2019, lk 75.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 18. aprilli 2019. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 16. märtsi 2021. aasta esimese lugemise seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata). Euroopa Parlamendi 29. aprilli 2021. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

- (4) Euroopa Kaitsefond peaks aitama kaasa tugeva, konkurentsivõimelise ja uuendusliku Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi loomisele ning täiendama liidu algatusi paremini integreeritud Euroopa kaitseturu poole liikumisel, eelkõige 2009. aastal vastuvõetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2009/43/EÜ⁽³⁾ ning 2009/81/EÜ, ⁽⁴⁾ millest esimene käsitleb liidusisest vedu ja teine hankeid kaitsesektoris.
- (5) Et aidata kaasa liidu kaitsetööstuse konkurentsivõime ja innovatsioonisuutlikkuse suurendamisele, tuleks Euroopa Kaitsefond (edaspidi „kaitsefond“) luua ühtse käsitlusviisi alusel seitsmeks aastaks, et viia selle kehtivusaeg vastavusse nõukogu määruses (EL, Euratom) 2020/2093⁽⁵⁾ sätestatud mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kehtivusajaga. Kaitsefondi eesmärk on edendada liidu kaitsetööstuse konkurentsivõimet, uuenduslikkust, tõhusust ja tehnoloogilist sõltumatust, aidates nii täiustada liidu strateegilist sõltumatust, toetades piiriülest koostööd liikmesriikide vahel ja koostööd ettevõtjate, teaduskeskuste, riigiasutuste, rahvusvaheliste organisatsioonide ja ülikoolide vahel kogu liidus kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia uurimis- ja arendusetapis. Uuenduslikumate lahenduste leidmiseks ja avatud siseturu edendamiseks peaks kaitsefondist toetama ja soodustama kaitsesektoris tegutsevate väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) ning keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate piiriülese koostöö laienemist. Liidus on ühise kaitsevõime puudujäägid selgitatud välja ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames ja seda eelkõige võimearendusplaani, samal ajal kui üldises strateegilises teadusuuringute kavas on määratud kindlaks ka ühiste kaitseuuringute eesmärgid.

Asjaomaste prioriteetide rakendamist toetavate muude liidu protsesside, näiteks kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamise ja alalise struktureeritud koostöö (PESCO) eesmärk on selgitada välja ja arendada edasi tõhustatud koostöö võimalusi, et saavutada liidu ambitsioonitase julgeoleku ja kaitse valdkonnas. Asjakohasel juhul võib arvesse võtta ka piirkondlikke ja rahvusvahelisi prioriteete, sealhulgas NATO kontekstis, tingimusel et need on kooskõlas liidu prioriteetidega, ei takista ühegi liikmesriigi ega assotsieerunud riigi osalemist ja arvestavad vajadusega vältida tarbetut dubleerimist.

- (6) Kaitsevõime arendamisega seotud uurimisetapp on ülioluline, sest see toetab Euroopa tööstuse suutlikkust ja sõltumatust töötada välja kaitseotstarbelisi tooteid ning soodustab liikmesriikide kui kaitseotstarbeliste toodete lõpptarbijate sõltumatust. Uurimisetapp võib endas kätkeada märkimisväärseid riske, eriti tehnoloogia vähese valmiduse ja murrangulisuse tõttu. Uurimisetapile tavaliselt järgnevas arendusetapis tekib samuti märkimisväärseid riske ja kulusid, mis takistavad teadusuuringute tulemuste edasist kasutamist ning mõjuvad negatiivselt liidu kaitsetööstuse konkurentsivõimele ja uuenduslikkusele. Kaitsefond peaks seega tugevdama uurimis- ja arendusetapi vahelist sidet.
- (7) Fondist ei toetata alusuuringuid, mida tuleks toetada muudest rahastamisprogrammidest, kuid kaitsefondist võidakse toetada kaitsele suunatud fundamentaalteaduslikke uuringuid, mis võivad saada aluseks kinnitatud või oodatavate probleemidega tegelemiseks või luua uusi võimalusi.
- (8) Fondist võiks toetada meetmeid, mis hõlmavad nii uusi kaitseotstarbelisi tooteid ja kaitsetehnoloogiat, sealhulgas nende koostegutsemisvõimet kui ka olemasolevate kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia ajakohastamist. Olemasolevate kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia ajakohastamise meetmed peaksid olema rahastamiskõlblikud üksnes juhul, kui mitteassotsieerunud kolmas riik või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus ei ole seadnud meetme elluviimiseks vajaliku eelteabe suhtes piiranguid, mis takistavad meetme elluviimist. Liidu rahastamise taotlemisel tuleks õigussubjektidelt nõuda asjakohase teabe esitamist piirangute puudumise kohta. Teabe puudumisel ei peaks liidu rahastamist andma.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELT L 146, 10.6.2009, lk 1).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76).

⁽⁵⁾ Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11).

- (9) Fondist tuleks toetada meetmeid, mis soodustavad murrangulise kaitsetehnoloogia väljatöötamist. Kuna murranguline tehnoloogia võib põhineda kontseptsioonidel või ideedel, mis pärinevad mittetraditsioonilistelt kaitsealases teadus- ja arendustegevuses osalejatelt, peaks kaitsefond olema sidusrühmadega konsulteerimisel ja meetmete elluviimisel piisavalt paindlik.
- (10) Et tagada liidu ja selle liikmesriikide rahvusvaheliste kohustuste täitmine käesoleva määruse rakendamisel, ei tohiks kaitsefondist toetada selliseid kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogiaga seotud meetmeid, mille kasutamine, arendamine või tootmine on rahvusvahelise õigusega keelatud. Seoses sellega peaks uute kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogiaga seotud meetmete rahastamiskõlblikkus sõltuma ka muutustest rahvusvahelises õiguses. Samuti ei tohiks kaitsefondist toetuse saamise tingimustele vastata meetmed selliste autonoomsete surmavate relvade väljatöötamiseks, mille üle puudub sihtmärkide valimisel ja inimeste ründamise otsuse tegemisel tegelik inimkontroll, ilma et see piiraks võimalust rahastada meetmeid, mille eesmärk on varajase hoiatamise süsteemide ja vastumeetmete väljatöötamine kaitseotstarbel.
- (11) Raskused kokkuleppele jõudmisel kaitsevõimealaste nõuete ühtlustamise ning ühtsete tehniliste kirjelduse ja standardite osas nõrgendavad liikmesriikidevahelist piiriülest koostööd ja koostööd eri liikmesriikides asuvate õigussubjektide vahel. Selliste nõuete, kirjelduste ja standardite puudumine on viinud kaitsesektori suurema killustumiseni, tehnilise keerukuseni, viivitusteni, suurenenud kulutusteni, tarbetu dubleerimiseni ning samuti on vähenenud koostegutsemisvõime. Ühtses tehnilises kirjelduses kokkuleppele jõudmine peaks olema eeltingimus suuremat tehnoloogilist valmisolekut nõudvate meetmete puhul. Ühtlustatud kaitsevõimealaste nõuete koostamise toimingud ning toimingud, mida tehakse tehnilise kirjelduse või standardite ühtse määratluse koostamise toetamiseks, peaksid samuti olema kõlblikud kaitsefondist toetuse saamiseks, eriti kui need meetmed soodustavad koostegutsemisvõimet.
- (12) Kuna kaitsefondi eesmärk on toetada liidu kaitsetööstuse konkurentsivõimet, tõhusust ja innovatsiooni kaitsevaldkonna teadus- ja tehnoloogiaalase koostöö võimendamise ja täiendamise ning koostööprojektide arendusetapi riskide maandamisega, peaksid kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia uurimise ja arendamisega seotud meetmed olema kõlblikud kaitsefondist toetuse saamiseks.
- (13) Arvestades, et kaitsefondiga püütakse eelkõige soodustada õigussubjektide ja liikmesriikide koostööd kogu liidus, tuleks rahastamiskõlblikuks lugeda meetmed, mida hakatakse ellu viima vähemalt kolmes eri liikmesriigis või assotsieerunud riigis asuvast vähemalt kolmest rahastamiskõlblikust õigussubjektist koosneva konsortsiumi raames tehtava koostöö vormis. Vähemalt kolm neist rahastamiskõlblikest õigussubjektidest, kes asuvad vähemalt kahes eri liikmesriigis või assotsieerunud riigis, ei tohiks kogu meetme elluviimise ajal olla kas otse või kaudselt sama õigussubjekti kontrolli all ega vastastikku üksteise kontrolli all. Selles kontekstis tuleks kontrolli mõista võimena otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahendava õigussubjekti kaudu. Murrangulise kaitsetehnoloogia ning uuringute eripära arvesse võttes võiks need meetmed ellu viia üks õigussubjekt. Liikmesriikidevahelise koostöö soodustamiseks peaks olema võimalik toetada kaitsefondist ka ühiseid kommertskasutusele eelnevaid hankeid.
- (14) Vastavalt nõukogu otsusele 2013/755/EL⁽⁶⁾ on ülemeremaades või -territooriumidel asuvad üksused rahastamiskõlblikud, kui kaitsefondi reeglitest ja eesmärkidest või võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega vastav ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti.
- (15) Kuna kaitsefondi eesmärk on suurendada liidu kaitsetööstuse konkurentsivõimet ja tõhusust, tuleks rahastamiskõlblikuks lugeda reeglina ainult liidus või assotsieerunud riikides asuvad õigussubjektid, kes ei ole mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste kontrolli all. Selles kontekstis tuleks kontrolli mõista võimena otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu. Liidu ja selle liikmesriikide oluliste julgeoleku- ja kaitsehuvide tagamiseks peaksid vahendite saajate ja kaitsefondist toetatavas meetmes osalevate alltöövõtjate taristu, rajatised, vara ja ressursid kogu meetme kestuse ajal asuma mitteassotsieerunud kolmanda riigi territooriumil ja nende juhtimisstruktuurid peaksid asuma liikmesriigi või assotsieerunud riigi territooriumil ning vahendite saajate ja meetmes osalevate alltöövõtjate

⁽⁶⁾ Nõukogu 25. novembri 2013. aasta otsus 2013/755/EL ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta („ÜMTde assotsieerimise otsus“) (ELT L 344, 19.12.2013, lk 1).

juhtimisstruktuurid peaksid asuma liidus või assotsieerunud riigis. Õigussubjekti, mille asukoht on mitteassotsieerunud kolmandas riigis, või õigussubjekti, mille asukoht on liidus või assotsieerunud riigis, kuid mille juhtimisstruktuurid asuvad mitteassotsieerunud kolmandas riigis, ei tohiks seega lugeda rahastamiskõlblikuks vahendite saajaks ega meetmes osalevaks alltöövõtjaks. Liidu ja selle liikmesriikide oluliste julgeoleku- ja kaitsehuvide kaitsmiseks tuleks neid rahastamiskõlblikkuse kriteeriume erandina Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 (⁷) (edaspidi „finantsmäärus“) artiklist 176 kohaldada ka hankemenetluse teel toimuva rahastamise suhtes.

- (16) Mõnel juhul peaks olema võimalik teha erand põhimõttest, mille kohaselt ei tohi vahendite saajad ega alltöövõtjad, kes osalevad kaitsefondist toetatavas meetmes, olla mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste kontrolli all. Sellises kontekstis tuleks selline liidus või assotsieerunud riigis asuv, kuid mitteassotsieerunud kolmanda riigi kontrolli või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all olev õigussubjekt lugeda rahastamiskõlblikuks vahendite saajaks või meetmes osalevaks alltöövõtjaks, kui on täidetud liidu ja liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega seotud ranged tingimused. Sellise õigussubjekti osalemine ei tohiks minna vastuollu kaitsefondi eesmärkidega. Taotlejad peaksid esitama kogu asjakohase teabe meetmes kasutatavate taristute, rajatiste, varade ja ressursside kohta. Samuti tuleks sellega seoses arvesse võtta liikmesriikide muresid seoses varustuskindlusega.
- (17) Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 29 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 215 lõike 2 alusel vastu võetud liidu piiravate meetmete raames ei või rahalisi vahendeid ega majandusressursse teha otse ega kaudselt kättesaadavaks loetellu kantud juriidilistele isikutele, üksustele ega asutustele või nende kasuks. Loetellu kantud üksusi või neile kuuluvaid või nende kontrolli all olevaid üksusi ei saa kaitsefondist seetõttu toetada.
- (18) Liidu rahastamist tuleks anda finantsmääruse kohaselt avaldatud konkursikutse tulemusel. Teatavatel põhjendatud ja erandlikel asjaoludel peaks liidu rahastamine olema võimalik ka ilma konkursikutseta kooskõlas finantsmääruse artikli 195 esimese lõigu punktiga e. Kuna finantsmääruse artikli 195 esimese lõigu punkti e kohane toetuse andmine kujutab endast erandit üldreeglis, mille kohaselt antakse toetust konkursikutse alusel, tuleks nimetatud erandlikke asjaolusid tõlgendada kitsalt. Et toetust saaks anda ilma konkursikutseta, peaks komisjon, keda abistab liikmesriikide komitee (edaspidi „komitee“), selles kontekstis hindama, mil määral vastab kavandatav meede kaitsefondi eesmärkidele seoses piiriülese tööstuskoostöö ja konkurentsiga kogu tarneahelas.
- (19) Kui konsortsium soovib osaleda rahastamiskõlblikus meetmes ja liidu vahendeid eraldatakse toetuse vormis, peaks konsortsium nimetama ühe oma liikmetest koordinaatoriks. Koordinaator peaks olema peamine kontaktisik konsortsiumi suhetes komisjoniga.
- (20) Kui kaitsefondist toetatavat meedet haldab liikmesriigi või assotsieerunud riigi määratud projektijuht, peaks komisjon enne vahendite saajatele makse tegemist konsulteerima projektijuhiga meetme edenemise osas, et projektijuht saaks tagada, et vahendite saajad peavad ajakavast kinni. Projektijuht peaks esitama komisjonile tähelepanekud meetme edenemise kohta, et komisjon saaks kindlaks teha, kas makse tegemise tingimused on täidetud.

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

- (21) Fondi peaks rakendama eelarve otsese täitmise korras, et saavutada suurim võimalik tõhusus ja tulemuslikkus ning tagada täielik kooskõla liidu muude algatustega. Seepärast peaks komisjon jääma vastutavaks valiku- ja toetuse andmise menetluse eest, sealhulgas seoses eetilise seire ja hindamisega. Põhjendatud juhtudel peaks komisjonil aga olema võimalik usaldada kaitsefondist toetatavate meetmetega seotud eelarve täitmise ülesanded finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punktis c osutatud asutustele, näiteks juhul, kui meedet kaasrahastavad liikmesriigid on nimetanud projektijuhi, tingimusel et finantsmääruse nõuded on täidetud. Selline eelarve täitmise ülesannete usaldamine aitaks ühtlustada kaasrahastatavate meetmete haldamist ja tagada sujuva kooskõlastamise rahastamislepingu ja lepingu vahel, mille on allkirjastanud konsortsium ja meedet kaasrahastavate liikmesriikide nimetatud projektijuht.
- (22) Et tagada rahastatava arendustegevuse majanduslik elujõulisus, peavad taotlejad tõendama, et meetme need kulud, mida ei kata liidu rahastamine, kaetakse muudest vahenditest.
- (23) Kaitsevõimete ühiseks edendamiseks ja nende omandamiseks peaksid liikmesriigid saama kasutada eri liiki rahastamisviise. Komisjon saab pakkuda erinevaid viise, millele liikmesriigid saavad vabatahtlikult toetuda koostöö edendamise ja ühishangete korraldamisega seotud rahastamisprobleemide lahendamisel. Selliste rahastamisviiside kasutamine saab veelgi edendada koostööpõhiste ja piiriüleste kaitseprojektidega alustamist ja suurendada kaitsekulutuste tulemuslikkust, sealhulgas kaitsefondist rahastatavate projektide puhul.
- (24) Arvestades kaitsetööstuse eripära, mille puhul nõudlus pärineb peaaegu eranditult liikmesriikidelt ja assotsieerunud riikidelt, kes kontrollivad ka kõikide kaitseotstarbeliste toodete ja kogu kaitsetehnoloogia soetamist, sealhulgas ekspordi, ei järgi kaitsektor traditsioonilisematel turgudel valitsevaid tavapäraseid reegleid ja ärimudeleid. Seepärast ei saa kaitsetööstus võtta ette olulisi iserahastatavaid kaitsealaseid teadus- ja arendustegevuse projekte ning kõik teadus- ja arendustegevuse kulud katavad sageli täies ulatuses liikmesriigid ja assotsieerunud riigid. Selleks et saavutada kaitsefondi eesmärgid, eelkõige et stimuleerida eri liikmesriikidest ja assotsieerunud riikidest pärit õigussubjektide vahelist koostööd, ning võttes arvesse kaitsektori eripära, tuleks prototüüpide etapile eelnevate meetmete puhul katta rahastamiskõlblikud kulud kuni täies ulatuses.
- (25) Prototüüpide etapp on kriitiline etapp, kus liikmesriigid ja assotsieerunud riigid tavaliselt teevad otsuse koondinvesteeringu kohta ning käivitavad tulevaste kaitseotstarbeliste toodete või kaitsetehnoloogia soetamise protsessi. Sellepärast lepivad liikmesriigid ja assotsieerunud riigid just selles etapis kokku vajalikes lubadustes, sealhulgas kulude jagamises ja projekti omaluses. Lubaduste usaldusvääruse tagamiseks ei tohiks kaitsefondist antav toetus üldjuhul ületada 20 % rahastamiskõlblikest kuludest.
- (26) Prototüübile järgnevatel etappidel tuleks võimaldada meetmete rahastamist kuni 80 % ulatuses. Sellised toote ja tehnoloogia lõppversioonile eelnevad meetmed võivad nõuda siiski märkimisväärseid kulusid.
- (27) Kaitsektori sidusrühmad kannavad spetsiifilisi kaudseid kulusid, näiteks seoses julgeolekuga. Lisaks tegutsevad sidusrühmad eriturul, kus nad ostjapoolse nõudluse puudumise korral ei saa erinevalt tsiviilsektorist teadus- ja arendustegevuse kulusid sisse nõuda. Seepärast on põhjendatud ühtse määra – 25 % meetme otsestest rahastamiskõlblikest kogukuludest – alusel rahastamise lubamine koos võimalusega nõuda sisse kaudsed rahastamiskõlblikud kulud, mis määratakse kindlaks vastavalt vahendite saajate tavapärasele kuluarvestustavadele, tingimusel et riiklikud asutused aktsepteerivad kõnealuseid kuluarvestustavasid võrreldavate kaitsevaldkonna tegevuste puhul, ja vahendite saaja on neist teavitanud komisjoni.
- (28) Piiriüleste VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate osalusega meetmed toetavad tarneahelate avamist ning aitavad kaasa kaitsefondi eesmärkide saavutamisele. Need meetmed peaksid seetõttu olema rahastamiskõlblikud suurendatud rahastamismääraga, mida saaksid kasutada kõik osalevad õigussubjektid.

- (29) Tagamaks, et rahastatavad meetmed aitavad kaasa Euroopa kaitsetööstuse konkurentsivõimele ja tõhususele, on oluline, et liikmesriigid kavandaksid lõpptoote ühist hankimist või tehnoloogia ühist kasutamist, eriti piiriülese ühishanke teel, mille käigus liikmesriigid korraldavad hankemenetluse ühiselt, eelkõige keskse hankija kaudu.
- (30) Selleks et tagada kaitsefondist toetatavate meetmete panus Euroopa kaitsetööstuse konkurentsivõime ja tõhususe suurendamisse, peaksid need olema suunatud turule ja lähtuma nõudlusest ning olema keskpikas kuni pikas perspektiivis majanduslikult tasuvad. Seetõttu tuleks arendustegevuse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide puhul arvesse võtta asjaolu, et liikmesriigid kavatsesid lõpptoote hankida või tehnoloogiat kasutada koordineeritud viisil, sealhulgas vastastikuse mõistmise memorandumiga või kavatsusavalduse abil. Arendustegevuse jaoks toetuse andmise kriteeriumide puhul tuleks arvesse võtta ka asjaolu, et liikmesriigid on võtnud poliitilise või õigusliku kohustuse lõpptooteid või tehnoloogiat ühiselt ja koordineeritud viisil kasutada, omada või hooldada.
- (31) Innovatsiooni ja tehnoloogiaarenduse edendamine liidu kaitsetööstuses peaks toimuma viisil, mis on kooskõlas liidu julgeoleku- ja kaitsehuvidega. Seega peaks üheks toetuse andmise kriteeriumiks olema meetmete panus nendes huvidesse ja liikmesriikide vahel ühiselt kokku lepitud kaitseuuringute ja kaitsevõime prioriteetidesse.
- (32) Rahastamiskõlblikud meetmed, mis on välja töötatud liidu institutsioonilises raamistikus toimuvate PESCO projektide kontekstis, peaksid tagama pideva tõhustatud koostöö eri liikmesriikides asuvate õigussubjektide vahel ja seega aitama vahetult täita kaitsefondi eesmärgi. Kui sellised meetmed valitaks osutuvad, tuleks neile seetõttu ette näha kõrgem rahastamismäär.
- (33) Komisjon võtab arvesse muid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/695⁽⁸⁾ loodud teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa Horisont“ alusel rahastatavaid tegevusi, et vältida asjatut dubleerimist ning tagada tsiviil- ja kaitseotstarbeliste teadusuuringute vastastikune rikastamine ja koostoime.
- (34) Küberturvalisus ja -kaitse on üha suuremad väljakutsed ning komisjon ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja tunnistasid vajadust luua koostoime käesoleva määruse kohaldamisalas ellu viidavate küberkaitse meetmete ja küberturvalisuse valdkonnas tehtavate liidu algatuste vahel, näiteks need, mis kuulutati välja komisjoni 13. septembri 2017. aasta ühisteatises „Vastupidavusvõime, heidutus ja kaitse: tugeva küberturvalisuse tagamine ELis“. Eelkõige peaksid sidusrühmad püüdma luua koostoimet küberturvalisuse tsiviil- ja kaitsemõõtmel vahel, et suurendada küberkesksust.
- (35) Tuleks tagada ühtne käsitlusviis, ühendades omavahel komisjoni algatatud kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistava meetme vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktide b ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1092⁽⁹⁾ loodud Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi (EDIDP) meetmed, ning ühtlustades osalemistingimused. Ühtne käsitlusviis peaks looma sidusamad rahastamisvahendid ning suurendama kaitsefondi innovatsiooni, koostööd ja majanduslikku mõju, vältides samal ajal tarbetut dubleerimist ja killustumist. See peaks samuti tagama, et kaitsefondiga aidatakse kaasa kaitseuuringute tulemuste paremale kasutusele võtmisele, täites uurimis- ja arendustegevuse etapi vahelise lünga kaitsesektori eripära arvestades ja edendades kõiki innovatsioonivorme, sealhulgas murrangulist kaitsetehnoloogiat. Teatavatel juhtudel võib oodata positiivset ülekanduvat mõju ka tsiviilsektoris.

⁽⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (vt käesoleva *Euroopa Liidu Teataja* lk 1).

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/1092, millega kehtestatakse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi eesmärgiga toetada liidu kaitsetööstuse konkurentsivõime ja uuendusvõimet (ELT L 200, 7.8.2018, lk 30).

- (36) Kui see on meetme eripära arvestades asjakohane, tuleks kaitsefondi eesmärges samuti rahastada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/523 ⁽¹⁰⁾ loodud rahastamisvahenditest ja eelarveliste tagatistega.
- (37) Fondi toetust tuleks kasutada turutõrgete või ebaoptimaalsete investeerimisolukordade kõrvaldamiseks proportsionaalsel viisil ning meetmed ei tohiks dubleerida ega välja tõrjuda erasektori rahastamist ega moonutada konkurentsi siseturul. Meetmetel peaks olema liidu jaoks selge lisaväärtus.
- (38) Fondi liidupoole rahastamise vormide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda nende suutlikkusest saavutada meetmete erieesmärges ja tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrolliga seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Valikul tuleks muu hulgas kaaluda kindlasummaliste maksete, ühtse määra alusel rahastamise ja ühikuhindade kasutamist, samuti kuludega sidumata makseid, millele on osutatud finantsmääruse artikli 125 lõikes 1.
- (39) Kooskõlas kaitsefondi eesmärkidega ning võttes arvesse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi ja kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistava meetmega saadud esmaseid kogemusi peaks komisjon võtma rakendusaktidega vastu iga-aastased tööprogrammid. Tööprogrammide koostamisel peaks komisjoni abistama komitee. Komisjon peaks püüdma leida lahendusi, millel on komitees võimalikult suur toetus. Sellega seoses peaks komiteel olema võimalik tulla kokku riiklike kaitse- ja julgeolekuekspertide koosseisus, et anda komisjonile konkreetset abi, sealhulgas nõu salastatud teabe kaitsega meetmete raames. Komiteesse oma esindajate määramise õigus on liikmesriikidel. Komitee liikmetele tuleks anda varajased ja tulemuslikud võimalused analüüsida rakendusaktide eelnõusid ja esitada nende kohta oma seisukohti.
- (40) Tööprogrammides esitatud kategooriad peaksid asjakohasel juhul hõlmama talitlusnõudeid, et tööstusele oleks selge, milliseid funktsioone ja ülesandeid peavad arendatavad võimed täitma. Sellised nõuded peaksid andma selge ettekujutuse oodatavast toimimisest, kuid need ei peaks olema suunatud konkreetsetele lahendustele või konkreetsetele õigussubjektidele ning ei tohiks takistada konkurentsi konkursikutsete tasandil.
- (41) Tööprogrammide väljatöötamisel peaks komisjon ühtlasi tagama komiteega peetavate asjakohaste konsultatsioonide teel, et kavandatud teadus- või arendustegevusega välditakse tarbetut dubleerimist. Sellega seoses võib komisjon eelnevalt hinnata võimalikke dubleerimisjuhtumeid, mis on seotud olemasolevate võimete või liidus juba rahastatavate teadus- või arendusprojektidega.
- (42) Komisjon peaks tagama tööprogrammide sidususe kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia kogu tööstustsükli ulatuses.
- (43) Tööprogrammidega tuleks ka tagada, et piisav osa kogueelarvest suunatakse meetmetele, mis võimaldavad VKEde piiriülest osalemist.
- (44) Et saada kasu Euroopa Kaitseagentuuri eksperditeadmistest ja kogemustest kaitsesektoris, peaks tal olema komitees vaatleja staatus. Kaitsevaldkonna eripära arvestades peaks komiteed selle töös abistama ka Euroopa välisteenistus.
- (45) Käesoleva määruse mõjususe tagamiseks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta käesoleva määruse lisa seoses näitajatega, kui seda peetakse vajalikuks, ning täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes ⁽¹¹⁾ sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

⁽¹¹⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

- (46) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisolitused seoses tööprogrammide vastuvõtmise ning väljavalitud teadus- ja arendustegevuse rahastamiseks vajalike vahendite eraldamisega. Teadus- ja arendustegevuse elluviimisel tuleks eriti võtta arvesse kaitsesektori eripära, eelkõige liikmesriikide, assotsieerunud riikide või mõlema vastutust planeerimis- ja soetamisprotsessi eest. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ⁽¹²⁾.
- (47) Komisjon peaks koostama sõltumatute ekspertide nimekirja. Sõltumatud eksperdid peaksid läbima julgeoleku-kontrolli asjaomases liikmesriigis. Nimekiri ei tohiks olla avalik. Sõltumatud eksperdid tuleks valida vastavalt sellele, millised on nende oskused, kogemused ja teadmised neile antavaid ülesandeid arvestades. Sõltumatute ekspertide määramisel peaks komisjon võimaluste piires rakendama asjakohaseid meetmeid, et saavutada sõltumatute ekspertide rühmade ja hindamiskomisjonide tasakaalustatud koosseis erinevaid oskusi, kogemusi, teadmisi, geograafilist mitmekesisust ja soolist kuuluvust silmas pidades, võttes arvesse meetme valdkonnas valitsevat olukorda. Samuti tuleks püüda tagada sõltumatute ekspertide asjakohane roteerumine ning era- ja avaliku sektori asjakohane tasakaal.
- (48) Sõltumatud eksperdid ei tohiks hinnata, nõu anda ega abistada küsimustes, mille puhul neil on huvide konflikt, eelkõige kui see on seotud nende ametikohaga hindamise ajal. Eelkõige ei tohiks nad olla olukorras, kus nad võiksid kasutada saadavat teavet nende hinnatava konsortsiumi kahjuks.
- (49) Pärast projektide hindamist sõltumatute ekspertide abiga peaks komisjon valida välja kaitsefondist rahastatavad meetmed. Liikmesriike tuleks teavitada hindamise tulemustest, esitades väljavalitud meetmete pingerea, ja rahastatavate meetmete edenemisest.
- (50) Uute kaitseotstarbeliste toodete või kaitsetehnoloogia kavandamisel või olemasolevate kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia ajakohastamisel peaksid taotlejad kohustuma järgima eetika põhimõtteid, nagu inimeste heaolu ja inimgenoomi kaitsega seonduvaid põhimõtteid, mis kajastuvad ka sellekohastes liidu, liikmesriikide ja rahvusvahelises õiguses, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis ning teatavatel juhtudel selle protokollides. Komisjon peaks ettepanekuid süstemaatiliselt kontrollima, et selgitada välja tõsisemaid eetilisi küsimusi tekitavad ettepanekud. Asjakohasel juhul tuleks neid ettepanekuid hinnata eetilise seisukohast.
- (51) Avatud siseturu toetamiseks tuleks innustada piiriüleste VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate osalemist konsortsiumi liikmetena, alltöövõtjatena või tarneahela muude õigussubjektidena.
- (52) Fondi edukuse tagamiseks peaks komisjon püüdma pidada dialoogi liikmesriikide ja tööstusega. Sellesse tuleks kaasata ka Euroopa Parlament kui kaasseadusandja ja oluline sidusrühm.
- (53) Käesoleva määrusega kehtestatakse kaitsefondi rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendi ja nõukogu peamine lähtesumma Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimise, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise tegevuskava, ⁽¹³⁾ (16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe) punkti 18 tähenduses. Komisjon peaks tagama, et haldusmenetlused hoitakse võimalikult lihtsana ning et need toovad kaasa võimalikult vähe lisakulusid.

⁽¹²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

⁽¹³⁾ ELT L 4331, 22.12.2020, lk 28.

- (54) Fondi suhtes kohaldatakse finantsmäärust, kui ei ole sätestatud teisiti. Finantsmääruses sätestatakse liidu eelarve täitmise reeglid, sealhulgas reeglid toetuste, auhindade, hangete, eelarve kaudse täitmise, rahastamisvahendite, eelarveliste tagatiste ja finantsabi kohta.
- (55) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud horisontaalseid finantsreegleid. Need reeglid on sätestatud finantsmääruses ning nendega määratakse eelkõige kindlaks menetlus eelarve koostamiseks ja selle täitmiseks toetuste, auhindade, hangete ja eelarve kaudse täitmise kaudu ning nähakse ette finantsjuhtimises osalejate vastutuse kontroll. ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud reeglid käsitlevad ka üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks.
- (56) Finantsmääruse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013⁽¹⁴⁾ ning nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95,⁽¹⁵⁾ (Euratom, EÜ) nr 2185/96⁽¹⁶⁾ ja (EL) 2017/1939⁽¹⁷⁾ kohaselt tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, sealhulgas meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sealhulgas kelmuste ja pettuste ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ning asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige on Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) vastavalt määrustele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust, pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust.

Euroopa Prokuratuuril on määruse (EL) 2017/1939 kohaselt õigus uurida liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371,⁽¹⁸⁾ ja esitada süüdistusi. Vastavalt finantsmäärusele peab iga isik või üksus, kes saab liidu vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel igakülget koostööd, andma komisjonile, OLAFile, kontrollikoja ja tõhustatud koostöös osalevate liikmesriikide suhtes kooskõlas määrusega (EL) 2017/1939 Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

- (57) Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) kuuluvad kolmandad riigid võivad liidu programmides osaleda koostöö raames, mis kehtestati Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga,⁽¹⁹⁾ milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel. Käesolevasse määrusesse tuleks lisada erisäte, millega nõutakse neilt kolmandatelt riikidelt vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikoja vajalike õiguste ja nõutava juurdepääsu andmist, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.
- (58) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe punktidele 22 ja 23 tuleks kaitsefondi hinnata teabe põhjal, mis on kogutud seirenormide alusel, vältides samal ajal eelkõige liikmesriikidele langevat halduskoormust ja ülereguleerimist. Seirenormid peaksid asjakohasel juhul sisaldama ka mõõdetavaid näitajaid, mille alusel saab hinnata kaitsefondi mõju kohapeal. Komisjon peaks tegema hiljemalt nelja aasta jooksul pärast kaitsefondi rakendamise algust vahehindamise, sealhulgas selleks, et esitada ettepanekud asjakohasteks käesoleva määruse muudatusteks. Komisjon peaks tegema ka lõpphindamise kaitsefondi rakendamisperioodi lõpus, käsitledes finantstegevust rahalise rakendamise tulemuste ja võimaluste piires ka kaitsefondi rakendamise tulemuste mõju seisukohast. Sellest tulenevalt peaks lõpphindamise aruanne aitama ka kindlaks teha valdkonnad, milles liit on

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

⁽¹⁵⁾ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

⁽¹⁶⁾ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

⁽¹⁷⁾ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

⁽¹⁹⁾ EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3.

kaitseotstarbeliste toodete ja tehnoloogiate arendamisel sõltuv kolmandatest riikidest. Lõpparuandes tuleks analüüsida ka VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate piiriülest osalemist kaitsefondist toetatavates projektides, samuti VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate osalemist üleilmsetes väärtusahelates, ja kaitsefondi panust võimearendusplaanis tuvastatud puuduste käsitlemisel ning peaks hõlmama teavet vahendite saajate päritoluriikide kohta, konkreetsetes meetmetes osalevate liikmesriikide ja assotsieerunud riikide arvu ja loodud intellektuaalomandi õiguste jaotust. Komisjon võib ka teha ettepaneku käesoleva määruse muutmiseks, et reageerida võimalikele suundumustele kaitsefondi rakendamise ajal.

- (59) Komisjon peaks tegema regulaarset seiret kaitsefondi rakendamise üle ning esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aastaaruande saavutatud tulemuste kohta, sealhulgas selle kohta, kuidas võetakse kaitsefondi rakendamisel arvesse Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi ja kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistava meetmega seoses saadud teadmisi ja kogemusi. Selleks peaks komisjon kehtestama vajaliku seirekorra. Aruanne ei tohiks sisaldada tundlikku teavet.
- (60) Võttes arvesse, kui tähtis on võidelda kliimamuutuste vastu kooskõlas liidu kohustustega rakendada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkulepe⁽²⁰⁾ ning saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärgid, aidatakse kaitsefondiga kaasa kliimameetmete peavoolustamisele liidu poliitikavaldkondades ja üldise eesmärgi – tagada 30 % liidu eelarvekulutustest kliimaeesmärkide toetamiseks – saavutamisele. Asjakohased meetmed määratakse kindlaks kaitsefondi ettevalmistamise ja rakendamise käigus ning neid hinnatakse uuesti kaitsefondi vahehindamise kontekstis.
- (61) Võttes arvesse, kui tähtis on võidelda bioloogilise mitmekesisuse kiire vähenemise vastu, aitab käesolev määrus kaasa bioloogilise mitmekesisuse meetmete peavoolustamisele liidu poliitikavaldkondades ja saavutada üldeesmärk eraldada bioloogilise mitmekesisuse eesmärkidele 2024. aastal 7,5 % mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kohastest iga-aastastest kulutustest ning 2026. ja 2027. aastal 10 %, võttes samal ajal arvesse kliima- ja bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide praegust kattuvust vastavalt 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelisele kokkuleppele.
- (62) Kuna kaitsefondist tuleks toetada üksnes kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia uurimis- ja arendusetappe, ei peaks liidul olema kaitsefondist rahastatud meetmete abil saadud kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia omandiõigusi ega intellektuaalomandiõigusi, välja arvatud siis, kui liidu toetust antakse riigihanke teel. Siiski peaks huvitatud liikmesriikidel ja assotsieerunud riikidel olema teadusuuringutega seotud meetmete puhul võimalus kasutada rahastatud meetmete tulemusi, et osaleda ühisarenduse järelmeetmetes.
- (63) Liidu toetus ei tohiks mõjutada kaitseotstarbeliste toodete liidusiseseid tarneid kooskõlas direktiiviga 2009/43/EÜ ega toodete, varustuse või tehnoloogia ekspordi. Liikmesriikide sõjalise varustuse ja sõjalise tehnoloogia ekspordi reguleeritakse nõukogu ühise seisukohaga 2008/944/ÜVJP⁽²¹⁾.
- (64) Tundliku taustteabe, sealhulgas enne või väljaspool kaitsefondi tegevust koostatud andmete, oskusteabe või teabe kasutamine volitamata isikute poolt või nende isikute juurdepääs kaitsefondist toetatud meetmetega seoses saavutatud tulemustele võib negatiivselt mõjutada liidu või ühe või enama liikmesriigi huve. Seepärast peaks tundliku teabe käitlemise suhtes kohaldama asjakohast liidu ja liikmesriikide õigust.
- (65) Selleks et tagada salastatud teabe nõutaval tasemel turvalisus, tuleks salastatud rahastamislepingute allkirjastamisel järgida tööstusjulgeoleku miinimumstandardeid. Sel eesmärgil ja kooskõlas komisjoni otsusega (EL, Euratom) 2015/444⁽²²⁾ peaks komisjon liikmesriikide määratud sõltumatutele ekspertidele nõu andmiseks edastama programmi julgeolekujuhised, sealhulgas salastatuse taseme määramise juhendi.

⁽²⁰⁾ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

⁽²¹⁾ Nõukogu 8. detsembri 2008. aasta ühine seisukoht 2008/944/ÜVJP, millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad (ELT L 335, 13.12.2008, lk 99).

⁽²²⁾ Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444 ELI salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53).

- (66) Kuna käesoleva määruse eesmärke ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealusel artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (67) Komisjon peaks kaitsefondi hallates järgima hoolikalt konfidentsiaalsuse ja turvalisuse nõudeid, eelkõige seoses salastatud ja tundliku teabe kaitsega.
- (68) Selleks et tagada asjaomases poliitikavaldkonnas toetuse andmise järjepidevus ja võimaldada rakendamise alustamist mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 algusest, peaks käesolev määrus jõustuma võimalikult kiiresti ja seda tuleks kohaldada tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2021.
- (69) Määrus (EL) 2018/1092 tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I JAOTIS

TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUSELE KOHALDATAVAD ÜHISSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega luuakse Euroopa Kaitsefond (edaspidi „kaitsefond“), nagu on sätestatud määruse (EL) 2021/695 artikli 1 lõike 2 punktis c, ajavahemikuks 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027. Kaitsefondi kehtivusaeg vastab mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kehtivusajale.

Käesolevas määruses sätestatakse kaitsefondi eesmärgid, eelarve ajavahemikuks 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 ning liidupoelse rahastamise vormid ja reeglid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „õigussubjekt“ – juriidiline isik, mis on asutatud ja juriidilise isikuna tunnustatud liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel, millel on juriidilise isiku staatus ning õigus tegutseda enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi, või finantsmääruse artikli 197 lõike 2 punktis c osutatud juriidilise isiku staatusega üksus;
- 2) „taotleja“ – õigussubjekt, kes esitab taotluse kaitsefondist toetuse saamiseks pärast konkursikutse avaldamist või kooskõlas finantsmääruse artikli 195 esimese lõigu punktiga e;
- 3) „vahendite saaja“ – õigussubjekt, kellega on allkirjastatud rahastamisleping või kellele on teatatud rahastamisotsusest;
- 4) „konsortsium“ – lepingul põhinev taotlejate või vahendite saajate koostöörühm, mis on loodud käesoleva kaitsefondi meetmete elluviimiseks;
- 5) „koordinaator“ – konsortsiumi liikmeks olev õigussubjekt, kelle kõik konsortsiumi liikmed on määranud komisjoniga suhtlemisel peamiseks konsortsiumi kontaktpunktiks;

- 6) „kontroll“ – võime otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu;
- 7) „juhtimisstruktuur“ – õigussubjekti organ, mis on moodustatud vastavalt riigisisesele õigusele, mis annab asjakohasel juhul aru tegevjuhile ning millel on õigus määrata kindlaks õigussubjekti strateegia, eesmärgid ja üldine suund ning mis teeb järelevalvet ja seiret juhtimisotsuste tegemise üle;
- 8) „süsteemi prototüüp“ – toote või tehnoloogia mudel, mille abil on võimalik demonstreerida toimimist tegevuskeskkonnas;
- 9) „kvalifitseerimine“ – terviklik menetlus, mille käigus tõendatakse, et kaitseotstarbelise toote, materiaalse või immateriaalse komponendi või kaitsetehnoloogia kavand vastab kindlaksmääratud nõuetele, ning esitatakse objektiivsed tõendid selle kohta, et kavandile kehtestatud spetsiifilised nõuded on täidetud;
- 10) „sertifitseerimine“ – menetlus, millega riiklik asutus tõendab, et kaitseotstarbeline toode, materiaalne või immateriaalne komponent või kaitsetehnoloogia vastab kohaldatavatele normidele;
- 11) „teadustegevus“ – tegevus, mis seisneb peamiselt uurimistegevuses, eelkõige rakendusuuringute ja vajaduse korral fundamentaalteaduslike uuringute tegemises, eesmärgiga saada uusi teadmisi ja keskendudes eranditult kaitserakendustele;
- 12) „arendustegevus“ – tegevus, mis seisneb kaitsele suunatud tegevustes peamiselt arendusetapis, hõlmates uusi kaitseotstarbelisi tooteid või kaitsetehnoloogiat või ajakohastades olemasolevaid tooteid või tehnoloogiat, välja arvatud relvade tootmine ja kasutamine;
- 13) „murranguline kaitsetehnoloogia“ – tõhustatud või täiesti uue tehnoloogia, mis toob kaasa põhjaliku muutuse, sealhulgas paradigmanuutuse kaitsevaldkonna kontseptsioonides ja praktikas, näiteks asendades olemasoleva kaitsetehnoloogia või muutes selle tarbetuks;
- 14) „väike- ja keskmise suurusega ettevõtjad“ või „VKEd“ – komisjoni soovitus 2003/361/EÜ⁽²³⁾ lisa artiklis 2 määratletud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad;
- 15) „keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, mis ei ole VKE ning millel on maksimaalselt 3 000 töötajat, kuşjuures töötajate arv arvutatakse vastavalt soovitus 2003/361/EÜ lisa artiklitele 3–6;
- 16) „segarahastamistoiming“ – liidu eelarvest toetatav meede, sealhulgas finantsmääruse artikli 2 punktis 6 määratletud segarahastamisvahendi või- platvormi raames, milles kombineeritakse liidu eelarvest tagastamatus vormis antav toetus või rahastamisvahendid ning arengut rahastavate või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste ning erasektori finantseerimisasutuste või investorite tagastatavas vormis antav toetus;
- 17) „kommertskasutusele eelnev hange“ – teadus- ja arendusteenuste hange, mis hõlmab turutingimustel riski ja kasu jagamist ning konkurentsivõimelist arendustegevust etappides, kus hangitud teadus- ja arendusteenused on selgelt eraldatud lõpptoodete kaubanduslike koguste kasutuselevõtust;
- 18) „projektijuht“ – avaliku sektori hankija, mille asukoht on liikmesriigis või assotsieerunud riigis ning mille liikmesriik või assotsieerunud riik või liikmesriikide või assotsieerunud riikide rühm on määranud haldama alaliselt või ajutiselt hargmaist relvastusprojekti;
- 19) „tulemused“ – asjaomase meetmega saavutatud materiaalne või immateriaalne tagajärg, näiteks andmed, oskusteave või teave, olenemata selle vormist ja laadist, ning sellest, kas seda saab kaitsta või mitte, ning sellega seotud õigused, sealhulgas intellektuaalomandi õigused;
- 20) „uus teave“ – kaitsefondi tegevuse tulemusena saadud andmed, oskusteave või teave mis tahes vormis või kujul;

⁽²³⁾ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratluse kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

- 21) „salastatud teave“ – mis tahes vormis teave või materjal, mille loata avaldamine võib ühel või teisel määral kahjustada liidu või ühe või mitme liikmesriigi huve ning millel on ELi salastusmärke või sellele vastav salastusmärke vastavalt nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide kokkuleppele, mis käsitleb Euroopa Liidu huvides vahetatava salastatud teabe kaitset ⁽²⁴⁾;
- 22) „tundlik teave“ – teave ja andmed, sealhulgas salastatud teave, mida peab kaitsma loata juurdepääsu või avaldamise eest liidu või liikmesriigi õiguses sätestatud kohustuste tõttu või selleks, et kaitsta füüsilise või juriidilise isiku privaatsust või turvalisust;
- 23) „eriaruanne“ – teadustegevuse konkreetne väljund, milles võetakse kokku tegevuse tulemused, antakse ulatuslikku teavet peamiste põhimõtete, eesmärkide, tulemite, peamiste omaduste, läbitud katsete, võimalike eeliste, kaitsevaldkonnas võimaliku rakendamise ning teadustegevuse tulemuste oodatava kasutuse kohta arendustegevuses, sealhulgas teavet intellektuaalomandiõiguste kuuluvuse kohta, kusjuures teave intellektuaalomandiõiguste kohta ei ole kohustuslik;
- 24) „mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus“ – õigussubjekt, mille asukoht on mitteassotsieerunud kolmandas riigis, või õigussubjekt, mille asukoht on liidus või assotsieerunud riigis, aga mille juhtimisstruktuur asub mitteassotsieerunud kolmandas riigis.

Artikkel 3

Eesmärgid

1. Fondi üldeesmärk on soodustada Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet, tõhusust ja innovatsioonisuutlikkust kogu liidus, mis aitab suurendada liidu strateegilist sõltumatust ja tegevusvabadust, toetades õigussubjektide, eelkõige VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ühistegevust ja piiriülest koostööd kogu liidus, samuti tugevdades ja parandades kaitsevaldkonna tarne- ja väärtusahelate reageerimisvõimet, laiendades piiriülest koostööd õigussubjektide vahel ning edendades innovatsiooni, teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse tööstusliku potentsiaali paremat ärakasutamist kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia tööstustsükli igas etapis.

2. Fondi erieesmärgid on järgmised:

- a) toetada koostööpõhiseid teadusuuringuid, mis võiksid märkimisväärselt parandada tulevaste võimete tulemuslikkust kogu liidus, eesmärgiga maksimeerida innovatsiooni, luua uusi kaitseotstarbelisi tooteid ja kaitsetehnoloogiat, sealhulgas murrangulist kaitsetehnoloogiat, ning eesmärgiga kasutada kaitseuuringute kulutusi liidus võimalikult tõhusalt;
- b) toetada kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia ühisarendamist, aidates nii tõhustada kaitsekulutusi liidus, saavutades suurema mastaabisäästu, vähendades tarbetu dubleerimise riski ja seeläbi stimuleerides Euroopa kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia turuleviimist ning vähendades kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia killustatust kogu liidus, lõppkokkuvõttes soodustades kaitseüsteemide suuremat standardimist ja aidates luua liikmesriikide kaitsevõimete suuremat koostegutsemisvõimet.

Selline koostöö peab olema kooskõlas liikmesriikide poolt ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) ning eeskätt võimearendusplaani raames ühiselt kokku lepitud kaitsevõime prioriteetidega.

Sellega seoses võib asjakohasel juhul arvesse võtta ka piirkondlikke ja rahvusvahelisi prioriteete, kui need teenivad ÜVJP raames kindlaks määratud liidu julgeoleku- ja kaitsehuve, ning võttes arvesse tarbetu dubleerimise vältimise vajadust, tingimusel et need prioriteedid ei välista ühegi liikmesriigi või assotsieerunud riigi osalemise võimalust.

⁽²⁴⁾ Nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide vaheline kokkulepe, mis käsitleb Euroopa Liidu huvides vahetatava salastatud teabe kaitset (ELT C 202, 8.7.2011, lk 13).

Artikkel 4

Eelarve

1. Määruse (EL) 2021/695 artikli 12 lõike 1 kohaselt on kaitsefondi rakendamise rahastamispakett ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 7 953 000 000 eurot jooksevhindades.
 2. Lõikes 1 osutatud summa jaotus on järgmine:
 - a) 2 651 000 000 eurot teadustegevuseks,
 - b) 5 302 000 000 eurot arendustegevuseks.
- Ettenägematute olukordadele või uutele arengusuundumustele ja vajadustele reageerimiseks võib komisjon teadus- või ja arendustegevuseks mõeldud eraldisi kuni 20 % ulatuses ümber jagada.
3. Lõikes 1 osutatud summat võib kasutada ka kaitsefondi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, sealhulgas ettevõtte infotehnoloogiasüsteemide kavandamise, seadistamise, käitamise ja hoolduse jaoks.
 4. Vähemalt 4 % ja kuni 8 % lõikes 1 osutatud rahastamispaketist eraldatakse konkursikutsetele või rahastamisotsustele murrangulise kaitsetehnoloogia toetamiseks.

Artikkel 5

Assotsieerunud riigid

Fondis võivad osaleda Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on ühtlasi EMP liikmed, vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele (assotsieerunud riigid).

Artikkel 6

Toetus murrangulisele kaitsetehnoloogiale

1. Komisjon eraldab rakendusaktidega vahendeid avatud ja avalike konsultatsioonide tulemusel, mida peetakse murrangulise kaitsetehnoloogia üle artiklis 24 osutatud tööprogrammides kindlaks määratud sekkumisvaldkondade kaitsealastes aspektides. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 34 lõikes 2 osutatud kontrollimeetlusega.
2. Tööprogrammides esitatakse murrangulisele kaitsetehnoloogiale kõige paremini sobivad rahastamisvormid.

Artikkel 7

Eetika

1. Fondi raames elluviidavad meetmed peavad olema kooskõlas asjakohase liidu, liikmesriikide ja rahvusvahelise õigusega, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga. Lisaks peavad need meetmed vastama eetika põhimõtetele, mis kajastuvad ka asjaomases liidu, liikmesriikide ja rahvusvahelises õiguses.
2. Komisjon kontrollib enne rahastamislepingu allkirjastamist ettepanekuid konsortsiumi koostatud eetikaalase enesehindamise põhjal, et selgitada välja ettepanekud, mis tekitavad tõsiseid eetilisi küsimusi, sealhulgas seoses tegevuste elluviimise tingimustega. Asjakohasel juhul tuleks neid ettepanekuid hinnata eetilise seisukohast.

Eetilise seire ja hindamist teeb komisjon vastavalt artiklile 26 määratud sõltumatute ekspertide abiga. Sõltumatud eksperdid peavad olema eri taustaga, eeskätt tunnustatud kaitse-eesrika eksperdid, ning eksperte peab olema võimalikult paljudest liikmesriikidest.

Eetiliselt tundlike tegevuste elluviimise tingimused määratakse kindlaks rahastamislepingus.

Komisjon tagab, et eetikaga seotud menetlused on võimalikult läbipaistvad ja ta lisab need vastavalt artiklile 29 vahehindamise aruandesse.

3. Meetmes osalevad õigussubjektid omandavad enne asjaomaste tegevuste algust kõik asjaomased load ja muud dokumendid, mida nõuavad riiklikud või kohalikud eetikakomisjonid ja muud asutused, näiteks andmekaitseasutused. Load ja muud dokumendid arhiveeritakse ja esitatakse taotluse korral komisjonile.

4. Eetiliselt sobimatud ettepanekud lükatakse tagasi.

Artikkel 8

Rakendamine ja liidupoolse rahastamise vormid

1. Fondi rakendatakse eelarve otsese täitmise korras vastavalt finantsmäärusele.
2. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 võivad põhjendatud juhtudel eelarve kaudse täitmise korras erimeetmeid ellu viia finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud asutused. See ei hõlma käesoleva määruse artiklis 11 osutatud valiku- ja toetuse andmise menetlust.
3. Vastavalt finantsmäärusele võidakse kaitsefondist vahendeid eraldada toetustena, auhindadena ja hankemenetluse teel ning asjakohasel juhul, pidades silmas meetme laadi, segarahastamistoimingutes kasutatavate rahastamisvahendite kaudu.
4. Segarahastamistoiminguid tehakse finantsmääruse X jaotise ja määruse (EL) 2021/523 kohaselt.
5. Rahastamisvahendid peavad olema suunatud üksnes vahendite saajatele.

Artikkel 9

Rahastamiskõlblikud õigussubjektid

1. Vahendite saajad ja meetmes osalevad alltöövõtjad peavad asuma liidus või assotsieerunud riigis.
2. Vahendite saajate ja meetmes osalevate alltöövõtjate taristu, rajatised, vara ja ressursid, mida kasutatakse kaitsefondist toetatavate meetmete jaoks, peavad kogu meetme kestuse ajal asuma liikmesriigi või assotsieerunud riigi territooriumil ning nende juhtimisstruktuurid peavad asuma liidus või assotsieerunud riigis.
3. Fondist toetatava meetme puhul ei tohi vahendite saajad ja meetmes osalevad alltöövõtjad olla mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all.
4. Erandina lõikest 3 on liidus või assotsieerunud riigis asuv õigussubjekt, kes on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all, rahastamiskõlblik vahendite saaja või meetmes osalev alltöövõtja üksnes juhul, kui komisjonile antakse tagatised, mille on riigisiseste menetluste kohaselt heaks kiitnud liikmesriik või assotsieerunud riik, kus õigussubjekt asub. Tagatistes võidakse osutada õigussubjekti liidus või assotsieerunud riigis asuvale juhtimisstruktuurile. Kui õigussubjekti asukohaks olev liikmesriik või assotsieerunud riik peab seda asjakohaseks, võib tagatistes osutada ka valitsuse eriõigustele teha kontrolli õigussubjekti üle.

Tagatised peavad andma kindluse, et õigussubjekti osalemine meetmes ei ole vastuolus liidu ega liidu liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on kindlaks määratud ÜVJP raames kooskõlas ELi lepingu V jaotisega, ega käesoleva määruse artiklis 3 sätestatud eesmärkidega. Samuti peavad tagatised vastama käesoleva määruse artiklitele 20 ja 23. Tagatistest peab eeskätt nähtuma, et meetme elluviimiseks on võetud abinõusid, millega tagatakse, et

- a) õigussubjekti üle ei tehta kontrolli viisil, mis takistaks või piiraks tema suutlikkust meedet ellu viia või saavutada tulemusi, mis seaks piiranguid seoses tema meetme eesmärgil vajamineva taristu, rajatiste, vara, ressursside, intellektuaalomandi või oskusteabega või kahjustaks tema suutlikkust ja standardeid, mida on vaja meetme elluviimiseks;
- b) mitteassotsieerunud kolmandal riigil või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksusel puudub juurdepääs meetmega seotud tundlikule teabele ning meetmes osalevad töötajad ja muud isikud on asjakohasel juhul läbinud liikmesriigi või assotsieerunud riigi julgeolekukontrolli;
- c) meetme käigus tekkiv intellektuaalomand ja meetme tulemused kuuluvad nii meetme elluviimise ajal kui ka pärast selle lõpuleviimist vahendite saajale, nende üle ei tee kontrolli ega neile ei sea piiranguid mitteassotsieerunud kolmas riik ega mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus, neid ei või liidust ega assotsieerunud riikidest välja viia ja neile ei anta väljastpoolt liitu ega assotsieerunud riike juurdepääsu ilma õigussubjekti asukohaks oleva liikmesriigi või assotsieerunud riigi heakskiiduta ning vastavalt artiklis 3 sätestatud eesmärkidele.

Kui õigussubjekti asukohaks olev liikmesriik või assotsieerunud riik peab seda asjakohaseks, võib anda lisatagatise.

Komisjon teavitab artiklis 34 osutatud komiteed kõigist õigussubjektidest, keda peetakse käesoleva lõike kohaselt rahastamiskõlblikeks.

5. Olemasolevate konkurentsivõimeliste alternatiivide puudumisel liidus või assotsieerunud riigis võivad vahendite saajad ja meetmes osalevad alltöövõtjad kasutada oma vara, taristut, rajatise ja ressursse, mis asuvad või mida hoitakse väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide territooriumi, kui see ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, toimub kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega ning vastab artiklitele 20 ja 23.

Kõnealuste meetmetega seotud kulud ei ole kõlblikud kaitsefondist toetuse saamiseks.

6. Rahastamiskõlbliku meetme elluviimisel võivad vahendite saajad ja meetmes osalevad alltöövõtjad teha koostööd õigussubjektidega, kelle asukoht on väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide territooriumi või kes on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all, sealhulgas kasutada nende õigussubjektide vara, taristut, rajatise ja ressursse, tingimusel et see ei ole vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega. Koostöö peab olema kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega ning vastama artiklitele 20 ja 23.

Mitteassotsieerunud kolmas riik või mõni muu mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus ei tohi ilma loata pääseda juurde meetme elluviimisega seotud salastatud teabele ning vältida tuleb võimalikku negatiivset mõju meetme jaoks otsustava tähtsusega sisendi varustuskindlusele.

Kõnealuste meetmetega seotud kulud ei ole kõlblikud kaitsefondist toetuse saamiseks.

7. Taotlejad esitavad kogu asjakohase teabe, mida on vaja rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide hindamiseks. Kui meetme elluviimise jooksul toimub muutus, mis võib seada kahtluse alla vastavuse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele, teatab asjaomane õigussubjekt sellest komisjonile, kes hindab, kas rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid on endiselt täidetud, ja käsitleb muutuse võimalikku mõju meetme rahastamisele.

8. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab meetmes osalev alltöövõtja alltöövõtjat, kellel on otsene lepinguline suhe vahendite saajaga, muud alltöövõtjat, kellele eraldatakse vähemalt 10 % meetme rahastamiskõlblikest kogukuludest, ja alltöövõtjat, kellel võib olla vaja meetme elluviimiseks juurdepääsu salastatud teabele. Meetmes osalevad alltöövõtjad ei ole konsortsiumi liikmed.

*Artikkel 10***Rahastamiskõlblikud meetmed**

1. Rahastamiskõlblikud on üksnes meetmed, millega täidetakse artiklis 3 sätestatud eesmärged.
2. Fondist saavad toetust meetmed, mis hõlmavad uusi kaitseotstarbelisi tooteid ja kaitsetehnoloogiat ning olemasolevate kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia ajakohastamist, tingimusel et mitteassotsieerunud kolmas riik ega mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus ei ole seadnud ajakohastamiseks vajamineva eelteabe kasutamisele otse või kaudselt piiranguid ühe või mitme vahendava õigussubjekti kaudu sellisel viisil, et meetet ei ole võimalik ellu viia.
3. Rahastamiskõblilik meede peab olema seotud ühe või mitme järgmise tegevusega:
 - a) tegevused, mille eesmärk on luua, toetada ja ajakohastada kaitsealaseid teadmisi, kaitseotstarbelisi tooteid ja kaitsetehnoloogiat, sealhulgas murrangulist kaitsetehnoloogiat, mille abil on võimalik saavutada märkimisväärsed tulemused kaitsevaldkonnas;
 - b) tegevused, mille eesmärk on suurendada koostegutsemisvõimet ja vastupidavusvõimet, sealhulgas turvaline andmete loomine ja vahetamine, täiustada elutähtsat kaitsetehnoloogiat, suurendada varustuskindlust või võimaldada kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia tulemuste tõhusat kasutamist;
 - c) uuringud, näiteks teostatavusuuringud uute või ajakohastatud toodete, tehnoloogia, protsesside, teenuste või lahenduste kohta;
 - d) kaitseotstarbelise toote, materiaalse või immateriaalse komponendi või kaitsetehnoloogia kavandamine või kavandi aluseks oleva tehnilise kirjelduse koostamine, mis võib hõlmata osalisi katseid riski vähendamiseks tööstus- või esinduskeskkonnas;
 - e) kaitseotstarbelise toote, materiaalse või immateriaalse komponendi või kaitsetehnoloogia süsteemi prototüübi loomine;
 - f) kaitseotstarbelise toote, materiaalse või immateriaalse komponendi või kaitsetehnoloogia katsetamine;
 - g) kaitseotstarbelise toote, materiaalse või immateriaalse komponendi või kaitsetehnoloogia kvalifitseerimine;
 - h) kaitseotstarbelise toote, materiaalse või immateriaalse komponendi või kaitsetehnoloogia sertifitseerimine;
 - i) tehnoloogia või vara arendamine, mis suurendab kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia tõhusust kogu olelusringi jooksul.
4. Meede viiakse ellu õigussubjektide koostöö kaudu konsortsiumis, kuhu kuulub vähemalt kolm rahastamiskõbliliku õigussubjekti, mis asuvad vähemalt kolmes eri liikmesriigis või assotsieerunud riigis. Vähemalt kolm neist rahastamiskõblilikest õigussubjektidest, kes asuvad vähemalt kahes eri liikmesriigis või assotsieerunud riigis, ei tohi kogu meetme elluviimise aja jooksul olla otse või kaudselt sama õigussubjekti kontrolli all ega vastastikku üksteise kontrolli all.
5. Lõiget 4 ei kohaldata meetmete suhtes, mis on seotud murrangulise kaitsetehnoloogiaga, ega lõike 3 punktis c osutatud tegevuste suhtes.
6. Fondist toetuse saamise tingimustele ei vasta meetmed selliste toodete ja tehnoloogia arendamiseks, mille kasutamine, arendamine või tootmine on kohaldatava rahvusvahelise õigusega keelatud.

Fondist toetuse saamise tingimustele ei vasta ka meetmed selliste autonoomsete surmavate relvade väljatöötamiseks, mille üle puudub sihtmärkide valimisel ja inimeste ründamise otsuse tegemisel tegelik inimkontroll, ilma et see piiraks võimalust rahastada meetmeid, mille eesmärk on kaitseotstarbel varajase hoiatamise süsteemide ja vastumeetmete väljatöötamine.

Artikkel 11

Toetuste valimise ja andmise menetlus

1. Liidu rahastamine toimub konkursikutsete alusel, mis avaldatakse kooskõlas finantsmäärusega.

Teatavatel piisavalt põhjendatud ja erandlikel juhtudel võib liidu rahastamine toimuda ka ilma konkursikutseta kooskõlas finantsmääruse artikli 195 esimese lõigu punktiga e.

2. Komisjon annab käesoleva artikli lõikes 1 osutatud vahendeid rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 34 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 12

Hindamiskriteeriumid

Taotlusi hinnatakse järgmiste kriteeriumide alusel:

- a) selle panus tiptasemesse või potentsiaalsesse murrangulisusse kaitsevaldkonnas, eeskätt näidates, et kavandatud meetme oodatavad tulemused pakuvad märkimisväärseid eeliseid võrreldes olemasolevate kaitsetarbeliste toodete või kaitsetehnoloogiaga;
- b) selle panus Euroopa kaitsetööstuse innovatsiooni ja tehnoloogiaarendusse, eeskätt näidates, et kavandatud meede sisaldab teedrajavaid või uudseid kontseptsioone ja käsitusviise, uusi paljulubavaid tehnoloogilisi täiustusi või sellise tehnoloogia või kontseptsioonide kohaldamist, mida ei ole kaitsektoris varem kohaldatud, vältides samal ajal tarbetut dubleerimist;
- c) selle panus Euroopa kaitsetööstuse konkurentsivõimesse, näidates, et kavandatud meede on kulutõhususe ja tulemuslikkuse poolest tõendatavalt positiivses tasakaalus, luues seega uusi turuvõimalusi kogu liidus ja mujal ning kiirendades ettevõtjate kasvu kogu liidus;
- d) selle panus Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi sõltumatusesse, sealhulgas suurendades sõltumatust liiduvälisest allikatest ning tugevdades tarnekindlust, ning panus liidu julgeoleku- ja kaitsealastesse huvidesse kooskõlas artiklis 3 osutatud prioriteetidega;
- e) selle panus uue piiriülese koostöö loomisse õigussubjektide vahel, kelle asukoht on liikmesriikides või assotsieerunud riikides, eelkõige VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate vahel, kes osalevad meetmes olulisel määral kas vahendite saajana, alltöövõtjana või tarneahela muude õigussubjektidena ning kelle asukoht on mõnes muus liikmesriigis või assotsieerunud riigis kui see, kus asuvad konsortsiumis koos töötavad muud kui VKEdest või keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatest õigussubjektid;
- f) meetme elluviimise kvaliteet ja tulemuslikkus.

Artikkel 13

Kaasrahastamise määr

1. Fondist rahastatakse kuni 100 % käesoleva määruse artikli 10 lõikes 3 osutatud tegevuste rahastamiskõlblikest kuludest, ilma et see piiraks finantsmääruse artikli 190 kohaldamist.
2. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 ei tohi
 - a) artikli 10 lõike 3 punktis e osutatud tegevuste jaoks kaitsefondist antav toetus ületada 20 % rahastamiskõlblikest kuludest;
 - b) artikli 10 lõike 3 punktides f, g ja h osutatud tegevuste jaoks kaitsefondist antav toetus ületada 80 % rahastamiskõlblikest kuludest.

3. Arendustegevuse puhul suurendatakse rahastamismäära järgmistel juhtudel:
- nõukogu otsuse (ÜVJP) 2017/2315 ⁽²⁵⁾ alusel loodud PESCO projekti kontekstis väljatöötatud meetmele antavat rahalist toetust võib suurendada täiendava 10 protsendipunkti võrra;
 - kui vähemalt 10 % tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest on eraldatud liikmesriigis või assotsieerunud riigis asuvatele VKEdele, kes osalevad tegevuses vahendite saajana, alltöövõtjana või tarneahela muu õigussubjektina, võib tegevuse rahastamismäära suurendada kooskõlas käesoleva punktiga.
- Rahastamismäära võidakse suurendada protsendipunktide võrra, mis on võrdne protsendiga tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest, mis eraldatakse VKEdele, kelle asukoht on sellises liikmesriigis või assotsieerunud riigis, kus asuvad muud kui VKEdest vahendite saajad, ning kes osalevad tegevuses vahendite saajana, alltöövõtjana või tarneahela muu õigussubjektina, kuid mitte rohkem kui täiendava 5 protsendipunkti võrra.
- Rahastamismäära võidakse suurendada protsendipunktide võrra, mis on võrdne kahekordse protsendiga tegevuse rahastamiskõlblikest kuludest, mis eraldatakse VKEdele, kelle asukoht on mõnes muus liikmesriigis või assotsieerunud riigis kui see, kus asuvad muud kui VKEdest vahendite saajad, kes osalevad tegevuses vahendite saajana, alltöövõtjana või tarneahela muu õigussubjektina;
- tegevust võidakse toetada täiendava 10 protsendipunkti võrra suurema rahastamismääraga, kui vähemalt 15 % tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest on eraldatud liikmesriikides või assotsieerunud riikides asuvatele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele.

Tegevuse rahastamismäära üldine suurenemine pärast punktide a, b ja c kohaldamist ei tohi ületada 35 protsendipunkti.

Fondist antav toetus, sealhulgas kõrgem rahastamismäär, ei tohi olla suurem kui 100 % meetme rahastamiskõlblikest kuludest.

Artikkel 14

Finantssuutlikkus

1. Ilma et see piiraks finantsmääruse artikli 198 lõikes 5 osutatud erandite kohaldamist kontrollitakse üksnes koordinaatori finantssuutlikkust ning üksnes juhul, kui liidult taotletavate vahendite summa on vähemalt 500 000 eurot.

Kui mõne taotleja või koordinaatori finantssuutlikkuses on põhjust kahelda, kontrollib komisjon ka kõigi taotlejate ja koordinaatori finantssuutlikkust, kui liidult taotletavate vahendite summa on väiksem kui 500 000 eurot.

2. Finantssuutlikkust ei kontrollita õigussubjektide puhul, kelle maksejõulisuse tagavad liikmesriikide asjaomased ametiasutused.

3. Kui finantssuutlikkuse tagab struktuurselt teine õigussubjekt, kontrollitakse teise õigussubjekti finantssuutlikkust.

Artikkel 15

Kaudsed kulud

1. Erandina finantsmääruse artikli 181 lõikest 6 määratakse kaudsed rahastamiskõlblikud kulud kindlaks ühtse määra alusel, milleks on 25 % meetme otsestest rahastamiskõlblikest kogukuludest, välja arvatud alltöövõtuga seotud otsesed rahastamiskõlblikud kulud, toetus kolmandatele isikutele ja mis tahes ühikuhinnad või kindlasummalised maksed, mis sisaldavad kaudseid kulusid.

2. Teise võimalusena võidakse kaudsed rahastamiskõlblikud kulud kindlaks määrata kooskõlas vahendite saaja tavapärase kuluarvestustavadega vastavalt tegelikele kaudsetele kuludele, tingimusel et riiklikud asutused aktsepteerivad kõnealuseid kuluarvestustavasid võrreldavate kaitsevaldkonna tegevuste puhul kooskõlas finantsmääruse artikliga 185, ja et vahendite saaja on neist komisjoni teavitanud.

⁽²⁵⁾ Nõukogu 11. detsembri 2017. aasta otsus (ÜVJP) 2017/2315, millega luuakse alaline struktureeritud koostöö ning määratakse kindlaks selles osalevate liikmesriikide nimekiri (ELT L 331, 14.12.2017, lk 57).

Artikkel 16

Kuludega sidumata makse või kindlasummalise koondmakse kasutamine

Kui liidu antav kaasrahastamine on väiksem kui 50 % meetme kogukuludest, võib komisjon kasutada

- a) finantsmääruse artikli 180 lõikes 3 osutatud kuludega sidumata makset, lähtudes tulemustest, mis on saavutatud võrreldes varem seatud eesmärkide või tulemusnäitajatega, või
- b) finantsmääruse artiklis 182 osutatud kindlasummalist koondmakset, lähtudes kaasrahastavate liikmesriikide või assotsieerunud riikide ametiasutuste poolt juba heaks kiidetud meetme esialgsest eelarvest.

Kaudsed kulud arvatakse esimese lõigu punktis b osutatud kindlasummalise makse hulka.

Artikkel 17

Kommertskasutusele eelnev hange

1. Liit võib toetada kommertskasutusele eelnevat hanget, andes toetust Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2014/24/EL ⁽²⁶⁾ ja 2014/25/EL ⁽²⁷⁾ määratletud avaliku sektori hankijale või võrgustiku sektori hankijale, kes hangivad ühiselt kaitsevaldkonna teadus- ja arendusteenuseid või koordineerivad oma hankemenetlusi.
2. Lõikes 1 osutatud hankemenetlus
 - a) peab olema kooskõlas käesoleva määrusega;
 - b) võib lubada sõlmida sama menetluse käigus mitu lepingut (hulgihange);
 - c) peab ette nägema hankelepingu sõlmimise pakkujaga, kes teeb majanduslikult soodsaima pakkumise, tagades samal ajal huvide konflikti puudumise.

Artikkel 18

Tagatiskaitsefond

Vastastikuse kindlustusmehhanismi osamaksetega võib katta riski, mis on seotud vahendite saajale määratud summade sissenõudmisega, ning neid käsitatakse piisava tagatisena finantsmääruse tähenduses. Kohaldatakse määruse (EL) 2021/695 artiklit 37.

Artikkel 19

Hangete ja auhindade rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

1. Auhindade suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* artikleid 9 ja 10.
2. Erandina finantsmääruse artiklist 176 kohaldatakse käesoleva määruse artikli 10 lõike 3 punktis c osutatud uuringute hangete suhtes *mutatis mutandis* käesoleva määruse artikleid 9 ja 10.

⁽²⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

⁽²⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihanket ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243).

II JAOTIS

TEADUSTEGEVUSELE KOHALDATAVAD ERISÄTTED

Artikkel 20

Teadustegevuse tulemuste kuuluvus

1. Fondist toetatava teadustegevuse tulemused kuuluvad tulemused loonud vahendite saajatele. Kui tulemused on loonud õigussubjektid ühiselt ja igapäev panust ei ole võimalik kindlaks määrata või kui ühiselt loodud tulemusi ei ole võimalik üksteisest eraldada, kuuluvad tulemused kõnealustele õigussubjektidele ühiselt. Ühisomanikud sõlmivad kokkuleppe ühisomandi osade jaotuse ja kasutamise tingimuste kohta vastavalt toetuslepingust tulenevatele kohustustele.
2. Erandina lõikest 1 kuuluvad juhul, kui liidu toetust antakse riigihanke vormis, kaitsefondist toetatava teadustegevuse tulemused liidule. Liikmesriikidel ja assotsieerunud riikidel on kirjaliku taotluse korral õigus tulemusi tasuta kasutada.
3. Fondist toetatava teadustegevuse tulemusi ei kontrolli ja neid ei tohi piira ükski mitteassotsieerunud kolmas riik ega mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus otse ega kaudselt ühe või mitme vahendava õigussubjekti kaudu, sealhulgas tehnosirde osas.
4. Seoses tulemustega, mida vahendite saajad on saavutanud tänu kaitsefondist toetatavale teadustegevusele, ning ilma et see mõjutaks käesoleva artikli lõike 9 kohaldamist, teavitatakse komisjoni eelnevalt igasugusest omandiõiguse üleminekust ja ainulitsentsi andmisest mitteassotsieerunud kolmandale riigile või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksusele. Kui omandiõiguse üleminek või ainulitsentsi andmine on vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega või artiklis 3 sätestatud eesmärkidega, tuleb kaitsefondist saadud toetus tagasi maksta.
5. Liikmesriikide ja assotsieerunud riikide ametiasutustel on õigus eriaruandega tutvuda. Tutvumisõigused antakse tasuta ja komisjon annab need üle liikmesriikidele ja assotsieerunud riikidele pärast seda, kui komisjon on kontrollinud asjakohaste konfidentsiaalsuskohustuste olemasolu.
6. Liikmesriikide ja assotsieerunud riikide ametiasutused kasutavad eriaruannet ainult oma relvajõudude, julgeoleku- või luurejõudude poolt või nende tarbeks kasutamise seotud põhjustel, sealhulgas nende koostööprogrammide raames. Kõnealune kasutamine hõlmab uuringuid, hindamisi, teadusuuringuid, kavandamisi, toote vastavushindamist ja sertifitseerimist, käitamist, koolitust ja hävitamist, samuti hanke tehniliste nõuete hindamist ja koostamist.
7. Vahendite saajad annavad kaitsefondist toetatava teadustegevuse tulemuste tasuta kasutamise õiguse liidu institutsioonidele, organitele, ametitele või asutustele hoolikalt põhjendatud juhtudel liidu pädevuses olevate olemasolevate poliitikavaldkondade või programmide arendamiseks, rakendamiseks või nende üle seire tegemiseks. Selliseid kasutusõigusi võib teostada üksnes mitteärilisel otstarbel ja konkurentsiväliselt.
8. Rahastamislepingutes ja kommertskasutusele eelneva hanke lepingutes nähakse ette eritingimused omandiõiguse, kasutusõiguste ja litsentside andmise kohta, et tagada tulemuste võimalikult ulatuslik kasutamine ning vältida ebaausaid eeliseid. Avaliku sektori hankijatel on tasuta kasutusõigused vähemalt tulemuste kasutamiseks nende enda jaoks ja õigus anda kolmandatele isikutele või nõuda vahendite saajatelt, et need annaksid kolmandatele isikutele lihtlitsentse tulemuste kasutamiseks õiglastel ja mõistlikel tingimustel, kuid ilma õiguseta anda all-litsentse. Kõikidel liikmesriikidel ja assotsieerunud riikidel on tasuta õigus kasutada eriaruannet. Kui töövõtja ei suuda kasutada tulemusi ärilistel eesmärkidel teatava aja jooksul pärast kommertskasutusele eelneva hanke toimumist, nagu on kindlaks määratud lepingus, annab ta tulemuste omandiõiguse üle avaliku sektori hankijale.
9. Käesolev määrus ei mõjuta selliste toodete, varustuse ega tehnoloogia ekspordi, mis sisaldavad kaitsefondist toetatava teadustegevuse tulemusi, ega mõjuta liikmesriikide kaalutusõigust seoses kaitseotstarbeliste toodete ekspordipoliitikaga.

10. Kui kaks või enam liikmesriiki või assotsieerunud riiki, kes mitmepoolselt või liidu raames on ühiselt sõlminud ühe või mitu lepingut ühe või mitme vahendite saajaga, et koos arendada edasi kaitsefondist toetust saanud teadustegevuse tulemusi, saavad nad nende tulemuste kasutusõiguse ulatuses, milles need tulemused kuuluvad vahendite saajatele ja neid on vaja lepingu või lepingute täitmiseks. Kasutusõigus antakse tasuta ja eritingimustel selle tagamiseks, et õigusi kasutatakse ainult lepingus või lepingutes ette nähtud eesmärgil ning et on kehtestatud asjakohased konfidentsiaalsuskohustused.

III JAOTIS

ARENDUSTEGEVUSELE KOHALDATAVAD ERISÄTTED

Artikkel 21

Arendustegevuse täiendavad rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

1. Konsortsium tõendab, et tegevuse kulud, mida ei kaeta liidu toetusega, kaetakse muude rahastamisviisidega, näiteks liikmesriikide või assotsieerunud riikide osamaksetega või õigussubjektide kaasrahastamisega.
2. Artikli 10 lõike 3 punktis d osutatud tegevused peavad põhinema vähemalt kahe liikmesriigi või assotsieerunud riigi poolt ühiselt kokku lepitud ühtlustatud kaitsevõime nõuetel.
3. Artikli 10 lõike 3 punktides e–h osutatud tegevuste puhul peab konsortsium tõendama riiklike asutuste poolt välja antud dokumentide abil järgmist:
 - a) vähemalt kaks liikmesriiki või assotsieerunud riiki kavatsevad lõpptoote hankida või tehnoloogiat kasutada koordineeritud viisil, sealhulgas teha asjakohasel juhul ühishanke;
 - b) tegevuse aluseks on ühtne tehniline kirjeldus, milles liikmesriigid või assotsieerunud riigid, kes hakkavad tegevust kaasrahastama või kes kavatsevad ühiselt hankida lõpptoote või kasutada ühiselt tehnoloogiat, on ühiselt kokku leppinud.

Artikkel 22

Arendustegevuse täiendavad hindamiskriteeriumid

Lisaks artiklis 12 osutatud hindamiskriteeriumidele võetakse tööprogrammis arvesse järgmist:

- a) panus tõhususe suurendamisse kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogia kogu olelusringi vältel, sealhulgas kulutõhususse ning võimalikku koostoimesse hanke- ja hooldusprotsessis ning hävitamisprotsessis;
- b) panus Euroopa kaitsetööstuse edasisse integreerimisse kogu liidus, mille tõendamiseks peavad vahendite saajad näitama, et liikmesriigid on kohustunud lõpptoode või tehnoloogiat ühiselt ja koordineeritud viisil kasutama, omama või hooldama.

Artikkel 23

Arendustegevuse tulemuste kuuluvus

1. Fondist toetatava arendustegevuse tulemusel loodud kaitseotstarbelised tooted ja kaitsetehnoloogia ei kuulu liidule ja liidul ei ole arendustegevuse tulemuste suhtes intellektuaalomandiõiguslikke nõudeid.
2. Ükski mitteassotsieerunud kolmas riik ega mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus ei kontrolli ega piira otse ega kaudselt, ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu, fondist toetatava arendustegevuse tulemusi, sealhulgas tehnosiirde osas.

3. Käesolev määrus ei mõjuta liikmesriikide kaalutusõigust kaitsetarbeliste toodete ekspordipoliitika osas.
4. Seoses tulemustega, mida vahendite saajad on saavutanud tänu kaitsefondist toetatavale arendustegevusele, ning ilma et see mõjutaks käesoleva artikli lõike 3 kohaldamist, teavitatakse komisjoni eelnevalt igasugusest omandiõiguse üleminekust mitteassotsieerunud kolmandale riigile või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksusele. Kui omandiõiguse üleminek on vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega või artiklis 3 sätestatud eesmärkidega, tuleb kaitsefondist saadud toetus tagasi maksta.
5. Kui liidu toetust antakse riigihanke vormis uuringu tellimiseks, on kõikidel liikmesriikidel või assotsieerunud riikidel õigus saada kirjaliku taotluse alusel tasuta lihtlitsents uuringu kasutamiseks.

IV JAOTIS

JUHTIMINE, SEIRE, HINDAMINE JA KONTROLL

Artikkel 24

Tööprogrammid

1. Fondi rakendatakse finantsmääruse artikli 110 lõikes 2 osutatud iga-aastaste tööprogrammide kaudu. Tööprogrammis esitatakse asjakohasel juhul segarahastamistoimingute jaoks ette nähtud kogusumma. Tööprogrammides nähakse ette üldeelarve VKEde piiriüleseks osalemiseks.
2. Komisjon võtab käesoleva artikli lõikes 1 osutatud tööprogrammid vastu rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 34 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.
3. Tööprogrammides määratakse üksikasjalikult kindlaks kaitsefondist toetatavad uurimisteemad ja meetmete kategooriad. Need kategooriad peavad olema kooskõlas artiklis 3 osutatud kaitseprioriteetidega.

Välja arvatud tööprogrammi see osa, milles käsitletakse murrangulist kaitsetehnoloogiat, hõlmavad esimeses lõigus osutatud uurimisteemad ja meetmete kategooriad kaitsetarbelisi tooteid ja kaitsetehnoloogiat järgmistes valdkondades:

- a) ettevalmistamine, kaitse, kasutamine ja kestlikkus;
 - b) infohaldus ja info ülimuslikkus ning juhtimine, kontroll, side, infotehnoloogia, luure, seire ja reke (C4ISR), küberkaitse ja -turvalisus ning
 - c) kaasamine ja tööorganid.
4. Tööprogrammid sisaldavad asjakohasel juhul funktsionaalseid nõudeid ja nendes täpsustatakse artikli 8 kohast liidu rahastamise vormi, ilma et seeläbi takistataks konkurentsi konkursikutse tasandil.

Tööprogrammides võib samuti arvesse võtta kaitsefondist juba toetatud lisaväärtust andva teadustegevuse tulemuste ülekandmist arendusetappi.

Artikkel 25

Projektjuhiga konsulteerimine

Kui projektijuht on määratud, konsulteerib komisjon enne makse tegemist temaga meetme edenemise osas.

*Artikkel 26***Sõltumatud eksperdid**

1. Komisjon määrab käesoleva määruse artiklis 7 osutatud eetilise seire ja hindamise tegemisel ja ettepanekute hindamisel appi sõltumatud eksperdid finantsmääruse artikli 237 kohaselt.
2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud sõltumatuteks ekspertideks on võimalikult paljude eri liikmesriikide kodanikud, kes on välja valitud vastavalt sõltumatute ekspertide nimekirja koostamise kutsele, mis saadetakse kaitseministeeriumidele ja nende allasutustele, teistele asjaomastele valitsusasutustele, teadusasutustele, ülikoolidele, ettevõtjate ühendustele ja kaitsesektori ettevõtjatele. Erandina finantsmääruse artiklist 237 ei avalikustata sõltumatute ekspertide nimekirja.
3. Määratud sõltumatud eksperdid läbivad julgeolekukontrolli asjaomases liikmesriigis.
4. Artiklis 34 osutatud komiteed teavitatakse kord aastas sõltumatute ekspertide nimekirjast, et olla nende julgeolekukontrolli läbimise osas läbipaistev. Komisjon tagab, et sõltumatud eksperdid ei hinda, nõusta ega abista küsimustes, kus neil on huvide konflikt.
5. Sõltumatud eksperdid valitakse neile antud ülesannete täitmiseks vajalike oskuste, kogemuste ja teadmiste alusel.

*Artikkel 27***Salastatud teavet reguleerivate normide kohaldamine**

1. Käesoleva määruse kohaldamisalas
 - a) tagab iga liikmesriik, et ELi salastatud teave oleks kaitstud tasemel, mis on vähemalt samaväärne sellega, mis on tagatud nõukogu julgeolekunormidega, mis on sätestatud nõukogu otsuses 2013/488/EL ⁽²⁸⁾;
 - b) kaitseb komisjon salastatud teavet kooskõlas julgeolekunormidega, mis on sätestatud otsuses (EL, Euratom) 2015/444;
 - c) võivad füüsilised isikud, kelle elukoht on kolmanda riigi territooriumil ja juriidilised isikud, kelle asukoht on kolmanda riigi territooriumil, töödelda kaitsefondiga seotud ELi salastatud teavet ainult siis, kui nende suhtes kohaldatakse asjaomastes riikides julgeolekunorme, millega tagatakse kaitsetase, mis on vähemalt samaväärne sellega, mis on tagatud komisjoni ja nõukogu julgeolekunormidega, mis on sätestatud vastavalt otsuses (EL, Euratom) 2015/444 ja otsuses 2013/488/EL;
 - d) määratakse kolmandas riigis või rahvusvahelises organisatsioonis kohaldatavate julgeolekunormide, sealhulgas vajaduse korral tööstusjulgeolekuküsimuste samaväärsus salastatud teabe kaitse kindlaks lepingus, mille liit sõlmib kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklis 218 sätestatud menetlusega, võttes arvesse otsuse 2013/488/EL artiklit 13, ja
 - e) võib füüsilisele või juriidilisele isikule või kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile anda juurdepääsu ELi salastatud teabele, kui seda peetakse konkreetsel juhul vajalikuks tulenevalt teabe laadist ja sisust, teabe saaja teadmisyajadusest ning liidule tuleneva kasu ulatusest, ning ilma et see piiraks otsuse 2013/488/EL artiklit 13 ning otsuses (EL, Euratom) 2015/444 sätestatud tööstusjulgeolekut reguleerivate normide kohaldamist.
2. Salastatud teabega seotud, seda nõudvate või sisaldavate meetmete puhul täpsustab rahastamisasutus konkursikutses või hankedokumentides kõik vajalikud meetmed ja nõuded salastatud teabe kaitse tagamiseks nõutaval tasemel.

⁽²⁸⁾ Nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsus 2013/488/EL ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (ELT L 274, 15.10.2013, lk 1).

3. Selleks et hõlbustada tundliku, sealhulgas salastatud teabe vahetamist komisjoni ning liikmesriikide ja assotsieerunud riikide ning vajaduse korral taotlejate ja vahendite saajate vahel, loob komisjon turvalise teabevahetussüsteemi. Teabevahetussüsteemi puhul võetakse arvesse liikmesriikide julgeolekunorme.

4. Teadus- ja arendustegevuse käigus tekkinud salastatud uue teabe päritolu üle otsustavad liikmesriigid, mille territooriumil on vahendite saaja asukoht. Sel eesmärgil võivad kõnealused liikmesriigid otsustada meetmega seotud salastatud teabe kaitseks ja käitlemiseks eriomase turvaraamistiku kasuks, millest nad teavitavad komisjoni. Turvaraamistik ei tohi piirata komisjoni võimalust saada juurdepääs teadus- ja arendustegevuse elluviimiseks vajalikule teabele.

Kui kõnealused liikmesriigid ei ole kehtestanud eriomast turvaraamistikku, kehtestab komisjon meetme turvaraamistiku kooskõlas otsusega (EL, Euratom) 2015/444.

Meetme suhtes kohaldatav turvaraamistik peab igal juhul olema kehtestatud enne rahastamislepingu või kokkuleppe allkirjastamist.

Artikkel 28

Seire ja aruandlus

1. Näitajad, mille abil antakse aru artikli 3 lõikes 2 sätestatud kaitsefondi erieesmärkide saavutamisel tehtud edusammudest, on esitatud lisas.

2. Fondi eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude tõhusa hindamise tagamiseks on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 33 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta lisa seoses näitajatega, kui seda peetakse vajalikuks, ning täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega.

3. Komisjon teeb korrapäraselt seiret kaitsefondi rakendamise üle ja esitab kord aastas Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande tehtud edusammude kohta, sealhulgas selle kohta, kuidas on kaitsefondi rakendamisel arvesse võetud Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi ja kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistava meetme raames avastatud probleeme ja saadud kogemusi. Selleks kehtestab komisjon vajaliku seirekorra.

4. Tulemusaruannete süsteem peab tagama, et kaitsefondi rakendamise ja selle tulemuste seireks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal.

Selleks kehtestatakse liidu vahendite saajatele ja asjakohasel juhul liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

Artikkel 29

Fondi hindamine

1. Fondi hindamine peab toimuma nii, et selle tulemusi saaks otsustamisprotsessis aegsasti kasutada.

2. Fondi vahehindamine toimub siis, kui kaitsefondi rakendamise kohta on saadud piisavalt teavet, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast kaitsefondi rakendamise algust.

Kuni 31. juulini 2024 hõlmavat ajavahemikku katvas vahehindamise aruandes käsitletakse eelkõige järgmist:

- a) hinnangut kaitsefondi juhtimisele, sealhulgas
 - i) sõltumatuid eksperte puudutavat teavet;
 - ii) käesoleva määruse artiklis 7 sätestatud menetluste rakendamist;

- b) Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmi ja kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistava meetme raames saadud kogemusi;
- c) rakendamise määrasid;
- d) projektidele toetuse andmise menetluste tulemusi, sealhulgas VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaasatuse taset ja nende piiriülese osalemise määrasid;
- e) käesoleva määruse artiklis 15 sätestatud kaudsete kulude hüvitamise määrasid;
- f) murrangulise kaitsetehnoloogiaga seotud konkursikutsetele eraldatud summasid ning
- g) finantsmääruse artikli 195 kohaselt antud vahendeid.

Vahehindamine hõlmab ka teavet vahendite saajate päritoluriikide kohta, konkreetsetes projektides osalevate riikide arvu ja võimaluse korral loodud intellektuaalomandi õiguste jaotuse kohta. Komisjon võib esitada ettepanekuid käesolevasse määrusse asjakohaste muudatuste tegemiseks.

3. Kaitsefondi rakendamisperioodi lõpus, ent mitte hiljem kui 31. detsembril 2031, viib komisjon läbi kaitsefondi rakendamise lõpphindamise ja koostab kaitsefondi rakendamise aruande.

Lõplik hindamisaruanne

- a) kajastab rakendamise tulemusi ja võimaluste piires kaitsefondi mõju;
- b) põhineb asjakohastel konsulteerimistel liikmesriikide ja assotsieerunud riikide ning peamiste sidusrühmadega ja selles hinnatakse eelkõige edusamme, mida on tehtud artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamisel;
- c) aitab kindlaks teha valdkonnad, kus liit on kaitsetööstuslike toodete ja kaitsetehnoloogia arendamisel sõltuv kolmandatest riikidest;
- d) analüüsib piiriülest osalemist, sealhulgas VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate osalemist kaitsefondi alusel meetmete elluviimises ning VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate integreerimist üleilmsesse väärtusahelasse ning kaitsefondi panust võimearendusplaanis tuvastatud puuduste käsitlemisel, ja
- e) hõlmab teavet vahendite saajate päritoluriikide kohta ja võimaluse korral loodud intellektuaalomandi õiguste jaotust.

4. Komisjon edastab hindamiste tulemused koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

Artikkel 30

Auditid

Auditid liidu toetuse kasutamise kohta, mille on teinud isikud või üksused, sealhulgas muud isikud või üksused kui need, kes on saanud selleks volituse liidu institutsioonidelt, organitelt, ametitelt või asutustelt, on aluseks finantsmääruse artikli 127 kohasele üldisele kindlusele. Kontrollikoda kontrollib liidu kõikide tulude ja kulude raamatupidamiskontosid vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 287.

Artikkel 31

Liidu finantshuvide kaitse

Kui kolmas riik osaleb kaitsefondis rahvusvahelise lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel või muu õigusakti alusel, annab kolmas riik vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikoja vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. OLAFi puhul hõlmavad need õigused õigust korraldada juurdlusti, sealhulgas teha kohapealseid kontrollid ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud määruses (EL, Euratom) nr 883/2013.

*Artikkel 32***Teave, teavitamine ja avalikustamine**

1. Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse eriti meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet. Rahastamisleping peab sisaldama tingimusi, mis reguleerivad teadustegevuse tulemustel põhinevate teaduslike publikatsioonide avaldamise võimalusi.
2. Komisjon rakendab kaitsefondi, kaitsefondi raames võetud meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teabe- ja teavitamismeetmeid.

Kaitsefondile eraldatud rahaliste vahenditega panustatakse samuti liidu poliitiliste prioriteetide edastamisse institutsioonilistes sõnumites niivõrd, kuivõrd need prioriteetidid on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

3. Kaitsefondile eraldatud rahaliste vahenditega võidakse kaasa aidata ka teabe levitamise, kontaktide loomise ja teadlikkuse suurendamise ürituste korraldamisele, eelkõige kui nende eesmärk on avada tarneahelaid, et edendada VKEde piiriülest osalemist.

V JAOTIS

DELEGEERITUD ÕIGUSAKTID, RAKENDUSAKTID, ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED*Artikkel 33***Delegeeritud volituste rakendamine**

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 28 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates 12. maist 2021.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 28 osutatud volituste delegerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsiooni-vahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtete ja iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 28 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

*Artikkel 34***Komiteemenetlus**

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

Euroopa Kaitseagentuur kutsutakse osalema vaatlejana, et ta saaks esitada omi seisukohti ja oskusteavet. Samuti kutsutakse komiteed abistama Euroopa välisteenistus.

Komitee koguneb ka erikoosseisudes, sealhulgas kaitsefondi raames elluviidavate meetmetega seotud kaitse- ja julgeolekuaspektide arutamiseks.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 35

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EL) 2018/1092 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2021 kehtetuks.

Artikkel 36

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta nende meetmete jätkamist või muutmist, mis on algatatud määruse (EL) 2018/1092 või kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistava meetme alusel, mille kohaldamist jätkatakse nende meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni, samuti nende tulemuste suhtes.

2. Kaitsefondi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mida on vaja selleks, et tagada üleminek kaitsefondi ning määruse (EL) 2018/1092 kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistava meetme alusel vastu võetud meetmete vahel.

3. Vajaduse korral võib kanda liidu eelarvesse assigneeringuid ka pärast 31. detsembrist 2027, et katta artikli 4 lõikes 4 ette nähtud kulusid, et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole kaitsefondi kehtivusaja lõpuks veel lõpule viidud.

Artikkel 37

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 29. aprill 2021

Euroopa Parlamendi nimel
president
D. M. SASSOLI

Nõukogu nimel
eesistuja
A. P. ZACARIAS

LISA

NÄITAJAD, MILLE ALUSEL ANTAKSE ARU KAITSEFONDI ERIEESMÄRKIDE SAAVUTAMISEL TEHTUD EDUSAMMUDEST

Artikli 3 lõike 2 punktis a sätestatud erieesmärk

Näitaja 1: osalejad

Mõõtmise alus: kaasatud õigussubjektide arv (jaotatud suuruse, liigi ja asukohariigi järgi)

Näitaja 2: koostööpõhised teadusuuringud

Mõõtmise alus:

- 2.1. rahastatud projektide arv ja väärtus
- 2.2. piiriülene koostöö: VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatega sõlmitud lepingute osakaal ning piiriülese koostööga lepingute väärtus
- 2.3. selliste vahendite saajate osakaal, kes enne 12. maid 2021 ei osalenud kaitserakendustega seotud teadustegevuses

Näitaja 3: innovaatilised tooted

Mõõtmise alus:

- 3.1. kaitsefondist toetatavatel projektidel põhinevate uute patentide arv
- 3.2. patentide üldjaotus VKEde, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja selliste õigussubjektide vahel, kes ei ole ei VKEd ega keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad
- 3.3. patentide üldjaotus liikmesriigi kohta

Artikli 3 lõike 2 punktis b sätestatud erieesmärk

Näitaja 4: koostöövõime arendamine

Mõõtmise alus: selliste rahastatud meetmete arv ja väärtus, milles käsitletakse võimearendusplaanis tuvastatud võimete puudujääke

Näitaja 5: alaline toetus kogu teadus- ja arendustegevuse tsükli jooksul

Mõõtmise alus: intellektuaalomandi õiguste olemasolu või eelmiste toetatud tegevustega saavutatud tulemused

Näitaja 6: töökohtade loomine/toetamine

Mõõtmise alus: kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevuses tegutsevate toetust saavate töötajate arv liikmesriigi kohta

II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

OTSUSED

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2021/698,

30. aprill 2021,

mis käsitleb liidu julgeolekut mõjutada võivate liidu kosmoseprogrammi raames kasutusele võetavate, toimivate ja kasutatavate süsteemide ja teenuste turvalisust ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2014/496/ÜVJP

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 28,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Pidades eelkõige silmas Euroopa ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteemi (GNSS) strateegilist mõõdet, piirkondlikku ja ülemaailmset ulatust ning mitmesuguseid kasutusvaldkondi, moodustab see tundliku infrastruktuuri, mille kasutuselevõtmine ja kasutamine võib mõjutada liidu ja liikmesriikide julgeolekut.
- (2) Kui rahvusvaheline olukord nõuab liidu operatiivset tegevust ja kui GNSSi toimimine võib mõjutada liidu või liikmesriikide julgeolekut, või GNSSi toimimist ähvardava ohu puhul, peaks nõukogu otsustama vajalike meetmete võtmise üle.
- (3) Sel põhjusel võttis nõukogu vastu otsuse 2014/496/ÜVJP ⁽¹⁾.
- (4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/696 ⁽²⁾ luuakse liidu kosmoseprogramm („kosmoseprogramm“) ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet („kosmoseprogrammi amet“). Nimetatud määruse artiklis 3 sätestatakse, et kosmoseprogramm koosneb viiest komponendist: ülemaailmsest satelliitnavigatsioonisüsteemist (Galileo), piirkondlikust satelliitnavigatsioonisüsteemist (EGNOS), Maa seire süsteemist (Copernicus), kosmose jälgimise ja seire süsteemist, mida täiendavad kosmoseilmastiku nähtustega ja Maalähedaste objektidega seotud vaatlusparameetrid, („kosmose olukorrast ülevaate saamine“) ja satelliitside teenusest (GOVSATCOM).
- (5) Kosmosetehnoloogia, -andmed ja -teenused on saanud eurooplaste igapäevaelu lahutamatuks osaks ning mängivad paljude liidu ja selle liikmesriikide strateegiliste huvide kaitsmisel ülimalt olulist rolli. Lisaks on kosmosega seotud süsteemid ja teenused võimalikud julgeolekuohtude sihtmärgid.
- (6) Kosmoseprogrammi iga komponendi kasutuselevõtmisest, toimimisest ja kasutamisest võivad lähtuda võimalikud ohud liidu ja selle liikmesriikide julgeolekule ja olulistele huvidele. Seega on asjakohane laiendada otsuse 2014/496/ÜVJP kohaldamisala nimetatud komponentide raames loodud süsteemidele ja teenustele, mille määruse (EL) 2021/696 artikli 107 lõike 1 punkti e kohaselt moodustatud julgeolekukoosseisus kokku tulnud komitee on

⁽¹⁾ Nõukogu 22. juuli 2014. aasta otsus 2014/496/ÜVJP Euroopa ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteemi kasutuselevõtu, toimimise ja kasutamise aspektide kohta, mis mõjutavad Euroopa Liidu julgeolekut, ning millega tunnistatakse kehtetuks ühismeede 2004/552/ÜVJP (ELT L 219, 25.7.2014, lk 53).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/696, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 69.).

määratud julgeoleku seisukohast tundlikeks, arvestades seejuures kosmoseprogrammi komponentide vahelisi erinevusi, eriti seoses liikmesriikide otsustusõiguse ja kontrolliga, mis neil on kosmoseprogrammiga seotud andurite, süsteemide või muude aspektide üle.

- (7) On võetud arvesse viimastel aastatel otsuse 2014/496/ÜVJP rakendamisel omandatud kogemusi. Otsuses 2014/496/ÜVJP ette nähtud korralduslikke meetmeid tuleks seetõttu vastavalt kohandada.
- (8) Teavet ja eksperditeadmisi selle kohta, kas mõni kosmosega seotud süsteemi või teenusega seotud sündmus ohustab liitu, liikmesriike või kosmosega seotud süsteeme ja teenuseid, peaks nõukogule ning liidu välisasjade ja julgeoleku poliitika kõrgele esindajale („kõrge esindaja“) edastama kas kosmoseprogrammi amet või määruse (EL) 2021/696 artikli 34 lõike 4 kohaselt mõne kosmoseprogrammi komponendi raames kehtestatud süsteemi või pakutava teenuse turvaseireks vajaduse korral määratud asjakohane struktuur („turvaseireks määratud struktuur“) või liikmesriigid või Euroopa Komisjon. Peale selle võivad sellist teavet edastada ka kolmandad riigid.
- (9) Nõukogu, kõrge esindaja, kosmoseprogrammi amet ja turvaseireks määratud struktuuri ning liikmesriikide vastavaid ülesanded tuleks täpsustada operatiivkohustuste ahelas, mis koostatakse selleks, et reageerida liidu, liikmesriikide või kosmoseprogrammi alusel loodud süsteemile või teenusele avalduvale ohule.
- (10) Määruse (EL) 2021/696 artiklis 28 on sätestatud, et komisjonil lasub üldine vastutus kosmoseprogrammi rakendamise eest, sealhulgas turvalisuse valdkonnas. Käesolevas otsuses tuleks määrata kindlaks nõukogu ja kõrge esindaja vastutus kosmosega seotud süsteemide ja teenuste kasutuselevõtmisest, toimimisest ja kasutamisest tulenevate ohtude ennetamisel, või nimetatud süsteeme või teenuseid ähvardava ohu puhul.
- (11) Sellega seoses on ohtude lähtealuseid käsitletud süsteemispetsiifiliste turvanõuete teatistes, milles on esitatud põhilised üldohud, millele kosmoseprogrammi iga komponent peab reageerima, samuti vastavates süsteemi turvaplaanides, mis sisaldavad kosmoseprogrammi iga komponendi turvalisuse akrediteerimise korra raames koostatud turvariskide registreid. Need on lähtealused selleks, et tuvastada ohud, millega konkreetselt tuleb tegeleda käesoleva otsuse alusel, ja luua korralduslikud meetmed käesoleva otsuse rakendamiseks.
- (12) Kiireloomulistel juhtudel võib vajalikuks osutuda otsuste tegemine kõigest mõne tunni jooksul pärast ohtu käsitleva teabe saamist. Kui asjaolud ei võimalda nõukogul teha otsust ohu kõrvaldamiseks või liidu või ühe või mitme liikmesriigi olulistele huvidele tekkiva tõsise kahju leevendamiseks või kosmosega seotud süsteeme või teenuseid ähvardava ohu korral peaks kõrgel esindajal olema õigus anda vajalikke ajutisi juhiseid. Selliste asjaolude korral tuleks sellest nõukogu viivitamata teavitada ning nõukogu vaatab võimalikult kiiresti läbi ajutised juhised.
- (13) Määruse (EL) 2021/696 artikli 34 lõike 5 punkti b kohaselt peaks kosmoseprogrammi amet oma vastutusalas tagama Galileo turvaseirekeskuse (GSMC) toimimise nimetatud artikli lõikes 2 osutatud nõuete ja käesoleva otsuse kohaldamisalas välja töötatud juhiste kohaselt. Määruse (EL) 2021/696 artikli 79 lõike 1 punkti j kohaselt peaks kosmoseprogrammi ameti tegevdirektor tagama, et kosmoseprogrammi amet suudab GSMC käitajana järgida käesoleva otsuse alusel antud juhiseid.
- (14) Asjaomased turvaseireks määratud struktuurid peaksid tegutsema vastavalt määruse (EL) 2021/696 artikli 34 lõike 2 esimeses lõigus osutatud turvalisusnõuetele ja käesoleva otsuse alusel koostatud juhistelet.

- (15) Lisaks sellele on Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuses nr 1104/2011/EL⁽³⁾ sätestatud reeglid, mille alusel liikmesriigid, nõukogu, komisjon, Euroopa välisteenistus, liidu ametid, kolmandad riigid ja rahvusvahelised organisatsioonid võivad saada juurdepääsu Galileo programmil põhineva globaalse satelliitnavigatsioonisüsteemi kaudu pakutavale avalikule reguleeritud teenusele. Iseäranis on otsuse nr 1104/2011/EL artiklis 6 märgitud, et Galileo turvaseirekeskus on avaliku reguleeritud teenuse eest vastutavate asutuste, nõukogu, kõrge esindaja ning kontrollikeskuste operatiivliides,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Käesolevas otsuses sätestatakse kohustused, mida täidavad nõukogu ja kõrge esindaja,
 - a) et kõrvaldada selline oht liidu või ühe või mitme liikmesriigi julgeolekule või leevendada sellist tõsist kahju liidu või ühe või mitme liikmesriigi olulistele huvidele, mis tuleneb liidu kosmoseprogrammi („kosmoseprogramm“) komponentide raames loodud süsteemide ja pakutavate teenuste kasutuselevõtmisest, toimimisest või kasutamisest, või
 - b) nimetatud süsteemide toimimist või teenuste pakkumist ähvardava ohu puhul.
2. Käesoleva otsuse rakendamisel tuleb võtta igakülgset arvesse kosmoseprogrammi komponentide vahelisi erinevusi, eriti seoses liikmesriikide otsustusõiguse ja kontrolliga, mis neil on kosmoseprogrammiga seotud andurite, süsteemide või muude aspektide üle.

Artikkel 2

1. Sellise ohu korral teavitavad olenevalt asjaoludest kas liikmesriigid, komisjon, Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet („kosmoseprogrammi amet“) või mõni muu määruse (EL) 2021/696 artikli 34 lõike 4 kohaselt turvaseireks määratud struktuur („turvaseireks määratud struktuur“) kõrget esindajat viivitamata kõigist neile teadaolevatest asjaoludest, mida nad peavad asjakohasteks.
2. Kõrge esindaja teavitab viivitamata nõukogu ohust ja selle võimalikust mõjust liidu või ühe või mitme liikmesriigi julgeolekule ning süsteemide toimimisele või asjaomastele pakutavatele teenustele.

Artikkel 3

1. Nõukogu teeb kõrge esindaja ettepaneku alusel ühehäälselt otsuse kosmoseprogrammi ametile või turvaseireks määratud struktuurile antavate vajalike juhiste kohta.
2. Kosmoseprogrammi amet või asjaomane turvaseireks määratud struktuur ja komisjon annavad kõrgele esindajale nõu selle kohta, milline on tema poolt lõike 1 kohaselt nõukogule esitatavate juhiste tõenäoline laiem mõju kosmoseprogrammi komponentide raames kehtestatud süsteemidele ja pakutavatele teenustele.
3. Lõikes 1 osutatud kõrge esindaja ettepanek sisaldab kavandatava juhise mõjuhinnangut.
4. Vajaduse korral esitab poliitika- ja julgeolekukomitee nõukogule arvamuse kavandatavate juhiste kohta.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta otsus nr 1104/2011/EL, mis käsitleb Galileo programmil põhineva globaalse satelliitnavigatsioonisüsteemi kaudu pakutavale avalikule reguleeritud teenusele juurdepääsu võimaldamise korda (ELT L 287, 4.11.2011, lk 1).

Artikkel 4

1. Kui olukorra kiireloomulisus nõuab viivitamatut tegutsemist enne seda, kui nõukogu on teinud artikli 3 lõike 1 kohase otsuse, on kõrgel esindajal õigus anda kosmoseprogrammi ametile või asjaomasele turvaseireks määratud struktuurile vajalikke ajutisi juhiseid. Kõrge esindaja võib kosmoseprogrammi ametile või asjaomasele turvaseireks määratud struktuurile selliste juhiste enda nimel andmise õiguse delegeerida Euroopa välisteenistuse peasekretärile.
2. Kõrge esindaja teavitab viivitamata nõukogu ja komisjoni lõike 1 kohaselt antud juhistest.
3. Nõukogu kinnitab kõrge esindaja ajutised juhised, muudab neid või tunnistab need kehtetuks nii kiiresti kui võimalik.
4. Kõrge esindaja vaatab oma ajutised juhised pidevalt läbi, muudab neid vajaduse korral või peatab nende kehtivuse, kui viivitamatu tegutsemine ei ole enam nõutav. Igal juhul lõpeb ajutiste juhiste kehtivus nelja nädala möödumisel nende esitamisest või lõike 3 kohase nõukogu otsuse alusel.

Artikkel 5

1. Ühe aasta jooksul pärast seda, kui määruse (EL) 2021/696 artikli 107 lõike 1 punkti e kohaselt moodustatud julgeolekukoosseisus kokku tulev komitee on komisjoni poolt määruse (EL) 2021/696 artikli 34 lõike 2 kohaselt koostatud riski- ja ohuanalüüsi alusel teinud nimetatud määruse artikli 107 lõikes 3 osutatud menetluse teel kindlaks, kas kosmoseprogrammi konkreetse komponendi raames loodud süsteem või selle alusel pakutav teenus või mõlemad on julgeoleku seisukohast tundlikud, valmistab kõrge esindaja seoses vastavate asjaomaste süsteemide või teenuste või mõlemaga ette käesoleva otsuse praktiliseks rakendamiseks vajalikud korralduslikud meetmed ja edastab need heakskiitmiseks poliitika- ja julgeolekukomiteele. Kõrget esindajat toetavad sel eesmärgil liikmesriikide eksperdid, komisjon, kosmoseprogrammi amet ja asjaomane turvaseireks määratud struktuur, kui see on asjakohane.
2. Lõikes 1 osutatud korralduslikud meetmed võivad hõlmata kindlaksmääratud juhiseid, mida peavad järgima kosmoseprogrammi amet või asjaomane turvaseireks määratud struktuur, kui see on asjakohane.
3. Kõrge esindaja vaatab korralduslikud meetmed läbi vähemalt iga kahe aasta järel, eelkõige lähtudes käesoleva otsuse rakendamise iga-aastase hindamise järel toimuvast kogemuste omandamise protsessi tulemustest või liikmesriigi taotluse korral, ning esitab need poliitika- ja julgeolekukomiteele heakskiitmiseks.
4. Kõrge esindaja teavitab poliitika- ja julgeolekukomiteed vähemalt korra aastas käesoleva otsuse praktiliseks rakendamiseks käimas olevast tegevusest.

Artikkel 6

1. Kooskõlas liidu või liidu ja selle liikmesriikide sõlmitud rahvusvaheliste lepingutega, sealhulgas nendega, millega antakse otsuse nr 1104/2011/EL artikli 3 lõike 5 kohaselt juurdepääs avalikule reguleeritud teenusele, on kõrgel esindajal õigus sõlmida kolmandate riikidega halduskokkuleppeid käesoleva otsuse rakendamiseks tehtava koostöö kohta. Nõukogu peab sellised kokkulepped ühehäälselt heaks kiitma.
2. Kui sellised kokkulepped eeldavad juurdepääsu liidu salastatud teabele, kiidetakse salastatud teabe avaldamine või vahetamine heaks kooskõlas kohaldatavate julgeolekureeglitega.

Artikkel 7

Nõukogu vaatab käesolevas otsuses sätestatud reeglid ja korra läbi hiljemalt kolme aasta möödumisel otsuse jõustumisest või liikmesriigi taotluse korral ning vajaduse korral muudab neid.

Artikkel 8

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et tagada käesoleva otsuse rakendamine oma vastavas vastutusalas kooskõlas muu hulgas määruse (EL) 2021/696 artikli 34 lõike 6 punktiga a. Sel eesmärgil määravad liikmesriigid ühe või mitu kontaktpunkti, et aidata kaasa ohuolukorra operatiivsele juhtimisele. Kõnealused kontaktpunktid võivad olla füüsilised või juriidilised isikud.

Artikkel 9

Otsus 2014/496/ÜVJP tunnistatakse kehtetuks.

Otsuse 2014/496/ÜVJP alusel Galileo süsteemiga seoses välja töötatud korralduslikud meetmed jäävad kehtima kuni nende ajakohastamiseni käesoleva otsuse kohaselt.

Artikkel 10

Käesolev otsus jõustub *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Brüssel, 30. aprill 2021

Nõukogu nimel
eesistuja

A. P. ZACARIAS

ISSN 1977-0650 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5082 (paberväljaanne)